dincolo de frumusețea perenă

Viață, moarte și speranță în orașul de jos din Mumbai

Topul celor mai bune 10 cărți, *New York Times Book Review*, 2012

câștigătoare a Premiului Pulitzer

KATHERINE BOO

Narator

POVEȘTI REALE, BINE SCRISE

dincolo de frumuseţea perenă
Viaţă, moarte şi speranţă în oraşul de jos din Mumbai

Traducere din engleză şi note de
Paul Slayer Grigoriu
KATHERINE BOO

Titlul original al acestei cărţi este: *Behind The Beautiful Forevers Life*.
Death, and Hope între a *Mumbai Undercity* de Katherine Boo
Copyright © 2012 by Katherine Boo
All rights reserved.
This translation published by arrangements with Random House, a division of Penguin Random House LLC e Publica, 2016, pentru ediţia în limba română
Toate drepturile rezervate. Nicio parte din această carte nu poate fi reprodusă sau difuzată în orice formă sau prin orice mijloace, scris, foto sau video, exceptând cazul unor scurte citate sau recenzii, fără acordul scris din partea editorului.
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Boo, Katherine
Dincolo de frumuseţea perenă: viaţă, moarte şi speranţă în oraşul de jos din Mumbai / Katherine Boo; trad.: Paul Slayer Grigoriu.
— Bucureşti: Publica, 2016 ISBN 978 – 606 – 722 – 221-O
I. Grigoriu, Paul Slayer (trad.)
316.344 – 2 (540)
82 i.ni (73) – 92 = i35.i
NARATOR este o marcă înregistrată a editurii PUBLICA
editori: Cătălin Muraru, Silviu Dragomir
DIRECTOR EXECUTIV: Bogdan Ungureanu design: Alexe Popescu corectori: Cătălina Călinescu, Rodica Creţu
DTP: Florin Teodoru
CUPRINS
PROLOG PRINTRE TRANDAFIRI
PARTEA I SUBCETĂŢENI
UHU ANNAWADI
DOI ASHA

TREI SUNIL
PATRU MANJU
PARTEA A IL-A TREABA CU ARSUL
CINCI CASA CU FANTOME
ŞASE GAURA CĂREIA-I ZICEA FEREASTRĂ
ŞAPTE DESPĂRŢIREA
OPT STĂPÂNUL
PARTEA A ILI-A UN PIC DE SĂLBĂTICIE
NOUĂ EFECTUL MARQUEE
ZECE PAPAGALI, PRINŞI ŞI VÂNDUŢI
UNSPREZECE SOMN PE SĂTURATE
PARTEA A IV-A URA ŞI LA GARĂ
DOISPREZECE NOUĂ SERI DE DANS
TREISPREZECE CEVA LUCIOS
PAISPREZECE PROCESUL
CINCISPREZECE GHEAŢĂ
ŞAISPREZECE ALB ŞI NEGRU
ŞAPTESPREZECE O ŞCOALĂ, UN SPITAL, UN TEREN DE CRICKET
NOTA AUTORULUI
MULŢUMIRI
DESPRE AUTOR

Pentru cei doi Sunil, care un-au învăţat să nu renunţ niciodată prolog printre trandafiri

17 iulie 2008 – Mumbai

Se apropia miezul nopţii, femeia cu un singur picior era arsă rău şi poliţia din Mumbai venea după Abdul şi tatăl lui. În coliba dintr-o mahala din preajma aeroportului internaţional, părinţii lui Abdul au luat o hotărâre în uimitor de puţine cuvinte. Tatăl, om bolnav, avea să aştepte în baraca cu acoperiş de tablă, plină de gunoaie, în care locuia familia de unsprezece oameni. Avea să fie liniştit în momentul arestării. Abdul, cel care întreţinea gospodăria, era cel care trebuia să fugă.

Lui Abdul, ca de obicei, nu i se ceruse părerea despre acest plan. Deja avea mintea paralizată de panică. Avea şaisprezece ani sau poate nouăsprezece – părinţii lui erau

praf la date. Allah, în înţelepciunea Lui nepătrunsă, îl făcuse mic şi iritabil. Un laş: Abdul o spunea despre sine însuşi. Habar n-avea cum să se ferească de poliţişti. El se pricepea în primul rând la gunoi. Aproape toate orele de lucru din aproape toţi anii de care-şi amintea, cumpărase şi le vânduse reciclatorilor lucrurile aruncate de oameni mai bogaţi.

Acum Abdul pricepea că trebuie să dispară, dar dincolo de asta imaginaţia îl trăda. S-a apucat să fugă, apoi s-a întors acasă. Singurul loc în care îi venea în minte să se ascundă erau gunoaiele lui.

A crăpat uşa colibei familiei şi a aruncat o privire afară. Casa lui era la jumătatea unui rând de locuinţe dezordonate construite manual; magazia strâmbă unde îşi ţinea gunoaiele era chiar alături. Dacă ajungea la ea fără să fie văzut, vecinii aveau să fie lipsiţi de plăcerea de a-l turna la poliţie.

Totuşi nu-i plăcea luna: plină şi strălucind prosteşte, luminând un spaţiu gol prăfuit din faţa casei. Pe el erau barăcile a doua duzini de familii şi Abdul se temea că nu e singurul care trage cu ochiul de la adăpostul unei uşi de placaj. Unii dintre locuitorii acestei mahalale îi doreau răul familiei lui din cauza vechilor resentimente dintre hinduşi şi musulmani. Alţii îi priveau cu ochi răi familia din motivul modern, invidia economică. Muncind cu deşeurile, ceea ce multor indieni li se părea înjositor, Abdul îşi ridicase familia numeroasă deasupra nivelului de subzistenţă.

Spaţiul gol era tăcut, cel puţin – în mod ciudat. Un fel de plajă pentru o baltă mare de apă de canalizare care marca graniţa de est a mahalalei, locul era cuprins de tămbălău aproape în fiecare seară: oamenii se băteau, găteau, flirtau, făceau baie, păşteau capre, jucau cricket, aşteptau apa la o cişmea publică, făceau coadă în faţa unui mic bordel sau dormeau sub efectul unui rachiu otrăvit distribuit dintr-o baracă aflată la două case mai încolo de a lui Abdul. Presiunile care se acumulau în cocioabe înghesuite de pe uliţele înguste ale mahalalei nu aveau

decât acest loc, *maidanul*, ca să se elibereze. Dar după bătaie şi după ce femeia numită Un Picior arsese, oameni se retrăseseră în colibele lor.

Acum, între porcii sălbatici, bivolii de apă şi obişnuitul rând de alcoolici cu faţa în jos, nu părea să mai fie decât o singură prezenţă vigilentă: un băiat mic, greu de descris, din Nepal. Stătea cu braţele peste genunchi într-un abur albastru lucios lângă lacul cu apă de canal – oglindirea firmei de neon a unui hotel de lux de peste apă. Lui Abdul nu-i păsa dacă băiatul nepalez îl vede cum se ascunde. Puştiul ăsta, Adarsh, nu era un spion al poliţiei. îi plăcea doar să stea afară până târziu, ca să o evite pe mama lui, cu accesele ei nocturne de furie.

Era cel mai sigur moment pentru Abdul. A luat-o la fugă spre magazia cu gunoaie şi a închis uşa în urma lui.

Înăuntru era un întuneric negru ca tăciunele, cu şobolani vânzolindu-se, şi totuşi liniştitor. Depozitul *lui* – 35 de metri pătraţi plini până la tavanul crăpat cu lucrurile din această lume la care se pricepea Abdul. Sticle goale de apă şi whisky, ziare mucegăite, aplicatoare folosite de tampoane, folii de aluminiu vătuit, umbrele sfâşiate de muson, şireturi rupte, beţişoare îngălbenite de urechi, bandă şifonată de casetă, cutii rupte de plastic în care cândva fuseseră imitaţii de păpuşi Barbie. Undeva în întuneric era însăşi Berbee sau Barbee, mutilată într-unul dintre experimentele la care copiii cu prea multe jucării păreau să supună acele jucării care le ieşiseră din graţii. Abdul devenise de-a lungul anilor expert în minimizarea lucrurilor care-l puteau distrage. Punea păpuşile de felul acesta în mormanul lui de gunoi cu ţâţele în jos.

Fereşte-te de necazuri. Acesta era principiul operaţional al lui Abdul Hakim Husain, o idee atât de fixă încât părea să-şi fi lăsat amprenta pe forma lui fizică. Avea ochii în fundul capului şi obraji căzuţi, un trup cocoşat de muncă şi subţire – genul care avea nevoie de mai puţin decât spaţiul obişnuit când se strecura pe uliţe de mahala sufocate de oameni. Totul la el era mărunt, în afară de urechile clăpăuge şi părul care se ondula în sus, feminin,

de fiecare dată când îşi ştergea sudoarea de pe frunte.

O prezenţă modestă, greu de observat, era un lucru util în Annawadi, capătul de mahala noroioasă în care trăia.

Aici, în înfloritoarele suburbii vestice ale capitalei financiare a Indiei, trei mii de oameni se strânseseră în sau pe 335 de colibe. Era un du-te-vino neîncetat de emigranţi din India – mai ales hinduşi, din toate castele şi subcastele. Vecinii lui erau reprezentanţi ai unor credinţe şi culturi atât de diverse încât Abdul, unul dintre cei aproximativ patruzeci de musulmani din mahala, nici nu visa să le înţeleagă. Pur şi simplu vedea în Annawadi un loc plin de contradicţii, noi şi vechi, în care era decis să nu se amestece. Pentru că Annawadi era de asemenea minunat poziţionată pentru un traficant de gunoaie ale bogaţilor.

Abdul şi vecinii lui stăteau ilegal pe un teren care aparţinea Autorităţii Aeroportuare din India. Doar o magistrală mărginită de arbori de cocos despărţea mahalaua de intrarea la terminalul internaţional. La dispoziţia clientelei aeroportului şi înconjurând Annawadi se aflau cinci hoteluri extravagante: patru megaliţi de marmură ornamentaţi şi un Hyatt neted de sticlă albastră, de la ale cărui ferestre de sus Annawadi şi alte câteva aşezări învecinate de intruşi arătau ca nişte sate aruncate de sus în spaţiile dintre clădiri moderne elegante.

— În jurul nostru sunt numai trandafiri, descria situaţia Mirchi, fratele mai mic al lui Abdul. Iar noi suntem cărcatul dintre ei.

În noul secol, economia Indiei creştea mai repede decât a oricui altcuiva în afară de China, lângă aeroportul internaţional răsăriseră blocuri roz şi clădiri de birouri din sticlă. Un birou se numea pur şi simplu „More”. Mai multe macarale pentru mai multe clădiri, dintre care cele mai înalte interferau cu aterizarea a tot mai multe şi mai multe avioane: era o cursă cu obstacole înceţoşată, născută din prosperitate, acolo, în oraşul de sus, din care teancuri de oportunităţi se rostogoliseră până jos, în mahalale.

În fiecare dimineaţă, mii de colectori de deşeuri se

răspândeau în zona aeroportului în căutare de surplus vandabil – câteva kilograme din miile de tone de gunoi pe care Mumbai le arunca zilnic. Aceşti gunoieri culegeau pachete şifonate de ţigări aruncate din maşini cu ferestrele închise la culoare. Scotoceau prin canale şi cotrobăiau prin coşuri de gunoi după sticle goale de apă şi bere. În fiecare seară se întorceau pe şoseaua spre mahala cu saci de pânză groasă plini de gunoaie în spate, ca o procesiune de Moş Crăciuni cu dinţii sparţi şi mintea la profit.

Abdul aştepta la cântarul lui ruginit. În ierarhia afacerilor cu deşeuri ale mărginimii oraşului, adolescentul era un pic deasupra gunoierilor: un negustor care evalua şi cumpăra ce găseau. Profitul lui venea din vânzarea în vrac a gunoaielor către mici centre de reciclare aflate la câţiva kilometri.

Mama lui Abdul era certăreaţă familiei, care lansa invective pline de patimă spre gunoierii care cereau prea mult pentru gunoiul lor. Abdul era greoi şi lent la vorbă. El excela la sortare – procesul crucial, exigent, de categorisire a deşeurilor achiziţionate în şaizeci de tipuri de hârtie, plastic, metal şi altele asemenea, pentru a fi vândute.

Sigur că era rapid. Sorta de când avea vreo şase ani, pentru că tuberculoza şi munca prin gunoaie îi şubreziseră plămânii tatălui lui Abdul. Aptitudinile motorii ale lui Abdul se dezvoltaseră în jurul muncii lui.

— Oricum n-aveai tu minte de şcoală, observase de curând tatăl lui.

Abdul nu era sigur că făcuse suficientă şcoală ca să poată aprecia. În vremurile vechi stătuse într-o clasă în care nu se întâmpla mare lucru. Apoi nu mai rămăsese decât munca. O muncă ce ridica atâta mizerie în aer încât ajunsese să aibă mucii negri. O muncă mai mult plictisitoare decât murdară. O muncă pe care se aştepta să o facă tot restul vieţii. În cele mai multe zile, această perspectivă îl apăsa ca o sentinţă. În seara asta, când se ascundea de poliţie, era ca o speranţă.

Mirosul de ars de la un Picior era mai slab în

magazie, date fiind mirosul concurent de gunoi şi sudoarea de frică ce întina hainele lui Abdul. S-a dezbrăcat, şi-a ascuns pantalonii şi cămaşa în spatele unui teanc fragil de ziare de lângă uşă.

Cea mai bună idee care i-a trecut prin cap a fost să se urce în vârful grămezii lui de doi metri şi jumătate de gunoaie, apoi să se cufunde lângă peretele din spate, cât mai departe de uşă. Era agil şi la lumina zilei putea să se descurce pe această grămadă aflată în echilibru precar în cincisprezece secunde. Dar un pas greşit în întuneric ar fi provocat o alunecare de sticle şi cutii care ar fi dat în vileag pe o rază mare unde se afla, de vreme ce pereţii dintre colibe erau subţiri şi comuni.

Din dreapta lui Abdul se auzeau, deconcertante, sforăituri uşoare: un văr laconic venise de curând dintr-un sat şi probabil credea că la oraş ard zilnic femei. Cu o mişcare spre stânga, Abdul a pipăit prin întuneric după o masă de pungi albastre de poliuretan. Magneţi pentru mizerie, pungile astea. Ura să le sorteze. Dar îşi amintea că aruncase pachetul de pungi pe un morman de carton umed – adică ceea ce îi trebuia pentru o căţărare fără zgomot.

A găsit pungile şi cutiile aplatizate lângă peretele lateral, cel care despărţea magazia de casă. S-a ridicat, a aşteptat. Cartonul s-a compresat, şobolanii s-au relocat, dar nimic din metal nu a zăngănit pe podea. Acum putea folosi peretele lateral ca să-şi ţină echilibrul în timp ce se gândea la următorul pas.

Cineva se târşâia de partea cealaltă a peretelui. Tatăl lui, cel mai probabil. Acum pesemne se dezbrăcase de hainele de noapte şi purta tricoul de poliester care-i atârna lălâu pe umeri, probabil studia o mână de tutun. Omul se jucase toată seara cu tutunul lui, formase cercuri, triunghiuri şi iar cercuri din el. Asta făcea când nu ştia ce face.

Încă câţiva paşi, un zornăit nu tocmai folositor, şi Abdul a ajuns la peretele din spate. S-a întins. Acum îi părea rău că nu avea pantalonii. Ţânţarii. Marginile unor

ambalaje rupte cu clapetă care îl tăiau în spatele pulpelor.

Mirosul de ars care zăbovea în aer era amar, mai mult kerosen şi sanda arsă decât carne. Dacă Abdul l-ar fi simţit pe o uliţă din mahala, nu l-ar fi băgat în seamă. Era parfum în comparaţie cu mâncarea de hotel stricată aruncată în fiecare seară la Annawadi, care ţinea în viaţă trei sute de porci cu căcatul întărit pe ei. Problema din stomacul lui venea de la faptul că ştia ce şi cine era acest miros.

Abdul o cunoştea pe Un Picior din ziua în care, cu opt ani în urmă, familia lui sosise în Annawadi. Nu avea cum să nu o cunoască, de vreme ce doar un cearşaf despărţea depozitul ei de al lui. Încă de pe atunci mirosul ei îl tulbura, în ciuda sărăciei, se parfuma cumva. Mama lui Abdul, care mirosea a lapte de ţâţă şi ceapă prăjită, nu era de acord.

Pe vremea cearşafurilor, Abdul credea că mama lui, Zehrunisa, avea aproape tot timpul dreptate. Era tandră şi jucăuşă cu copiii ei şi singurul ei mare defect, după părerea lui Abdul, fiul ei cel mare, era limbajul pe care îl folosea când se tocmea. Deşi negocierea presărată cu insulte era norma în afacerile cu deşeuri, i se părea că mama lui se supunea cu prea multă plăcere acelei norme.

— Peşte prost cu minte de lămâie! spunea într-o izbucnire mimată. Crezi că-mi mor mie de foame copiii fără cutiile tale? Ar trebui să-ţi dau jos pantalonii şi să-ţi tai chestia aia mică pe care o ai acolo!

Asta venind de la o femeie care fusese crescută într-un sat uitat de lume să poarte burqa, să fie evlavioasă.

Abdul se socotea „90% de modă veche” şi o mustra direct pe mama lui.

— Şi ce ar spune tatăl tău dacă te-ar auzi înjurând pe stradă?

— N-ar zice de bine, a răspuns Zehrunisa într-o zi, dar el m-a trimis să mă mărit cu un bărbat bolnav. Dacă aş fi stat liniştită în casă, cum făcea mama mea, toţi copiii ăştia ar fi murit de foame.

Abdul nu îndrăznea să vorbească despre marea plagă

a tatălui său, Karam Husain: prea bolnav ca să sorteze multe gunoaie, nu destul de bolnav ca să se ţină departe de nevastă-sa. Secta wahabiţilor în care fusese crescut era împotriva contracepţiei şi, din cele zece naşteri ale Zehrunisei, nouă copii supravieţuiseră.

Zehrunisa se consola la fiecare sarcină, spunându-şi că produce mână de lucru pentru viitor. Abdul era însă mâna de lucru a prezentului şi noii fraţi şi noile surori îi sporeau temerile. Făcea greşeli, le dădea gunoierilor bani grei pentru saci cu lucruri fără valoare.

— Ia-o mai moale, îi spusese blând tatăl lui. Foloseşte-ţi nasul, gura şi urechile, nu doar greutăţile.

Atinge resturile de metal cu un cui. Sunetul îţi va spune din ce sunt făcute. Mestecă plasticul, ca să identifici tipul. Dacă e plastic dur, îndoaie-l şi miroase-l. Un miros proaspăt e semnul că e poliuretan de bună calitate.

Abdul învăţase. Într-un an avuseseră mereu ce mânca, în altul, casa se făcuse mai mare. Cearşaful fusese înlocuit de un perete despărţitor din resturi de aluminiu şi, mai târziu, de un zid din cărămizi neconforme care făcuse din casa lui cea mai solidă locuinţă din şir. Sentimentele care îl cuprindeau când contempla peretele de cărămidă erau diferite: mândrie; teamă că acele cărămizi erau atât de proaste încât zidul avea să se prăbuşească; uşurare fizică. Acum era o barieră de opt centimetri între el şi Un Picior, care-şi aducea amanţi când soţul ei sorta gunoiul în altă parte.

În ultimele luni, Abdul avusese ocazia să o observe doar când cloncănea pe cârjele ei metalice, în drum spre piaţă sau spre toaleta publică. Cârjele lui Un Picior păreau să fie prea scurte, pentru că, atunci când mergea, fundul îi ieşea în afară – o mişcare ciudată care-i făcea pe oameni să râdă. Rujul provoca alte râsete. *Se pictează pe faţă doar ca să stea deasupra budei*? în unele zile buzele erau portocalii, în altele, roşu-vişiniu, ca şi cum s-ar fi cocoţat în pomul de jamun de lângă hotelul Leela şi ar fi mâncat toate fructele.

Un Picior primise la naştere numele Sita. Avea pielea

deschisă la culoare, ceea ce în general era un atu, dar piciorul şchiop îi scăzuse preţul de măritiş. Părinţii ei hinduşi acceptaseră singura ofertă pe care o primiseră: un musulman sărac, urât, muncitor, bătrân – „pe jumătate mort, dar cine altcineva să se uite la ea”, după cum spusese cândva mama ei încruntându-se. Soţul improbabil îi schimbase numele în Fatima şi din nepotriveala lor ieşiseră trei fete sfrijite. Cea mai bolnăvicioasă fiică se înecase într-o găleată, acasă. Fatima nu păruse să sufere, aşa că oamenii începuseră să vorbească. După câteva zile ieşise din nou din coliba ei, dând în continuare ciudat din şolduri şi holbându-se la bărbaţi cu ochii ei cu pete aurii şi care priveau drept în faţă.

În ultima vreme, la Annawadi era prea multă dorinţă, sau aşa i se părea lui Abdul. Pe măsură ce India începea să prospere, vechile idei despre acceptarea vieţii impuse de castă sau de divinităţi se transformau în credinţa în reinventarea pământească. Locuitorii din Annawadi vorbeau acum frecvent despre o viaţă mai bună, de parcă norocul ar fi fost un văr ce trebuia să sosească duminică, de parcă viitorul nu ar fi semănat deloc cu trecutul.

Mirchi, fratele lui Abdul, nu avea de gând să sorteze gunoiul. Se gândea să poarte o uniformă apretată şi să se ducă la muncă la un hotel de lux. Auzise el de chelneri care toată ziua bagă scobitori în bucăţi de brânză sau aşază cuţite şi furculiţe pe mese. Voia ceva curat, de felul acesta.

— Uită-te la mine! se răstise într-o zi la mama lor. O să am o baie cât coliba asta!

Visul lui Raja Kamble, un curăţător bolnăvicios de toalete care stătea pe uliţa din spatele lui Abdul, era unul de renaştere medicală. O nouă valvă care să-i repare inima şi avea să supravieţuiască pentru a-şi creşte până la capăt copiii. Meena, în vârstă de cincisprezece ani, a cărei colibă era după colţ, tânjea după gustul libertăţii şi al aventurii pe care le văzuse în seriale la televizor, în locul unei căsătorii aranjate şi al supunerii domestice. Sunil, un gunoier de doisprezece ani care rămăsese mic, voia să

mănânce de ajuns ca să poată începe să crească. Asha, o femeie înfiptă care stătea lângă toaleta publică, avea un alt fel de ambiţie. Îşi dorea să fie primul administrator femeie al mahalalei din Annawadi, apoi să meargă, purtată de corupţia inexorabilă a oraşului, spre clasa de mijloc. Fiica ei adolescentă, Manju, era de părere că propriul ei obiectiv era mai nobil: să devină prima fată absolventă de colegiu din Annawadi.

Cea mai absurdă dintre aceşti visători era Un Picior. Toată lumea era de aceeaşi părere. Interesul ei constant era sexul extramarital, însă nu doar ca să-şi facă rost de bani de buzunar. Asta vecinii ei ar fi înţeles-o. Dar Un Picior voia să depăşească beteşugul după care o porecliseră ceilalţi. Voia să fie respectată şi socotită atrăgătoare. Cei din Annawadi erau de părere că asemenea dorinţe erau nepotrivite pentru o schiloadă.

Ce îşi dorea Abdul era următorul lucru: o soţie, care să nu cunoască cuvinte precum peşte *şi futangiu de soră*, pe care să n-o deranjeze prea tare mirosul lui; şi, în cele din urmă, un cămin undeva, oriunde, numai nu în Annawadi. Ca mai toţi cei din mahala şi, apropo, din toată lumea, era de părere că visele îi erau pe măsura capacităţilor.

Poliţia era în Annawadi, venea prin maidan către casa lui. Trebuia să fie poliţia. Niciun locuitor al mahalalei nu vorbea atât de sigur pe el.

Familia lui Abdul îi cunoştea pe mulţi dintre poliţiştii de la secţia locală, suficienţi cât să se teamă de toţi. Când au aflat că o familie din mahala făcea bani, au început să vină o dată la două zile ca să-i stoarcă o parte. Cel mai rău dintre toţi fusese poliţistul Pawar, care o brutalizase pe micuţa Deepa, o fată fără locuinţă care vindea flori lângă Hyatt. Dar cei mai mulţi dintre ei şi-ar fi suflat cu plăcere nasul în ultima lor bucată de pâine.

Abdul se pregătise pentru acest moment când poliţiştii treceau pragul familiei lui – pentru ţipetele copiilor mici, ale vaselor de inox răscolite. Dar cei doi poliţişti erau cât se poate de calmi, chiar prietenoşi, în

timp ce relatau faptele şocante. Un Picior supravieţuise şi lansase o acuzaţie de pe patul de spital: că Abdul, sora lui mai mare şi tatăl lor o bătuseră şi îi dăduseră foc.

Mai târziu Abdul avea să-şi aducă aminte cum cuvintele poliţiştilor pătrundeau prin peretele magaziei cu o încetineală toropitoare. Deci şi sora lui, Kehkashan, era acuzată. Pentru asta şi-a dorit ca Un Picior să moară. Apoi şi-a dorit să nu o fi dorit. Dacă Un Picior murea, familia lui ar fi încurcat-o şi mai rău.

Să fii sărac în Annawadi sau în orice mahala din Mumbai însemna să fii vinovat de ceva. Abdul cumpăra uneori bucăţi de metal pe care gunoierii le furaseră. Avea o afacere, aşa cum era ea, fără autorizaţie. Şi a locui pur şi simplu în Annawadi era ilegal, de vreme ce autoritatea aeroportuară voia ca locuitorii ilegali ca el să dispară de pe terenul ei. Dar nu el şi familia lui o arseseră pe Un Picior. Îşi dăduse singură foc.

Tatăl lui Abdul susţinea inocenţa familiei cu vocea lui gâfâită, venită din plămâni slabi, când poliţiştii îl scoseseră din casă.

— Deci unde e fiul dumneavoastră? întrebase unul dintre ei când ajunseseră în dreptul uşii magaziei.

Tonul ridicat al poliţistului nu era în cazul respectiv o demonstraţie de forţă. Încerca să se facă auzit deasupra tânguielilor mamei lui Abdul.

Zehrunisa Husain era o fabrică de lacrimi chiar şi în zilele bune; era unul dintre principalele moduri de a începe o conversaţie. Dar acum plânsetele copiilor îl intensificau pe al ei. Dragostea micuţilor Husaini pentru tatăl lor era mai simplă decât dragostea lui Abdul pentru el şi aveau să-şi amintească de seara când poliţiştii veniseră

Timpul trecea. Tânguielile au slăbit.

— Se întoarce în jumătate de oră, le spunea mama lui copiilor pe o voce înaltă cântătoare, una dintre tonalităţile ei mincinoase.

Lui Abdul i-a venit inima la loc la auzul cuvintelor *se întoarce*. După ce îl arestase pe tatăl lui, poliţia păruse să plece din Annawadi.

Abdul nu putea exclude posibilitatea ca poliţiştii să se întoarcă să-l caute. Dar, din câte ştia despre nivelul de energie al poliţiştilor din Annawadi, era mai probabil să o lase baltă până mâine. Asta îi mai dădea trei sau patru ore de întuneric în care să pună la cale o fugă mai consistentă decât evadarea în coliba alăturată.

Nu se simţea *incapabil* să îndrăznească. Una dintre mândriile lui ascunse era că, tot sortând gunoaie, mâinile lui dobândiseră o putere ucigaşă – că putea să spargă o cărămidă în două, ca Bruce Lee.

— Păi, să facem rost de o cărămidă, îi răspunsese o fată cu care începuse cândva, neînţelept, această conversaţie.

Abdul o dăduse la întors. Credinţa cu cărămida era un lucru pe care voia să-l afişeze, nu să-l testeze.

Fratele lui, Mirchi, cu doi ani mai mic, era mult mai curajos şi nu s-ar fi ascuns în magazie. Lui Mirchi îi plăceau filmele de la Bollywood în care tâlhari cu piepturile descoperite săreau pe ferestre înalte şi fugeau pe acoperişurile trenurilor în mers în timp ce poliţiştii care îi urmăreau trăgeau şi nu nimereau. Abdul lua toate pericolele din toate filmele foarte în serios. Încă-şi mai amintea seara când mersese cu un băiat la un depozit aflat la mai puţin de doi kilometri, unde rulau filme piratate. Filmul fusese despre un conac cu un monstru în beci – o făptură cu blana portocalie care se hrănea cu carne de om. Când se terminase, trebuise să-i plătească proprietarului douăzeci de rupii ca să-l lase să doarmă pe jos, fiindcă avea picioarele prea ţepene de frică pentru a merge acasă.

Oricât de ruşine i-ar fi fost când alţi băieţi îi descopereau caracterul temător, Abdul îşi spunea că ar fi fost iraţional să fie altfel. În timp ce sorta ziare sau cutii de tablă, sarcini care ţineau mai mult de pipăit decât de vedere, îşi studia vecinii. Acest obicei făcea timpul să treacă şi pe el să creeze teorii, dintre care una a ajuns să prevaleze asupra celorlalte. I se părea că în Annawadi norocul nu era doar rezultatul a ceea ce făceau oamenii sau a cât de bine făceau acel lucru, ci al accidentelor şi al

catastrofelor pe care le evitau. O viaţă decentă însemna trenul care nu te lovise, proprietarul pe care nu-l jigniseşi, malaria pe care nu o luaseşi. Şi dacă îi părea rău că nu era mai deştept, era de părere că avea o calitate aproape la fel de utilă pentru condiţiile în care trăia. Era *chaukanna*, vigilent.

— Ochii mei văd în toate direcţiile, era alt mod de a spune acest lucru.

Credea că putea anticipa calamităţile în timp util pentru a se feri din calea lor. Arderea lui Un Picior fusese prima dată când fusese luat prin surprindere.

Ce oră era? O vecină pe nume Cynthia era pe maidan şi striga:

— De ce poliţia nu i-a arestat şi restul familiei?

Cynthia era apropiată de Fatima Un Picior şi dispreţuia familia lui Abdul de când afacerea cu gunoaie a propriei familii eşuase.

— Să mărşăluim la secţia de poliţie, să-i facem pe poliţişti să vină să-i ia, li se adresa celorlalţi rezidenţi.

Din casa lui Abdul nu răzbătea decât tăcerea.

După o vreme, din fericire, Cynthia a tăcut. Nu părea să apară un val de susţinere publică pentru marşul de protest, ci doar enervare pentru că Cynthia trezise pe toată lumea. Abdul a simţit cum tensiunea nopţii se risipea în sfârşit, până când peste tot în jurul lui au început să zornăie vase de oţel. S-a trezit speriat, nedumerit.

O lumină aurie se prelingea printre crăpăturile dintr-o uşă. Nu uşa depozitului lui. O uşă pe care i-a luat un minut să o localizeze. Cu pantalonii traşi pe el, părea să fie pe podeaua colibei unui tânăr bucătar musulman care locuia peste maidan. Era dimineaţă. Zgomotele din jurul lui erau locuitorii din Annawadi, din colibele învecinate, care pregăteau micul dejun.

Când şi de ce traversase maidanul până la această colibă? Panica îi săpase o gaură în memorie şi Abdul nu avea să fie niciodată sigur de ultimele ceasuri ale acestei nopţi. Singurul lucru limpede era că în cea mai gravă situaţie a vieţii lui, într-un moment care cerea curaj şi

spirit întreprinzător, rămăsese în Annawadi şi adormise.

Deodată şi-a dat seama ce are de făcut: să o găsească pe mama lui. Se dovedise un fugar de doi bani şi avea nevoie să-i spună ea ce să facă.

— Du-te repede, a spus Zehrunisa Husain după ce i-a comunicat instrucţiunile. Cât poţi tu de repede!

Abdul a înhăţat o cămaşă curată şi a fugit. Peste poieniţă, printr-un zigzag de uliţe cu colibe, până la un drum neasfaltat. Gunoaie şi bizoni de apă, în partea cu mahalaua. Hotelul Hyatt, din sticlă lucioasă, pe cealaltă parte. El, bâjbâind după nasturii cămăşii în timp ce alerga. După două sute de metri a ajuns la magistrala lată care ducea la aeroport, mărginită de grădini în floare, frumuseţi ale unui oraş pe care abia dacă-l cunoştea.

Chiar şi fluturi: a zburat prin dreptul lor şi s-a dus în aeroport. Sosiri, jos. Plecări, sus. A mers pe o a treia variantă, pe lângă un şir lung de garduri albastre cu alb din aluminiu, în spatele cărora bubuiau picamărele, excavau fundaţiile unui nou terminal strălucitor. Abdul încercase ocazional să valorifice zona de securitate a perimetrului. Două plăci de aluminiu, şutite şi vândute, şi un băiat gunoier putea să stea la odihnă un an.

A continuat să se mişte, a făcut dreapta brusc în faţa unui câmp de taxiuri negre cu galben sclipind în soarele violent al dimineţii. Încă o dată dreapta, într-o zonă umbroasă de şosea, cu o creangă plină de frunze aplecată deasupra ei. Încă o dată dreapta şi era înăuntrul Secţiei de Poliţie Sahar.

Zehrunisa îl citise pe fiul ei după faţă: băiatul acesta era prea fricos ca să se ascundă de poliţie. Propria ei temere, când se trezise, era că poliţiştii aveau să-l bată pe soţul ei, ca pedeapsă pentru fuga lui Abdul. Era datoria fiului cel mare să-l protejeze pe tatăl bolnav.

Abdul avea să-şi facă datoria şi avea s-o facă aproape – aproape – bucuros. Oamenii vinovaţi se ascundeau; pentru că era nevinovat, voia ca asta să-i fie scris în frunte. Deci ce altceva să facă decât să se ducă la autorităţile responsabile cu înscrisurile – la lege, la justiţie, concepte

în care scurta lui istorie nu-i dăduse motive să creadă? Avea să încerce să creadă în ele acum.

Un poliţist în uniformă kaki cu epoleţi se revărsa în spatele unui birou gri de metal. Văzându-l pe Abdul, s-a ridicat în picioare, surprins. Buzele, sub mustaţă, îi erau umede şi ca de peşte, iar Abdul avea să şi le amintească mai târziu – felul în care se depărtau un pic înainte să zâmbească.

partea I
subcetăteni

Toată lumea din Annawadi spune: „a, o să-l fac pe copilul meu doctor, avocat, şi el ne va face bogaţi”.

E orgoliu, nimic mai mult. Bărcuţa ta o ia spre vest şi te lauzi: „Ce navigator grozav sunt!” Şi apoi vântul te împinge spre est.

— Tatăl lui Abdul, Karam Husain
Unu armawadi

Să lăsăm momentul în care poliţistul Buze de Peşte s-a întâlnit cu Abdul la secţia de poliţie. Să dăm înapoi, să-l vedem pe Abdul alergând invers, de la secţie şi aeroport spre casă. Să vedem flăcările care o cuprind pe o femeie handicapată într-o tunică cu flori roz micşorându-se până la o cutie de chibrituri de pe podea. Să o vedem pe Fatima cu câteva minute mai devreme, dansând cu cârjele pe un cântec răguşit de dragoste, cu trăsăturile delicate nevătămate. Să dăm mai departe înapoi, cu încă câteva luni în urmă, şi să ne oprim la o zi obişnuită din ianuarie 2008. Era o vreme la fel de plină de speranţe ca toate celelalte din anii de când o mahala micuţă se ivise în cel mai mare oraş al unei ţări în care locuieşte o treime din săracii planetei. O ţară ameţită acum de dezvoltare şi circulaţia banilor.

Zorile s-au ivit vântoase, cum se întâmpla adesea în ianuarie, luna zmeielor prinse în copaci şi a guturaiului. Pentru că familia lui nu avea pe podea suficient loc ca toţi membrii ei să se întindă, Abdul dormea pe maidanul cu pietre care fusese timp de ani de zile patul lui. Mama lui a

trecut cu grijă peste unul dintre fraţii mai mici, apoi peste altul, şi s-a aplecat mult până la urechea lui Abdul.

— Trezeşte-te, prostule! a spus exuberantă. Crezi că munca ta stă să viseze?

Superstiţioasă din fire, Zehrunisa observase că unele dintre cele mai profitabile zile ale familiei erau cele când revărsa insulte asupra fiului ei cel mare. Cum venitul lunii ianuarie era crucial pentru cel mai recent plan al familiei Husain de a scăpa din Annawadi, hotărâse să transforme înjurăturile în rutină.

Abdul s-a ridicat plângându-se foarte puţin, pentru că singurele tânguieli pe care le tolera mama lui erau ale ei. În plus, aceasta era ora blândă în care ura cel mai puţin Annawadi. Soarele palid arunca peste lacul cu apă de canal un argintiu strălucitor şi papagalii cuibăriţi pe natura îndepărtată a lacului încă se mai auzeau peste şuvoi. În faţa colibelor vecinilor, unele ţinute în picioare e an a adezivă şi frânghii, cârpe umede împrospătau discre purile. Copiii cu cravate de la uniformele şcolare carau oale de apă de la cişmelele publice. O coadă apatica se întindea în faţa unui bloc de beton portocaliu cu toalete publice. Până şi ochii caprelor erau îngreuiaţi de somn. Era clipa de intimitate şi familiaritate, înainte ca marea goană după micuţa nişă a pieţei să înceapă.

Unul câte unul, lucrătorii din construcţii plecau spre o intersecţie aglomerată unde supraveghetorii de şantier alegeau muncitori cu ziua. Fete tinere împleteau ghirlande de gălbenele, urmând să le vândă în traficul Şoselei Aeroportului. Femeile mai bătrâne cârpeau petice pe cuverturi de bumbac roz cu albastru pentru o companie care plătea la bucată. Într-o fabrică mică de modelat plasticul, înăbuşitoare, bărbaţi cu pieptul descoperit manipulau maşinării care transformau mărgele colorate în decoraţiuni pentru oglinzi retrovizoare – raţe zâmbitoare şi pisici roz cu bijuterii de gât pe care nu-şi închipuiau cine şi unde le-ar putea cumpăra. Şi Abdul se târa pe maidan, începând să sorteze gunoiul cumpărat în două săptămâni, cu o cămaşă murdară prinsă de coloana noduroasă.

Abordarea lui faţă de vecini era următoarea: „Cu cât te cunosc mai bine, cu atât îmi placi mai puţin şi cu atât mă placi tu mai puţin pe mine. Aşa că hai să ne vedem de treburile noastre”. Dar, adâncit în munca lui, cum avea să fie în această dimineaţă, şi-i putea imagina pe ceilalţi locuitori din Annawadi muncind camaradereşte alături de el.

Annawadi era la două sute de metri de Şoseaua Aeroportului, o zonă unde India nouă şi India veche se ciocneau şi întârziau India nouă. Şoferi în SUV-uri îi claxonau furioşi pe curierii pe bicicletă care porneau în grup de la un magazin de pui din mahala, fiecare cu câte 300 de ouă în portbagaj. Annawadi în sine nu era cu nimic deosebită în contextul mahalalelor din Mumbai. Toate casele erau strâmbe, aşa că una mai puţin strâmbă părea dreaptă. Apa de canalizare şi boala păreau viaţă.

Mahalaua fusese colonizată în 1991 de un grup de muncitori aduşi în camioane din statul Tamil Nadu din sudul Indiei pentru a repara o pistă a aeroportului internaţional. Odată munca terminată, hotărâseră să rămână lângă aeroport şi potenţialul lui titanic de construcţie. Într-o zonă cu puţin spaţiu nerevendicat, o zonă de tufişuri, îmbibată de apă şi plină de şerpi, peste drum de terminalul internaţional, părea locul cel mai puţin rău unde să trăieşti.

Alţi oameni săraci socoteau locul prea umed pentru a putea fi locuit, dar familienii s-au pus pe treabă, au smuls tufişurile care adăposteau şerpii, au scos pământ din locuri mai uscate şi l-au pus în noroi. După o lună, stâlpii lor de

— Grup etnic originar din mai multe regiuni, printre care Tamil Nadu, cuprinzând. În jur de 77 de milioane de membri Împrăştiaţim Sri Lanka, India, Singapore etc.; limba maternă – tamil.

bambus nu s-au mai prăbuşit odată înfipţi în pământ Au pus saci goi de ciment peste stâlpi ca acoperiş şi aşa au avut o aşezare. Locuitorii mahalalelor vecine i-au dat numele: Annawadi – ţara *arma*, un cuvânt reverenţios din

— Tamil pentru frate mai mare. Mai răspândiţi erau

termenii mai puţin respectabili pentru emigranţii familieni. Dar alţi cetăţeni săraci îi văzuseră pe familieni asudând pentru a scoate teren solid din mlaştină şi această muncă îi făcuse ceva mai respectaţi.

Şaptesprezece ani mai târziu, aproape nimeni din această mahala nu era considerat sărac după criteriile oficiale din India. Locuitorii din Annawadi erau mai degrabă printre cei aproximativ o sută de milioane de indieni scăpaţi de sărăcie din 1991, când, cam în acelaşi timp cu înfiinţarea mahalalei, guvernul central îmbrăţişase liberalizarea economică. Locuitorii din Annawadi erau astfel parte dintr-una din cele mai impresionante poveşti de succes din istoria modernă a capitalismului global, o poveste în plină desfăşurare.

Este adevărat, doar şase din cei trei mii de locuitori aveau serviciu stabil. (Ceilalţi, la fel ca 85% din lucrătorii indieni, făceau parte din economia informal, neorganizată.) Este adevărat, câţiva locuitori prindeau şobolani şi broaşte şi le mâncau la cină. Câţiva mâncau iarbă din tufărişul de la marginea lacului de ape reziduale. Şi aceşti indivizi, suflete nefericite, îşi aduceau astfel o contribuţie inestimabilă la statutul vecinilor lor. Le dădeau acelor locuitori ai mahalalei care nu frigeau şobolani şi nu mâncau buruieni, ca Abdul, un sentiment sporit al mobilităţii lor ascendente.

Aeroportul şi hotelurile vărsau deşeuri iama, sezonul de vârf pentru turism, călătorii de afaceri şi nunţi sofisticate, a căror lipsă de moderaţie reflecta o bursă ce atinsese un maxim istoric. Iar pentru Abdul era cu atât mai bine cu cât o frenezie de construcţii în China, în aşteptarea Jocurilor Olimpice de vară de la Beijing, crescuse preţurile resturilor de metal în toată lumea. Era un moment bun să fii comerciant de gunoi în Mumbai, nu că ăsta ar fi fost termenul pe care trecătorii îl foloseau pentru Abdul. Unii îi spuneau gunoi şi atât.

În această dimineaţă, în timp ce alegea şuruburi şi ţinte din mormanul lui, încerca să fie atent la caprele din Annawadi, cărora le plăcea mirosul resturilor de lichid din

sticlele lui şi gustul lipiciului de sub etichete. De obicei, pe Abdul nu-l deranja că-şi băgau nasul peste tot, dar zilele astea erau izvoare de căcat lichid – o ameninţare.

Caprele erau ale unui musulman care conducea un bordel din coliba lui şi îşi considera târfele o hoardă de simulante. Într-o încercare de diversificare, creştea animale ca să le vândă pentru sacrificiul de Eid, sărbătoarea care marca sfârşitul Ramadanului. Însă caprele se dovediseră la fel de buclucaşe ca fetele. Douăsprezece din turma de douăzeci şi două muriseră şi supravieţuitoarele aveau dificultăţi intestinale. Proprietarul de bordel dădea vina pe magia neagră făcută de proprietarii familieni ai magazinului local de băuturi alcoolice. Alţii bănuiau că de vină ar fi fost locul de unde beau caprele apă, lacul cu apă de canalizare.

Noaptea târziu, contractorii care modernizau aeroportul aruncau lucruri în lac. Locuitorii din Annawadi aruncau şi ei lucruri acolo: de curând, cadavrele în descompunere a douăsprezece capre. Orice ar fi fost în acea ciorbă, porcii şi câinii care au dormit în părţile mai puţin adânci au apărut cu pete albastre pe pântece. Totuşi unele creaturi supravieţuiau lacului, şi nu doar ţânţarii purtători de malarie. La orele dimineţii, un pescar avansa greu prin apă, cu o mână dând la o parte pachete de ţigări şi pungi albastre de plastic, în timp ce cealaltă tulbura suprafaţa apei cu o plasă. Avea să ducă ce prindea la magazii Marol, ca să fie transformat în ulei de peşte, un produs medical pentru care cererea crescuse, acum, că era la căutare în Occident.

Abdul s-a ridicat ca să scape de un cârcel la gambă şi a observat surprins că cerul era maroniu ca aripile unui gândac şi prin aburul de poluare soarele vestea sosirea după-amiezii. Când sorta, pierdea de obicei noţiunea timpului. Surorile lui mai mici se jucau cu fiicele lui Un Picior pe un scaun cu rotile improvizat, un scaun stricat de plastic flancat de roţi ruginite de bicicletă. Mirchi, care se întorsese deja acasă de la orele din clasa a noua, stătea tolănit în uşa colibei familiale, cu o carte de matematică

necitită în poală.

Mirchi îl aştepta nerăbdător pe prietenul lui cel mai bun, Rahul, un băiat hindus care locuia la câteva colibe mai încolo şi care devenise o celebritate în Annawadi. Lima aceasta Rahul făcuse ce visa Mirchi să facă: rupsese bariera între lumea mahalalei şi lumea bogaţilor.

Mama lui Rahul, Asha, o educatoare de grădiniţă cu legături misterioase cu politicienii locali şi cu poliţia, reuşise să-i facă rost de câteva nopţi de muncă temporara la hotel Intercontinental, peste lacul cu apă de canal. Rahul – un băiat de clasa a noua cu faţă rotundă şi dinţii strâmbi – văzuse opulenţa oraşului de sus la prima mână.

Şi acum iată-l, îmbrăcat într-o costumaţie cumpărată din profiturile acestui noroc chior: pantaloni *trei-sfertnri* cu multe buzunare care-i atârnau jos, pe şolduri, o cataramă lucioasă ovală de o greutate reciclabilă promiţătoare, bonetă neagră de tricot trasă până pe ochi. „Stilul hip-hop” fi spunea Rahul. Cu o zi înainte fusese comemorarea a şaizeci de ani de la asasinarea lui Mahatma Gandhi, o zi de sârbătoare naţională în care indienii de elită socoteau cândva că e de prost-gust să dai o petrecere somptuoasă. Dar Rahul lucrase la un eveniment fenomenal la Intercontinental şi ştia că Mirchi avea să aprecieze detaliile.

— Mirchi, nu pot să te mint, a spus Rahul, rânjind. Pe partea mea de sală erau cinci sute de femei îmbrăcate doar pe jumate – ca şi cum ar fi uitat să-şi pună jumătatea de jos când au plecat de acasă!

— Aoleu, unde eram? a spus Mirchi. Zi-mi. Vreo celebritate?

— Toate celebrităţile! O petrecere Bollywood. Unele dintre vedete erau în zona VIP, în spatele unui cordon, dar John Abraham a venit pe unde eram eu. Avea o haină groasă neagră şi îşi firma ţigările chiar în faţa mea. Şi se pare că era şi Bipasha acolo, dar nu mi-am dat seama sigur dacă era ea sau altă vampă, pentru că dacă directorul te vede că te uiţi la invitaţi te dă afară, îţi ia toţi banii – ne-au zis asta de douăzeci de ori înainte să înceapă petrecerea,

de parcă eram bătuţi în cap. Trebuie să te concentrezi pe masă şi pe covor. Şi dacă vezi o farfurie murdară sau un şerveţel, le înhaţi şi le duci la coşul de gunoi din spate. Oh, ce frumos arăta sala aia. Întâi am pus un covor alb gros – călcâi pe el şi te scufundai. Apoi au aprins lumânări albe şi au făcut întuneric ca în discotecă şi pe o masă bucătarul a pus doi delfini imenşi din gheaţă aromată. Un delfin avea cireşe pe post de ochi…

— Nenorocitule, lasă peştele, zi-mi de fete, a protestat Mirchi. Vor să te uiţi la ele când se îmbracă aşa.

— Serios, n-ai voie să te uiţi. Nici măcar la toaletele oamenilor bogaţi. Cei de la pază te zboară. Dar toaletele angajaţilor erau frumoase. Ai de ales între stilul indian şi cel american.

— John Abraham, născut pe 17 decembrie 1972, actor, producător de film şi fost model indian, una dintre celebrităţile de la Bollywood.

Rahul, care avea o fibră patriotică, făcuse pipi într-una indiană, o scurgere deschisă în podea.

Alţi băieţi i s-au alăturat lui Rahul în faţa colibei fami. liei Husain. Celor din Annawadi le place să vorbească despre hoteluri şi despre lucrurile depravate care se petrec probabil înăuntru. Un gunoier abrutizat de droguri vorbea *cu* hotelurile:

— Ştiu că vrei să mă omori, te-n gură de Hyatt!

Dar relatările lui Rahul aveau o valoare specială, pentru că nu minţea, sau cel puţin nu mai mult de o propoziţie din douăzeci. Asta, împreună cu o dispoziţie veselă făceau din el un băiat căruia ceilalţi nu-i purtau pică pentru privilegiile lui.

Rahul recunoştea cinstit că nu făcea doi bani pe lângă angajaţii stabili de la Intercontinental. Mulţi dintre chelneri făcuseră colegiul, erau înalţi şi cu pielea deschisă, aveau telefoane mobile atât de lucioase încât proprietarii lor îşi puteau aranja părul în ele. Unii dintre chelneri răseseră de unghia de la degetul mare *al lui Rahul*, lungă, vopsită în albastru, la mare modă între bărbaţii din Annawadi. Când şi-a tăiat unghia, l-au necăjit cu felul lui

de a vorbi. Termenul deferent folosit de cei din Annawadi pentru un om bogat, *saab3* nu e termenul corect în cartierele înstărite din oraş, le-a comunicat prietenilor lui.

— Chelnerii spun că te face să pari unul din clasa D – tui vagabond, un *tapori*, a spus. Cuvântul corect e *şir*.

— *Sirrrrrrrrrr*, a spus cineva rostogolind *r-urile*, apoi toţi au început să spună aşa, râzând.

Băieţii stăteau aproape unul de altul, deşi era destul loc pe maidan. Pentru cei care dormeau în spaţii înghesuite, piciorul lui la mine în gură, al meu în a ei, senzaţia atingerii pielii ajunsese obişnuinţă. Abdul i-a ocolit, ducând un braţ de etichete de hârtie rupte pentru bagaje pe maidan şi întinzându-se după etichetele care-i zburau din mână.

Ceilalţi băieţi nu-l băgau în seamă. Abdul nu vorbea mult şi, când o făcea, parcă ar fi petrecut câteva săptămâni în privat rumegând o idee. Ar fi putut avea un prieten-doi dacă ar fi ştiut să spună o poveste bună.

Odată, în încercarea de a depăşi această lacună, trântise o poveste despre cum ar fi fost chiar el în Intercontinental – cum se filmase acolo un film de la Bollywood numit *Welcome* şi cum o văzuse el pe Katrina Kaif îmbrăcată toată în alb. Fusese o invenţie slabă. Rahul îşi dăduse seama imediat. Dar ultima relatare a lui Rahul avea să-i permită lui Abdul să spună minciuni mai bine informate pe viitor.

Un băiat nepalez l-a întrebat pe Rahul despre femeile din hoteluri. Prin şipcile gardurilor de la hoteluri le văzuse pe unele dintre ele fumând – „nu o ţigară, ci mai multe” – în timp ce îşi aşteptau şoferii să tragă maşinile la intrare.

— Din ce sat simt femeile astea?

— Ascultă, idiotule, a spus Rahul afectuos. Oamenii albi vin din tot felul de ţări. Eşti un ţărănoi dacă nici asta nu ştii.

— Ce ţări? America?

Rahul nu ştia să spună.

— Dar simt şi foarte mulţi clienţi indieni la hoteluri, îţi garantez.

Indieni „de dimensiuni sănătoase” – mari şi graşi, nu piperniciţi, ca băiatul nepalez şi mulţi alţi copii de aici.

Primul angajament al lui Rahul fusese la petrecerea de Revelion de la Intercontinental. Sindrofiile de Revelion de la hotelurile de lux din Mumbai erau renumite şi de multe ori gunoierii se întorseseră în Annawadi cu broşuri

— Katrina Kaif. născută pe 16 iulie 1983, model şi actriţă de la Bollywood, care pe lângă filmele în limba hindi apare şi într-o serie de producţii în limbile telugu şi malayalam.

aruncate*. Întâmpinaţi anul 2008 cu stil la hotelul Le Mai*

Meridien! *Faceţi o plimbare pe străzile Parisului răsfăţaţi cu artă, muzică şi mâncare. Lăsaţi-vă cuprinşi de strălucirea spectaco*lelor *în direct. Rezervaţi-vă biletele de îmbarcare şi Bon Voyage*! *12.000 de rupii de cuplu, şampania indusă*. Reclamele erau tipărite pe hârtie lucioasă, pentru care reciclatorii plăteau două rupii sau patru cenţi americani kilogramul.

Rahul fusese dezamăgit de ritualurile de Revelion ale bogaţilor.

— Tâmpite, trăsese concluzia. Oameni care doar beau şi dansează şi stau degeaba şi se poartă prosteşte, cum fac cei de aici în fiecare seară.

— Oamenii de la hotel simt ciudati când beau, le-a spus prietenilor lui. Seara trecută, la sfârşitul petrecerii, era un zmeu – arăta bine, costum în dungi, haine scumpe. Era beat, criţă, şi a început să-şi bage pâine în buzunarele de la pantaloni, în sacou. Apoi şi-a mai băgat nişte felii direct în pantaloni! Feliile au căzut *pe jos şi* se târa pe sub masa după ele. Un chelner spunea că probabil că tipului ăstuia i-a fost foame, mai demult – whisky-ul îi trezise amintirile. Dar eu, când o să fiu destul de bogat ca să stau la un hotel mare, n-o să mă port ca un ratat din ăsta.

Mirchi a râs şi a pus întrebarea pe care mulţi şi-o puneau lor înşişi în Mumbai în 2008:

— Şi ce o să faci, *sirrrrrrrrrmi*, ca să *fii* primit la un asemenea hotel?

Dar Rahul se căra, cu atenţia mutată spre un zmeu de plastic verde prins într-un smochin de pagodă la intrarea în Annawadi. Părea rupt, dar, odată netezit, se gândea că l-ar putea revinde cu două rupii. Trebuia doar să revendice zmeul înainte să-i vină aceeaşi idee altui băiat cu e în dullabani. 8

Rahul învăţase antreprenoriatul serial de la mama lui, Asha, o femeie care îi speria un pic pe părinţii lui Abdul. Era om de încredere într-un partid politic, Shiv Sena, dominat de hinduşi născuţi în Maharashtra, statul din care făcea parte Mumbai. Cum populaţia din jurul oraşului Mumbai mergea spre douăzeci de milioane, concurenţa pentru locuri de muncă şi locuinţe era feroce, iar Shiv Sena dădea vina pe emigranţii din alte state care le răpeau băştinaşilor oportunităţile ce li se cuveneau. (Fondatorul octogenar al partidului, Bal Thackeray, avea o slăbiciune pentru programul de purificare etnică al lui Hitler.) Obiectivul care punea acum în mişcare Shiv Sena era eliberarea Mumbaiului de emigranţii din statele indiene mai sărace din nord. Animozitatea partidului faţă de minoritatea musulmană a oraşului era mai veche, mai violentă. Asta făcea ca familia lui Abdul, musulmană cu rădăcinile în statul nordic Uttar Pradesh, să fie de două ori suspectă.

Însă prietenia dintre Rahul şi Mirchi trecea dincolo de politicile etnice şi religioase. Mirchi ridica uneori pumnul şi striga salutul Shiv Sena, „Jai Maharashtra!”, doar ca să-l facă pe Rahul să radă. Cei doi băieţi de clasa a noua începuseră chiar şi să arate la fel, după ce hotărâseră să-şi lase cârlionţi pe frunte, pe care îi dădeau din ochi ca vedeta de cinema Ajay Devgan.

Abdul îi invidia că erau aşa de apropiaţi. Singurul lui simulacru de prieten era un băiat fără locuinţă de cincisprezece ani pe nume Kalu, care fura coşuri de gunoi pentru reciclarea materialelor folosite la aeroport. Dar Kalu lucra noaptea, când Abdul dormea, şi nu mai vorbeau prea mult.

— Ajay Devgan, născut pe 2 aprilie 1969, regizor,

producător şi probabil cel mat popular actor al cinematografului în limba hindi

Abdul avea cea mai profundă afecţiune pentru fratele lui de doi ani, Lallu, lucru care începuse să-l îngrijoreze Asculta cântecele de dragoste de la Bollywood şi singura concluzie la care putea ajunge era că i se dăruise o inimă prea mică. Nu tânjea niciodată din tot sufletul după vreo fată şi deşi era sigur că îşi iubea mama, sentimentul nu era însoţit de nicio efuziune. Dar i se întâmpla să-i dea lacrimile doar când se uita la Lallu, care era pe atât de neînfricat, pe cât era Abdul de nevricos. Atâtea umflătun de la muşcăturile de şobolan pe obraji, *pe ceafă*.

Ce să facă? Când magazia era prea plină, cum se întâmpla în lunile încărcate ca aceasta, gunoiul se îngrămădea în coliba lor şi veneau şi şobolanii. Dar când Abdul lăsa gimoiul afară, îl furau gunoierii, şi ura să cumpere acelaşi gunoi de două ori.

La 3 după-amiaza Abdul se ocupa de dopurile de sticlă, o mare bătaie de cap a celor care sortau. Unele erau căptuşite pe interior cu plastic, care trebuia scos înainte ca dopurile să fie aşezate în mormanul de aluminiu. Gunoaiele bogaţilor deveneau în fiecare an mai complexe, pline de materiale hibride, impurităţi, impostori. Plăci care păreau de lemn erau îmbibate de *plastic*. *Cum să clasifice o* lufa? Proprietarii fabricilor de *reciclare voiau* deşeuri dintr-un singur material, pure.

Mama lui stătea pe vine lângă el şi punea o piatră pe o grămadă de haine ude, murdare. Se uita fix la Mirchi, care moţăia în prag.

— Ce e? Gata şcoala? a spus.

Zehrunisa se aştepta ca Mirchi să treacă de clasa a noua la şcoala privată de mâna a treia în limba urdu, pentru care plăteau trei sute de rupii pe an. Trebuiseră să plătească, de vreme ce înmulţirea oportunităţilor de învăţământ nu era unul dintre punctele forte ale guvernului indian. Şcoala municipală gratuită de lângă aeroport avea doar opt clase şi adesea profesorii nu apăreau.

— Ori înveţi, ori îl ajuţi pe fratele tău, i-a spus Zehrunisa lui Mirchi.

El s-a uitat la deşeurile reciclabile ale lui Abdul şi şi-a deschis cartea de matematică.

De ceva vreme pe Mirchi îl deprima şi să se uite la gunoi, o evoluţie pe care Abdul se străduia să nu i-o ia în nume de rău. În schimb încerca să împărtăşească speranţa părinţilor lui: ca atunci când fratele lui avea să termine liceul, isteţimea şi farmecul lui deosebit să înlăture dezavantajul pe care-l reprezenta religia musulmană pe piaţa muncii. Deşi se spunea că Mumbai era mai cosmopolit şi mai meritocrat decât orice alt oraş din India, musulmanii erau în continuare excluşi de la multe locuri bune de muncă, inclusiv unele dintre cele din hotelurile de lux unde îşi dorea Mirchi să lucreze.

Lui Abdul i se părea de înţeles că într-un oraş poliglot oamenii se sortau între ei cum îşi sorta el gunoiul. În Mumbai erau prea mulţi oameni ca să aibă toţi loc de muncă, deci de ce hinduşii din casta Kunbi din Maharashtra nu ar angaja alţi kumbi din Maharashtra în locul unui musulman provenit dintre gunoaie? însă Mirchi spunea că acum lumea se amesteca, că vechile prejudecăţi îşi pierdeau din putere şi că Abdul pur şi simplu nu-şi dădea seama, pentru că stătea toată ziua cu capul în mormanul lui de gunoi.

Abdul lucra acum cât de repede putea ca să termine până la asfinţit, când băieţi hinduşi robuşti începeau să joace cricket pe maidan şi îi luau la ţintă mormanele sortate şi uneori capul. Dacă jucătorii de cricket îi puneau la grea încercare lui Abdul politica non-violentă, singura luptă fizică de care avusese parte fusese cu doi băieţi de zece ani care îl puseseră la pământ pe unul dintre fraţii lui mai mici. Şi jucătorii aceştia de cricket tocmai băgaseră încă un copil musulman în spital după ce-l izbiseră în cap cu bâtele.

Mult deasupra lui Abdul, Rahul se bâţâia pe altă ramură, în încercarea de a *descâlci un al doilea zmeu ce* putea fi vândut ulterior. Frunzele copacului erau gri, ca

multe lucruri din Annawadi, de la nisipul şi pietrişul unei fabrici de beton din apropiere. N-o să mori din asta, îi asigurau vechii locatari pe nou-veniţii cu ochi roşii care se plângeau de aerul înghiţit. Dar oamenii păreau să tot moară din asta – astm netratat, disfuncţii pulmonare, tuberculoză. Tatăl lui Abdul, care îşi vedea de ale lui în colibă, pomenea de adevărata consolare. Fabrica de beton şi toate celei te construcţii le dădeau de lucru multora din acest oraş înflo ritor al aeroportului. Plămânii stricaţi erau preţul pe care îl plăteai ca să trăieşti în preajma progresului.

La 6 după-amiaza, Abdul s-a ridicat, triumfător. Îi învinsese pe jucătorii de cricket şi în faţa lui erau paisprezece saci zdrenţăroşi de deşeuri sortate. În timp ce din hotelurile înconjurătoare se ridicau nori de fum – fumigaţia de seară împotriva ţânţarilor –, Abdul şi doi *dintre* fraţii lui mai mici au urcat sacii în bena unei rable cu trei roţi, de culoarea lămâii verzi. Acest mic *vehicul*, *una dintre cele* mai importante avuţii ale familiei Husain, *îi permitea* lui Abdul să le ducă deşeurile *reciclatorilor*. *Şi acum hai la* Şoseaua Aeroportului şi de aici în concertul *de claxoane* al oraşului.

Vehicule pe patru roţi, biciclete, autobuze, scutere mii de oameni pe jos: i-a luat lui Abdul mai mult de o oră v facă cinci kilometri, dată fiind circulaţia catastrofală *dintr-o* intersecţie de lângă grădinile hotelului Leela, unde după colţ, limuzine europene aşteptau să intre în atelierul unui concern numit „Spa de Car”. O porţiune a primei linii de metrou a oraşului se construia aici, pentru a veni în completarea unei autostrăzi suspendate care se ridica încet deasupra Şoselei Aeroportului. Abdul se temea să nu rămână fără benzină în ambuteiaj, dar în lumina subţire dinainte de lăsarea nopţii vehiculul său a ajuns tuşind într-o mahala întinsă numită Saki Naka.

Printre kilometrii de depozite din Saki Naka erau utilaje de topit metalul şi de mărunţire a plasticului aparţinând unor oameni în kurte” apretate – kurte albe, care să dea seama de distanţa dintre proprietari şi mizeria

afacerii lor. Unii dintre lucrătorii din fabrici aveau feţele negre de la praful de carbon şi cu siguranţă plămânii negri de la inhalarea reziduurilor de fier. Cu câteva săptămâni în urmă Abdul văzuse un băiat care-şi tăiase mâna în timp ce băga plastic într-una dintre maşinile de mărunţit. Ochii băiatului se umpluseră de lacrimi, dar nu ţipase. În schimb rămăsese pe loc cu ciotul din care ţâşnea sângele, rămas fără posibilitatea să-şi câştige traiul, şi începuse să-şi ceară scuze de la proprietarul fabricii.

— Sa'ab, îmi pare rău, îi spusese bărbatului în alb. N-o să vă fac probleme, n-o să raportez ce s-a întâmplat. N-o să aveţi necazuri din cauza mea.

Oricât ar fi vorbit Mirchi despre progres, în India fiecare ştia în continuare unde îi este locul şi a-ţi dori ca lucrurile să fie altfel i se părea lui Abdul o copilărie, ca şi cum ai încerca să-ţi scrii numele într-un vas de kulfi" topit. Lucrase din greu în meseria stigmatizată pentru care se născuse şi acum poziţia lui nu mai era neprofitabilă. Avea

— Kurta, un fel de cămaşă, articol de îmbrăcăminte tradiţional din sudul Asiei, cu forme variind în funcţie de regiune.

** Desert tradiţional indian din lapte, asemănător cu îngheţata, însă mai dens.

de gând să se întoarcă acasă plin de bani. Greutatea bunurilor sale, aşa cum o estimase în gând, fusese aproximativ corectă. Materialele reciclabile din sezonul de vârf, legate de o piaţă globală înfloritoare, îi aduceau familiei lui un venit de care puţini locuitori din Annawadi avuseseră vreodată parte. Făcea un profit de cinci sute de rupii sau unsprezece dolari pe zi – destul ca să demareze planul care-i inspira mamei lui înjurăturile de dimineaţă şi de care până şi micii membri ai familiei Husain ştiau.

Cu banii aceştia, puşi lângă economiile de anul trecut, părinţii lui aveau să facă acum primul depozit pentru o bucată de pământ de 365 de metri pătraţi într-o comunitate liniştită din Vasai, chiar lângă oraş, unde predominau reciclatorii musulmani. Dacă viaţa şi piaţa globală mergeau înainte, în curând aveau să *fie proprietari*

de pământ, nu gunoieri, într-un loc unde Abdul era destul de sigur că nimeni nu avea să-i spună gunoi.

doi

ASHA

Mama lui Rahul, Asha, a observat în acea iarnă a speranţei: administratorul Annawadi se scrântise şi devenise evlavios! Deşi Robert Pires îşi bătea a doua soţie, o lăsa să trăiască. A ridicat un sanctuar creştin în faţa colibei lui, apoi un al doilea altar, al unei zeiţe hinduse. În fiecare sâmbătă, în faţa acestor altare, îşi împreună mâinile cărnoase la rugăciune şi se căia de toate fărădelegile lui trecute dându-le ceai şi pâine copiilor înfometaţi. În zilele săptămânii, când atracţiile lumii de dincolo păleau, îşi petrecea vremea într-o comuniune leneşă cu nouă cai pe care îi ţinea în mahala, dintre care pe doi îi vopsise în dungi, ca să arate ca nişte zebre. Robert închiria zebrele false, alături de o căruţă, pentru aniversările copiilor din clasa mijlocie – o întoarcere către munca cinstită pe care gândea că zeii judecători ar putea-o lua în calcul.

În această schimbare, Asha Waghekar, în vârstă de treizeci şi nouă de ani, a văzut o oportunitate. Robert îşi pierduse gustul pentru putere tocmai când ea şi-l descoperea. Să împletească alţii gălbenele. Să sorteze alţii gunoiul. Pentru locuitorii oraşului de sus care voiau să exploateze Annawadi şi pentru cei de jos care îşi doreau să-i supravieţuiască, ea voia să fie în prim-plan.

Postul de administrator al mahalalei era neoficial, dar locuitorii ştiau cine îl ocupă – cel ales de politicienii şi poliţiştii locali să conducă aşezarea în funcţie de interesele autorităţilor. Chiar şi într-o Indie care se moderniza rapid femeile administrator de mahala erau relativ rare, iar acele femei care reuşeau să dobândească o asemenea putere erau de obicei moştenitoare ale dreptului de proprietate asupra unor pământuri sau locţiitoare ale unor soţi puternici.

Asha nu avea drepturi. Soţul ei era alcoolic, un muncitor itinerant în construcţii, un bărbat care excela

doar în aceea că nu avea nicio ambiţie. Cum ea îi crescuse pe cei trei copii, care acum erau adolescenţi, puţini vecini o vedeau ca pe soţia cuiva. Era pur şi simplu Asha, o femeie pe cont propriu. Dacă ar fi avut altă situaţie, poate că nu ar fi ajuns să-şi dea seama ce minte avea.

Principala contribuţie a lui Robert la istoria Annawadi fusese că îi adusese pe Asha şi pe alţi locuitori din Maharashtra în mahala, ca parte a efortului Shiv Sena de a-şi mări grupul de votanţi la aeroport. Ca momeală se făcuse şi o racordare publică la apă, iar până în 2002 băştinaşii din Maharashtra luaseră puterea de la lucrătorii familieni care curăţaseră la început terenul. Dar e lucru greu să-ţi păstrezi o majoritate într-o mahala în care aproape nimeni nu are un loc de muncă permanent. Oamenii veneau şi plecau, iar la începutul lui 2008 indienii din nord împotriva cărora făcuse Shiv Sena campanie deveniseră o pluralitate. Pentru Asha, ca şi pentru Delegatul Districtului 76, oficialul ales al zonei în care se afla Annawadi, era evident că Robert le aparţinea acum zebrelor. Nu-l mai interesau Shiv Sena şi mahalaua.

Delegatul, Subhash Sawant, era un bărbat dat cu fond de ten, părul vopsit, ochelari de aviator şi perspicace. Dacă alegerea firească pentru a-i succede lui Robert ca administrator al mahalalei ar fi fost un activist Shiv sena cu vorbele la el pe nume Avinash, Avinash era prea ocupat ca să slujească intereselor Delegatului. Repara zi şi noapte sistemele septice ale hotelurilor, ca să-şi permită să-l dea pe fiul lui la o şcoală privată.

Asha, pe de altă parte, avea timp. Slujba ei temporară, educatoare de grădiniţă pentru copiii de la o şcoală municipală mare, era o sinecură pe care Delegatul o ajutase să o obţină, trecând cu vederea faptul că şcolarizarea ei luase sfârşit în clasa a şaptea. În schimb, îşi petrecea o bună parte din orele de şcoală vorbind la telefonul mobil şi ocupându-se de treburile Shiv Sena. Putea să-şi ofere vecinii pentru sondaje. Putea să mobilizeze o sută de femei pentru un marş de protest ad-hoc. Şeful era de părere că putea mai mult. I-a cerut să se

ocupe de o problemă măruntă din Annawadi, apoi de alta, nu chiar aşa măruntă, şi de încă una, deloc măruntă, moment în care i-a dat un buchet de flori, iar soţia lui grasă a început să-i arunce priviri mâţe.

Asha a privit aceste lucruri ca pe semnele unui triumf iminent. La opt ani după ce sosise în Annawadi şi îşi investise speranţele de creştere economică în munca politică, avea un protector influent. Cu timpul, îşi închipuia, până şi bărbaţii din Annawadi aveau să fie siliţi să recunoască faptul că devenea cea mai puternică persoană din cloaca asta.

Mulţi bărbaţi îi dăduseră târcoale, de la început. Analizându-i sânii mari şi soţul mic şi beţiv, îi sugeraseră distracţii care să ostoiască sărăcia copiilor ei. Robert cel ameninţător venise şi el cu o propunere directă într-o seară când ea umplea o oală de apă la cişmea. Asha pusese oala jos şi răspunsese degajată:

— Orice vrei. Spune, ticălosule. Să mă dezbrac şi să dansez pentru tine acum?

Nicio altă femeie, până atunci şi mai târziu, nu vorbi aşa cu administratorul mahalalei.

Asha îşi ascuţise limba când era copil şi lucra pe pământurile unui sat lovit de sărăcie din Maharashtra de nord-est. Expresiile tăioase fuseseră o armă bună când lucra între bărbaţi libidinoşi. Discreţia şi subtilitatea, calităţi utile pentru a controla o mahala, erau lucruri pe care le învăţase de când venise la oraş.

Dincolo de adevărul evident – că Mumbai era un ghem de speranţe şi ambiţii – văzuse concluzia profitabilă. Mumbai era un loc care mustea de nemulţumire şi peste care plutea invidia. Exista oare un singur suflet în acest oraş inegal şi pe cale de îmbogăţire care să nu dea vina pe altcineva pentru insatisfacţiile lui? Cetăţenii avuţi îi acuzau pe locuitorii mahalalelor că făceau oraşul mizerabil şi irespirabil, chiar dacă surplusul de capital uman menţinea scăzute salariile menajerelor şi şoferilor lor. Locuitorii mahalalelor se plângeau de obstacolele pe care cei bogaţi şi puternici le ridicau pentru a-i împiedica să beneficieze şi

ei de noul profit. Toată lumea, peste tot, se plângea de ceilalţi. Dar în oraşul de secol XXI se strângeau mai puţini oameni care să-şi scoată disputele în stradă. Pe măsură ce identităţile de grup întemeiate pe caste, etnie şi religie se atenuau treptat, furia şi speranţa se privatizau, ca atâtea alte lucruri din Mumbai. Această evoluţie creştea cererea pentru mediatori iscusiţi – atenuatori umani de şoc pentru interesele contradictorii, greu de interpretat, *ale* unuia dintre cele mai mari oraşe ale lumii.

De-a lungul timpului, desigur, mulţi atenuatori de şoc şi-au pierdut elanul. Dar cine spunea că o femeie, o noutate relativă, nu avea să aibă viaţă mai lungă? Asha avea darul să rezolve problemele vecinilor ei. Acum că Delegatul pleca urechea la ea, putea rezolva mai multe probleme de acest fel, pentru un comision. *Şi, când ar fi* avut controlul real asupra mahalalei, putea să creeze probleme ca să le rezolve – o succesiune profitabilă pe care o învăţase urmărindu-l pe Delegat.

Sentimentele de vinovăţie de felul celui care-l copleşise pe Robert erau un impediment în calea muncii eficiente în canalele subterane ale oraşului, iar Asha le socotea emoţii de lux.

— Corupţia, peste tot corupţie, le spunea copiilor ei, fluturând mâinile ca două păsări luându-şi zborul.

CÂND ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ ASHA A AJUNS ACASĂ de la slujba ei de educatoare, nu a grăbit pasul când a văzut mai mulţi solicitatori aliniaţi de-a lungul peretelui colibei ei. De la Delegat învăţase avantajul psihologic de a-i lăsa pe oameni să aştepte şi să fiarbă. Cu o mişcare aproape imperceptibilă din cap către vizitatori, a păşit în spatele unei perdele dantelate din spatele colibei şi şi-a desfăcut sariul roşu închis pe care îl purtase la muncă.

Acum, că era mai bătrână, ochii ei atrăgeau atenţia mai mult decât sânii. Putea să-i transforme în arme într-o clipită, iar băieţii prinşi cum căscau ochii la superba ei fiică de nouăsprezece ani, Manju, făceau un pas în spate ca loviţi. Când Asha se gândea la bani, ochii i se îngustau. Se

gândea mai tot timpul la bani; locuitorii din Annawadi îi spuneau pe ascuns Chiorâş. Dar lucrul cu adevărat deosebit la ochii ei era strălucirea. Cei mai mulţi ochi se întunecau odată cu vârsta şi dezamăgirile. Ai ei erau mult mai sclipitori acum decât în fotografia cu ea tânără pe care o avea. O fată de ţară înaltă, încovoiată, sfrijită, cu pielea arsă de soare, proaspăt intrată într-o căsătorie dezastruoasă: când privea acea fotografie, Asha râdea.

A ieşit din spatele perdelei într-o rochie de casă fără formă, altă strategie pe care o prinsese de la Delegat. Adesea prezida adunarea din sufrageria lui mov-deschis, cu mobilă mov-deschis, în maiou, cu picioarele abia acoperite de lungr, în timp ce solicitatorii transpirau temători în costume de poliester. Ar fi putut la fel de bine să spună cu voce tare: *Problemele voastre mă interesează aşa de puţin, că nu m-am obosit să mă îmbrac*.

Aşezându-se pe jos, Asha a acceptat ceaşca de ceai adusă de Manju şi i-a făcut semn primei vecine să vorbească. Bătrâna cu chipul ridat şi frumos şi şuviţe încâlcite de păr argintiu, nu venise cu o problemă. Vărsa lacrimi de recunoştinţă pentru că în această zi, cu trei ani în urmă, Asha o ajutase să-şi găsească o slujbă temporară la guvernul local, să desfunde canale pentru nouăzeci de rupii pe zi. Înainte să înţeleagă cum stă treaba, Asha făcuse multe asemenea favoruri gratuite.

Din banii câştigaţi, bătrâna îi adusese Ashei un sari ieftin verde. Ashei nu-i plăcea culoarea. Totuşi era bine ca ceilalţi vizitatori să audă binecuvântările bătrânei, să vadă cum îşi lipea fruntea de picioarele goale ale Ashei.

A urmat o altă plângăcioasă: o dansatoare exotica supraponderală îşi pierduse slujba dintr-un bar şi acum se descurca în calitate de concubină a unui poliţist însurat. Trebuia să-l satisfacă în coliba pe care o împărţea cu mama şi copiii ei, ceea ce dădea naştere la istericale familiale.

— Spune că n-o să mai vină, din cauza scandalului-şi noi ce o să mâncăm?

Asha a cloncănit. O campanie de moravuri alungase

cea mai mare parte a comerţului sexual din zona aeroportului, iar „femeile de margine” din Annawadi, cum li se spunea, aveau acum trei posibilităţi proaste pentru a-şi satisface clienţii: în colibele familiilor; în spatele unui şir

— Articol tradiţional de îmbrăcăminte, asemănător unei fuste purtat şi de femei, şi de bărbaţi.

de camioane parcate noaptea lângă Annawadi; sau în bordelul ca un ţarc de capre, cu o singură încăpere.

Asha a sfătuit-o aspru: explică mai clar familiei tale avantajele pe termen lung ale legăturii.

— Poate că poliţistul nu-ţi dă prea mulţi bani acum, dar mai târziu poate o să-ţi repare casa. Deci spune-le să stea liniştiţi, că vor vedea ei.

În timp ce vorbea, îşi trecea vârfurile degetelor peste noua gresie de ceramică portocalie de pe jos. Cu opt ani în urmă, când Annawadi era o tabără amărâtă, cei trei copii ai ei săriseră în bene ca să fure resturile de lemn şi aluminiu din care familia îşi încropise o magazie. Acum coliba avea pereţi tencuiţi, un ventilator de tavan, un sanctuar de lemn cu o lumânare electrică şi un frigider de calitate, chiar dacă nefuncţional. Totuşi locul era îngust şi înghesuit. Ăsta fusese târgul. Ca să finanţeze îmbunătăţirile care ar fi putut să-i convingă pe vecini de statutul ei în creştere, îşi închinase bucăţi din spaţiul de locuit unora din fluxul neîntrerupt de nou-veniţi din Mumbai. Avea chiriaşi emigranţi băgaţi într-o cameră lăturalnică, într-una din spatele colibei şi pe acoperiş.

Deşi Shiv Sena era ostil faţă de asemenea emigranţi, Asha fusese mereu mai mult practică decât ideologică şi nicio oportunitate financiară nu i se părea prea mică.

— Ce vă pasă dacă alţii spun că suntem zgârciţi? îi întreba pe copiii ei.

— Cum se spunea la ea în sat, lacul se umplea picătură cu picătură.

— Zi repede, mă aşteaptă lumea, a spus Asha în telefonul mobil.

Era sora ei mai mică, pe care era geloasă. Soţul surorii ei era un şofer harnic, iar coliba lor dintr-o mahala

învecinată avea un sistem audio şi patru câini albi pufoşi, de distracţie. Consolarea Ashei era că fiica surorii ei era simplă şi greoaie la minte, departe de Manju, singura elevă de colegiu din Annawadi, care acum frământa aluatul pentru cină şi se prefăcea că nu trage cu urechea la discuţiile mamei ei.

Sora Ashei încerca să intre în afacerile de mediere şi văzuse o ocazie în faptul că o fată hindusă din mahalaua ei fugise cu un musulman. Asha a ieşit din casă şi a scăzut tonul.

— Ideea de bază e, a sfătuit-o pe sora ei, să iei bani de la familia ei, dar să nu-i spui niciodată că tu ceri banii. Spune-i că poliţia îi cere. Trebuie să închid.

Un vechi prieten, Raja Kamble, s-a încordat când s-a întors Asha, pentru că era rândul lui să vorbească. Asha şi domnul Kamble veniseră în acelaşi timp în Annawadi; copiii lor crescuseră împreună. Acum domnul Kamble era o privelişte tristă, doar rotule şi orbite.

Domnul Kamble fusese un copil chiar mai sărac decât Asha; abandonat când era sugar; trăitor pe stradă; lucrător la munci fără speranţă, printre ele târâtul dintr-un birou într-altul pentru a vinde bucăţi parfumate de material textil de băgat în receptorul telefonului, pe cele mai neînsemnate comisioane.

— O cârpă parfumată pentru telefon, să ab? Ca să scăpaţi de mirosul anotimpului cald?

Totuşi pe la vreo treizeci de ani dăduse norocul peste el. Pe când lucra la un chioşc cu mâncare dintr-o gară, un client fidel, un angajat la serviciul de întreţinere al guvernului local, îl plăcuse şi-i fusese milă de el. Pe scurt, bărbatul îi oferise domnului Kamble propriul lui nume de familie şi visul oricărui sărac din Mumbai: o slujbă permanentă, ca a lui.

Slujba consta în a curăţa toalete publice şi a falsifica pontajul binefăcătorului lui şi al altor angajaţi din salubritate, ca ei să poată să-şi ia alte slujbe primind în acelaşi timp bani de la stat. Domnul Kamble s-a simţit onorat de această responsabilitate. A făcut trei copii cu

soţia lui, şi-a consolidat pereţii colibei cu cărămidă şi pe unul dintre pereţi a agăţat o cuşcă pentru doi porumbei. (în anii trăiţi pe stradă prinsese drag de păsări.) Domnul Kamble fusese una dintre marile poveşti de succes din Annawadi – un om socotit demn de apelative *că îi* sau *mister* – până în ziua în care se prăbuşise în timp ce curăţa o căcăstoare.

Avea inima slabă. Departamentul de salubritate l-a concediat şi i-a spus că dacă făcea rost de o nouă valvă pentru mimă şi de o reţetă de la doctor se putea întoarce. Spitalele publice din Mumbai ar fi trebuit să facă o asemenea operaţie aproape pe degeaba, dar chirurgii cereau şpagă. Şaizeci de mii de rupii, a spus chirurgul de la Spitalul Sion. Doctorul de la Spitalul Cooper voia mai mult.

La fiecare doi oameni din Annawadi care se ridicau, unul avea o cădere catastrofală. Dar domnul Kamble încă spera. În ultimele două luni îşi târâse trupul trădător pe străzi cerându-le politicienilor, asociaţiilor de caritate şi corporaţiilor să-i doneze banii pentru valva de inimă. Delegatul dăduse trei sute de rupii. Un director de la o fabrică de vopsea dăruise o mie. După sute de donaţii, tot avea cu patruzeci de mii de rupii prea puţin.

Acum se forţa să zâmbească la Asha – zece dinţi pătraţi şi galbeni, care păreau enormi pe faţa lui răvăşită.

— Nu vreau pomană, a spus. Vreau să-mi repar inima ca să pot să muncesc mai departe şi să-i văd pe copiii mei căsătoriţi. Ai putea să-mi aranjezi un împrumut guvernamental?

Aflase că Asha era unul dintre actorii mărunţi implicaţi într-o escrocherie cu una dintre numeroasele scheme de combatere a sărăciei pe care le pusese la cale guvernul de la New Delhi pentru a include mai mulţi cetăţeni în povestea sa înfloritoare. Guvernul împrumuta bani în rate subvenţionate pentru a-i ajuta pe antreprenorii săraci să înceapă afaceri care să creeze locuri de muncă. Însă aceste noi companii puteau fi şi fictive. Un locuitor al mahalalei cerea xm credit pentru o afacere imaginară; un

reprezentant al autorităţilor locale confirma că avea să creeze multe locuri de muncă într-o comunitate nevoiaşă; şi un director al băncii de stat Dena îl aproba. Apoi funcţionarul şi directorul de bancă îşi luau partea zdravănă din banii de credit. Asha, care se împrietenise cu directorul de bancă, îl ajuta să-i selecteze pe locuitorii din Annawadi care aveau să primească împrumuturi – ca să primească şi ea o parte din banii de credit, spera.

Domnul Kamble hotărâse că afacerea lui imaginară avea să fie un chioşc alimentar ca acela la care lucra când i se schimbase norocul. Dacă primea un împrumut de cincizeci de mii de rupii şi din el le plătea câte cinci mii Ashei, directorului de bancă şi funcţionarului public, aveau să-i mai trebuiască doar cinci mii pentru valvă şi putea să meargă la un cămătar pentru restul de bani.

— Îţi dai seama în ce situaţie sunt, Asha, a spus. N-am de lucru, n-am venit până nu mă operez. Şi dacă nu mă operez – înţelegi.

Ea a privit către el, a făcut sunetul acela şuierat pe care-l făcea adesea când se gândea.

— Da, îmi dau seama că eşti într-o situaţie proastă, a spus după un minut. Ce cred eu că ar trebui să *faci este să te* duci la templu. Nu, du-te la maestrul meu, *Gajanan* Maharaj, şi roagă-te.

Rămăsese înmărmurit.

— Să mă rog?

— Da. Trebuie să te rogi în fiecare zi pentru ce vrei. Un împrumut, sănătate – roagă-te la acest maestru. Ţine-te tare, spune-i să te ajute şi s-ar putea să primeşti răspuns.

Fiica Ashei, Manju, a tras brusc aer în piept. Când era copil, îşi dorise uneori ca blândul domn Kamble să fi fost tatăl ei. Şi ştia, cum ştia şi domnul Kamble, că atunci când Asha spunea să te duci la templu şi la maestru, însemna că trebuie să vii cu o propunere financiară mai bună.

— Dar suntem prieteni – mă cunoşti, aşa că mă gândeam că…

Vocea domnului Kamble suna de parcă ar fi înghiţit

nisip.

— Nu-i uşor să faci rost de un împrumut. Pentru că suntem prieteni vreau ca zeii să te ajute. Ca să trăieşti mult şi bine.

În timp ce domnul Kamble pleca şchiopătând, Asha era sigură că avea să se întoarcă înainte să ajungă la vreun templu. Un om pe moarte trebuie să plătească o grămadă ca să trăiască.

În ultima vreme, Asha cam lipsise de la templu. Se considera o femeie religioasă, dar în ultimele săptămâni observase că primea ce-şi dorea de la zei indiferent dacă se ruga şi postea sau nu. De ceva vreme avusese de gând să se roage pentru necazul unei vecine care spusese lucruri nepotrivite despre natura relaţiei Ashei cu Delegatul, dar până să apuce, soţul femeii se îmbolnăvise, fiul ei mai mare fusese lovit de o maşină şi cel mai mic căzuse de pe motocicletă. Asha trăsese concluzia, în urma acestei dovezi şi a altor câtorva, că nimerise într-un curent cosmic norocos. Poate chiar acel curent din care ieşise recent domnul Kamble.

În capătul celălalt al camerei, fiica ei făcea o criză de furie – dintre cele tăcute, singurele pe care le făcea vreodată Manju. Azvârlea bucăţile de ceapă în tigaie cu atâta putere încât unele săreau şi cădeau pe jos. Asha a ridicat din sprânceană. Mai târziu, pe seară, fata avea să se furişeze din casă ca să se întâlnească cu prietena ei Meena în toaleta publică împuţită, fără îndoială ca să se plângă de faptul că mama ei respinsese un vecin muribund. Asha nu ar fi trebuit să ştie de aceste serii de confesiuni din toaletă dar puţine lucruri se întâmplau în Annawadi care să nu ajungă în cele din urmă la ea.

Asha era mulţumită de supuşenia lui Manju, de frumuseţea ei celebră pe plan local şi de studiile care aduseseră în casă nume ciudate precum „Titania” şi „Desdemona”. Dar Asha socotea că Manju era sentimentală din cauza unei greşeli de educaţie a ei. Fata îşi petrecea după-amiezile învăţându-i engleza pe unii dintre cei mai săraci copii din Annawadi – o slujbă care

fusese ideea Ashei, de vreme ce îi aducea trei sute de rupii pe lună –, dar acum Manju vorbea mereu despre un ştiu care copilă săracă pe care o bătuse mama ei vitregă.

Asha îşi înţelegea multe dintre propriile contradicţii, printre care şi că puteai fi mândru că ţi-ai scutit odraslele de greutăţi şi să le porţi în acelaşi timp pică pentru asta. Când, în copilăria Ashei, nu era de mâncare, fetele din familie rămâneau nemâncate. Deşi de obicei lumea vorbeşte despre foame în legătură cu stomacul, Asha îşi amintea de gust – un gust rău care ţi se cuibărea pe limbă şi pe care uneori îl mai simţeai când înghiţeai, după zeci de am. Manju o privea pe mama ei cu milă, nu cu înşele

— Gere, când Asha încerca să-l descrie.

Cum, ca de obicei, Asha căuta un aspect financiar în plângerile vecinilor ei, până acum cele mai multe erau pur şi simplu plicticoase – de pildă ciondăneala între născătoarea de musulmani, Zehrunisa Husain, şi Fatima Un Picior, care spuneau fiecare că copilul celeilalte îl ciupise pe al ei. Ashei nu-i plăcea niciuna dintre aceste femei. Fatima îşi bătea copiii cu cârjele. Iar Zehrunisa i se părea Ashei inacceptabil de mândră. Cu doar trei ani în urmă, în timpul unui muson ucigător, familia Husain nu avea acoperiş deasupra capetelor, moment în care Rahul o imitase răutăcios pe Zehrunisa plângând. Dar acum se auzea că ea şi fiul ei ursuz Abdul făceau bani.

— Bani murdari musulmani, *haram ka paisa*, le spunea Asha.

Propriile ei aspiraţii se învârteau în jurul iniţiativelor împotriva sărăciei, nu al gunoiului.

Un grup de autoajutorare pentru femei sponsorizat de guvern părea destul de promiţător, acum, că ştia cum să-l învârtă. Programul ar fi trebuit să încurajeze femei vulnerabile financiar să-şi pxmă la un loc economiile şi să se împrumute una pe alta la dobânzi mici în vremuri grele. Dar grupul Ashei prefera să le împrumute banii strânşi cu dobânzi mari unor femei mai sărace pe care le excluseseră din grup – de pildă bătrâna care curăţa canalul şi care-i adusese un sari.

Totuşi, când în Mumbai veneau ziarişti străini să vadă dacă grupurile de autoajutorare le erau de folos femeilor, uneori oficialii îi duceau la Asha. Treaba ei era să strângă tot felul de vecine care să zâmbească afectat când oficialii spuneau cum colectivul lor le scosese din sărăcie. Apoi avea să fie scoasă la înaintare Manju în timp ce Asha rostea concluzia:

— Şi acum fiica mea va absolvi colegiul fără să depindă de niciun bărbat.

Femeile străine erau-mereu cuprinse de emoţie când spunea asta.

— Oamenii mari cred că fiindcă suntem săraci nu înţelegem mare lucru, le spunea copiilor ei.

Asha înţelegea destule. Era o verigă minusculă într-o simulare naţională, în care multe dintre vechile probleme ale Indiei – sărăcia, bolile, analfabetismul, copiii puşi la muncă – erau abordate în mod agresiv. Între timp, celelalte probleme vechi, corupţia şi exploatarea celor slabi de către cei mai puţini slabi, mergeau mai departe fără mari obstacole.

În Occident şi în rândul unei părţi a elitei indiene acest cuvânt, *corupţie*, avea conotaţii pur negative; era un obstacol în calea ambiţiilor moderne, globale ale Indiei. Dar pentru săracii unei ţări în care corupţia fura o mulţime de oportunităţi, corupţia era una dintre oportunităţile reale care le rămâneau.

În timp ce Manju termina de gătit, Asha umbla la televizor, care fusese primul din Annawadi, deşi de atunci se întâmplase ceva cu culorile. Crainicul era de un roz strălucitor pe când dădea ultimele veşti despre celebrul bebeluş Lakshmi, o nou-născută cu Opt membre şi numita ca atare după zeiţa hindusă cu multe membre. Cu câteva luni în urmă, o echipă de chirurgi de elită din Bangalore se ocupase cu dezmembrarea ei. Reportajul urma see nanul obişnuit: minunile tehnologiei medicale, eroismul chirurgilor, o filmare cu fetiţa de doi ani acasă, pasanute fericită şi normală. Dar până şi la un televizor prost era evident că fetiţa nu era bine. Asha şi-a spus că familia s-ar

fi descurcat mai bine din punct de vedere financiar dacă ar fi lăsat-o pe Lakshmi aşa cum era şi ar fi făcut un spectacol de circ cu ea. Totuşi era genul de relatare despre o transformare medicală care avea să-l amărască şi mai rău pe domnul Kamble, care urmărea acelaşi post în limba marathi.

Toată lumea din Annawadi îşi dorea una *dintre* minunile care-ţi schimbau viaţa, minuni despre care se spunea că se întâmplă în Noua Indie. Voiau să ajungă de foarte jos foarte sus, cum se spunea, şi încă repede. Asha credea în miracolele din Noua Indie, dar era de părere că aveau loc doar treptat, pe măsură ce *avantajele mici* asupra vecinilor se transformau într-unele mai mari.

Obiectivul ei pe termen lung era să ajungă nu doar administrator al mahalalei, ci Delegat pentru Zona 76 – un vis făcut posibil de legislaţia progresistă, încurajată la nivel internaţional. În efortul de a garanta că femeile jucau un rol important în guvernarea Indiei, partidelor politice li se cerea să propună doar femei-candidat pentru anumite alegeri. Ultima oară când Zona 76 avusese o confruntare exclusiv feminină, Delegatul Subhash Sawant îşi scosese în faţă menajera. Menajera câştigase şi el continuase să conducă zona. Asha se gândea că ar putea-o alege pe ea să candideze la următoarele alegeri exclusiv feminine, de vreme ce noua lui menajeră era surdo-mută – ideală pentru a-i păstra secretele, nu însă şi pentru a face campanie.

Zona 76 includea multe mahalale mai mari decât a ei, dar Asha tocmai făcuse o primă mişcare pentru a-şi crea un renume dincolo de graniţele Annawadi: investise într-un mare panou de plastic cu numele ei, o fotografie color şi o listă a realizărilor ei ca reprezentantă a aripii feminine a Shiv Sena. Acum panoul era agăţat la o piaţă în aer liber la aproape un kilometru depărtare. Din păcate trebuise să adauge fotografiile altor trei femei din Shiv Sena. Delegatul o avertizase de mai multe ori să nu-şi asume toate meritele.

— Dar eu a trebuit să plătesc toată treaba, i s-a plâns soţului ei, care apăruse la cină vesel şi beat în loc de pus

pe ceartă şi beat, o schimbare bine-venită.

— Femeile celelalte încă au mentalitatea de ţară, i-a spus. Nu înţeleg că, dacă cheltuieşti ceva mai mult la început, obţii mai mult mai târziu.

Rahul şi fiul ei mic, Ganesh, au venit şi ei. Asha i-a tras râzând în sus pantalonii trei sferturi care-i atârnau pe şolduri lui Rahul.

— Ştiu că ăsta-i *stilul*, *stilul* tău, *stilul* american, a w şi cu toate astea tot o prostie este.

Şi-au luat fiecare câte o farfurie de linte, legume fierte şi pâine strâmbă de grâu, o masă a cărei lipsă de gust părea intenţionată şi poate era rezultatul furiei tăcute aloi Manju în legătură cu domnul Kamble.

Asha ştia că fiica ei o judecă pentru intrigile şi afacerile ei pe sub tejghea şi pentru întâlnirile la ceas de noapte cu Delegatul, poliţiştii şi funcţionarii publici pe care păreau să le implice de fiecare dată aceste aranjamente. Dar politicile pe care Manju le dispreţuia îi dădeau ocazia să urmeze colegiul şi într-o zi poate aveau să-i ridice pe toţi în clasa de mijloc.

— Deci trebuie să te învăţ de la început cum să faci pâinicile rotunde?

Asha o necăjea pe fiica ei, ridicând veselă una dintre ele în aer.

— Haide! Cine o să se mărite cu tine când faci aşa nişte pâini caraghioase?

Pâinica ce se legăna în degetele Ashei era un specimen atât de jalnic încât şi pe Manju a pufnit-o râsul şi Asha a tras concluzia greşită că fiica ei uitase de domnul Kamble.

trei

SUNIL

Abdul fusese totdeauna agitat, dar în februarie 2008 gunoierii au observat că devenise şi mai agitat: îşi zornăia monedele în buzunar, bâţâia din picioare de parcă se pregătea să sară, mesteca un chibrit în timp ce făcea ceva ciudat cu limba în spatele dinţilor. Prin oraş, găşti de tineri maharashtrieni începuseră să-i bată pe emigranţii din nord

– *bhaiyaşi*, cum li se spunea – în speranţa de a-i izgoni şi de a face mai uşoară lupta pentru locuri de muncă.

Deşi Abdul se născuse în Mumbai, faptul că tatăl lui venise din nord făcea din familie o ţintă, şi nu la modul abstract. Scandalagii care scandau „Bateţi-i pe bhaiyaşi!" treceau prin mahalalele de lângă aeroport, devastau mici afaceri ale indienilor din nord, dădeau foc taxiurilor şoferilor din nord, confiscau marfa pe care negustorii ambulanţi emigranţi o întindeau pe pături.

Aceste revolte ale săracilor împotriva săracilor nu erau proteste spontane pornite de jos împotriva lipsei de locuri de muncă din oraş. Revoltele spontane erau rare în Mumbaiul modern. Campania împotriva emigranţilor fusese mai degrabă orchestrată în oraşul de sus de un politician aspirant – un nepot al fondatorului Shiv Sena. Nepotul parvenit voia să le arate alegătorilor că noul partid politic pe care îl pusese pe picioare îi ura pe bhaiyaşi chi, mai tare decât Shiv Sena. * l-ar

Abdul s-a oprit din muncă şi a rămas în casă ca să se ferească de violenţele despre care gunoierii itineranţi veneau cu relatări alarmante. Coaste rupte, capete strivite doi bărbaţi cărora li se dăduse foc…

— Ajunge, a izbucnit Abdul într-o seară. Vă rog nu mai povestiţi! Răzmeriţele sunt doar un spectacol, câţiva ticăloşi care fac zgomot şi îi sperie pe oameni.

Abdul repeta cuvintele tatălui său, Karam, care încerca să le stingă copiilor săi curiozitatea legată de aspectele vieţii din India pe care nu le puteau controla. Deşi Karam şi Zehrunisa vorbeau uneori în şoaptă despre luptele din oraş din 1992 – 1993 dintre hinduşi şi musulmani şi despre cele din 2002 din statul vecin Gujarat, îşi hrăniseră copiii cu cântece patriotice despre India, unde cetăţenii toleranţi de o mie de etnii, credinţe, limbi şi caste se înţelegeau cu toţii.

Mai bun decât lumea întreagă-i al nostru Hindustan Noi îi suntem privighetori, el nouă grădină

Acest cântec, cu versuri scrise de marele poet de limbă urdu Iqbal, se auzea de fiecare dată când lui Karam

îi suna telefonul.

— Copiii ăştia trebuie să înveţe întâi să alerge după pâine şi orez, îi spunea soţiei lui. Când vor fi mai mari, pot să se ocupe şi de restul.

Dar Sunil Dharma, un gunoier isteţ de doisprezece ani, înţelegea ce e cu băţul de chibrit agitat din gura lui Abdul. Cel care sorta gunoaiele era deja îngrijorat.

Sunil, un bhaiyaş hindus, se întreba ce e cu Abdul, despre care gândea că munceşte mai mult decât oricine altcineva din Annawadi – „ţine capul plecat zi şi noapte”.

Sunil se speriase odată când îi văzuse chipul sortatorului de gunoi în plin soare. În afară de ochii de copil, negri ca gaura cheii, i se părea că Abdul arată ca un bătrân decrepit.

Sunil era un băiat de o şchioapă, mai mic chiar şi decât Abdul, dar se socotea mai sofisticat decât ceilalţi gunoieri. Era foarte bun pentru vârsta lui la stabilirea motivelor. Era un meşteşug pe care îl dobândise de-a lungul mai multor şederi la orfelinatul Slujnicelor Fericitei Treimi.

Deşi Sunil nu era orfan, înţelegea că expresii precum *orfan cu SIDA* şi pe *vremea când eram mâna dreaptă a Maicii Tereza* o ajutau pe sora Paulette, călugăriţa care conducea căminul de copii al Slujnicelor Fericitei Treimi, să facă rost de bani de la străini. Ştia de ce el şi ceilalţi copii primeau îngheţată doar când veneau în vizită fotografii de la ziare şi de ce alimentele şi hainele donate pentru copii erau revândute pe furiş dincolo de porţile orfelinatului. Sunil se infima rar când descoperea motivele secrete din spatele purtărilor oamenilor. Faptul că intuia cum funcţionează lumea, dincolo de suprafaţă, i se părea a fi o armă. Şi când Paulette hotărâse că era prea greu să aibă grijă de băieţu de peste unsprezece ani şi Sunil fusese trimis în stradă, încercase să se concentreze pe lucrurile pe care le dobândise în îngrijirea ei. Învăţase cum să citească în limba marathi şi în limba lui maternă, hindi, şi să numere pana la o sută în engleză. Cum să găsească India pe o hartă a unui. Cum să facă înmulţiri, oarecum.

Cum călugăritele nu erau aşa de diferite de oamenii obişnuiţi, cum se spunea de obicei despre ele.

Sora lui, Sunita, cu doi ani mai mică, nu voise să stea la orfelinat fără el, aşa că se întorseseră împreună în Annawadi, unde mama lor murise demult de tuberculoză. Tatăl lor stătea în continuare cu chirie într-o colibă de pe aleea cea mai împuţită din Annawadi, unde porcii sălbatici se îndopau cu mâncarea stricată de la hoteluri. Casa era lungă de trei metri, lată de doi, murdară, fără lumiină şi ticsită de lemne pentru gătit, iar lui Surul îi era aproape la fel de ruşine de ea ca de tatăl lui.

Când era beat, omul mirosea de-ţi muta nasul. Când nu era beat, muncea pe şantier ca să poată să miroasă din nou de să-ţi mute nasul şi rar punea deoparte bani de mâncare. Doar Sunil avea grijă de Sunita. Odată, pe când avea cinci sau şase ani, o pierduse timp de o săptămână, dar de atunci avusese mereu grijă ce făcea cu ea.

Pierderea Sunitei era una dintre puţinele amintiri limpezi din copilăria lui Sunil – cât de tare se supărase mama lui Rahul, Asha. Devenită deodată aliata lui, o găsise *pe* Sunita în sudul oraşului, apoi dăduse buzna în coliba tatălui său ca să-i spună că, la cum bea, copiii lui aveau să moară. Nu mult timp după aceea, Sunil şi Sunita alergau peste Şoseaua Aeroportului, fiecare ţinând o mână a Ashei, de parcă ar fi fost o familie obişnuită. Totuşi, când ajunseseră la poarta neagră de fier a orfelinatului, Asha le lăsase mâinile şi plecase.

În anii scurşi de atunci, Sunil se întorsese frecvent în Annawadi – când avusese varicelă sau gălbinare, ori vreo altă zeiţă intrase în el şi amenințase sănătatea celorlalţi copii ai surorii Paulette. De aceea era obişnuit cu tranziţia”. să se obişnuiască din nou cu munca de gunoier, cu şobolanii care ieşeau din stiva de lemne şi-l muşcau când dormea şi cu o stare aproape constantă de foame.

Pe vremuri, Surul şi Sunita stăteau tăcuţi în faţa colibelor vecinilor la ora cinei. Mai devreme sau mai târziu, vreo femeie milostivă apărea cu o farfurie. Sunita încă mai putea folosi această abordare, dar Sunil trecuse

de vârsta la care se putea baza pe milostenie. Arăta mai degrabă de nouă ani decât de doisprezece, un lucru care-l supăra la nivel masculin, şi ar fi putut măcar să fie de ajutor. Dar nu-i mai părea nimănui rău pentru el.

Doar la ora mesei îl deranja că nu era vrednic de milă. La orfelinat, când veneau în vizită femei bogate, refuza să cerşească rupii. În schimb îi intrase în cap ideea că una dintre femei ar putea să-l aleagă, să-l răsplătească pentru reţinerea sa demnă. Ani de zile aşteptase ca un asemenea vizitator discriminator să-l privească în ochi; plănuia să se prezinte ca „Sunny”, un nume care i-ar fi putut plăcea unui străin. În cele din urmă ajunsese să înţeleagă lipsa de plauzibilitate a speranţei lui şi faptul că se confunda în masa de nevoiaşi. Dar obiceiul de a nu cere nimic de la nimeni ajunsese deja parte din el.

În primele săptămâni după ce se întorsese acasă, cu aptitudinile de gunoier ruginite, luase sandalele din picioarele tatălui său adormit şi i le vânduse lui Abdul pe mâncare. Mâncase cinci vadă pav până când tatăl lui se trezise şi-l ciomăgise. În altă zi vânduse cratiţa tatălui său. Îşi dăduse propriile sandale la schimb pentru orez, după care nu prea mai avusese ce vinde. Crampele de foame puteau fi tratate cu fumuri trase din mucuri de ţigară. îl ajuta şi să stea întins. Dar nimic nu-l consola de conştiinţa faptului că foamea îl oprea din creştere.

Sunil moştenise de la tatăl lui buzele cărnoase, ochii îndepărtaţi şi claia de păr care i se revărsa de pe frunte. (O deosebire faţă de tatăl lui era că părul lui arăta bine chiar când capul îi zăcea într-un şanţ.) Dar Sunil se temea că moştenise şi constituţia plăpândă a tatălui său.

Cu tui an în urmă, la orfelinat, se oprise din creştere, încercase să creadă că trupul lui făcea doar o pauză, că îşi strângea în avans forţele pentru un proces intens de mărire. Dar între timp Sunita ajunsese mai înaltă decât el.

— Fel de mâncare indian din statul Maharashtra, asemănător unui hamburger vegetarian, făcut dintr-un cartof şi condimente.

Ca să-şi pună în mişcare sistemul, şi-a dat seama că

trebuia să devină un gunoier mai bun. Asta implica să ignore evidenţa: că profesia lui putea distruge corpul foarte repede. Zgârieturile de la plonjoanele în tomberoane se adânceau şi se infectau. Unde se rupea pielea, intrau viermii. Păduchii colonizau părul, cangrenele mâncau degetele, partea din spatele genunchilor se umfla de la trunchiurile de copaci, iar Abdul şi fraţii lui mai mici puneau pariuri care dintre gunoieri avea să moară următorul.

Sunil avea propriul său pronostic: tipul zărghit care vorbea cu hotelurile şi credea că hotelul Hyatt încearcă să-l omoare.

— Cred că i-a expirat garanţia, îi spunea lui Abdul

Dar Abdul spunea că avea să fie un familian ai cărui ochi se făcuseră din galbeni portocalii – şi s-a dovedit ca Abdul avusese dreptate.

Ca majoritatea gunoierilor, Sunil ştia cum îl vedeau cei care frecventau aeroportul: desculţ, murdar, jalnic. Spre sfârşitul iernii se apăra de acest dispreţ mehi puit mergând cu un pas mare şi legănat pe care îl folosea exclusiv pe Şoseaua Aeroportului. Era mersul unui băiat spre şcoală, fără grabă, cu respiraţie largă. Pe această primă porţiune a traseului său zilnic avea sacul de gunoi gol, aşa că putea să îl strângă sub braţ sau să-l poarte peste umeri, ca pelerina unui supererou. Când sora Paulette trecea pe acolo în duba ei albă cu şofer, şi-l putea trage peste cap. Sora Paulette-Toaleta, aşa îi spunea acum în gând. Şi-o închipuia mergând pe Şoseaua Aeroportului în căutarea unor copii mai promiţători decât el.

Pe acest drum, dimineaţa devreme, tinere bine îmbrăcate se grăbeau din staţia de autobuz către slujbele lor din hoteluri, cu genţi cât un sanctuar casnic. Detesta întâlnirea cu aceste genţi pe trotuarele aglomerate. Puteau să-l arunce pe un copil în stradă. Dar în zori oraşul părea suficient de spaţios pentru toată lumea. În loc să fie împins de fluxul de pietoni, putea să hoinărească prin grădinile pe care noua conducere a aeroportului le instalase la marginea drumului. Era un căţărător expert şi avea de

gând să profite de arborii de cocos când aveau să dea în pârg. Avea grijă să nu calce peste drogaţii costelivi care moţăiau în spatele crinilor.

I se părea interesant că de pe Şoseaua Aeroportului doar fuioarele de fum din focurile la care se gătea în Annawadi nu puteau fi văzute. Cei de la aeroport construiseră garduri înalte, lucioase, de aluminiu pe partea cu mahalaua, prin dreptul căreia treceau cei mai mulţi şoferi înainte de a vira spre terminalul internaţional. Şoferii care veneau spre terminal din cealaltă direcţie aveau să vadă doar tui zid de beton acoperit de reclame galbene ca lumina soarelui. Reclamele erau la plăci de gresie în stil italian şi sloganul firmei se întindea pe toată lungimea zidului: frumuseţe PERENĂ FRUMUSEŢE PERENĂ FRUMUSEŢE PERENĂ. Sunil mergea adesea pe zidul Frumuseţii Perene, căutând gunoi, dar Şoseaua Aeroportului era inutil de curată.

Pentru colectorii de deşeuri, drumul unde se încărcau şi se descărcau avioanele era cea mai profitabilă şi de aceea cea mai râvnită parte a aeroportului. Plin de camioane, platforme, tomberoane care se revărsau şi mici resturi de mâncare, locul era invadat în fiecare săptămână de tot mai mulţi gunoieri. Unii dintre bărbaţi îi arătau lui Sunil cuţitele, ca să-l ţină departe de tomberoanele promiţătoare; mai des, aşteptau până îşi umplea sacul, apoi îl pocneau şi i-l furau. Femeile din casta Matang, culegătoare tradiţionale de deşeuri, aruncau cu pietre. Femeile Matang lucrau în sariuri roşu cu verde, cu bijuteriile de zestre în nas şi se purtau frumos cu el în Annawadi, unde toată lumea stătea la coadă ca să-şi pună sacii pe cântar. Dar cei din alte caste le luau mijloacele de trai tradiţionale celor din casta Matang, pentru că era greu să faci rost de o muncă stabila şi exista oricând gunoi. Pentru cei din casta Matang, cei ca Sunil, care aparţinea unei caste de tâmplari din Uttar Pradesh, erau invadatori pe Şoseaua Mărfii.

Mai rea pentru Matang şi pentru Sunil era concurenţa crescândă pentru gunoi a profesioniştilor. O

armată de lucrători în uniformă golea de mizerie zona terminalului internaţional. Marile concerne de reciclare luau aproape tot gunoiul hotelurilor de lux – „o avere de neînchipuit, cum spunea în şoaptă Abdul. Iar pe străzi umblau noi camioane municipale de gunoi, în cadrul unei campanii civice conduse de vedete de la Bollywood, care încerca să combată reputaţia de oraş murdar a Mumbaiului. Înscrisuri şic portocalii de deasupra tomberoanelor porunceau: faceţi curăţenie! Unii dintre gunoierii liber-profesionişti îşi făceau griji că în curând nu mai aveau să aibă deloc de lucru.

La sfârşitul zilelor sale brutale, Sunil îi vindea lui Abdul ce nu i se furase. În timp ce cei din casta Matang strângeau o medie de patruzeci de rupii pe zi, partea lui era rar mai mare de cincisprezece – în jur de *treizeci şi cinci de* centi americani. Sunil simţea că nu avea să crească niciodată dacă nu descoperea locuri la care alţii nu se *gândiseră şi*, în acest scop, începuse să fie mai puţin atent la ceilalţi gunoieri şi mai atent la oamenii care aruncau *lucruri*-Asa făceau corbii din Annawadi, zburau în cerc şi observau înainte să încerce să înhaţe.

Cu siguranţă, călătorii bogaţi aruncau gunoaie *fantastice lângă terminalul internaţional*, *dar personalul de pază al* aeroportului îi gonea pe *gunoierii care se apropiau*, *chiar şi pe cei mici*, *care voiau doar să audă dacă tabloul* cu sosiri făcea *ceac-ceac-zvârr când se schimba*, *cum* susţineau cei aflaţi de mult în Annawadi. Muncitorii care construiau noul terminal lăsau şi ei în urmă gunoi, dar şantierul lor era înconjurat de garduri de aluminiu albastru cu alb, fără puncte de sprijin pentru căţărare. Poliţiştii de la Secţia de Poliţie Sahar, aflată pe domeniul aeroportului, aveau şi ei un flux de gunoaie, dar ca cei mai mulţi locuitori din Annawadi, Sunil se temea de poliţie. În schimb se concentra pe o zonă de taxiuri galbene cu negru de lângă secţie.

Un chioşc cu mâncare de lângă zona de taxiuri îi servea pe şoferii care aşteptau sosirile. Cei mai mulţi şoferi îşi sorbeau ceaiul din paharele de plastic, îşi mâncau

porţia de samosa” şi îşi aruncau gunoiul pe loc. Acest teritoriu privilegiat le aparţinea altor gunoieri, dar Sunil a observat că nu toţi şoferii făceau acelaşi lucru.

Unii dintre taximetrişti îşi aruncau paharele şi sticlele peste un perete jos de piatră din spatele chioşcului. De cealaltă parte a peretelui, la douăzeci de metri mai jos, era râul Mithi – de fapt o ecluză de beton prin care fusese redirecţionat râul când se mărise aeroportul. Şoferilor le plăcea probabil să-şi închipuie că gunoiul lor ajungea în apă şi era dus de ea, dar Sunil sărise zidul şi descoperise o terasă îngustă de partea cealaltă, un metru şi jumătate mai jos. Din cauza felului în care bătea vântul în ecluză, gunoiul azvârlit peste perete avea tendinţa să fie împins înapoi şi să rămână pe acea bucată de beton. Era un spaţiu pe care un băiat mic îşi putea menţine echilibrul.

Sigur, dacă se poticnea în timp ce sărea, ajungea în râu. Sunil ştia să înoate, învăţase în Naupada, o mahala de lângă hotelul Intercontinental care ajungea sub ape la fiecare muson. Însă nu auzise de nimeni să se fi înecat în Naupada. Naupada era definiţia locală a distracţiei. Râul

— Fel de mâncare răspândit în Asia, Arabia sau Africa, un fel de colţunaşi cu diferite umpluturi.

Mithi, cu curenţii lui nefireşti, era locul unde se numărau cadavrele. După câteva sărituri, se bizuia pe picioarele lui

Terasa se întindea peste o sută de metri, de la staţia de taxiuri până la o rampă de trafic, iar cei care urcau pe rampă uneori încetineau şi arătau către el cum stătea acolo ghemuit, mult deasupra apei. îi plăcea ideea că munca pe terasă părea dramatică de la distanţă. De fapt era mai puţin înfricoşătoare decât lucrul pe Şoseaua Mărfii sau strânsul de gunoaie în timpul răzmeriţelor, cu oamenii care fugeau de colo-colo urlând „Bateţi-i pe bhaiyaşi!” Şi era dispus să-şi asume riscuri pentru a nu fi bondoc şi pitic. Sacul creştea şi devenea incomod când cobora pe terasă şi a învăţat să se concentreze doar pe gunoiul aflat direct în faţa lui, fără să se uite în jos sau în faţă.

PÂNĂ ÎN MARTIE, CÂND S-AU TERMINAT

RĂZMERIŢELE, cel mai profund efect al lor a început să iasă la iveală în mahalalele ca Annawadi. Multor indieni din nord le fusese frică să muncească timp de două săptămâni. Incapabili să-şi revină de pe urma banilor pierduţi, unii dintre emigranţi împlineau cu întârziere speranţele noului partid politic, Maharashtra Navnirman Sena, care voia să-i dezrădăcineze din Mumbai.

Părinţii lui Abdul închiriau o încăpere de paisprezece metri pătraţi din spatele colibei lor familiei extinse a unui şofer de auto-ricşă din statul nordic Bihar. Într-o după-amiază de la jumătatea lui martie, soţia *îndurerată a* şoferului a venit la mama lui Abdul. Zehrunisa l-a pus la sân pe fiul ei de doi ani, Lallu, şi a ascultat-o pe chiriaşa ei.

Soţul femeii şi fratele lui îşi închiriau auto-ricşa cu două sute de rupii pe zi. Deşi nu lucraseră în timpul răzmeriţelor, tot trebuiau să plătească chirie pentru taxiul cu trei roţi. Acum nu aveau bani de gaz pentru el, nici pentru chiria pe care o datorau familiei Husain. Femeia bihari îi cerea Zehrunisei să o păsuiască.

— Ce pot să fac? Te rog, nu ne da afară.

— O, dar toţi am suferit de pe urma răzmeriţelor, a spus

Zehrunisa. Nici Abdul nu a mai lucrat. Nu mă ascund de tine. Ştii starea de sănătate a tatălui copiilor mei. Încă patru zile şi o să dormim şi noi în stradă.

Avea obiceiul să-şi exagereze sărăcia în faţa vecinilor, a gunoierilor şi a poliţiştilor care veneau după mită.

— Dar afacerea voastră o să meargă în continuare, a spus femeia bihari, jucându-se cu capetele acoperământului pallu verde-pal pe care îl avea pe cap. N-o să-ţi pierzi casa. Ştii cum trăim – câştigăm cât să avem ce mânca. Vezi că soţul meu munceşte din greu, că am copii buni.

Fiul ei mijlociu era cel mai bun elev al micii şcoli conduse de fiica Ashei, Manju. Ştia câte un cuvânt englezesc pentru fiecare literă a alfabetului: *jog kite lion*

marigold night owl pot queen rose[12]

Zehrunisa a încercat să mute conversaţia spre politică.

— Allah, nenorociţi! ăştia de la Shiv Sena şi partidul ăsta nou. De atâţia ani tot încearcă să ne gonească. Muncim din greu. Cine stă la mila lor? Ne pun ei mâncare în farfurie? Tot ce fac e un *tamasha** inutil…

Acum femeia ţinea capetele acoperământului pallu strânse în pumni. Nu voia să vorbească despre politică, mai ales nu cu Zehrunisa, care turuia ca o moară stricată. Studia o şopârlă care-şi umfla gâtul pe perete. În cele din urmă şi-a întrerupt proprietăreasa.

— Ce-ţi spune inima? Eu pot să mă întorc cu copiii în sat, să par o proastă în faţa alor mei. Măcar acolo pot să cresc ceva de mâncare. Dar soţul meu şi fratele lui… ce «facă? Să-i las în stradă?

I-a scrutat Zehrunisei chipul până când femeia musulmană şi-a întors privirea.

Mama lui Abdul era cum spuneau mereu gunoierii: zece bărbaţi să fi tras şi nu i-ar fi putut scoate portofelul din buzunar. În timp ce ochii femeii s-au umplut de lacrimi, Zehrunisa îl legăna pe Lallu şi a început să-i cânte. Gunoierii mai spuneau ceva: că purta acel copil mare, răsfăţat, ca pe o pavăză. Şi aşa bărbaţii bihan au ajuns în stradă, iar soţia şi copiii au pornit-o într-un drum de trei zile cu trenul spre casă.

— Mi-a spus să-mi ascult inima şi aşa am făcut, i-a spus Zehrunisa lui Abdul după câteva zile. Inima mi-a spus că, dacă scăpăm banii, cum o să mai plătim următoarea rata pentru terenul din Vasai? Dacă tatăl tău ajunge iar la spital? în sfârşit facem şi noi nişte bani, dar, dacă ne gândim că suntem asiguraţi, o să rămânem blocaţi pe vecie în Annawadi, să gonim muştele.

— Vor veni alţi oameni după muson, Le-a spus Abdul lui Sunil şi celorlalţi gunoieri, pentru că asta îi spusese tatăl lui. Unde altundeva să se ducă?

---

1 Ghiont, zmeu, leu, gălbenea, noapte, bufniță, oală, regină, trandafir.

2 Spectacol.

Oraşul era dur cu emigranţii, cumplit uneori, şi de asemenea mai bun decât orice alt loc.

Zeci de ani aeroportul de care depindea traiul celor din Annawadi fusese un tărâm al bandei adezive, al toaletelor instabile şi al dezorganizării. Acum, în numele competitivităţii globale, guvernul îl privatizase. Noul consorţiu director, condus de un conglomerat conştient de importanţa imaginii, pe nume GVK, avea sarcina să construiască un terminal nou frumos şi hipereficient – o operă arhitecturală care să îi impresioneze pe *călători cu statutul* de oraş global către care tindea *M*/" 2 Noua conducere fusese de asemenea delegată să demoleze Annawadi şi alte treizeci de aşezări de intruşi care înfloriseră pe terenul gol al aeroportului. Deşi defrişarea mahalalelor de aeroport fusese propusă şi amânată de zeci de ani, GVK şi guvernul păreau hotărâte să o ducă la capăt.

Siguranţa perimetrului aeroportului era tuiul dintre motivele pentru a recupera terenul de la cele aproximativ nouăzeci de mii de familii care se aşezaseră aici. Alt motiv era valoarea terenului, căci colibele se întindeau pe un spaţiu care putea fi dezvoltat vertical cu tui profit enorm. Al treilea motiv, într-un aeroport desemnat ca „noua poartă a Indiei", cu o pană de păun pe siglă, era mândria naţională. Pentru că printre lucrurile pe care globalizarea dezlănţuită le schimbase în India se număra şi sensibilitatea ei în privinţa mahalalelor.

În timp ce marile bănci din America şi Marea Britanie dădeau faliment, capitalul fără stare se îndrepta spre est. Singapore şi Shanghai prosperau, dar Mumbai nu profitase la fel de elegant. Deşi avea şi el din belşug forţă de muncă tânără, ieftină, care putea fi formată, existau costuri de oportunitate legate de faptul că această capitală financiară indiană era cunoscută şi ca Slumbar. în ciuda creşterii economice, mai mult de jumătate dintre cetăţenii zonei Mumbai trăiau în locuinţe provizorii. Şi dacă unii dintre oamenii de afaceri străini care aterizau în aeroportul din Mumbai priveau cu dezgust mahalalele, iar alţii cu milă,

puţini socoteau că această privelişte era dovada că oraşul era foarte funcţional şi bine gospodărit.

Locuitorii din Annawadi înţelegeau că aşezarea lor era percepută de cei mai mulţi ca o pacoste şi că locuinţele lor, ca şi munca lor, erau provizorii. Totuşi se agăţau de cei doi kilometri pătraţi care pentru ei erau împărţiri în trei părţi

— De la *slum*, mahala.

diferite. Abdul şi Rahul locuiau în Tamil să-i Nagar, cea mai veche şi mai curată secţiune, a cărei ancoră erau toaletele publice. Partea lui Sunil, mai săracă şi mai primitiva, fusese construită de daliţii din Maharashtra rurală. (în sistemul de caste indian, cea mai ticluit opresivă diviziunea muncii gândită vreodată, daliţii – cândva numiţi cei de neatins – erau cel mai jos.) Daliţii din Annawadi îşi botezaseră aleile din mahala Gautam Nagar, după un băieţel de opt ani care murise de pneumonie în timpul uneia dintre demolările periodice ale aeroportului.

A treia porţiune din Annawadi era o şosea plină de hârtoape unde locuiau mulţi gunoieri. Această porţiune nu avea colibe. Gunoierii dormeau pe sacii lor de gunoi, ca să nu lăi fure alţi gunoieri.

Şi micii găinari dormeau pe şoseaua-şanţ. Principalele lor ţinte erau şantierele de construcţie din jurul aeroportului, unde muncitorii erau uneori neatenţi cu şuruburile, tijele şi cuiele. Înainte să se privatizeze aeroportul, mulţi dintre hoţi lucraseră acolo, ducând bagajele pasagerilor la maşini în schimbul unui bacşiş. Dar una dintre schimbările care făcuseră ca domeniul terminalului internaţional să fie aproape la fel de fastuos ca cele ale hotelurilor de lux fusese alungarea cărăuşilor zdrenţăroşi, alături de mamele care îşi ridicau copiii şi cerşeau bani *de lapte şi* copiii ieşiţi la vânătoare de buzunare.

Cărăuşii-deveniţi-hoţi făceau un *pic mai mulţi* bani decât colectorii de deşeuri ca *Sunil şi îi cheltuiau* aproape pe toţi pe un pui cu orez şi ardei iuţi de la *chioşcul de pe* Şoseaua Aeroportului *al unei chinezoaice*. *De obicei* îşi

asezonau cina cu Eraz-ex, echivalentul indian al pastei corectoare. Cei din clădirile de birouri aruncau sticlele încă pline. Băieţii de stradă din Annawadi ştiau cât valorează resturile. Diluează cu salivă, pune pe o *cârpă*, inhalează: o infuzie de curaj pentru munca de după miezul nopţii.

Însă inhalarea de Eraz-ex era problematică pe termen lung. După cum i-a atras atenţia Abdul lui Sunil, dependenţă fie erau subţiri ca nişte beţe de chibrit, fie aveau gâlme mari, îngrijorătoare, în stomac.

Abdul simţea o vagă nevoie de a-l proteja pe gunoierul subdimensionat. Băiatul se entuziasma de lucruri neobişnuite, ca o hartă a oraşului pe care o văzuse recent în faţa unei cantine a muncitorilor de la aeroport. Reîntors în Annawadi, Sunil vorbea despre acea hartă ca şi cum ar fi fost un lingou de aur pe care îl găsise în şanţ şi părea mirat cape ceilalţi gunoieri nu-i interesa. Abdul a recunoscut această tendinţă de a se agita în privinţa unor descoperiri faţă de care ceilalţi erau indiferenţi. El nu mai încerca să-şi explice entuziasmele şi se gândea că Sunil avea să se obişnuiască, în timp, cu propria solitudine.

Cât despre Sunil, nu putea să nu observe că hoţii drogaţi se distrau mai bine decât Abdul cel treaz şi robotitor. Când venea primăvara, se strângeau zgomotoşi la primul centru de divertisment din Annawadi, o baracă la marginea drumului cu două console greoaie de jocuri video înăuntru.

Salonul de jocuri era un chilipir pentru un bătrân familian care începuse să-i facă concurenţă lui Abdul pentru bunurile gunoierilor. Tamilianul era aproape la fel de isteţ ca Asha. îi împrumuta pe gunoieri cu o rupie, cât costa să joci Bomberman sau Metal Slug 3. îi împrumuta cu bucăţi de săpun şi bani de mâncare. Pe hoţi îi împrumuta cu unelte de tăiat sârma ghimpată sau de scos capace de rezervor. Îndatoraţi, gunoierii şi hoţii trebuiau să-i vândă bunurile lor.

Familia Husain socotea această concurenţă necinstită şi într-o noapte, în semn de răzbunare, Mirchi a pătruns în

sala de jocuri şi a golit cutiile cu monede * «**!”

Când familianul a descoperit infracţiunea a rât. Protor* sălii de jocuri erau neînsemnate faţă de vânirarik*» mari din lucruri furate.

Pentru Sunil, un băiat de stradă ieşea în eviorti un caraghios de cincisprezece ani pe nume Kata, cm era cât de cât prieten cu Abdul. Kalu râdea de ornar la salonul de jocuri pentru ca purta *lunp* prea enxirt susţinea că musulmanii ca Abdul erau hoţi cu mapr, ascunşi sub cântare. Coşurile de gunoi din aeroport, cm conţineau adesea resturi de aluminiu, erau spmaltulrt de hoţ a lui Kalu. Deşi coşurile erau în zone împrejmt* cu garduri de sârmă ghimpată, toleranţa la *dumei* hi Kalu era legendară. Datorită Eraz-cx, care era şi hiba mul local pentru răni provocate de *ţepii sârmei*, *putea* şi facă trei ture peste garduri pe *noapte*. *După ced vindea* metalul lui Abdul, uneori îi strecura lut «*Sunil câteva rupă* de mâncare.

Ca şi Sunil, Kalu rămăsese fără mamă când era mk şi muncea de la zece ani. Una dintre slujbele fui fusese lustruirea diamantelor într-o fabrici locala bine păziţi, poveste la care ceilalţi băieţi o luau *razna*.

— De ce nu ţi-ai băgat un diamant în ureche?

— Sau zece în cur?

Nu erau convinşi de descrierile făcute de *Kalu* aparatelor de detectat diamante prin care *trebuia şi treacă la* sfârşitul fiecărei zile.

Ce îi plăcea b nebunie *lui Sunil la Kalu erau imitaţiile* inspirate din filmele pe care le văzuse, /acute în beneficiul copiilor care nu fuseseră niciodată într-o sală de *cinema*.

Cu o limbă bengali aproximativă şi *Mridenţi*, *Kalu se transforma în* femeia posedată din drama de b *Hollywood Rhool Bulaiya*. Cu o chineză aproximativă şi *guturală*, *em*

Bruce Lee în *Dragonul intră în scenă*. Refuza să-l mai imite pe *King Kong*, în ciuda cererii publicului. îi plăcea mai mult să fie Depika din Om *Shanti Om*.

— *Arre ky item Ha*r, spunea mergând ţanţoş. Doar ea poate să poarte costumele astea demodate!

Kalu în sine era simplu, dacă-i luai separat

trăsăturile: ochi mici, nas turtit, bărbie ascuţită, piele închisă. Când ceilalţi băieţi de stradă îi dăduseră porecla – *Kalu*, adică „băiat negru” – nu fusese un compliment. Dar era respectat, nu doar pentru toleranţa la durere, ci şi pentru că ştia să-i distreze pe ceilalţi. Când se sătura să imite vedetele de cinema, juca rolul principalilor ciudaţi din Annawadi, inclusiv pe al lui Un Picior cea cu ruj de buze, care mergea cu fundul bombat şi care în ultima vreme şi-o trăgea cu un băiat de stradă heroinoman când soţul ei era la muncă. Faptul că un băiat de stradă avea parte de sex, chiar şi cu o schiloadă ca Un Picior, era fantastic.

Sunil trăgea adesea cu urechea la conversaţiile pe care le avea Kalu după căderea întunericului şi aşa aflase că uneori poliţiştii îi informau pe băieţii de stradă în legătură cu depozite şi şantiere din apropiere de unde puteau fura materiale de construcţii. Gaborii luau apoi o parte din câştiguri. Odată, la miezul nopţii, Sunil a auzit cum Kalu, neobişnuit de serios, îi povestea lui Abdul despre o expediţie de furt ratată de lângă aeroport.

Un poliţist îl îndreptase către un şantier industrial fără gard de sârmă ghimpată şi cu metal pe jos – un loc căruia Kalu îi spunea „atelierele”. Se dusese acolo la 11 noaptea şi găsise nişte bucăţi de fier, dar un paznic venise după el. Dosise metalul în nişte buruieni înalte şi fugise înapoi acasă.

— Dacă nu iau fierul până dimineaţă, o să-l găsească alt băiat, i-a spus Kalu lui Abdul. Dar simt prea obosit ca să mă întorc acum.

— Păi, spune-i unuia dintre băieţii ăştia să te trezească mai târziu, sugerase Abdul.

Însă ceilalţi băieţi erau drogaţi şi oricum aveau o noţiune vagă a timpului.

— Pot să te trezesc eu, se oferise Sunil.

Nu putea să doarmă din cauza şobolanilor din coliba lui.

— Bine, a spus Kalu. Vino la trei dimineaţa. Dacă nu vii, sunt terminat.

Kalu a spus *terminat* într-o doară, cum spunea cele mai multe lucruri, dar Sunil l-a luat în serios. S-a întins pe maidan, la câţiva metri de Abdul, şi a urmănt trecerea timpului după mişcarea lunii. Când s-a gândit el că trebuie să fie trei dimineaţa, l-a găsit pe Kalu dormind ghemuit pe bancheta din spate a unei neşe. Băiatul de cincisprezece ani s-a sculat, şi-a şters buzele şi a spus

— Băiatul care trebuia să meargă cu mine e prea ogat. Vrei să vii tu?

Sunil s-a simţit înfricoşat, apoi onorat.

— Ţi-e frică de apă? a întrebat Kalu.

— Ştiu să înot. Înot în Naupada.

— Ai un cearşaf?

Sunil avea cearşaf. A fugit după el, apoi l-a urmat pe Kalu pe Şoseaua Aeroportului. Când au traversat strada, Sunil şi-a înfăşurat cearşaful în jurul lui. îi era răcoare, deşi nu era o noapte rece. Kalu s-a întors spre el şi a râs.

— O să-i sperii pe oameni aşa! Or să creadă că eşti o fantomă!

Fără tragere de inimă, Sunil şi-a înghesuit cearşaful sub braţ pe când ajungeau pe drumul spre terminalul internaţional.

Încă mai ieşeau maşini din aeroport. Sosiri din Europa şi America, a spus Kalu; învăţase orarele de zbor *şi numele* multor oraşe din lume în timp ce descărca bagaje.

Spunea că cele mai bune bacşişuri le dădeau saudiţii, americanii şi nemţii, în ordinea asta.

Trecând de un semn lucios cu plecări şi câteva baraje de securitate pe care scria călătorie plăcută, băieţii au sprintat spre un drum pe jumătate asfaltat folosit de utilajele de construcţii, apoi au cotit-o pe o alee mai îngustă, foarte întunecată. Sunil putea să meargă pe ea fără să vadă. După câteva garduri înalte în spatele cărora se pregătea mâncarea pentru avioane era o toaletă în aer liber unde găsise adesea sticle goale de apă. Băieţii au trecut repede peste acest teren pustiu. Acum erau la marginea unui jgheab lat care izvora din râul Mithi. Sunil venea aici din când în când să prindă peşte mangoor pe

care îl vindea în mahala. Când era mic, apa fusese albastră – „ca apa din piscine”, spunea. Între timp ajunsese neagră şi puturoasă, dar peştele era în continuare dulce.

Peste jgheab la dreapta erau garduri de siguranţă, care protejau hangare luminate. Avioanele rămâneau aici peste noapte. Partea din stânga jgheabului, unde spunea Kalu că mergeau ei, era întunecată şi tăcută. Sunil distingea un arbore Ashoka fusiform şi, în spatele lui, câteva construcţii mari, indistincte, ca nişte magazii. Kalu a sărit în apa fetidă şi a dat din mâini în direcţia lor. Sunil a înotat şi el, apoi a început să meargă când l-a văzut pe Kalu mergând. Curenţii din rigolă erau slabi, musonul trecuse de nouă luni. Totuşi Sunil îşi simţea stomacul lichid când s-a căţărat pe malul celălalt.

Ceea ce numea Kalu „atelierele” era un domeniu industrial nou şi mare. Metal topit. Plastifianţi. Lubrifianţi. Un concern numit Gold-I-Am Jewels Unlimited. Luminile albăstrii din faţa câtorva depozite luminau chipurile paznicilor în uniforme, ale căror umbre păreau să aibă zece metri.

Lui Sunil îi venea să se arunce înapoi în apă. Dar Kalu plănuise un circuit către buruienile în care ascunsese fierul.

— Paznicii n-or să vadă, a spus. O să fie uşor.

Şi aşa a şi fost. Fiarele din buruieni i s-au părut lui Sună ca nişte haltere şi când le-a ridicat tot haltere parcă erau. De aici s-a născut unica dilemă a serii: câtă greutate puteau să ducă băieţii în timp ce înotau. Au făcut laţuri din cearşafuri şi au hotărât să care trei bucăţi de fier de căciula.

Au plecat clătinându-se cu încărcătura şi după cincisprezece minute erau înapoi în Annawadi, uzi leoarcă. Când s-a trezit în zori, Abdul a cumpărat fierul cu 380 de rupii, iar Sunil a primit o treime. Cât au primit poliţiştii, Sunil nu ştia. Kalu părea destul de mulţumit de acest profit Pentru Sunil, era primul venit din viaţa lui de care putea dispune cum voia.

Deci hai la Pinky Talkie Town. Kalu mergea înainte

spre cinematograf, unde Sunil a rămas mut de uimire când a văzut covorul şi curăţenia. Filmul de la amiază era american, iar actorul principal, un bărbat pe nume Will Smith care, pe ecran, părea unicul supravieţuitor al unei molime din New York. O căţea supravieţuise şi ea molimei şi s-a împrietenit cu eroul. Câinele era galben cu o pată mare ca o şa pe spate, iar bărbatul vorbea cu el de parcă ar fi înţeles totul. Apoi, spre sfârşit, bărbatul l-a sugrumat.

Sunil s-a gândit că eroul trebuie să fi avut un motiv să-şi ucidă singurul prieten. Pe lângă molimă mai fuseseră şi o fantomă şi o explozie şi, deşi aceste evenimente contribuiseră fără îndoială la decizia eroului, Sunil nu pricepea firul logic. Când a ieşit din sala întunecată în explozia de soare a unei după-amiezi de primăvară, era scârbit de trădarea căţelei. Şi-a revenit parţial după ce a mâncat până s-a umflat.

După câteva săptămâni, Kalu i-a cerut din nou ajutorul şi, în timp ce se uita la alţi hoţi cum înfulecau porţii de pui cu orez şi chili, a început să-şi cântărească potenţială carieră în comparaţie cu strânsul de deşeuri care ducea la viermi, bube şi ochi portocalii. Dar, deocamdată, şi-a spus, avea să rămână la tomberoanele şi ecluza lui.

Abdul a părut uşurat la auzul acestei alegeri, deşi Sunil nu-şi dădea seama exact la ce se gândea acest băiat bătrânicios. Nici Kalu nu trăgea de el, ceea ce era bine, pentru că Sunil nu era sigur că altcineva ar fi putut înţelege raţionamentul lui. Avea o legătură cu faptul că, în cea mai profitabilă zi din viaţa lui, nu atinsese acea stare de euforie căreia ceilalţi băieţi îi spuneau „bucuria deplină”. Căţeaua strangulată nu fusese decât unul dintre motive. Uneori spunea despre faptul că era gunoier: „Nu-mi place de mine, că fac treaba asta. E ca o insultă”. Se gândea că i-ar putea plăcea chiar mai puţin de el însuşi dacă ar fi hoţ. În plus, învârtelile lui Kalu cu poliţiştii de la Sahar nu-i plăceau.

Mai târziu Sunil avea să înţeleagă puterea pe care o aveau poliţiştii din Mumbai asupra băieţilor de stradă, însă

acum, priceput cum era la intuit cauzele, nu putea să spună decât că iţele din spatele muncii de noapte a lui Kalu erau prea greu de descâlcit pentru un băiat de doisprezece ani.

patru

MANJU

Manju nu pricepea nimic din intriga acestui roman, *Doamna Dalloway*. Fiica Ashei se simţea atât de apatică în timp ce citea pentru colegiu încât se temea că luase iar febră denga sau malarie – un risc obişnuit când locuieşti la zece metri de un lac fremătător cu apă de canalizare. Nu, a hotărât. Era pur şi simplu vremea: abia venise primăvara şi deja soarele dogorea cu o forţă tăioasă albă care rănea ochii şi îi făcea pe bizonii de apă din Annawadi să intre prematur în călduri. Lui Manju i se părea că şi mama ei era palidă, dar asta probabil din cauză că Delegatul Subhash Sawant – omul de la care Asha aştepta să o facă şeful mahalalei – fusese pus sub acuzare pentru fraudă electorală.

Când Manju o întrebase prima dată în legătură cu zvonul, Asha nu-i acordase importanţă. Protectorul ei mai aranjase în trecut ca două acuzaţii de crimă să dispară. „În Mumbai procesele se puteau aranja”, cum spusese Delegatul. Atunci de ce masa corporală părea să i se scurgă dinspre piept spre burtă? Umezeala din jurul gulerului nu părea tocmai perfect corelată cu vremea.

La fel cum pentru anumite alegeri le permitea doar femeilor să candideze, guvernul indian păstra altele doar pentru candidaţi! din castele inferioare, pentru a spori prezenţa categoriilor de populaţie marginalizate de-a lungul istoriei în structurile de conducere a ţării. La alegerile de anul trecut, rezervate în Zona 76 candidaţilor din castele inferioare, Delegatul câştigase detaşat. Însă Subhash Sawant nu era dintr-o castă inferioară. Pur şi simplu fabricase un nou certificat de castă, un nou loc al naşterii şi un nou set de strămoşi, ca să fie eligibil. Cel puţin zece candidaţi din alte zone ale oraşului, cei mai mulţi de la Shiv Sena, făcuseră acelaşi lucru.

Dar candidatul Partidului Congresului pentru Zona 76, un membru autentic al unei caste inferioare care ieşise pe locul doi, asalta acum înalta Curte cu dovezi ale falsurilor lui Subhash Sawant şi îi cerea judecătorului să modifice rezultatul alegerilor. Deodată, Delegatul a simţit nevoiaşă fie omagiat de cetăţeni. Conducea zona asta de peste un deceniu şi abia îşi mai amintea de vremurile dinainte, când conducea ricşa şi se ocupa cu mici găinării. Aşa că începuse să viziteze mahalalele zonei şi să primească dovezile de iubire ale alegătorilor săi, sperând că asta ar putea cumva să conteze mai mult decât o discrepanţă în acte.

Urmează Annawadi. Asha şi Manju aveau să-i strângă pe locuitorii mahalalei într-un templu roz de lângă lacul cu apă de canalizare, ca să se roage cu el pentru o victone în faţa instanţei.

Asha a tresărit când a dat ordinul. Era perioada examenelor şcolare şi părinţii ezitau să-şi părăsească colibele şi să rişte ca odraslele lor să-şi abandoneze manualele. Trebuise să-şi pună în joc toată influenţa ca să asigure o participare decentă.

La apus în seara hotărâtă, Subhash Sawant a intrat în Annawadi într-un costum impecabil de safari, minat de o suită. Sunil şi ceilalţi gunoieri se holbau de la distanţă. Delegatul avea un mers crăcănat, ca de poliţist – de parcă ar fi avut pulpele prea musculoase ca să meargă normal. Iar în păr avea ulei cât să prăjeşti usturoiul în el.

Delegatul a fost de acord cu mâncarea pe care Manju şi prietena ei Meena au gătit-o pentru ceremonie, poori bhaji. A fost mulţumit şi de decoraţiile din templul minuscul, mobilat cu o veche bancă de şcoală din metal. Muncitorii familieni care se stabiliseră în Annawadi, printre ei şi părinţii Meenei, ridicaseră această colibă şi i-o închinaseră Mariammei, zeiţa care apără de molimă. Cu aprobarea lui Subhash Sawant, Asha ajutase la preluarea controlului asupra ei de către maharashtrieni, după care templul roz stătuse închis aproape tot timpul. Dar în această după-amiază Meena şi Manju făcuseră curăţenie

zdravănă. Muştele moarte şi excrementele de şobolani dispăruseră, noii idoli luceau.

Cheamă-i pe oameni şi o să vin să vorbesc după cină, i-a spus Delegatul Ashei înainte să plece cu anturajul în maşinile lor de teren.

Asha a bătut clopotul templului la 8 seara şi după puţin timp locul era ticsit. În timp ce un cântăreţ din tabla bătea uşor instrumentul, Asha s-a aşezat lângă banca de şcoală, cu lumina a douăsprezece lumânări votive reflectându-se în marginea aurie a celui mai bun sari al ei.

Aproape toţi cei din templu, inclusiv Asha, erau cu adevărat din castele inferioare. Cei mai mulţi erau emigrând dintre cei pe care Shiv Sena voia să-i izgonească din Mumbai. Însă locuitorii nu veniseră doar de teamă să nu o supere pe Asha, ci şi din încredere în Delegat.

Înţelegeau că Subhash Sawant e corupt. Presupuneau că şi-a falsificat certificatul de castă.

— Însă doar el vine aici, se arată, spuneau locuitorii din Annawadi.

— Fel de mâncare din sudul Asiei, un fel de turte prăjite cu cartofi.

Înainte de alegeri, folosise banii de la bugetul local sau profitase de generozitatea tutei asociaţii de caritate americane proeminente, World Vision, ca să le dăruiască o facilitate locuitorilor din Annawadi: o toaletă publică; un catarg; rigole; o platformă de beton lângă lacul cu apă de canal, pe care stătea de obicei când venea. Şi, de fiecare dată când îi vizita, le spunea localnicilor cum luptase din greu împotriva buldozerelor şefilor aeroportului, care demolaseră colibe aici în 2001 şi 2004. În schema proiectului de modernizare a aeroportului şi a conducerii Mumbaiului, Delegatul era un jucător mărunt, un politician de mâna a treia. Dar ocupa un loc mai important decât prim-ministrul indian în imaginaţia politică a locuitorilor din Annawadi. Avea nevoile de voturile lor; ei aveau nevoie să creadă în puterea lui de a-i proteja.

— Când vine? întrebau oamenii.

— În curând, a promis Asha.

Templul ticsit s-a îmbibat de sudoare. Locuinţele din mahala, inclusiv templele, atrăgeau căldura oraşului şi o reţineau, dar în prima oră nimeni nu şi-a exprimat nemulţumirea. În următoarea oră, din templu răsunau suspine.

Timpul era preţios pentru locuitorii din Annawadi, chiar şi pentru cei care nu erau stresaţi de examenele copiilor. Aveau de lucru în zori, trebuiau să-şi cureţe casele, să-şi îmbăieze copiii şi mai ales să ia apă de la cişmelele picurătoare ale mahalalei înainte să sece, ceea ce însemna o coadă de câteva ore. Autorităţile trimiteau apă prin cinci cişmele în Annawadi, nouăzeci de minute dimineaţa şi nouăzeci de minute seara. Cei de la Shiv Sena îşi însuşiseră cişmelele şi le cereau vecinilor taxă de folosire. Aceşti samsari de apă erau priviţi rău, dar nu mai rău decât asistentul social renegat de la World Vision care strânsese bani de la locuitorii din Annawadi pentru o nouă cişmea, apoi fugise cu ei.

La io seara, bluza Ashei era leoarcă la gât şi subsuori, dar în sfârşit a dat de şoferul lui Subhash Sawant la telefon.

— E pe drum, i-a spus mulţimii, apoi a început o rugăciune de grup, ca Delegatul să-i găsească pe localnici cuprinşi de evlavie când avea să sosească.

La 11 seara tot nu venise. Asha i-a făcut semn fiicei ei.

— Adu mâncarea.

Felurile de mâncare pregătite de Manju urmau să fie consumate după ceremonie, dar oamenii începeau să plece şi nici Delegatul, nici şoferul nu răspundeau la telefon.

Credincioşii de ocazie au mâncat şi au plecat acasă, lăsând în templu doar o duzină de oameni, cei mai mulţi nişte beţivi jalnici. Asha avea o expresie răvăşită.

Cei plecaţi aveau să spună că Asha le promisese să li-l dea pe Delegat şi eşuase. Mai rău, Subhash Sawant, genul de noctambul, avea să sosească şi să găsească templul gol. Era o catastrofă pentru care numai ea avea să fie învinovăţită. Avea să-i zâmbească cu acel zâmbet

insultător. Avea să spună că localnicii nu o respectau, că Annawadi nu era pregătită să aibă o femeie ca administrator de mahala. Fără îndoială avea să spună cât de mulţi oameni se adunaseră într-o seară de mare succes în nu ştiu câte alte mahalale.

În timp ce Asha îi expunea cu amărăciune aceste posibilităţi fiicei ei, un eunuc tânăr şi frumos a intrat în Annawadi. Văzând un toboşar cum stătea degeaba într-un templu gol strălucind de lumină, a intrat şi a început să danseze.

Eunucul avea şuviţe lungi, dese, gene care-i atingeau sprâncenele, brăţări ieftine de metal la mâini şi şolduri, care se învârteau încet, la început. Şi-a întins braţele, nemişcate ca ale unei statui, în timp ce picioarele i-au devenit alunecoase. Toboşarul a înviat. Manju a rămas cu gura căscată. Partea de sus şi cea de jos a trupului eunucului păreau să fie mişcate de comenzi diferite. S-a oprit şi a luat o lumânare votivă în dinţi, apoi s-a lansat într-o piruetă care a stins flacăra.

Eunucii sau *Hijra* din Mumbai erau în acelaşi timp temuti şi idolatrizaţi. Aveau atâta ghinion, cu sexualitatea lor ambiguă, încât ghinionul era perceput ca fiind contagios. Când îţi călcau eunucii pragul, trebuia să-i plăteşti să plece. Plăteai un pic mai mult dacă voiai să-i arunci duşmanului tău o nucă de cocos în faţă. Dar odată nuca de cocos aruncată, deochiul se lipea, chiar dacă duşmanul tău angaja o *baba* să ardă trei beţişoare parfumate într-un pahar de orez cu un strop de cinabru.

În Annawadi trăiau şase eunuci pe ale căror feţe mânjite de machiaj se citea suferinţa. Unii dintre ei veniseră în templu în spatele celui tânăr. Dar acest eunuc tânăr, un străin, nu era boit, feminitatea lui nu ţinea de îmbrăcăminte şi vopsea de buze, ci de ceva cu neputinţă de numit de pe chipul lui. Nu voia bani ca să plece. Acum se învârtea aşa de repede încât şuviţele îi stăteau perpendiculare faţă de pământ, iar sudoarea lui stropea feţele locuitorilor mahalalei care se întorseseră în templu, vrăjiţi.

Prăbuşit în patru labe, s-a ridicat, cu fundul în sus, apoi a cântat o notă limpede, înaltă, care s-a răsfrânt din convulsia lui. îl chema Suraj şi avea optsprezece ani. Fiul Ashei, Rahul, a ghicit din prima ceea ce alţii nu intuiseră: sub blugii lui strâmţi, Suraj era neatins. Pur şi simplu simţise dintotdeauna, spre durerea mamei şi surorilor lui, că e trei părţi fată, o parte băiat. Acum trăia din bacşişurile pe care le primea mergând dintr-o mahala într-alta şi dansând cu atâta vigoare încât avea dureri intestinale. Ca şi Asha, încerca să-şi facă un nume în Zona 76.

Două femei s-au băgat în faţă ca să se învârtă cu eunucul, transformându-se în fâşii sinuoase roşii cu verde.

Apoi eunucul s-a prăbuşit pe jos. Oamenii au oftat, bănuind lui atac de apoplexie, până când a vestit că o zeiţă dinăuntrul lui avea ceva de spus.

— Yellama spune să-i aduceţi o frunză de neem şi va răspunde întrebărilor voastre despre viitor!

Asha s-a încruntat. Dacă venea Subhash Sawant şi vedea acest spectacol? A hotărât că era mai bine decât să găsească un templu gol. Oamenii soseau în continuare şi săreau ca să îl zărească pe eunuc peste celelalte capete. Au apărut băieţii de stradă şi proprietarul bordelului cu clienţii lui. Fiii lui Robert, crescătorul de zebre, au dat foc la două cauciucuri pe maidan, sporind agitaţia, în timp ce în templu i se puneau întrebări zeiţei cuibărite în sufletul eunucului.

„Să fac un împrumut ca să-mi repar casa?” „Să-l plătesc pe omul care zice că-mi poate face rost de o slujbă?” „Din ce o să plătesc nunta fiică-mii?” „Ce-o să se aleagă de fiul meu?” Mai mulţi au întrebat dacă copiii lor vor lua examenele, unul a întrebat de o valvă pentru inimă şi mulţi despre conducerea aeroportului. „Când ne vor sparge casele ăia de la aeroport?” Poate că zeiţa ştia mai multe şi decât Delegatul Subhash Sawant.

Nu conta că răspunsurile eunucului erau nişte bolboroseli sau limba vreunei zeiţe pe care nu o înţelegea nimeni. Vocea, fie că era a zeiţei, fie că era a eunucului,

era hipnotică şi părea ea însăşi o binecuvântare.

Acum oamenii îşi strigau întrebările. Strigătele se auzeau şi în casa familiei Husain, peste maidan.

— *Ce* mai e şi asta! Când or să tacă odată? a ţipat fratele lui Abdul, Mirchi, şi şi-a pus fruntea pe cartea de matematică.

Cum putea să înveţe pentru examenele de clasa a noua? Tatăl lui se plimba de colo-colo şi îi blestema pe Delegat şi pe hinduşii din Annawadi.

— Idolatrii ăştia care fug de muncă ne obosesc cu gălăgia lor la o sută de sărbători pe an şi acum nici măcar nu-i sărbătoare, şi-au pierdut minţile din cauza… monstrului ăstuia dansator.

Cel mai avansat student din Annawadi, un băiat de douăzeci şi unu de ani pe nume Prakash, locuia la patru case de templu. Stătea acasă cu o carte de economie în poală şi capul în mâini. Două lacrimi i se scurgeau printre degete. Examenele lui finale de absolvire a colegiului, atât de importante, sabotate de un eunuc rotitor. Ar fi fugit la Bangalore, un oraş despre care socotea că-i respectă mai mult pe intelectuali, cum ar fi prins o şansă.

La! dimineaţa, Delegatul a răspuns la telefon. Nu venea, avea treabă cu oameni mai importanţi. Dar era mulţumit de Asha, pentru că presupunea că zarva glorioasă pe care o auzea la telefon era toată mahalaua strânsă în cinstea lui.

Fâşia norocoasă a Ashei continua.

— Înăuntru acum, i-a spus lui Manju.

— Vin, a spus Manju absentă, cu ochii lipiţi în continuare de eunucul ud de sudoare. Dar, mamă? N-am văzut în viaţa mea aşa ceva.

Locuitorii din Ann awadi erau de acord că Manju era mai cumsecade decât ar filtrebuit, datefiindfelul cum arăta, legăturile politice ale mamei ei şi programul infernal. Dimineaţa mergea la colegiu. După-amiaza, în coliba familiei, conducea singura şcoală din mahala. În celelalte ceasuri se ocupa de gătit, curăţenie, adusul apei şi spălat pentru familia ei de cinci persoane. Aceste

obligaţii erau aduse la îndeplinire în urma unui somn de doar patru ore pe noapte şi îi afectau rar temperamentul. Dar în această primăvară chipul ci era încercat de o serie de infecţii şi stări febrile misterioase.

Asha era îngrijorată că trupul fiicei ei se încingea, ceea ce sporea riscul să-şi piardă virtutea. Manju nu era în pericol. Îşi petrecuse anii adolescenţei transformându-se într-un model de ţinută demnă şi blândă ţinută pe care socotea că mama ei nu o avea.

Într-o după-amiază, fratele ci Rahul stătea în faţa unei oglinjoare fixate de peretele colibei lor. Se masa pe faţă cu loţiunea de piele Fair and Lovely a lui Manju şi se uita la ea prin sticla maro pătată. Ea stătea în genunchi, cu o şuviţă lucioasă peste umăr, şi murmura cuvinte în engleză cu o disperare crescândă.

— Ce faţă ai, a spus Rahul.

Manju a ridicat privirea.

— Rahul, nu atâta cremă!

Loţiunea Fair and Lovely era esenţială ca să-şi menţină tenul deschis şi, odată cu el, statutul pe piaţa maritală, dar Rahul şi fratele lor mai mic, Ganesh, o foloseau mai darnic decât ea.

Rahul a dat drumul la televizor, unde şoricelul de desene animate Jerry, vopsit cu cremă de ghete, îl convingea pe Tom că înghiţise suficiente explozive cât să arunce în aer un oraş. Manju s-a uitat un minut, apoi a oftat din nou.

— Nu ştiu ce să fac, a spus. Îmi vin elevii într-o oră şi sunt în urmă cu învăţatul pentru mine. Profesorul meu de informatică mi-a spus: „Întreab-o pe mama ta ce vrea să faci – tema la Photoshop sau treabă în casă?”. Altfel o să mă pice. Şi ţi-am zis ce s-a întâmplat ieri la ora de psihologie? Mi-am lăsat geanta sub masă când m-am dus la toaletă şi cineva mi-a luat banii. Ce oameni! Şi fetele celelalte au mai mulţi bani decât mine. Dar de ce-mi bat capul să-ţi povestesc? Stai cu ochii în televizor – nici măcar nu mă asculţi.

— Ba *ascult*, protestat Rahul. Ai atâtea probleme că

nu ştiu la care să mă gândesc mai întâi.

Rahul avea problemele lui, prins între examene – clasa a noua şi slujba de noapte cu jumătate de norma hotel. De acum putea să imite măiestru feţele pe care le făceau chelnerii de la Intercontinental când se apropiau de un client. Trebuiau să fie în acelaşi timp alerte, să spună *sunt atent şi serviabil* şi cu bărbia slugarnic lăsată în jos: *Dacă. vreţi, domnule, sunt invizibil pentru dumneavoastră*. Faţa lui era deschisă, cu ochi jucăuşi. Fetele din Annawadi erau repede cucerite de ea. Dar era de părere că o faţă mai bine controlată l-ar fi scutit de umilinţa de care avusese parte la o petrecere recentă de la hotel.

Problema pornise de la un DJ care, după miezul nopţii părea să-i citească preferinţele prin telepatie. O piesă tare a Christinei Aguilera – Jam *beautiful, no matter xvhat they say* – fusese urmată de „Râse Up”, un cântec dansabil, preferatul de atunci al lui Rahul.

Râse up! Don’t be falling down again râse up! Long time I broke the chains”.

Nu înţelegea nimic din versurile în engleză, basul era irezistibil. De fiecare dată când îl auzea, vibra pe dinăuntru. Când prin boxele hotelurilor s-au auzit primele acorduri, probabil că a zâmbit sau a bătut din picior. Deodată, doi clienţi tineri ai hotelului l-au prins de braţ şi l-au rugat să le arate nişte „mişcări de Mumbai”.

Se ştia că albii rupţi de beţi lăsau bacşişuri generoase.

A început, discret, credea el, să le arate câţiva paşi – fără umeri şi mâini, doar capul şi picioarele.

— Sunt frumoasă, indiferent ce spun alţii.

** Ridică-tel Nu mai cădea din nou/Ridică-te! Am frânt de mult lanţurile.

— *Ai* înnebunit, cretinule?

Un director al hotelului l-a înhăţat. Alţi şefi au venit în fugă de prin încăpere. Parcă înjunghiase o vedetă de la Bollţ wood cu o furculiţă. Chelnerii permanenţi râdeau pe înfundate când a fost târât pe călcâie în camera pentru gunoi. Doar mai târziu, pe când îşi revenea, acasă, a găsit

argumentaţia pe care ar fi putut-o folosi ca să se apere. Dacă prima lege a muncii la hotel era să nu te uiţi la client! a doua nu era oare să le dai orice îţi cereau?

În timp ce motanul Tom arunca o casă în aer, Rahul s-a întors spre oglindă şi Manju a început să citească pentru examenul ei, literatură engleză. Lecţia de astăzi era despre teatrul din vremea Restauraţiei şi *Aşa e lumea* a lui Congreve.

Manju nu citise *Aşa e lumea* şi nici profesorii ei nu se aşteptau să o facă. Cu excepţia celor mai bune colegii, în care cei mai mult studenţi erau avuţi, din castele superioare, în India artele liberale şi cultura se învăţau papagaliceşte. La colegiul ei mediocru de fete, înfiinţat de Lions Club, i se cerea pur şi simplu să înveţe pe de rost un rezumat făcut de profesor pentru fiecare operă literară din programă, apoi să îl repete la test şi, mai târziu, la examenul de stat. Manju avea talent la memorizare – îi spunea „pe-de-rostul meu”. Dar îi venea greu să reţină personajele din *Aşa e lumea*.

— Millament, Mirabell, Petulant – ai mai auzit aşa nume? Şi mai sunt atâtea, i-a spus lui Rahul după o vreme. Toţi mint şi îi fraieresc pe oameni de bani, dar nu înţeleg ce a scris profesorul meu că înseamnă povestea.

„Dragostea e subordonată” era fraza cu problema. Deşi nu ţinuse niciodată de mână un băiat de vârsta ei, *dragoste* era un cuvânt englezesc în legătură cu care se simţea încrezătoare. *Subordonată*, în schimb, o ducea cu gândul doar la supărarea pe mama ei, care nu-şi ţinuse promisiunea de a-i cumpăra lui Manju un diction englez-marathi. Nici Rahul, nici mama ei nu ştiau englez. şi pe amândoi îi deranja că limba foştilor colonizatori ai Indiei era considerată o condiţie pentru un loc de muncă decent în birouri şi hoteluri, când marathi era o limbă la fel de respectabilă.

Pentru Manju, noua importanţă a englezei era un rezultat secundar a ceva ce o bucura: o Indie mai globalizată, bazată pe meritocraţie. Nu conta prea mult dacă învăţai limba studiindu-l pe Congreve sau exersând

dialoguri Chase Manhattan Visa Card la Personaliteez Spoken English sau la unul dintre cursurile de formare pentru munca într-un call-center internaţional. Cunoştinţele de engleză – o calitate ce dovedea spirit monden şi educaţie superioară – erau o potenţială rampă de lansare spre lumea din afara mahalalelor. Engleza ei era încă lentă şi greoaie, însă suficient de bună ca să fie a doua din Annawadi.

Cel mai bine vorbea engleză Prakash, studentul la economie care locuia lângă templu. În ierarhia socială complexă a tinerilor din Annawadi – bazată acum mai puţin pe castă, cât pe perspectivele economice Prakash era în vârf. Cândva făcuse parte din clasa de mijloc şi învăţase într-o şcoală privată bună, până când tatăl lui fusese lovit de un tren. În timpul liber vindea fonduri mutuale pentru ICICI Bank, făcea reclamă prin telefon pentru un comision mărunt.

Manju s-a gândit că Prakash trebuie să ştie ce înseamnă cuvântul *subordonată*, dar nu vorbise niciodată cu el. O tânără din mahala trebuia mereu să pună în balanţă valoarea oricărei potenţiale interacţiuni cu un bărbat şi zvonurile pe care avea să le inspire. Lumea deja vorbea despre un jucător de cricket care făcuse rost de fotografia ei şi o laminase în formă de inimă. Deci can ieşea sa frece rufele nici măcar nu se uita la colegul de colegiu care citea în faţa colibei lui, la câţiva metri depărtare.

Mirabell – frumuşel. Millament – galant. Domnul Fainall – încornorat.

Murmura fragmente de rezumat în timp ce freca piatra de chiloţii mari ai mamei ei, de cămaşa mică a tatălui.

— Nu, *Mirabell e cel* galant.

A dus hainele stoarse în casă şi le-a atârnat pe o sârmă de lângă perete. O parte a peretelui se oprea la jumătate de metru de tavan şi tatăl ei promisese de o veşnicie că avea să acopere gaura, dar mai curând avea să vină mama ei acasă cu un dicţionar englez-marathi.

În timp ce curăţa aragazul cu două ochiuri, a repetat:

— Subiectele sunt aventurile de dragoste, poziţia socială şi banii.

Gândacii, sute, s-au împrăştiat. Călcând peste Rahul, care acum dormea pe jos, a scos câteva resturi de mâncare şi le-a aruncat în lacul cu apă de canal pe care anotimpul îl transformase ca prin farmec într-un covor gros de zambile de apă.

— Mirabell urmăreşte propăşirea socială prin căsătoria cu frumoasa Millament.

Când învăţa pe de rost, Manju se vedea adesea pe ea însăşi în rolul eroinei, dar fata asta, Millament, o lăsa rece – se tot plângea, când era suficient de bogată şi de independentă ca să-şi negocieze propriul măritiş. Manju voia să se facă profesoară după terminarea colegiului şi marea ei temere era că, într-un acces de invidie, mama ei avea să o mărite cu un băiat de la ţară care să fie de părere că femeia nu trebuie să muncească. Că avea să moară făcând ce făcea şi acum: măturând praful venit de afară, spălând pe jos, apoi măturând praful care intrase din nou în timp ce spăla.

— În piesa lui Congreve banii sunt mai importanţi decât dragostea.

Ăsta era punctul de vedere al mMneiei, evident. Pratele mafmic Xi Manju, Ganesh, era în faţa casei şi se ocupa de un mic magazin alimentar, ultima idee antreprenonala a Ashei, un eşec. Ca să deschidă magazinul îşi făcuse rost de unul dintre împrumuturile guvernamentale despre care domnul Kamble spera că aveau să-i finanţeze valva pentru inimă. Asha avusese de gând ca soţul ei să se ocupe de magazin, dar el folosise câştigurile ca să se îmbete la muncă. Acum zăcea dormind la picioarele lui Ganesh.

Pe Manju n-o interesau prea mult banii. Tânjea după. virtute, o dorinţă care era în parte teamă. În timp ce studia îşi pipăia uneori cicatricea de pe gât dintr-o seară în care furase bani de la mama ei ca să cumpere ciocolată. Asha reacţionase cu un topor. Dar dorinţa lui Manju de a fi bună

era şi o răzvrătiremodul de a o pedepsi pe o mamă despre care se spunea că-şi dobândise televizorul şi alte avantaje purtându-se rău.

Mijlocul prin care Manju îşi dovedea buna-cuviinţă era şcoala pe care o conducea din coliba ei în fiecare după-amiază. Şcoala era finanţată din banii guvernului central, ajunşi la ea printr-o organizaţie catolică de caritate, şi oficial Asha era profesoara. Dar mama ei era ocupată cu Shiv Sena, deci Manju ţinuse orele de când era în clasa a şaptea şi dăduse dovadă de o dăruire care pe mama ei o deranja. Deşi Asha era mulţumită de micul venit pe care şcoala îl aducea gospodăriei, era de părere că Manju ar fi trebuit să ţină orele doar în zilele când superiorul venea în control, aşa cum făceau mulţi alţi profesor, de şcoli din colibe.

Guvernul central numea şcolile ca cea a lui Manju «Şcoli punte”. Sarcina lor era să le ofere două ore de învăţătură pe zi copiilor muncitori sau fetelor ţinute în casă de treburile gospodăriei, pentru a-i obişnui şi a le trezi interesul pentru învăţământul organizat. Nu era greu să aprinzi entuziasmul. După cum ştia orice locuitor al mahalalei, existau trei căi principale de a scăpa de sărăcie: găsirea unei nişe antreprenoriale, ca cea pe care o găsise familia Husain, cu gunoiul; politica şi corupţia în care îşi punea Asha speranţele; şi învăţământul. Câteva zeci de părinţi din mahala trăiau cu rotişi sare ca să poată plăti taxa la şcoli particulare.

În ultimii cinci ani, în jurul aeroportului se deschiseseră mai mult de o sută de şcoli – unele excelente şi scumpe; unele înşelătoare; unele, ca a lui Manju, cu adolescenţi fără calificare pe post de profesori. Dar toate erau socotite mai bune decât şcolile gratuite ca Marol Municipal, unde Asha avea contract de profesoară. Aprobe *60*% dintre profesorii de la şcolile de stat nu terminaseră colegiul şi mulţi dintre profesorii permanenţi le plătiseră pe sub mână sume mari celor din conducerea şcolii ca să-şi asigure locul. Delegatul era unul dintre politicienii care preferau să se folosească de aceste şcoli catastrofale în loc

să le reformeze. Îşi deschisese propria şcoală particulară, scoţând pe altcineva în faţă.

— La Marol ne jucăm, luăm pauză, ne jucăm iar, apoi mâncăm de prânz, descria băiatul nepalez, Adarsh, programa şcolii locale.

Prânzurile gratuite erau marea atracţie. Adarsh venea la şcoala lui Manju după ziua obişnuită de şcoală, pentru că mereu preda câte ceva – adesea rezumatele pe care încerca să le memoreze pentru colegiu. Elevii ei nu înţelegeau intriga din *Doamna DAU – owuy* mai bine decât Manju însăşi, dar pricepeau că Othello era suspect din cauză că avea pielea închisă la culoare.

— Un tip de pâine nedospită.

Acum, unul dintre elevii ei a intrat în colibă cu o asemenea viteză, că un afiş cu Bal Thackeray, bătrânul fondator al Shiv Sena, s-a mişcat de pe locul unde era fixat în perete.

— Devo! Ai ajuns prea devreme! a protestat Manju. Şi ai uitat să te descalţi!

Apoi ochii ei s-au mutat de la urmele de noroi de pe podea la faţa lui, care era plină de sânge.

— Ah, a spus băiatul, ţinându-se de cap. VJN taxi…

Copiii din Annawadi erau mereu loviţi pe drumurile haotice – de obicei când traversau o intersecţie înşelătoare ca să ajungă la Şcoala Municipală Marol. Şoferii noi care vorbeau la telefoane mobile noi puteau fi o combinaţie ucigaşă. Manju s-a ridicat, a luat curcuma de pe aragaz şi a presărat praful galben pe capul lui Devo. Curcuma, la fel de bună pentru răni ca şi pentru mirese înainte de nuntă.

A frecat condimentul până când a format în amestec cu sângele o pastă portocalie deschisă, apoi a apăsat tare. Se uita să vadă dacă oprise sângerarea când pe uşă a intrat mama chioară şi văduvă a lui Devo, cu o bucată de metal de treizeci de centimetri în mână.

— N-o să te omoare nicio maşină! N-o să te scape niciun zeu! Te-ai dus în stradă, ai umblat bezmetic şi acum o să mori de mâna mea!

Devo a ţâşnit sub un bufet de lemn unde familialul

Manju îşi ţinea bunurile şi a scos un urlet crunt în avans. Mama lui l-a tras afară şi a început să-l bată cu bucata de metal.

— Nu! a spus Manju. Nu la cap! Nu unde e lovit!

— Îţi rup dinţii! Te învineţesc, striga mama lui Devo. Cea mai rapidă cale către mina financiară în Annawadi era accidentul sau boala, iar femeia era deja îndatorată la cămătarul care finanţase ultima internare în spital a răposatului ei soţ.

Dacă şoferul te lovea mai rău, de unde îl plăteam pe doctor? Zi-mi, Devo. Păi, am eu vreun ban de cheltuit ca să-ţi salvez ţie viaţa?

Gata, a strigat Manju, încercând în zadar să o prindă pe femeie de mână.

Rahul, care între timp se trezise, a dat ochii peste cap; i se părea că şcoala din colibă era un magnet pentru dramele familiale. Într-un moment mai liniştit, Manju putea să spună că părinţii erau îngroziţi că-şi pierd controlul asupra copiilor într-un oraş în care pericolele păreau să se înmulţească – un oraş pe care în parte nu-l înţelegeau. Şi oricât ar fi urât Manju violenţa de orice fel, câte o bătaie ocazională, ca acea lovitură ocazională de topor, putea fi eficientă în a ţine un copil aproape de casă.

Totuşi mama lui Devo trecuse de limita educaţiei constructive. Manju s-a băgat între mamă şi fiu şi a reuşit să o prindă pe mama lui Devo într-o îmbrăţişare.

— Promite, i-a spus Manju gâfâind lui Devo. Promite că n-o să mai ieşi în stradă.

— N-o să mai ies, a strecurat printre suspine apăsate. N-o să mai fac greşeala asta.

Fixând-o pe Manju cu singurul ei ochi înainte să plece, mama lui a spus:

— Mâine, dacă nu stă şi învaţă cu tine, îi rup picioarele şi îi tom kerosen pe faţă.

Manju oprea sângerarea din rana băiatului a două oară când o fetiţă a spus pe un ton acuzator:

— Doamna profesoară. Aţi întârziat la şcoală.

Manju şi-a desfăcut dupatta[3] pătată de sânge şi condiment.

— Haide, să-i aducem şi pe ceilalţi.

Ramaşi nesupravegheaţi în casă, elevii ei puteau, îl ac de extravaganţi ca fraţii ei cu loţiunea Fair and bove y.

Manju părea mereu furioasă când ieşea din coliba ei. Oricine pleca de la ea de acasă strângea din buze dacă nu voia să înghită o gură de muşte, singurele făpturi din mahala cărora lucrurile stătute din noul magazin al mamei ei le trezeau entuziasmul.

— Clasă, veniţi, a strigat în timp ce traversa maidanul, călcând uşor printre mormanele de gunoi sortat de Abdul.

Ştia cine este, pentru că Rahul umbla cu fratele lui, Mirchi, dar bineînţeles că nu vorbea cu el. Băiatul cu gunoiul nu vorbea cu nimeni, din câte îşi dădea ea seama.

— Copii, hai mai repede, a strigat, bătând din palme când intra pe una dintre alei. Hai-hai! E târziu!

Punctul ei de vedere oficial era că o deranja să trebuiască să-şi strângă elevii. Nu ar fi trebuit să apară de bunăvoie?

De fapt îi plăcea să stea afară, să tragă cu ochiul prinusi şi să prindă frânturi dinbârfele cartierului, în aceste dipeh care haina de profesoară o proteja de zvonuri. Controversa aprinsă a zilei se lega de panourile cu reclame la motocicletele Honda de la un punct de vânzare din Siloam Springs, Arkansas. Asociaţia cantabilă World Vision avusese de gând să le dăruiască celor în jur de treizeci de copii din Annawadi pe care-i sponsoriza, dar asistenţii sociali care ar fi trebuit să le împartă păstraseră panourile. Manju era uşurată de fiecare dată când auzea de scandaluri locale în care mama ei nu juca un rol central.

Unul câte unul, elevii ei, în mare parte fete sub doisprezece ani, ieşeau din colibe. Multe dintre rochiile decolorate de vânt aveau fermoare stricate şi scoteau la iveală spinări osoase. Manju nu-şi făcea griji pentru micuţa Sharda. Fata se născuse ascuţită, ca mama ei, care

3 Eșarfă lungă purtată de femei în sudul Asiei.

spărsese pietre pe şosea până când îi cedaseră plămânii. Lakshmi era cară dureros. Mama ei vitregă păstra mâncarea din casă pentru propriii ei copii. Fiica de unsprezece ani a proprietarului bordelului, îmbrăcată în colanţi negri strâmţi şi cu cercei mari care atârnau, îl căra după ea pe fratele ei. Ambilor copii le plăcea să fie în afara colibei când veneau vizitatori ca să facă sex, mai ales când era vorba despre sex cu mama lor. Pentru mulţi dintre aceşti copii, mica şcoală a lui Manju nu era o punte. Era toată şcoala pe care aveau s-o facă.

Trupa a mărşăluit apoi spre coliba elevei secrete a lui Manju, prietena ei Meena. Părinţii Meenei erau de modă veche când venea vorba despre fete şi şcoală: prea multă carte făcea fetele mai puţin ascultătoare. Manju o învăţa pe Meena engleză pe ascuns.

Meena, cincisprezece ani, fusese prima fată născută în Annawadi, sosită pe lume la doi ani după ce părinţii ei ajutaseră la transformarea mlaştinei în mahala. Era dalită; Manju făcea parte din casta de fermieri Kunbi, o castă superioară, deşi tot printre ultimele. Ca cei mai mulţi locuitori tineri din Annawadi, fetele socoteau că obsesia cu castele a părinţilor lor era un vestigiu lipsit de importanţă. Manju şi Meena se împrieteniseră pentru că amândurora le plăcea să danseze şi rămăseseră prietene pentru că ştiau să-şi păstreze secretele.

Acum, văzând-o pe Manju în pragul casei ei, Meena a afişat un zâmbet care nu era zâmbetul ei larg, tulburător, de vedetă de cinema – cel pe care celelalte fete încercau fără succes să-l imite. Zâmbetul de astăzi era varianta pleacă-de-aici, care arăta că era consemnată, avea voie doar să aducă apă sau să meargă la toaletă. Vina ei, ca de obicei, era că nu reuşise să-şi ţină gura faţă de fraţii şi părinţii ei. De ce nu avea voie să-i asculte pe băieţii de pe maidan când vorbeau despre hoteluri? De ce nu avea voie să meargă la şcoală? Peste zi îşi îndeplinea îndatoririle casnice, dar seara uneori o copleşea furia, iar mama şi fraţii ei se simţeau obligaţi să o calmeze cu o bătaie. O asemenea purtare putea pune beţe în roate căsătoriei

aranjate pentru ea în satul ei, Tamil Nadu.

Manju o sfătuia adesea pe Meena să-şi ţină nemulţumirile pentru ea, cum făcea Manju. Totuşi, răzvrătirea fetei familiene avea un ecou în Manju. În această dimineaţă când Manju se pregătea să meargă la colegiu, micul bindr argintiu pe care şi-l punea pe frunte i-a alunecat şi a rămas pe gât. Scânteia frumos acolo. Asha plecase deja la muncă. Manju l-a lăsat acolo. O fată putea fi virtuoasă fără să fie perfectă.

— Întor înapoi la colibă, elevii s-au aşezat pe podeaua o o însângerată.

Good afternoon, students", a spus ea în engleză. Good afternoon, teacher, * * au răspuns copiii la un volum asurzitor.

S-a oprit, neştiind ce să facă mai departe. Nu prinsese destul din *Aşa e lumea*, ca să repete intriga cu elevii ei. Trebuia să şi-o însuşească mai târziu, în timp ce pregătea cina şi înainte ca mama ei să înceapă să îi facă scandal tatălui ei că era beat. Tema oficială a zilei erau numele englezeşti ale fructelor – mere, banane, mango, papaya. Avea să ajungă treptat la ea, după recapitularea unei lecţii anterioare despre maşini, trenuri şi avioane. Dar pentru început, cum copiii se împungeau, zece minute de „cap-umeri-genunchi-picioare" care să-i stoarcă de energie.

Cântecul elevilor ei răsuna peste maidan, cum se întâmpla mereu la ora asta. Lui Sânul, tânărul gunoier, îi

— Punctul purtat pe frunte de femeile hinduse, simbol al unităţii sacre şi cosmosului.

** Bună ziua, studenţi.

* * * Bună ziua, (doamnă) profesoară.

plăcea să tragă cu urechea când îşi aducea marfa ca să i-o vândă lui Abdul. Mersese la orele lui Manju câteva zile în ianuarie şi învăţase cântecul englezesc *Steluţa ce clipeşte*[4], până când hotărâse că mai bine îşi petrecea timpul muncind pentru hrană. Acum era de părere că

4 Twinkle, Twinkle Little Star, cântec de leagăn englezesc, cu versurile scrise de P°eta Jane Taylor (1783-1824).

şcoala lui Manju era o joacă de doi bani în colibă.

Abdul, pentru care Manju era cea-mai-cea fată din Annawadi, era uimit de sentimentul de superioritate al băieţelului. Una dintre pretenţiile lui orgolioase, în aceste săptămâni dinainte ca Un Picior să ardă şi totul să se schimbe, era că putea prezice soarta altora, mai ales a gunoierilor. Dar viitorul lui Sunil era greu de întrevăzut. Deşi dispreţul era o forţă care schimba un om, faptul că era colector de deşeuri nu-i infectase încă mintea lui Sunil, dacă încă mai credea că a învăţa pe de rost „A de la apple" putea schimba ceva în viaţa lui.

partea a II-a treaba cu arsul

Oamenii bogaţi se ceartă pe prostii. De ce n-ar face şi săracii acelaşi lucru?

— O mamă din Annawadi, Rambhajha *cinci*

CASA CU FANTOME

La început, Fatima Un Picior l-a iubit pe soţul sărac şi mai bătrân aşa cum îşi iubeşte o soră fratele. A învăţat alte tipuri de iubire după căsătorie. Această înclinaţie pentru afecţiune era o descoperire prea importantă ca să fie ascunsă. La aproximativ treizeci şi cinci de ani devenise cunoscută în Annawadi pentru un apetit sexual la fel de ţipător ca rujul ei. Dacă ar fi fost o altfel de femeie, aventurile ei ar fi fost scandaloase; faptul că era infirmă le transforma într-o glumă. Aşa cum erau şi accesele ei spectaculoase de furie, care înviorau multe seri din Annawadi.

Fatima îşi rafinase de timpuriu arsenalul verbal, date fiind insultele legate de piciorul cu care se născuse, care se transforma într-o înotătoare sub genunchi. La treizeci de ani o depăşea la înjurături chiar şi pe Zehrunisa. Când un program guvernamental i-a pus la dispoziţie cârje de metal, a dobândit un armament dublu. Tare în umeri, îi izbea zdravăn cu cârjele pe vecinii pe care-i socotea lipsiţi de respect. Mai şi arunca cu cârjele şi avea o ţintă incredibilă. Rachiu Deşi[5], spuneau unii în şoaptă, pentru a-i explica ieşirile, deşi în toată mahalaua nu era de ajuns

5 Băutură alcoolică indiană din fructe fermentate.

rachiu ca s-o facă pe Fatima în halul ăsta de nebună.

Era dezaxată şi o recunoştea descins. Era analfabetă. recunoştea şi asta. Dar când alţii vorbeau despre furia ei ca despre ceva ignorant, animalic, era *bukwas*, *o m-e* aiureală. O mare parte a reacţiilor ei venea din faptul că îşi dăduse seama cu întârziere că era şi ea om ca toţi ceilalţi.

Uneori, bărbaţii de după-amiază îi lăsau barn; cei mai mulţi erau prea săraci. Dar până şi cei mai săraci dintre ei o ajutau să înhaţe ceea ce îi luaseră părinţii ei – acei părinţi ruşinaţi şi de ruşine care ascunseseră o fiică imperfectă în coliba lor.

Fusese zilnic o pedeapsă să-şi vadă fraţii fugind spre şcoală şi întorcându-se să absoarbă afecţiunea părinţilor lor.

Mă uram atât de tare pe atunci, i-a spus Fatima Zehrunisei, pe care când se baza, când o invidia. Nu auzeam decât că mă născusem cum nu trebuie.

Acum, când mama ei lua trenul din partea cealaltă a oraşului ca să vină în vizită, nu se putea abţine să dea în dreapta şi stânga o fotografie elegantă cu sora mai mică a Fatimei – minunea cu două picioare, cu o bijuterie lucioasă în nas.

Asta fată bună, îi plăcea mamei să spună. Vezi ce drăguţă e, ce frumoasă?

— Un Picior ar putea să spună lucruri mai rele, să fie mai rea, la cum a crescut, îi spunea Zehrunisa lui Abdul, deşi în forul ei interior i se părea un răsfăţ pentru o femeie adultă să se plângă de copilăria ei.

Zehrunisa nu suporta să vorbească despre primii ei ani din Pakistan, cu supă de apă şi făină şi coji, dinainte ca o căsătorie aranjată să o trimită peste graniţă. Puţine femei din Annawadi se puteau lăuda cu o tinereţe trăită în lapte şi miere. Dar Fatima era de părere că anii mizerabili de la început trebuiau compensaţi de câţiva ani bum, pe car

N-o interesa să joace rolul târşâitor, recunoscător, pe care cei milostivi îl aşteaptă de la infirmi. îi era suficient de greu să-şi păstreze mândria într-o mahala în care până şi

femeile robuste se epuizau ţinând o gospodărie. În perioada musonului, dimineţile Fatimei începeau uneori aşa: un picior, două cârje, vas de cinci litri de apă de la cişmea, noroi alunecos, căzătură. Puneţi la socoteală fiicele mici după care nu putea să fugă – făpturi nevoiaşe, nărăvaşe, care îşi scoteau neputinţele la iveală. Doar în ceasurile în care veneau bărbaţii – soţul la muncă, fiicele la şcoală – partea din trup pe care o avea de oferit devenea mai importantă decât partea care-i lipsea.

Iunie. Începutul anotimpului de patru luni al musonului îl punea pe gânduri pe orice locuitor raţional din Annawadi. Mahalaua era tui cazan pentru inundaţii, înconjurată cum era de ziduri înalte şi mormane de moloz aruncat ilegal. Într-un potop din 2005 care blocase întreg oraşul, familia Fatimei pierduse aproape tot ce avea, ca şi familia Husain şi mulţi alţi locuitori din Annawadi. Doi rezidenţi se înecaseră şi s-ar fi înecat mai mulţi, dacă o echipă de construcţii care lucra la o porţiune suplimentară pentru hotelul Intercontinental nu ar fi adus frânghii şi nu i-ar fi tras pe locuitorii mahalalei la loc sigur printre apele inundaţiei.

Anul acesta norii s-au rupt repede şi timp de o săptămână picăturile de ploaie s-au revărsat ca nişte cuie. În apropiere de Annawadi proiectele de construcţii s-au oprit şi zilierii erau pregătiţi să rabde de foame. Pereţii colibelor s-au înverzit şi s-au înnegrit de mucegai, conţinutul toaletei publice s-a revărsat pe maidan şi picioarele au început să se umple de ciuperci ca nişte mici sculpturi – un chin mai ales pentru cei ale căror tradiţii includeau inele pe degetele de la picioare.

— Or să mă omoare picioarele astea, a spus o femeie a cărei ciupercă se întindea ca aripile unui fluture, în timp ce stătea la coadă la apă în ploaie.

— La cum mănâncă copiii mei, orezul pe care l-am strâns nu mă ţine nici două săptămâni, a spus femeia din spatele ei, în timp ce tânguielile de sezon prindeau putere.

— Nu vreau să rămân blocată în casă cu soţul meu atâtea luni.

— Măcar nu eşti măritată cu domnul Kamble… valvă la inimă ziua şi noaptea.

Dar tocmai când femeile intrau în ritmul jeluirii pentru muson, ploile s-au oprit, înlocuite de un soare galben dens. Apoi femeile şi-au dorit ca ploile să reînceapă; părea nefiresc să se oprească atât de mult.

Copiu vedeau altfel întreruperea ploilor. Dacă anul şcolar avea să se reia în curând, un cer senin îngăduia o ultimă orgie de joc. Fratele lui Abdul, Mirchi, a pornit un loc imens de aruncat cu cercul pe maidan, folosind catargul şi camere stricate de bicicletă din magazia lui Abdul.

— Ce bulan ai, i-a spus Mirchi lui Rahul, a cărui cameră se rotise până la baza catargului.

— Ce bulan? a protestat Rahul, în timp ce alţi băieţi chiuiau şi îl băteau pe spate. Fii atent – mai fac o dată la fel!

Zehrunisa a ieşit să se uite la joc, ştergându-şi o lacrimă cu ochii la fiul ei exuberant. Mirchi părea să fi uitat pacostea pe care o adusese peste familie când nu reuşise să termine clasa a noua. îl socotea cel mai inteligent copil al ei, îşi închipuise chiar că avea să se facă doctor. Acum eşecul lui neaşteptat ridicase numărul crizelor familiei Husain la trei. Soţul ei era la spital, respira cu greu, şi fiica ei cea mai mare, Kehkashan, fugise de la soţul cu care era măritată de un an.

Veselia lui Mirchi avea legătură cu întoarcerea. sân lui. Toţi copiii Husain fuseseră încântau să o vadă, Nu doar că putea să gătească şi să facă curăţenie în locul mamei lor, care-şi petrecea cele mai multe zile la spital. Pentru fraţii şi surorile ei mai mici, Kehkashan fusese o a doua mamă – o versiune mai organizată, mai puţin epuizată a originalului. Dar se întorsese acasă cu inima frântă oglindită în priviri.

Soţul lui Kehkashan era şi vărul ei; Zehrunisa şi una dintre surorile ei puseseră la cale această căsătorie când copiii aveau doi ani. Dar Kehkashan a simţit că fotografiile intime din telefonul mobil al soţului ei – fotografii ale unei

femei care nu era mai frumoasă decât ea – erau răspunsul la o întrebare care o chinuise de la nuntă. De ce noul ei soţ nu voia să facă dragoste?

— Odată mi-a spus „Fiindcă te culci prea devreme”, aşa că stăteam trează până târziu, i-a spus mamei ei. Apoi a început să nu mai vină acasă noaptea. Îmi spune: „Nu mă certa, nu ai niciun drept asupra mea”. Ce viaţă-i asta?

Femeile din familia soţului ei respectau cu stricteţe practica purdah – nu ieşeau din casă decât însoţite de un bărbat.

— Aşa că stau acasă, depind în întregime de acest bărbat, a spus ea, şi până la urmă inima lui nu a fost niciodată alături de mine.

Zehrunisa spera că sora ei avea să-l aducă pe soţ la ordine. Dar la întrebarea presantă a fiicei ei – „Cum pot obliga pe cineva să mă iubească?” – nu avea răspuns, pentru că printre defectele propriului ei soţ nu se număra şi absenţa iubirii.

Jucătorii hinduşi de cricket au observat întoarcerea lui Kehkashan şi au hotărât că înfăţişarea splendidă a fetei musulmane punea în umbră stigmatul dat de carnea de capră pe care o mânca şi de gunoaiele printre care locuia, mai ales acum când se presupunea că nu mai era virgină.

Băieţii se holbau în coliba ei. Kehkashan îşi ferea privirea. Uneori şi-ar fi dorit, de dragul liniştii, să fie mai comuna.

Zehrunisa dădea vina pe Fatima că atrăgea asemenea pâini în călduri la uşa familiei. Reuşise să-l izgonească bătându-l pe unul dintre amanţii Fatimei, care făcea ocolişuri ca să-i arunce priviri pofticioase fiicei ei, dar acela era slăbit din cauza dependenţei de heroină. Alţi bărbaţi ar fi putut riposta. Şi i-ar fi venit şi Fatima pe cap. Cu Kehkashan distrasă, Mirchi ratat, sugari după care trebuia să fugă, soţul în spital şi o febră de care nu reuşea să scape, Zehrunisei îi lipsea energia să se lupte cu un Picior.

Zehrunisa încerca să nu judece moralitatea personală pe care şi-o crease Fatima; ştia că femeia tânjea după

afecţiune şi respect. Dar mai ales când se gândea la copiii Fatimei, Zehrunisei îi pierea respectul. De curând, Fatima îl lovise pe fiul ei de opt ani, Noori, atât de tare cu cârjele încât Zehrunisa şi altă femeie trebuiseră să o oprească. Şi apoi era fiica de doi ani a Fatimei, Medina. După ce fetiţa făcuse tuberculoză, Fatima devenise obsedată să nu ia şi ea boala. Apoi Medina se înecase într-o găleată.

— Eram la toaletă când s-a întâmplat, susţinuse Fatima în faţa Zehrunisei.

Însă prin pereţii comuni secretele se scurg, iar unul dintre ele era că, atunci când Medina se înecase într-o colibă foarte mică, Fatima şi mama ei erau acolo. Fiica de şase ani a Fatimei, Heena, fusese şi ea în apropiere şi spunea după aceea:

— Medina a fost o soră foarte drăguţă până în ziua aceea.

Zehrunisa plătise giulgiul funerar şi locul de îngropare şi încercase să se convingă singură că moartea Medina fusese de fapt un accident. Se gândea la propriii copii sila faptul că jumătate din timp nu ştia unde erau.

Poliţia venise într-o zi în Annawadi ca să întrebe de moartea Medinei, o anchetă închisă repede. Mureau mereu fete din mahalale în condiţii dubioase, de vreme ce cele mai multe familii de mahala nu-şi permiteau sonogramele prin care familiile mai înstărite puteau să scape de răspunderile femeieşti înainte de a naşte. Oamenii scăpau adesea de copiii bolnăvicioşi de ambele sexe, din cauza costurilor strivitoare ale tratamentului.

Danush, în vârstă de un an, care locuia la două alei de familia Husain, luase o infecţie din spitalul public mizerabil unde se născuse. Pielea i se cojea şi copilul ţipa la atingerea cearşafului. Familia lui a făcut împrumut după împrumut cu dobânzi cămătăreşti şi a cheltuit cincisprezece mii de rupii în încercarea de a-l vindeca. Apoi, într-o seară de martie, tatăl lui îşi îmbrâncise nevasta şi golise o oală de linte fiartă peste bebeluş în leagănul său făcut din cureaua unui sari. Fiul lui Rahul nimerise în mijlocul acestei scene de groază – fugise să cheme poliţia.

Zehrunisa îl admira al naibii de mult pe Rahul pentru asta. Danush ajunsese la un spital şi supravieţuise. Acum pe Zehrunisa o durea de fiecare dată când îl vedea: ochiul acela grav, care nu clipea, pe un chip însemnat de arsuri.

După ce se înecase Medina, Fatima păruse eliberată într-un mod ciudat. Alte femei spuneau ce-i mai rău despre ea şi ea şi-a dat seama că nu-i prea păsa. Îşi desena sprâncene negre dramatice, îşi zugrăvea obrajii cu pudră – „cheltuia cincizeci de rupii ca să devină o femeie albă", spuneau în şoaptă băieţii Husain – şi îşi luase un set nou de amanţi.

— Ai văzut cum se uită tipul ăla şi prietenul lui la mine? îi spunea Zehrunisei. Eşti geloasă? La tine nu se uită nimeni.

Bărbaţii pe care îi invita la ea o găseau foarte frumoasă, îi spunea vecinei ei. Spuneau că nu-i femeie ca ea în toată India. Spuneau că merită o viaţă mai bună.

Celor din familia Husain le era milă de soţul Fa 2 care sorta gunoi în altă mahala şi câştiga o sută de pentru paisprezece ore de muncă pe zi. Mirchi o spuse direct:

— Se poartă cu bătrânul ca şi cu un gunoi.

Gunoiul venea adesea în vizită să se plângă de soţia lui capricioasă, iar într-o seară Zehrunisa îl necăjise:

— Idiotule, trebuia să mă întrebi pe mine înainte să te însori. Îţi găseam eu o femeie musulmancă drăguţă cu două picioare care să-ţi crească copiii şi să se ocupe cum trebuie de casă.

Greşeală. Pereţi subţiri. Fatima i-a sărit în faţă, fluturând cârjele.

— Cine eşti tu să-mi spui că sunt o soţie rea!

Şi totuşi, când Fatima şi soţul ei se certau, o striga pe Zehrunisa. Şi Zehrunisa se ducea, oftând, să despartă cuplul nefericit, la fel cum ofta şi de Eid", şi de alte sărbători musulmane când îi invita să mănânce cu ei korma" de oaie. Familia Fatimei care-şi maltrata copiii, familia dubiosului proprietar de bordel: asta era societatea musulmană pe care o avea în Annawadi.

— E uşor să frângi un băţ de bambus, dar când legi

beţele împreună, nu poţi nici măcar să le îndoi, le spunea copiilor ei. La fel e şi cu familia şi cu oamenii de aceeaşi credinţă cu noi. În ciuda micilor diferenţe, musulmanii trebuie să fie alături în marile greutăţi şi de Eid.

Nori negri se îngrămădeau peste dealurile de la vest de oraş, dar nu se rupeau. Copiii din Annawadi continuau să-şi arunce camerele spre catarg şi într-o

— Eid al-Fitr, sărbătoarea islamică ce marchează sfârşitul de la „rt

«Fel de mâncare din sudul Asiei, constând din came sau legume, ns sau pastă de seminţe.

dimineaţă de iulie tatăl lui Abdul privea jocul din prag, radios. Cămaşa îi atârna ca de obicei pe umeri, dar Fatima şi ceilalţi vecini s-au minunat când i-au văzut chipul. Câştigurile din gunoi finanţaseră o şedere de două săptămâni la un mic spital particular, unde respirase oxigen în locul aerului stătut al mahalalei. Karam strălucea. Arăta *naya tak-a-tak*, nou-nouţ.

— Nu-mi vine să cred, îi tot spunea proprietăreasa familiană a magazinului de alcool Zehrunisei. I-au dispărut de pe faţă zece ani, dintr-odată. Parcă e tui erou de la Bollywood – Salman Khan.

— Ar fi şi cazul să arate bine, spunea Zehrunisa. Dar e adevărat că a întinerit aşa de tare – ca un băiat! îl văd cu coada ochiului şi îmi spun, căcat, am uitat că mai am un copil. Acum o să trebuiască să mai aranjez o căsătorie! Allah ştie că am destule căsătorii de făcut şi aşa.

Următoarea căsătorie avea să fie a lui Abdul. Deşi detaliile financiare mai trebuiau puse la punct, ea şi soţul ei se hotărâseră pentru o fată, fiica de şaisprezece ani a unui vânzător de resturi din Saki Naka, mahalaua industrială unde îşi vindea Abdul marfa. Fata era drăguţă, fără aluniţe la vedere. Esenţial, era obişnuită cu bărbaţii murdari. Venise la ei de trei ori, sfioasă în burqa ei, cu sora mai mică după ea. Din ce observase Mirchi, sora asta mai mică era mişto rău şi, în cinstea ei, pictase o inimă mare roşie pe coliba familiei.

Mirchi spunea că era pregătit de căsătorie. Într-o zi,

departe de urechile tatălui său, spusese:

— Mamă, vreau o soţie ca tine – ea o să facă toată treaba şi eu n-o să fac nimic.

Dar Abdul era la fel de precaut în privinţa căsătoriei ca şi în privinţa celorlalte lucruri.

— Aud aşa de des de iubirea asta că mi se pare că o cunosc, dar nu o simt, şi chiar nu ştiu de ce, se frământa.

Oamenii ăştia care iubesc şi apoi iubita le pleacă – se taie cu lama pe mâini, îşi sting ţigara în palmă, nu dorm, nu mănâncă, cântă – cred că au inima altfel decât a mea.

Le spunea părinţilor lui:

— Nu ţii o bucată de fier încins în mână, nu? O laşi să se răcească. Te gândeşti pe îndelete.

— Nu, eu zic că ar trebui să-l însurăm repede, i-a spus Zehrunisa soţului ei în timp ce gătea cina, la câteva zile după ce se întorsese el acasă.

Ceruse came ca să se întărească şi ea stătea ghemuită pe jos şi îl alăpta pe Lallu în timp ce amesteca într-o tocană cartilaginoasă.

— O căsătorie l-ar face fericit, cred eu. E atât de tulburat – cred că n-a avut o zi fericita în Annawadi.

— Cine e fericit aici? a răspuns soţul ei, pescuind o folie de prednison dintr-o pungă de plastic cu medicamente pe care o agăţase de perete. Ce, eu sunt fericit? De jur-împrejur oameni de mâna a treia şi nimeni cu care să leg o vorbă. E vreunul pe aici care să fi auzit măcar de războiul american în Irak? Tot ce ştiu e ograda lor. Dar eu nu mă plâng la tine. Abdul de ce se plânge?

— Nu-ţi cunoşti propriul fiu? Nu spune nimic, îşi face doar treaba, face tot ce-i spunem. Dar de ce doar mama lui vede că e trist?

— O să fie mai fericit când ne-om duce în Vasai, a răspuns el.

— Mai fericit în Vasai, a repetat ea uşor, cu un sarcasm pe care el a ales să-l ignore.

Bucata de pământ pentru care plătiseră prima rată în ianuarie era la o oră şi jumătate de oraş, într-o comunitate de furnizori în construcţii şi reciclatori industriali. Mulţi

dintre locuitori erau musulmani din regiunea Uttar Pradesh în care copilărise Karam, la graniţa cu Nepalul. Auzise de comunitatea din Vasai de la un dezvoltator musulman atât de înclinat către dizertaţii religioase încât Mirchi şi Abdul îi spuneau imamul şi dădeau ochii peste cap.

Prima dată când Karam vizitase locul fusese surprins de un grup de bărbaţi care strângeau ziare în mâini şi discutau aprins la un salon de ceai. S-a gândit că vorbeau despre bărbatul negru din Statele Unite care încerca să ajungă preşedintele ţării. Karam auzise că acest Obama era în secret musulman şi îl susţinea.

Străzile noroioase care se bifurcau în sus de la salonul de ceai roiau de găini, ceea ce-i amintise de satul lui natal. Nu era legat afectiv de acel sat, dintr-o regiune unde se găsea puţin de lucru în afara câmpurilor de trestie de zahăr şi rata mortalităţii copiilor era una dintre cele mai ridicate din India. Dar simţea că mahalalele urbane înconjurate de afluenţă îi făceau pe copii să-şi dispreţuiască părinţii – „pentru că nu putem să le dăm haine de firmă, maşini”. Se bucura că Mirchi era doar un leneş, şi nu un consumator obraznic de Eraz-ex, dar mai erau şase copii după Mirchi. Pentru Karam, Vasai era hibridul ideal între sat şi oraş: un loc unde oportunităţile şi respectul faţă de părinţi nu se excludeau reciproc.

— Cel puţin acolo nu vor fi insultaţi din cauza religiei lor, îi spusese soţiei lui.

Zehrunisei i se părea prematur să-şi investească visele pentru copii într-o bucată de pământ pe care o deţineau în parte şi care nu avea nici măcar patru pari de bambus şi o prelată sub care să doarmă. „Casa noastră fantomă” începuse să numească proprietatea. îi dăduse voie să plătească avansul. Mereu se consulta cu ea în privinţa deciziilor financiare, de vreme ce în cele două rânduri când îi ignorase sfatul rezultatele fuseseră crunte. Dar o deranja că nu o dusese încă să vadă terenul.

— Cum aş putea să te duc cu toţi copiii ăştia de care trebuie să ai grijă? spusese tot anul.

Dar Kehkashan era acum aici ca s-o ajute şi tot nu văzuse locul. Se întreba dacă nu cumva comunitatea era atât de asemănătoare cu satul lui natal încât îl făcuse să gândească la fel ca musulmanii conservatori care trăiau acolo.

Înainte de internarea soţului ei, dezvoltatorul venise în vizită să discute plata pentru proprietate. Purtase burqa, servise ceaiul, apoi se ghemuise într-un colţ, cum făcea mama ei în Pakistan. Acoperită şi nevăzută de bărbaţii din afara familiei ei, aşa se aşteptase Zehrunisa să-şi trăiască viaţa de adult. Dar la puţin timp după ce căsătoria o dusese în Uttar Pradesh lucra în câmpurile de trestie-de-zahăr – noaptea, printre bărbaţi. Se rugase tot timpul ca tuberculoza soţului ei să dea înapoi, ca să se poată întoarce la purdah.

— Nu puteam nici să vorbesc pe atunci, le-a spus copiilor ei. Îmi era teamă de toată lumea.

v Un bărbat care să se ocupe pentru ea de acea lume i se păruse un lucru bun.

Nu se mai rugase pentru întoarcerea la purdah după ce se născuse Kehkashan. Credea în rugăminţile concentrate către Allah, nu-L deranja decât cu un lucru o dată. Aşa că s-a rugat pentru sănătatea lui Kehkashan şi apoi pentru sănătatea lui Abdul, care venise pe lume într-un morman de gunoi lângă hotelul Intercontinental. Soţul ei adusese familia la Mumbai în speranţa de a găsi o muncă mai puţin obositoare decât cea agricolă. Închirierea unui cărucior cu care să transporte deşeuri la reciclatori fusese munca pe care o găsise.

Abdul fusese un copil ursuz – refuza sânul mamei de fiecare dată când îl atingea. Dar supravieţuise, spre deosebire de următorul băiat. Apoi venise Mirchi, gras şi frumos, urmat de alţi şase copii, sănătoşi şi ei. Nimic din viaţa Zehrunisei nu o bucura mai mult decât faptul că toţi copiii ei semănau cu ea, nu cu soţul ei, în privinţa robustetii. Niciunul singur prea mic, după Abdul.

În puţin timp, unul dintre băieţii mai mici avea să se dovedească suficient de isteţ încât să preia rolul lui Abdul

în afacere – să negocieze cu gunoierii, hoţii şi poliţia. Atunci avea să stea bucuroasă în casă. Dar să se întoarcă la purdah? îşi dăduse cu întârziere seama că poate asta se aştepta de la ea în Vasai. Avea să exacerbeze condescendenţa soţului ei, o însuşire atât de supărătoare încât din când în când trebuia să-i facă tărăboi.

— Doar fiindcă nu ştiu să citesc le spui tuturor că tu eşti eroul familiei şi eu sunt un nimic, îi spusese de curând. De parcă n-aş fi ieşit din burta mamei dacă nu erai tu să mă scoţi! Dă-i drumul, poartă-te ca marele baştan, dar eu mă ocup de toate!

Absenţa musulmanilor rigizi, conservatori, din Annawadi îi permitea să-l pună la punct pe soţul ei când era nevoie, la fel cum îi permitea să muncească pentru a-şi hrăni copiii. Ar fi fost dureros să renunţe la asemenea libertăţi.

— În mintea ta, tu te-ai mutat deja în Vasai, i-a spus soţului ei în timp ce scotea tocăniţa din oală cu polonicul şi i-o întindea cu acea economie de mişcări pe care o învaţă oamenii când trăiesc în colibe mici, suprapopulate.

— Poate ar trebui să-ţi strângi lucrurile şi să te duci. Şi apoi să te duci în Arabia Saudită – o, acolo chiar poţi să te relaxezi! Dar asta-i casa în care trăiesc nevasta şi copiii tăi. Uită-te la ea. Şi ţie ţi-a fost ruşine când a venit imamul ăla.

Pereţii erau umflaţi şi cu urme de apă de la inundaţii. Podea neregulată de piatră, cu grămezi de reciclabile în fiecare colţ şi alte reciclabile sub un pat de fier pe care-l achiziţionaseră de curând, căci Karam respira mai bine când dormea la 30 de centimetri deasupra gunoiului. Dar, chiar dacă ar fi dormit pe tavan ca liliacul, nu putea scăpa de miros, gunoi, fum stătut de la gătit şi urmele olfactive a unsprezece oameni care nu aveau suficientă apă ca să fie curaţi.

— Şi eu aş vrea să plec din locul ăsta, a spus Zehrunisa. Dar unde să crească copiii tăi? în casa-fantomă?

S-a uitat la ea, nedumerit. Toată seara trecută, toată

dimineaţa, fusese afecţiunea întruchipată.

Dar Zehrunisei îi venise o idee şi simţise că e un moment oportun când soţul ei ieşise din spital. Nu avea nicio legătură cu poziţia lunii şi a stelelor. Avea legătură cu scurtimea vieţii şi cu ploile care se opriseră.

— Îţi aminteşti cât te temeai în spital? a spus. Când te gândeai ce o să se întâmple dacă laşi familia în urmă.

Îi spusese, atunci: „Mă tem că mă cheamă Dumnezeu”.

Karam a dat din cap, încruntat:

— Şi?

— Ţi-a dat drumul de data asta.

A făcut o pauză.

— Muncesc din greu pentru familia asta? îţi cer bijuterii?

— Nu, a recunoscut el. Nu-mi ceri.

Era din ce în ce mai puţin sigură că voia să meargă la Vasai, din ce în ce mai puţin sigură că soţul ei avea să trăiască pentru a ajunge acolo. Voia o casă mai igienică aici, în numele vitalităţii copiilor ei. Voia o poliţă pe care să gătească fără intervenţia şobolanilor – o poliţă de piatră, nu o bucată aruncată de placaj. Voia o ferestruică prin care să iasă fumul de la gătit care-i făcea pe cei mici să tuşească la fel ca tatăl lor. Pe jos voia dale de ceramică, ca cele din reclama de pe peretele cu Frumuseţe Perenă – dale care să poată fi curăţate în locul betonului spart care strângea mizerie în fiecare crăpătură. Cu aceste mici îmbunătăţiri era de părere că şi copiii ei puteau rămâne sănătoşi, în măsura în care copiii din Annawadi puteau fi sănătos încă înainte să-şi încheie cererea, soţul ei consimţise, punând în mişcare lanţul de întâmplări care avea să afecteze pentru totdeauna două familii. Familia Husain avea să-şi cheltuiască o parte din economii pentru a-şi face o locuinţă decentă. A doua zi, ca de obicei, Karam se purta ca şi cum renovarea ar fi fost ideea lui. În cazul de faţă, o soţie fericită l-a lăsat pe soţul ei să o ţină pe a lui.

şase

GAURA CĂREIA-IZICEA FEREASTRĂ

Copiii Husain au înţeles cât de importantă era renovarea casei când părinţii i-au ţinut acasă în timpul orelor de şcoală care reîncepuseră. În următoarele trei zile, până şi pentru mâinile de şase ani aveau să existe lucruri de făcut, dintre care primul era să scoată tot ce era în coliba lor pe maidan. Patul ruginit a ieşit primul şi Karam şi Zehrunisa şi-au ocupat locurile, păzindu-şi bunurile de trecători în timp ce-l urmăreau pe Abdul cum îşi dirijează echipa de fraţi.

— În sfârşit, bucătăria mea! a spus Zehrunisa sprijinindu-se de soţul ei, cu baticul căzându-i pe umeri.

— Uită-te la Atahar, a spus Karam după o vreme.

Al treilea lor fiu amesteca cimentul cu furie, ca să nu se întărească de fi căldura apăsătoare a zilei.

— Mă disperă că nu are cap – e în clasa opta şi nu ştie să scrie cifra 8. Dar munceşte din greu. E ca Abdul, nu-i e frică de muncă.

— O să fie bine, a aprobat Zehrunisa.

Al cincilea ei fiu, Saldar, era copilul pentru care-şi făcea griji. Era visător şi lipsit de simţ practic, ca soţul ei. îi plăceau broaştele şi în urmărirea lor înota uneori în lacul cu apă de canal. Nimănui nu-i plăcea să doarmă lângă el după ce făcea asta.

Soţul Ashei, Mahadeo, şi-a făcut apariţia lângă pat. Plăpând şi uzat, era monosilabic când era treaz, stare în care se afla de când Asha găsise un ascunziş mai bun pentru geanta ei. Sperând să scape de această condiţie dureroasă, şi-a oferit aptitudinile de constructor familiei Husain în schimbul a o sută de rupii.

Abdul, care nu ştia prea bine ce făcea, s-a bucurat de ajutorul lui Mahadeo. Asha era singura din acea familie care îl neliniştea.

— Cred că e nebună cu ambiţiile ei, spusese tatăl lui Abdul cu câteva seri înainte. Vrea o viaţă publică strălucită, vrea să fie mare politician, când viaţa ei particulară e atât de ruşinoasă. Ea crede că ceilalţi nu o aud seara când se ceartă cu soţul ei?

Certurile lor erau într-adevăr la fel de zgomotoase ca

cele dintre Fatima Un Picior şi soţul ei. Se zvonea că Asha câştiga întotdeauna.

În timp ce Mahadeo şi copiii Husain munceau, unii dintre elevii lui Manju s-au oprit în dreptul lor, curioşi. Manju avea să-i cheme în curând la lecţie, dar între timp cercetau bunurile familiei Husain, îngrămădite pe maidan. Au venit şi adulţi să se uite. Doar câţiva vecini fuseseră coliba familiei Husain, dar, după mormane, musulmanii cu gunoaiele nu erau chiar aşa săraci cum se bănuise.

Mulţi locuitori din Annawadi îşi aminteau câte pierduse familia Husain la potopul din 2005. Fiica lor cea nucă aproape se înecase şi hainele, rezervele de orez şi economiile de cinci mii de rupii fuseseră luate de apă. Acum aveau un dulap grosolan de lemn pentru haine – un dulap de două ori mai mare decât al Ashei. Un mic televizor, cumpărat în rate. Două plăpumi groase de bumbac, una cu pătrăţele albastre şi albe, alta de culoarea ciocolatei. Unsprezece farfurii de aluminiu, cinci cratiţe. Cardamom şi scorţişoară proaspete, mai bune decât condimentele folosite de cei mai mulţi locuitori din Annawadi. O oglindă crăpată, un tub de Brylereem, un sac mare cu medicamente. Patul ruginit. Cei mai mulţi oameni din mahala, inclusiv Asha, dormeau pe jos.

— Toată lumea ne invidiază că ne reparăm casă, i-a explicat Kehkashan unei verişoare mai mari care tocmai venise de la ţară.

— Lasă-i să ne invidieze, a exclamat Zehrunisa. De ce să nu locuim într-un spaţiu mai bun, acum, că ne merge ceva mai bine?

Cu toate acestea, a hotărât să-i încredinţeze televizorul proprietarului bordelului în timpul lucrărilor de reparaţie.

Niciunul dintre privitori nu a întrebat: *De ce să repari o casă când conducerea aeroportului s-ar putea s-o demoleze*? Aproape toată lumea de aici făcuse îmbunătăţiri la colibă când putuse, nu doar în scopul unei mai bune igiene şi a protecţiei împotriva musonului, ci ca protecţie împotriva conducerii aeroportului. Dacă buldozerele

veneau să radă mahalaua, o colibă decentă era privită ca un fel de asigurare. Statul Maharashtra promisese să mute familiile care se stabiliseră la aeroport din anul 2000 în apartamente minuscule de bloc. Pentru locuitorii din Annawadi, o casă dificil de ras creştea probabilitatea ca proprietatea funciară a familiei pe terenul aeroportului să fie luată în calcul de autorităţile de relocare. Şi aşa băgau bani în ceva ce avea să fie distrus.

Pentru Abdul, reparaţia colibei familiei era un lucru neînţelept din motive care nu aveau nicio legătură cu conducerea aeroportului. Pentru el, era ca şi cum s-ar fi urcat pe acoperiş şi ar fi strigat că o familie musulmană câştiga mai bine decât hinduşii. De ce să pui paie pe foc? Noua podea de gresie a mamei lui avea oricum să fie acoperită de gunoi.

Dacă fondurile familiei ar fi fost la dispoziţia lui, ar fi cumpărat un iPod. Mirchi îi spusese despre acest iPod şi, deşi Abdul nu ştia mare lucru despre muzică, fusese vrăjit de acest concept: un aparat mic la care auzeai doar ce voiai să auzi. Un aparat care să-i acopere pe vecini.

Fereastra pe care avea să iasă fumul de la gătit a fost gata în prima zi, iar a doua zi copiii s-au apucat să spargă podeaua crăpată de piatră şi să o niveleze pentru gresie. „Gresie de *ceramica*" îl instruise Zehrunisa pe soţul ei, care se simţea destul de bine ca să meargă la cumpărături. Lallu, în vârstă de doi ani, nemulţumit că fusese exclus de la lucrările de construcţii, a lipit o cârpă de încălţările tatălui său pentru glorioasa ieşire. Puţin după prânz, Karam a băgat două mii de rupii în buzunar şi a plecat spre un mic magazin de gresie din Saki Naka. Abdul s-a bucurat să-l vadă plecând. Întârzierile erau una dintre specialităţile tatălui său şi Abdul spera să termine lucrul până la lăsarea nopţii.

— Bateţi prea tare! Nu aud radioul! a strigat Fatima prin perete după o vreme.

Băieţii Husain mai mici s-au uitat unul la altul, amuzaţi. În ultimele trei rânduri când făcuseră mici reparaţii prin casă fusese cuprinsă de celebrele ei accese

de furie.

Spargem podeaua, facem o bucătărie, a răspuns Zehrunisa. Aş vrea şi eu ca gresia şi poliţa să se aşeze prin farmec la locul lor, dar n-o să se întâmple, aşa că o să facem un pic de gălăgie azi.

Abdul a ignorat schimbul de replici, concentrat pe propria lui problemă. Poliţa de gătit a mamei lui îl scotea din minţi. Placa de un metru şi un pic era strâmbă, ca şi podeaua, deci poliţa se legăna periculos pe cele două suporturi pe care le făcuse ca să o susţină. Nimic nu era drept în casa asta idioată. Singurul mod de a face poliţa să stea şi să fie dreaptă era să taie în peretele de cărămidă, el însuşi strâmb, şi să fixeze acolo cu ciment placa.

Cum soţul Ashei era prea mahmur pentru a lucra, alt vecin se oferise să-i ajute, cu plata în avans. Nici omul ăsta nu părea să se ţină bine pe picioare, dar Abdul şi-a alungat gândul când au început să spargă amândoi cărămida. Zehrunisa a spus:

— Acum s-o auzi pe Un Picior.

Peste treizeci de secunde, Fatima a început să urle.

— Ce se-ntâmplă cu peretele meu?

— Nu te agita, Fatima, a răspuns Zehrunisa. Punem poliţa acum. Lasă-ne doar azi – şi noi vrem să terminăm repede, înainte să înceapă ploile.

Abdul a continuat să lucreze. împărţea oamenii în categorii, cum făcea şi cu gunoaiele, şi oricât de aparte ar fi arătat Fatima, o socotea genul comun. În esenţă, caracterul ei rău, ca multe caractere rele, era probabil rezultatul invidiei. Şi esenţa invidiei era probabil speranţa – că norocul altora ar putea într-o zi să devină al ei. Mama lui susţinea că, pe când toate vieţile din Annawadi erau cam la fel de mizerabile, certurile între vecini nu o luau razna, deşi se ştia că Zehrunisa era sentimentală când vorbea despre trecut.

— Nenorocirilor! O să-mi dărâmaţi zidul!

Fatima, din nou.

— Zidul *tău*? a spus Zehrunisa enervată. Noi am construit zidul ăsta şi nu ţi-am cerut un ban. N-avem voie

să batem şi noi un cui din când în când? Ai răbdare. Dacă se întâmplă ceva, reparăm noi după ce punem poliţa.

Fatima a tăcut, până când cărămizile au început să cadă pe partea ei.

— Am moloz în orez! a strigat. Mi-aţi distrus cina!

E nisip peste tot!

Abdul era consternat. Fragilitatea cărămizilor, de in t bănuită, se confirma acum. Fuseseră făcute cu prea mult nisip şi mortarul dintre ele se deteriorase. Cărămizi de rahat, care nici măcar nu erau lipite între ele – mai puţin un zid decât un morman instabil. În timp ce se gândea cum să instaleze prichiciul fără să dărâme toată casa, Zehrunisa a ieşit. Fatima a făcut acelaşi lucru şi cele două femei au început să se îmbrâncească. Vecinii au ieşit să se uite, iar copiii dezbăteau care dintre cele două semăna mai mult cu Marele Khali, xm luptător indian din franciza Federaţiei Internaţionale de Wrestling.

— Dacă-mi mai dărâmi casă, zdreanţă, îţi pun capcane, a urlat Fatima.

— Dărâm peretele meu, târfă, a urlat Zehrunisa înapoi. Dacă am fi stat după tine să construim peretele, ne-am vedea în continuare în pielea goală!

Abdul a ieşit în fugă şi le-a despărţit pe cele două femei. A luat-o pe mama lui de gât şi a târât-o acasă.

— Nu au copii? a spus, dezgustat. Nu eşti cu nimic mai bună decât Un Picior, să stai să te certi afară în faţa lumii!

Asemenea scene încălcau primul lui principiu din Annawadi: nu atrage atenţia asupra ta.

— Dar ea a început să vorbească urât, a protestat mama lui.

— Femeia asta vorbeşte urât cu propriul soţ, a spus Abdul. Credeai că pe tine n-o să te înjure? Dar nu trebuia s-o înjuri înapoi. îi lipseşte o doagă – nu e zdravănă, ştii bine.

Fatima încă mai înjura când a traversat maidanul şi a ieşit din Annawadi. Abdul a auzit cum râdeau vecinele de ea în timp ce pleca, dar nu-l interesau lucrurile de care

râdeau femeile. A reţinut doar că absenţa Fatimei îi dădea şansa să termine de instalat prichiciul în linişte. Doar ca vecinul pe care-l angajase ca să-l ajute se prăbuşise şi trăsese placa după el.

Eşti beat! l-a acuzat Abdul pe vecin, care era ţinut la pământ de piatră.

Omul nu putea nega. Avea tuberculoză avansată şi a explicat:

— În ultima vreme, dacă nu beau, nu am putere să ridic nimic.

Lui Abdul i-a venit să plângă când a văzut noile stricăciuni la perete. Din fericire, piatra nu se spărsese în cădere şi vecinul părea că se trezise în urma accidentului. L-a asigurat pe Abdul că puteau să termine treaba într-o oră. Abdul s-a liniştit singur închipuindu-şi că, dacă mama lui avea o casă mai frumoasă, poate a avea să înveţe şi să vorbească mai frumos.

Însă acum o vecină a sosit ca să anunţe o privelişte nemaivăzută. Fatima, o femeie cu doar câţiva bănuţi, fusese văzută plecând într-o ricşă.

Altă relatare, cincisprezece minute mai târziu: Fatima era la secţia de poliţie şi o acuza pe Zehrunisa că o atacase.

— Allah, a spus Zehrunisa. Când a ajuns aşa o mincinoasă?

— Du-te repede, i-a spus Kehkashan mamei ei. Dacă nu *ajungi repede la secţie, n-or să ştie decât varianta ei*.

Karam s-a întors acasă când soţia lui pleca. Gresia fusese mai scumpă decât se aşteptase şi îi lipsiseră două sute de rupii. Ea i-a spus:

— Nu mai pierde timpul. Ia banii şi cumpără gresia. Dacă vine *poliţia şi vede tot ce avem afară, ne curăţă*.

Băieţii mai mici luau deja bunurile familiei şi le înghesuiau în magazie.

— Nu-ţi face griji pentru mine, i-a spus Zehrunisa lui Abdul. Vezi-ţi de lucru, termină ce ai de făcut.

Când Zehrunisa a ajuns la secţie, gâfâind de la alergătura de aproape un kilometru, Fatima stătea la un

birou şi îi spunea povestea ei unei poliţiste înalte pe nume Kulkanu.

— Asta-i cea care m-a bătut, şi vedeţi că sunt infirma, am doar xm picior, a spxis Fatima.

— N-am bătut-o! a protestat Zehrxnusa. Era o grămadă de lume afară şi nimeni n-o să spxmă că am bătut-o. Ea a venit şi a început să facă scandal.

— Mi-au dărâmat peretele! Mi-au. băgat nisip în orez!

— A zis că ne pxme capcane! Când noi nu facem decât să ne vedem de treaba noastră…

Fatima plângea, aşa că Zehrunisa şi-a declanşat propriile arteziene.

Poliţista a ridicat mâinile.

— Sunteţi nebune, femeilor, să ne deranjaţi aşa? Credeţi că poliţia nu are nimic mai bun de făcut decât să vă asculte pe voi cum vă certaţi pe o nimica toată? Protejăm aeroportul. Du-te acasă şi fă-ţi cina şi vezi-ţi de copii, i-a spus Fatimei.

Zehrunisei i-a spus:

— Tu stai jos aici.

Zehrunisa s-a aşezat într-un fotoliu cu picioare dintr-un şir şi s-a îndoit din mijloc. Acum lacrimile ei erau adevărate. Fatima îi pusese o capcană, cum ameninţase. În curând avea să fie înapoi în Annawadi şi să le spună tuturor că poliţia o reţinuse pe Zehrunisa ca pe un infractor.

Când şi-a revenit din criza de plâns, Asha era în fotoliul de lângă ea.

Asha îi ajutase pe câţiva poliţişti să găsească un apartament plătit de guvern în care să desfăşoare o afacere separată – o muncă de intermediar pentru care spera să câştige bani adevăraţi. Profitul potenţial care putea fi obţinut din aplanarea disputei între doi musulmani avea să fie mic. Totuşi, dacă nu se ocupa de micile conflicte din Annawa 1, menii aveau să înceapă să se ducă la o femeie din arţidul Congresului căreia toată lumea îi spunea „sari alb” şi Delegatul Subhash Sawant avea să afle.

Asha a privit-o în ochi pe Zehrunisa. Pentru o mie de rupii, a spus Asha, avea s-o convingă pe Fatima să nu mai facă necazuri. Banii nu ar fi fost pentru Asha. Avea să-i pună – o parte din ei – în mâna Fatimei.

Asha nu era mereu aşa de directă în privinţa banilor, dar simţea că trebuia să fie aşa cu Zehrunisa. Mirchi fusese înhăţat odată de poliţie pentru că cumpărase bunuri furate şi Zehrunisa o implorase pe Asha să o ajute. Asha îi impresionase pe poliţişti spunându-le că Mirchi era un copil şi bolnav pe deasupra – ceea ce întâmplător era adevărat, pentru că avea şase muşcături de şobolan infectate rău pe fund. Când Asha îl adusese acasă pe Mirchi, Zehrunisa îi *mulţumise*, de parcă nu ştia că ajutorul Ashei devenise o afacere.

Dar Zehrunisa avea la fel de puţină încredere în Asha ca Asha în ea. Asha era de la Shiv Sena, antimusulmană, ca mulţi poliţişti de la secţie.

— Rezolvăm noi cu soţul Fatimei, i-a spus Zehrunisa Ashei, încheind discuţia. Mulţumesc, dar va fi bine.

După o oră a început să creadă că *avea* să fie bine, când poliţista Kulkami i-a oferit o cană de ceai şi un sfat:

— Trebuie s-o baţi pe Un Picior asta de să se cace pe ea, să pui odată lucrurile la punct.

— O, dar cum s-o bat când e infirmă?

— Dar dacă nu-i baţi pe oamenii ăştia o să ai mereu de furcă cu ei. Altoieşte-o şi mă ocup eu dacă depune plângere. Nu-ţi face griji.

Zehrunisa s-a gândit că atitudinea prietenoasă a poliţistei ar putea fi tot o cerere de plată. Un poliţist pe nume Thokale a fost mai puţin subtil. Cerea regulat mită de la familie, de vreme ce locuitorii de pe terenul aeroportului nu aveau voie să facă afaceri.

— Îmi eşti datoare pentru multe luni, a spus când i văzut-o. Te-ai ascuns de mine? Acum, că eşti aici, poţi să-ţi plăteşti datoria.

Zehrunisa avea mai mulţi bani decât Fatima. Extorcarea unei părţi din acei bani era probabil motivul pentru care ea, şi nu Fatima, fusese reţinută la secţie. Avea

să trebuiască să-l plătească pe Thokale; altfel le-ar fi închis afacerea. Dar s-a hotărât să-i arunce poliţistei Kulkami o privire umedă care exprima o imensă recunoştinţă pentru sfatul de a-şi bate vecina. Apoi şi-a întors atenţia către o cană cu ceai şi lapte.

Se lăsase amurgul şi, în Annawadi, Kehkashan fumega de furie. Aşezată în poieniţă, de pază la lucrurile familiei, îi vedea pe fraţii ei panicaţi cum săpau cimentul, încercând să termine înainte să apară poliţia şi să ceară bani. Kehkashan vedea şi prin uşa deschisă a Fatimei, care se legăna pe cârje pe o casetă cu muzică de film indiană, dată tare. Odată întoarsă de la secţia de poliţie, Fatima se Boise mai ţipător decât de obicei: avea un bindi lucios pe frunte, creion negru în jurul ochilor, ruj. Arăta de parcă urma să urce pe scenă.

Kehkashan nu a putut să-şi ţină gura.

— Poliţia o reţine pe mama din cauza minciunilor spuse de tine şi tu te găteşti şi dansezi ca o vedetă de film? O nouă ceartă a izbucnit pe maidan.

— Nenorocite, pot să te bag şi pe tine la secţie, a strigat

Fatima. Nu mă las – o să-ţi arunc familia într-o capcană!

— N-ai făcut asta deja? S-o aresteze pe mama din cauza ta1 Ar trebui să-ţi rup celălalt picior pentru asta!

Publicul format din vecini s-a strâns din nou pentru această *tamasha* încinsă. Nimeni n-o văzuse «reod.1P-Kehkashan furioasă; de obicei era o mediatoare între femeile din Annawadi. Acum cu ochii ei scânteietori, lucind de lacrimi, arăta ca Parvati în telenovela *Kahaani*

Ghar Ghar Ki.

— Mi-oi rupe tu piciorul, dar eu o să-ţi fac ceva mai rău, a spus Fatima. Zici că eşti măritată, dar unde e soţul tău? Ştie că te prostituezi cu alţi bărbaţi?

Auzind cum era defăimată virtutea fiicei lui, Karam a ieşit din casă. Faptul că fusese făcută târfă nu era principala grijă *a* lui Kehkashan. I-a spus tatălui ei:

— Nu vezi cât e ceasul? E aproape noapte şi mama e

tot la secţie.

— Fugi şi vezi ce face mama ta, l-a instruit Karam pe Mirchi.

Fatimei i-a spus:

— Ascultă, cerşetoareo! Terminăm cu ce avem de făcut, apoi nu mai avem niciodată nicio treabă unul cu altul.

În colibă, Abdul strângea resturi de cărămidă; poliţa pentru gătit era acum instalată. Timp de câteva zile, Abdul îşi închipuise cum avea să se bucure mama lui când avea s-o vadă terminată. În loc de asta, era reţinută la poliţie. Podeaua era jumătate moloz, jumătate ciment umed, care aştepta gresia pe care tatăl lui nu o cumpărase încă. Televizorul luat în rate, depozitat în casa proprietarului bordelului, fusese spart de fiul omului. Fraţii şi surorile mai mici ale lui Abdul se speriaseră de ţipete şi tatăl lui părea să-şi fi pierdut minţile privindu-şi rămăşiţele casei.

Deodată Karam a dat buzna înapoi în pragul Fatimei.

— Proasto, a strigat, ai minţit şi ai spus că soţia mea te-a bătut, aşa că acum o să-ţi arăt eu ce-i aia bătaie!

S-a gândit mai atent şi a hotărât că nu avea s-o lovească el.

Abdul, şi-a strigat fiul. Vino şi bate-o!

Abdul a îngheţat. Deşi l-a ascultat toată viaţa pe tatăl lui, nu avea de gând să dea într-o femeie infirmă. Din fericire, a intervenit sora lui mai mare.

— Tată, linişteşte-te, a poruncit. Mama o să se ocupe de asta când vine acasă!

Kehkashan înţelegea unde rezida autoritatea familiei în momente de criză.

În timp ce-l ducea pe Karam acasă, el a strigat peste umăr:

— Un Picior, să-i spui lui bărbată-tu că, dacă aşa vă purtaţi după ani de zile în care am fost drăguţi cu voi, vreau jumătate din banii pe care i-am cheltuit să facem peretele ăsta.

— Da, o să ai nevoie de ceva bani pentru înmormântare, a răspuns Fatima. O să vă fac rău tuturor.

Mirchi s-a întors după puţin timp din recunoaşterea de la secţia de poliţie. Mama lui, aparent nevătămată, stătea în linişte cu o poliţistă. Uşurată, Kehkashan a început să se ocupe de cină.

La ora aceasta, focurile la care se gătea se aprindeau peste tot în Annawadi şi aburii formau o coloană mare de fum deasupra mahalalei. La Hyatt, cei cazaţi la etajele de sus aveau să înceapă în curând să sune la recepţie. „Un mare foc se îndreaptă spre hotell" Sau: „Cred că a avut loc o exploziei". Plângerile în legătură cu cenuşa de balegă de vacă ce cădea în piscina hotelului aveau să înceapă peste jumătate de oră.

Şi acum mai era un foc, în coliba Fatimei.

Fiica de opt ani a Fatimei, Noori, venise acasă la cină, dar uşa nu s-a deschis când a împins-o. Înăuntru răsuna un cântec de dragoste şi s-a gândit că mama ei era aşa de ocupată cu dansul că uitase cât era ceasul. Noori a dat fuga să o aducă pe prietena mamei ei, Cynthia. Cynthia nu a putut nici ea să deschidă uşa, aşa că a ridicat-o pe

Noori în dreptul unei găuri de lângă acoperişul colibei – o gaură căreia Noori îi zicea mândră fereastra lor.

— Ce vezi, Noori?

— Îşi toarnă kerosen în cap.

— Nu, Fatima, a ţipat Cynthia, încercând să se facă auzită peste muzică.

După câteva clipe cântecul din film a fost acoperit de un *vuuf*, o mică bubuitură şi o fată de opt ani strigând:

— Mama! Arde!

Kehkashan a scos un ţipăt ascuţit. Proprietarul de bordel a fost primul care a traversat maidanul, cu trei băieţi alergând în urma lui, s-au izbit cu toată greutatea de uşă până s-a spart. Au găsit-o pe Fatima izbindu-se de podea, cu fumul revărsându-se din pielea ei. Lângă ea era un recipient din plastic de kerosen, răsturnat, alături de un vas de apă. Îşi turnase combustibil de gătit în cap, aprinsese un chibrit, apoi stinsese flăcările cu apă.

— Salvaţi-mă! striga.

Proprietarul de bordel s-a încordat. Undeva jos, pe

spatele Fatimei, ceva încă mai ardea. A luat o pătură şi a înăbuşit flacăra, în timp ce în faţa colibei se strângea o mulţime mare.

— Zilele astea musulmanii cu gunoiul s-au certat foarte tare.

— Nu s-a gândit la fiicele ei când a făcut asta?

— E bine acum, a anunţat proprietarul de bordel şi a dat la o parte câteva cratiţe pe care le răsturnase peste ea în graba de a stinge focul. E vie, nicio problemă!

A ridicat-o pe Fatima. Când i-a dat drumul, s-a prăbuşit la loc, urlând.

Oamenii au observat vasul de apă răsturnat.

— Atunci e o proastă, a spus un bătrân. A vrut să se ardă un pic, să facă tam-tam, şi de fapt s-a ars mai mult.

Am făcut-o din cauza oamenilor ăstora, a strigat

Fatima, cu vocea uimitor de limpede.

Toată lumea ştie despre ce oameni vorbea.

Kehkashan s-a oprit din plâns cât să le poruncească fraţilor şi tatălui ei.

— Fugiţi! Haideţi! A zis că o să ne prindă în capcană. Poate zice că noi i-am dat foc!

— Un caz pentru poliţie – sunt terminaţi, a spus un vecin, privindu-i pe băieţii Husain cum o rupeau la fugă pe lângă toaleta publică, în direcţia hotelului Leela, cu apartamentele lui de opt sute de dolari.

— Apă! implora Fatima.

Faţa îi era roşie şi neagră.

— Dar, dacă moare în timp ce-i dai apă, duhul ei va intra în tine, a spus cineva.

— Duhurile femeilor sunt cele mai rele. Trec anii şi tot nu te lasă în pace.

O adolescentă fără noroc pe nume Priva a adus în sfârşit apa. Priva, una dintre cele mai sărace fete din Annawadi, o ajuta uneori pe Fatima să gătească şi să aibă grijă de copii, pentru ceva de mâncare. Se spunea că avea deja două duhuri în ea.

Oameni proşti. Se spune că nu-i bine să-i dai cuiva apă după ce s-a ars.

Era o voce nouă, mai aspră decât celelalte: vocea Ashel. Stătea în spate în mulţime.

Oamenii s-au întors.

— Spune-i să nu bea, Asha! Opreşte-o!

— Dar cum să i-o iau? a spus Asha. Dacă sunt ultimele ei clipe, nu vreau să iau asupra mea blestemul unei femei muribunde. Dacă moare chiar atunci?

A apărut şi Manju. Mama ei i-a poruncit să plece. Prietena cea mai bună a lui Manju, Meena, s-a apropiat Era incredibil ce vedea. Fatima se zvârcolea într-un deux-pièces maro cu flori roz în faţă şi în spate, cele mai multe flori arse. Unde fuseseră florile atârnau fâşii de piele. Meena a fugit ca să vomite, a simţit că avea să-i fie rău toată viaţa, după ce văzuse.

Cum să ajung la spital? spunea Fatima. Soţul meu nu-i aici!

— Cineva ar trebui să ia o ricşă şi s-o ducă la Spitalul Cooper. Toţi idioţii ăştia stau şi se uită – o să moară sub ochii noştri.

— Dar, dacă o duci la Cooper, poliţia o să spună că tu i-ai dat foc.

— Asha ar trebui s-o ducă pe Un Picior la spital, a spus cineva. E de la Shiv Sena. Poliţia n-o să se pună cu ea.

Ochii Fatimei au fixat-o pe Asha.

— Doamna profesoară, a strigat. Cum să mă ridic şi să mă duc când sunt aşa?

— O să plătesc ricşa, a răspuns Asha. Dar am lume care mă aşteaptă. Sunt prea ocupată să mă duc eu.

Ceilalţi locuitori din Annawadi au privit cum s-a întors Asha la coliba ei.

— M-am oferit să plătesc ricşa, dar de ce să mă fi dus eu? i-a spus Asha mai târziu acasă soţului ei. Era o ceartă între oamenii ăia cu gunoiul şi cine ştie ce se întâmplă dacă te bagi. Oricum, Zehrunisa ar fi trebuit să accepte oferta mea de a o ajuta la secţia de poliţie. Nu înţelege un lucru elementar: dacă plăteşti din timp, te costă mai puţin mai târziu. îi pui bani în mână lui Un Picior ca unei cerşetoare. Termini toată treaba înainte să se ajungă la

istericale. Acum va fi un caz al poliţiei şi o să aibă nevoie de avocat. Crede că avocatul o să-şi facă treaba înainte să primească banii? Ce, moaşa aşteaptă după bani? Chiar dacă moare copilul, moaşa îşi ia plata. Dar mă spăl pe mauu de ea, de familia aia şi de banii lor murdari. *Haram ka paisa*.

A zâmbit:

— Un Picior ar trebui să spună la poliţie: „M-am născut hindusă şi musulmanii ăştia m-au batjocorit şi mi-au dat foc pentru că sunt hindusă”. Atunci ăştia ar sta pe veci la puşcărie.

Era opt seara de acum, cu cerul de deasupra maidanului albastru ca o vânătaie. Toată lumea hotărâse că, atunci când avea să se întoarcă de la sortarea gunoiului, soţul Fatimei îşi putea duce soţia la spital.

Adulţii se întorceau la cină, în timp ce câţiva băieţi aşteptau să vadă dacă faţa Fatimei avea să cadă. Asta păţise o femeie care închinase o cameră de la Asha. O părăsise soţul şi ea, spre deosebire de Fatima, îşi dăduse foc temeinic. Pielea carbonizată de pe faţa femeii se lipise de podea şi Rahul susţinea că pieptul ei parcă explodase şi că i se vedea inima.

şapte

DESPĂRŢIREA

Ce mai rămăsese din părul Fatimei se dezlipise de bobina în care-l pusese înainte de a aprinde chibritul. Acum avea faţa neagră şi lucioasă, ca şi cum un artist însărcinat să lăcuiască ochii unei statui a lui Kali fusese luat de val şi lăcuise toată faţa. În Salonul pentru Arşi nr. io de la Spitalul Cooper, marele spital pentru săracii din suburbiile vestice ale Mumbaiului, nu erau oglinzi, dar nu avea nevoie de oglindă ca să-şi dea seama că e mai mare. Pe de o parte se umflase, dar focul o făcuse să crească şi din alte puncte de vedere.

În timp ce pleca din Annawadi, cărată în spate de soţul ei deşirat, începuse să fie tratată ca o persoană importantă.

— Vai, ce mi-am făcut? strigase către privitorii plini

de compasiune de lângă Hyatt. Dar acum nu mai pot schimba nimic şi o să-i fac să plătească!

Niciun conducător de ricşă nu voise să transporte o femeie în asemenea stare, ţinând seama de potenţialele pagube produse acoperămintelor scaunelor. Dar trei tineri interveniseră şi o duseseră la spital, amenințându-l pe un conducător cu moartea.

Şi aici, la Cooper, unde luminile fluorescente bâzâiau ca nişte muşte, se simţea în continuare ca o persoană cu greutate. Deşi micul salon pentru arşi mirosea a tifon fetid, era un loc bun în comparaţie cu saloanele generale, unae mulţi pacienţi zăceau întinşi pe jos. împărţea camera doar cu o altă femeie, al cărei soţ jura că nu el aprinsese chibritul fatal. Stătea întinsă pentru prima dată pe o saltea cu spumă, îmbibată acum de urină. Avea un tub de plastic în nas, neataşat de nimic. Avea o perfuzie cu o seringă folosită, pentru că asistenta spunea că e o risipă să foloseşti de fiecare dată o seringă nouă. Avea xm mecanism din metal ruginit pe piept, pentru ca cearşaful pătat să nu i se lipească de piele. Dar din toate noile trăiri pe care le avea Fatima în salonul de arşi, cea mai surprinzătoare era fluxul de femei respectabile din Annawadi care o vizitau.

Prima care venise fusese fosta ei prietenă cea mai bună, Cynthia, pe care Patima o învinovăţea pentru situaţia în care se găsea. Soţul Cynthiei avusese o afacere cu gunoaie care dăduse faliment când afacerea familiei Husain începuse să prospere şi Cynthia era cea care o încurajase pe Fatima să facă ceva dramatic care să provoace o anchetă a poliţiei împotriva familiei care o depăşise pe a ei. Fatima îşi dădea seama acum, când era prea târziu, că fusese un sfat foarte prost, deşi lassiul 1 de banane adus de Cynthia fusese bun.

Zehrunisa a venit şi ea: Fatima a văzut-o cu coada ochiului într-o dimineaţă, ascunsă chiar în faţa camerei. Apoi apăruseră alte patru vecine, cu Asha în frunte. Fatima se simţea onorată că venise Asha. În Annawadi, membra Shiv Sena se uita la ea fără s-o vadă. Acum, după ce i-a

adus suc dulce de lămâie verde şi apă de cocos, Ashaaşoptit în urechea înnegrită a Fatimei.

I-a amintit Fatimei că ce se întâmplase între ea şifami-Ha Husain fusese văzut de sute de oameni de pe maidan şi

— Bătură tradiţională indiană pe bază de iaurt.

că Fatima nu trebuia să mintă că a fost bătută sau că i s-a dat foc.

— La ce bun atâta *ghamand*, atâta orgoliu? voise să ştie Asha. Ai pielea arsă, ai făcut prostia asta şi inima ta încă musteşte de răzbunare?

Asha încerca să *intermedieze o* împăcare care să evite implicarea poliţiei. Dacă Fatima recunoştea că familia Husain nu o atacase, Zehrunisa avea să-i plătească un pat într-un spital particular şi să le dea nişte bani fiicelor Fathnei. Fatima înţelegea că Asha urma să ia un comision de la Zehrunisa pentru târg. Era arsă, nu proastă. Dar era prea târziu să spună adevărul. Deja depusese plângere la poliţie.

După ce sosise la Cooper, Fatima spusese că Abdul.

Karam şi Kehkashan îi dăduseră foc – declaraţia care-i făcuse pe poliţişti să meargă în Annawadi după miezul nopţii şi să-l aresteze pe Karam în timp ce Abdul se ascundea în gunoaiele lui. Dar până dimineaţa poliţiştii de la secţia Sahar aflaseră că declaraţia Fatimei era mincinoasă. Fiica ei de opt ani, Noori, povestise foarte limpede: că văzuse printr-o gaură din coliba familiei cum îşi dăduse mama ei singură foc.

Pentru ca acuzaţia împotriva Husainilor să fie menţinută şi să se obţină bani de la familie, era nevoie de o declaraţie mai verosimilă a victimei. Pentru a o ajuta pe Fatima să dea o asemenea declaraţie, poliţia detaşase la Cooper un reprezentant *al* autorităţilor drăguţ şi grăsuţ – o femeie cu ochelari făcuţi la comandă cu ramă de aur care plecase de lângă patul Fatimei puţin înainte să vină Asha.

Poomima Paikrao, delegată specială executivă a guvernului din Maharashtra, avea sarcina de a lua declaraţii victimelor de pe patul de spital. Cu blândeţe, o

ajutase pe Fatima să născocească o nouă descriere a evenimentelor care duseseră la arderea ei. Chiar când Fatima recunoscuse că nu ştia să citească ce scrisese repre ta guvernului, nici să semneze în josul paginu, e ochelari cu rame aurii îşi păstrase atitudinea respec o amprentă avea să fie de ajuns.

După cum înţelegea foarte bine delegata speciala executivă a guvernului, incitarea la sinucidere e o infracţiune gravă în India. Britanicii scriseseră codul penal şi prevederile lor stricte împotriva suicidului urmăreau să pună capăt unei practici istorice a familiilor de a încuraja văduvele să se arunce în rugul funerar al soţilor lor – o practică ce scutea familiile de cheltuieli cu întreţinerea văduvelor.

În noua relatare Fatima a recunoscut că îşi dăduse foc, apoi a repartizat cu atenţie vina pentru acest sacrificiu de sine. A menţionat blestemul real din amurg al lui Kehkashan, care spusese că-i va rupe celălalt picior. A menţionat ameninţarea reală a lui Karam, care spusese că o s-o bată, şi solicitarea lui ca soţul ei să plătească pentru peretele care le despărţea colibele. Nu a pomenit nimic de Zehrunisa, care avea cel mai bun alibi din lume, pentru că fusese la secţia de poliţie când arsese Patima. În schimb Fatima îl acuzase cel mai dur pe Abdul.

Abdul Husain o ameninţase şi o strânsese de gât, a spus în declaraţia ei. Abdul Husain o bătuse.

Cum să distrugi o familie pe care oinvidiezidacănudai numele băiatului care munceşte cel mai mult?

„Cum sufăr de un handicap la piciorul stâng, nu am putut să mă răzbun pe ei. Furioasă, am turnat pe nune kerosenul din casă şi mi-am dat foc”, se încheia declaraţia ei.

Delegatul Special Executiv Poomima Paikrao a adăugat în relatare „Declaraţie luată la lumina clară a neonului şi a părăsit camera de spital pentru a-şi începe munca propriu-zisă. Cu această declaraţie îmbunătăţită şi alte e declaraţii ale unor martori pe care spera să-i influen.

Annawadi, se gândea că poate să scoată un profit

frumuşel de la familia Husain.

În a treia zi petrecută în spitalul public, pielea înnegrită de pe faţa Fatimei făcuse cute, transformându-i ochii migdalaţi în două cercuri. Părea surprinsă, ca şi cum nu ar fi ştiut ce avea să se întâmple când aprinsese chibritul.

— Cu cât vorbesc mai mult, cu atât mă doare mai tare, i-a spus soţului care stătea la capul patului.

În ciuda durerii, simţea nevoia să ţipe la el din când în când, deşi avea vocea un pic mai gravă decât înainte.

Soţul ei avusese mereu o faţă alungită, dar acum părea să se lungească în fiecare zi câte un pic. Şi, deşi era foarte organizat, ca om care se ocupa cu sortarea gunoiului, nenorocirea care-l lovise îl transformase într-un împiedicat. îi mărunţea Fatimei medicamentele şi părea copleşit de complexitatea sarcinii. Fărâmiţa pâinea pe care o adusese pentru ea.

Nu-i era prea foame, din fericire. Mâncarea nu făcea parte din ofertele de la Cooper, spitalul de cinci sute de paturi de care depindeau milioane de săraci. Nici medicamentele. „S-au epuizat pe ziua de azi”, era explicaţia oficială a asistentelor. Neoficial, fuseseră furate şi revândute din stoc. Familiile trebuiau să cumpere din stradă şi să aducă singure ce le trebuia pacienţilor. Un tub mic de sulfadiazină de argint, crema pentru arsuri recomandată de doctori, costa 211 rupii şi se termina în două zile; soţul Fatimei a trebuit să se împrumute ca să ia altul. Când aplica crema, se temea să nu-i provoace dureri soţiei lui, mai ales când atingea zona lipsită de pigment de pe pântece. Se gândise că îl vor ajuta asistentele, dar se fereau de contactul fizic cu pacienţii.

Pe doctorul înalt şi tânăr nu-l deranja să-i atingă pe pacienţi. A venit într-o seară şi i-a întins un braţ Fatimei, apoi pe celălalt, şi bandajele care se îngălbeniseră şi se înnegriseră s-au desprins.

— Ceva nu e-n regulă, i-a spus ea. Mi-e foarte frig.

— Bea trei sticle de apă pe zi, a spus el şi a pus la loc bandajele pline de mizerie.

Soţul Fatimei nu avea bani să cumpere apă îmbuteliata după ce cumpărase crema pentru arsuri. Doctorul îl făcea pe bătrân iresponsabil pe la spate, pentru că nu-i dădea soţiei lui ce-i trebuia.

Când soţul ei s-a întors la muncă pentru a-şi putea per Nomto, mite medicamentele, mama Fatimei a preluat rolul de 14 – 2 îngrijitoare.

— Familia de alături mi-a dat foc, i-a spus Fatima mamei ei, apoi a povestit altceva despre ce se întâmplase şi mama ei a rămas nedumerită.

Fatima însăşi era de acum nedumerită şi nu a vrut să mai explice totul de la capăt. Treaba ei era să se vindece. Poliţia putea să se descurce cu punctele sensibile din acuzaţiile ei, acum, că Abdul şi Karam Husain erau la secţie.

Prima dată când ofiţerul cu buze de peşte a lovit cu cureaua de piele, Abdul a strigat înainte să-l atingă-un urlet care crescuse în el de dimineaţă devreme, când fugise să se predea la secţia de poliţie.

În timp ce alerga prin aeroport, sperase să poată explica ce se întâmplase cu o seară înainte cu Fatima, sau cel puţin să-şi poată oferi propriul trup pentru a-l proteja de violenţe pe tatăl lui. Poate, aplecat peste o masă de lemn, încasa lovituri pe care altfel le-ar fi primit tatăl lui. Nu era sigur. Singurul lucru limpede era că poliţiştii nu ascultau. Nu-i interesa o poveste cu creiere încinse şi un perete din cărămidă de doi bani. Păreau să vrea ca Abdul să mărturisească singur că turnase kerosen pe o femeie handicapată şi că aprinsese un chibrit.

— O să moară şi o să fie 302, îi spusese un poliţist lui Abdul cu ceea ce băiatului i se păruse a fi încântare.

Abdul ştia că în codul penal indian 302 înseamnă crimă. Cândva în timpul bătăii – când exact, nu-şi dădea seama – a fost readus la simţiri de vocea mamei lui. Părea să fie chiar în faţa a ceea ce poliţiştii numeau recepţia secţiei.

— Nu-i faceţi rău, implora cu un volum considerabil. Faceţi-vă treaba cu blândeţe! Fiţi oameni de treabă!

Abdul nu voia ca mama lui să-l audă ţipând. A încercat să-şi recâştige autocontrolul. N-avea niciun rost să se uite la cătuşe. N-avea niciun rost să se uite la ofiţerul cu buze groase sau la cutele pronunţate de pe pantalonii lui kaki regulamentari. A închis ochii şi a încercat să-şi amintească nişte cuvinte-cheie din ultima rugăciune pe care o spusese.

Strădaniile nu l-au ajutat să rămână tăcut. Ţipetele, apoi plânsul s-au auzit până în stradă. Dar după aceea, în timp ce privea pantofii lucioşi maro cum se îndepărtau, a încercat să-şi spună că nu scosese un sunet. Deşi tânguielile mamei lui deveniseră asurzitoare în timp ce era bătut, în sine acest lucru nu era relevant. La cum era mama lui, probabil că se tânguise toată ziua.

Partea bună era că jalea ei se auzea acum dintr-un loc mai îndepărtat. Poate că ofiţerii o târâseră cu forţa de acolo pentru că făcea atâta gălăgie. Conducerea aeroportului adusese îmbunătăţiri terenului vechiului bungalou care găzduia secţia de poliţie – pusese în faţă flori roz şi plante tropicale, cu frunzele la fel de lucioase ca noile maşini de teren ale poliţiei parcate în apropiere. Abdul spera că mama lui se retrăgea departe de această fâşie de grădină. Spera să fie acasă.

Celula mare în care era ţinut găzduia alţi şapte Pz?” nieri, inclusiv pe tatăl lui, care luase la rândul lui bătaie în faţa lui Abdul. Locul nu semăna deloc cu celulele sărăcăcioase din filmele pe care le văzuse Abdul la sala video de la Saki Naka. Avea scaune de metal, o masă mare şi frumoasă de lemn laminată deasupra şi patru dulapuri noi de oţel – cele mai frumoase dulapuri pe care le văzuse Abdul în viaţa lui. Marca Godrej. Pictate în culoarea bronzului şi azuriu şi albastru-fumuriu. Două dulapuri aveau oglinzi lucioase pe uşi. Era ca la o expoziţie de dulapuri, în afară de încordare şi de ţipete.

Secţia Sahar avea şi xm ţarc mai obişnuit în alt loc din secţie. Încăperea în care erau ţinuţi Abdul şi tatăl lui era ceea ce locatarii obişnuiţi numeau „celula neoficială” – un birou mare în care ar fi trebuit să se redacteze actele

poliţiei. Oficial, membrii familiei Husain nu fuseseră arestaţi, nu erau reţinuţi. Ce se întâmpla în acest birou nu apărea în acte. Cei reţinuţi erau cu toţii de acord că cel mai bun lucru la această încăpere era o ferestruică prin care prietenii sau rudele puteau să le ofere ţigări şi mângâieri.

Abdul tot aştepta să vină Sunil sau Kalu hoţul de gunoi sau alt băiat, să-l întrebe ce face. Îşi închipuia cum avea să le răspundă. Nu făcea bine. Îşi imagina cuvintele de încurajare. Însă nimeni nu a venit să-l vadă în afară de mama lui. După trei zile, nu se mai aştepta să vină altcineva.

— De ce i-ai făcut aşa ceva unei schiloade?

Poliţiştii îi repetau mereu aceeaşi întrebare.

Abdul avea un răspuns jalnic.

— Domnule, sunt aşa un pămpălău că v-aş fi spus, după atâtea palme, dar nu am făcut-o. Doar ne-am înjurat cu toţii.

Avea şi alt răspuns jalnic:

— Vă rog, duceţi-vă în Annawadi şi întrebaţi. A fost atâta lume de faţă. Nici n-am atins-o. De ce m-aş bate cu o femeie? Cu o femeie cu un picior? întrebaţi pe oricine dacă am necăjit vreodată vreo fată. Nu mă bat. Nu vorbesc cu nimeni. Fratele meu Mirchi e singurul pe care-l necăjesc. Nu am dat niciodată în el – în propriul meu frate mai mic, în care ştiam că pot să dau.

Însă se temea că poliţia nu avea să meargă în Annawadi să întrebe. Asta-i inspira răspunsul resemnat:

— Şi-a dat singură foc într-un acces de furie. A pornit de la o mică ceartă cu mama mea şi a făcut din ţânţar armăsar. Dar la ce bun? Acum, că a făcut-o, că a spus ce a spus, o s-o ascultaţi pe ea pentru că e arsă. N-o să mă ascultaţi pe mine.

Poliţiştii îi puneau tatălui său întrebări mai interesante, cum ar fi:

— De ce ai făcut atâţia copii, musulmane? Acum n-o să poţi să le dai de mâncare şi să-i dai la şcoală. O să stai atât de mult în închisoare, că nevastă-ta n-o să mai ştie

cum arăţi.

— Mai degrabă aş lua eu bătaie decât să-i văd că te bat pe tine, i-a spus Abdul tatălui său, care i-a răspuns acelaşi lucru, în timp ce zăceau împreună în cătuşe într-o noapte fără somn.

Efectul salutar al oxigenului pe care-l primise Karam cu două săptămâni mai înainte la spitalul particular dispăruse.

Pe când stăteau întinşi pe gresie, Karam încerca să-l convingă pe fiul lui că poliţia nu credea cu adevărat că încercaseră s-o omoare *pe* Fatima. Până acum, a şoptit, poliţiştii au măcar o idee despre ce s-a întâmplat cu adevărat, cu sutele de oameni care fuseseră de faţă. Dar ce se întâmplase sau nu se întâmplase cu o femeie handicapată nu reprezenta punctul de interes al poliţiştilor. Ce-i interesa, i-a spus fiului său, erau banii care puteau fi scoşi din tragedie.

— Deci ai făcut bani grei acolo, în Annawadi, îi tot spunea un poliţist lui Karam.

Ideea era să-i convingă pe prizonierii îngroziţi să-şi dea toţi banii pe care-i aveau şi pe care-i puteau scoate de la un creditor pentru ca o acuzaţie falsă să nu fie înregistrată. Bătăile, deşi interzise în carta drepturilor omului, erau practice, căci creşteau preţul pe care cei reţinuţi erau dispuşi să-i plătească pentru a fi eliberări.

Abdul înţelegea acum că sistemul penal indian era o piaţă ca cea de gunoi. Nevinovăţia şi vinovăţia erau de vânzare, la fel ca xm kilogram de pungi de poliuretan.

Abdul nu ştiu exact câţi bani mai avea familia lui după ce reparase casa şi îi plătise tatălui său internarea în spital. Dar era de părere că ce mai rămăsese trebuia dat, ca să fie nevinovaţi. Voia să meargă acasă în locul pe care-l n-a.

— Dar ce se-ntâmplă dacă. Fatima moare mâine, a spus Karam.

Abdul ştia că tatăl lui nu-i cerea sfatul, ci vorbea singur. Dacă plăteau acum şi Fatima murea, economiile lor aveau să fie pierdute şi poliţia tot ar fi putut să-i pună sub

acuzaţie. Cum şi-ar fi permis atunci un avocat? Vocea tatălui său se schimba de fiecare dată când rostea acest cuvânt aducător de faliment, *avocat*. Alt bărbat reţinut neoficial fusese în faţa instanţei şi îi avertizase că dacă foloseau un avocat din oficiu aveau să fie închişi pe viaţă.

Odată cu trecerea zilelor, Abdul şi tatăl lui nu au mai vorbit, ceea ce lui Abdul i s-a părut firesc. Oricum, ceai fi putut să spună? Că dacă părinţii lui ar fi fost la fel de paranoici şi atenţi ca el, şi-ar fi ţinut gura cu un Picior cea nebună? Mai bine se prefăceau că erau amândoi prea obosiţi ca să vorbească, după ce răspunsesem tuturor întrebărilor principalului anchetator, inspectorul adjunct

Shankar Yeram, despre ale cărui buze Abdul hotărâse între timp că semănau mai degrabă cu ale unei maimuţe decât cu ale unui peşte.

În fiecare zi, uneori de două ori pe zi, Zehrunisa apărea trasă la faţă la ferestruica celulei şi le spunea care era preţul cumulat al libertăţii. Asha spunea că pentru a scăpa de acuzaţiile poliţiei trebuiau să plătească cincizeci de mii de rupii. Nu că ar fi băgat ea banii în buzunar, sigur că nu. Avea să-i plătească pe poliţişti şi să-l împace pe soţul Fatimei cu o sumă mai modestă.

În primele zile după întâmplări Zehrunisa se simţise recunoscătoare faţă de Asha. În ciuda antipatiei ei politice pentru musulmani şi imigranţi, Asha lucrase din greu pentru familia Husain, şi o făcuse gratis. Pe lângă faptul că îi ceruse Fatimei să-şi retragă declaraţia mincinoasă, o însoţise pe Zehrunisa la secţia de poliţie pentru a-i convinge pe poliţişti că Fatima îşi dăduse singură foc. Această încercare dăduse greş. Un poliţist uriaşe:

— Ce? Cine vă credeţi, poliţia? Plecaţi de-aici! Ne facem singuri ancheta!

Pe cât de puternică era Asha în Annawadi, pe atât de neputincioasă dincolo de graniţele mahalalei.

La fereastra celulei, Zehrunisa i-a spus soţului ei:

— Ideea e că timp de câteva zile Asha m-a ajutat pe gratis, dar acum spune că am o grămadă de bani şi trebuie să desfac baierele pungii. Aş face-o ca să vă scot de aici,

dar nu sunt sigur că e de ajuns să o plătesc pe ea.

Zehrunisa îl plătise deja pe poliţistul Thokale, cel care-i ceruse să-şi rezolve „datoria” pe care o avea la el pe când era la secţie după ce se certase cu Fatima. După evenimente, îi spusese că o putea ajuta să fie sigură că ancheta era „corectă” şi că soţul şi fiul ei nu aveau să fie loviţi prea tare în timpul interogatoriului.

— I-am spus cil pentru asta aş piRti oricât şi cred căinc compittimeşte sincer, i-a spus soţului ei. Ştie că e o n-are. Ar fi putut sR ceară mult. mai mult…

Delegata executivă care îi luase Fatimei declaraţia la spital voia şi ca bani. Trecuse pe la Zehrunisa ca să-i spună că acea declaraţie şi declaraţiile altor martori din Annawadi erau la că Fusese la fel de blândă cu Zehrunisa cum fusese cu Fatima şi îi spusese, cu palmele deschise:

— Ce vrei să fac? Declaraţii bune sau rele? Lucrez pentru guvern, deci ce spun eu vă fi decisiv. Tu hotărăşti şi va trebui să hotărăşti repede.

Zehrunisa i-a spus soţului ei:

E ca Asha. Spune că ce îi vom da nu va fi pentru ea – că îi va da banii soţului Fatimei. Dar i-am spus deja lui direct că o să-i ajut fetele şi o s-o duc pe Patima la un spital privat – şi să-i plătesc totul, patul, medicamentele, mâncarea. Mi-e frică s-o plătesc pe femeia asta cu declaraţiile martorilor. Dacă îi fură banii soţului ei şi Fatima rămâne la Cooper?

Ce spune soţul ei când îl întrebi de spitalul privat? Nimic. E supărat şi nu poate să se hotărască. E o nebunie. Oare vrea să moară, ca să-şi ia altă nevastă? Spitalul Cooper o s-o termine pe ea şi toată avuţia noastră…

Zehrunisa îl auzise pe Mirchi cântând un distih: „Cine se duce la Cooper, se duce la *upar*”. Se duce sus, în ceruri. Dacă Fatima se ducea la upar, soţul, fiul şi fiica Zehrunisei aveau să stea zece ani şi mai bine în închisoare.

Karam a fost de acord ca Fatima s-o ignore pe delegata specială executivă şi să continue să insiste cu spitalul prin – vat pe lângă soţul Fatimei.

— Aşao să fac, a spuseia început să plângă. Dar îţi

dai seama ce o să se întâmple. Femeia asta de la guvern ori se înfurie şi o să-i convingă pe anchetatori să ia decta»

de la oamenii care vor să ne fută. Dacă ar fi satul nostru, cu oamenii noştri, am putea spera că martorilor le pasă de noi şi vor spune adevărul. Dar suntem atât de singuri în acest oraş.

A început să plouă uşor şi, auzind stropii pe acoperişul secţiei într-o seară, Abdul şi-a amintit de un film de acţiune pe care îl văzuse cu Kalu. *Zinda*. Viu. Personajul principal stătuse închis ani întregi, fără să ştie de ce şi înnebunit că nu ştia.

Lui Kalu îi plăcuse partea de la sfârşit, când tipul scăpase, aflase de ce *fusese* închis şi îi omorâse cu un ciocan pe toţi cei responsabili, deşi avea un cuţit înfipt în spate, în partea pe care şi-o amintea acum Abdul, omul era încă în celulă, dar, după ani buni în care scobise un perete de cărămidă care părea mai solid decât cel dintre familia Husain şi Fatima, reuşise să facă o mică gaură. Prizonierul scosese mâna prin ea şi se bucura de ploaia care-i cădea pe piele.

Cât era acasă, Abdul nu se gândise niciodată prea mult la viitor, în afară de nişte fantezii vagi legate de viaţa în Vasai şi de griji ceva mai concrete legate de sănătate. Oare plămânii i se stricau că ai tatălui său? Nu cumva i se strâmbase umărul drept? Era firesc după un deceniu petrecut ghemuit peste resturi.

Acceptase de timpuriu viaţa de sortator de gunoaie şi se socotea o specie diferită de Mirchi sau de fata cea-mai-cea, Manju, sau de ceilalţi tineri din Annawadi, care credeau că aveau poate să ajungă altceva. Abdul îşi dorea un viitor la fel ca trecutul, dar cu mai mulţi bani. Nu luase în calcul furia unei vecine cu mai puţini bani.

Nu ştia dacă mama lui avea dreptate când povestea despre vremuri de demult, paşnice, în care săracii îşi acceptau soarta pe care zeii le-o scriseseră în frunte şi în schimb se purtau mai frumos unii cu alţii. Ştia doar că

ZeHrunisa nu-şi dorea cu adevărat să se asemene şi să se adune cu alţi nefericiţi. Cunoscuse abjecţia, şi-o

amintea cu groază, şi îşi creştea fiul pentru vremurile moderne ale concurenţei fără scrupule. În aceste vremuri, unii se ridicau şi alţii căzeau şi încă de când era mic îi dăduse de înţeles că el trebuia să se ridice. Pierduseră mult la inundaţiile din 2005, dar şi mulţi alţi locuitori din Annawadi pierduseră. Simţea că mama lui nu-l pregătise pentru acest sentiment, însingurarea.

Ce zi era? De când era aici? Era bătut şi telefoanele sunau în camera de alături, despre care Abdul ajunsese la concluzia că era un fel de centru de control, din cauza hârâielilor radio. Poliţiştii vorbeau toţi marathi, pe care el o înţelegea greu. Încercarea de a-i înţelege pe poliţişti era o preocupare în afară de grija firească produsă de faptul că era nevinovat şi bătut într-o celulă de închisoare.

Poliţiştii îl loviseră peste mâini, partea corpului cu care îşi câştiga pâinea. Mâinile mici, cu vene ieşite în afară, pete portocalii de rugină şi tăieturi vindecate nu suferiseră decât o singură dată grav – o spiţă de bicicletă pătrunsese adânc.

Mintea lui a făcut o pauză. Convorbirile telefonice din camera de alături s-au pierdut în depărtare. Abia mai târziu, când vocile au revenit, şi-a dat seama că unul dintre poliţişti vorbea despre el.

— Cei care au atacat-o pe schiloadă… Nu tatăl, băiatul… Nimeni nu bate pe nimeni, Asha… Nu, nici vorbă.

La telefon era Asha din Annawadi. Abdul s-a îngrozit, Pesemne că suna ca să-l bată mai tare, ca mama lui să se răzgândească şi să-i dea bani.

Poliţistul Thokale şi-a făcut apariţia în celula neoficiali

— Asha spune că băiatul ăsta n-a dat foc nimănui, nu face probleme în Annawadi, deci n-are rost să dăm în el, le-a spus colegilor cu curele.

Lw Abdul i s-a dat voie să se ridice şi nici el, nici tatăl lui nu au mai fost loviţi. Lui Abdul i-au dat jos şi cătuşele. Abdul a încercat să înţeleagă acest răgaz. Rahul, fiul

Ashei, era cel mai bun prieten al lui Mirchi. Poate că Rahul o convinsese pe mama lui să-l protejeze pe Abdul.

Sau poate că Asha îl urmărise pe Abdul de-a lungul anilor cum sorta gunoiul pe maidan – văzuse că era un copil care muncea din greu, un ratat liniştit care nu merita să fie bătut.

Tatăl lui Abdul a nimerit-o mai bine. Totul fusese probabil o demonstraţie făcută tatălui şi fiului, de la care se aştepta să-i povestească Zehrunisei. Asha şi Thokale lucrau adesea împreună. Acum Thokale îşi arăta puterea ca să se asigure că Abdul şi tatăl lui nu aveau să fie grav răniţi în custodia poliţiei – ce îi promisese Zehrunisei în schimbul banilor. În privinţa Ashei, demonstraţia avea să dovedească familiei Husain că chiar *avea* relaţii la secţia de poliţie Sahar şi să crească posibilitatea ca şi ea să fie plătită.

Dar Karam nu avea de gând să-i explice raţiunile economice ale răgazului fiului său traumatizat. Şi-a spus că era mai bine pentru băiat să creadă că cineva îi observase munca asiduă depusă pentru familie şi se hotărâse să-l apere din bunătate.

La amurg, la patru zile după incidente, un fachir musulman a venit în Annawadi cu o mătură din pene de păun pentru a aduce binecuvântare şi a goni duhurile rele. Fachirii veneau rar în Annawadi, pentru că în mahala erau prea puţini musulmani, adică oamenii cei mai dispuşi să le plătească serviciile supranaturale. Sora lui Abdul, Kehkashan, a tresărit când l-a văzut pe bătrân. Mama ei, temându-se de ce ar fi putut să păţească o tânără frumoasă la secţia de poliţie, îl rugase pe poliţistul Thokale să o crească de arestare cât mai mult cu putinţă, dar acum

Ketikashan primise ordin să se predea. Îşi dorea exx disperare binecuvântarea unui fachir.

A scos o bancnota de zece rupii din sân şi a închis ochii în timp ce fachirul o atingea pe creştet cu mătura. A fost uşurata că nu a bătut-o cu matura, aşa cum făceau unu fachiri în timpul invocaţiei jhaad-pkoonk. Spera că motivul era că nu simţea duhuri necurate plutind deasupra ei, şi ca adoptase pur şi simplu o tehnică modernă care să-l mulţumească pe client. În timp ce Kehkashan stătea

nemişcata pentru a permite binecuvântării să îi pătrundă mai bine în trup, fachirul a mers mai departe până la uşa fatimei.

Soţul Fatimei a dat buzna din colibă, cu ochii în flăcări.

— „N-ai mâini? N-ai picioare? Vii la mine să cerşeşti? Pentru numele lui Dumnezeul Câştigă-ţi pâinea, munceşte.

Fachirul a privit spre cer, a pus mâna pe firele aurii de zări din buzunarul kurtei şi s-a îndepărtat.

Acum Kehkashan era tulburată.

— Allah. Cum să goneşti un fachir, să fii blestemat deev? Soţul Fatimei chemase nenorocirea asupra lui vorbindu-i astfel fachirului, iar nenorocirea care avea pesemne să se abată asupra lui avea să însemne şi mina familiei Husain.

— Ce a păţit omul acesta? a vrut să ştie fachirul.

— Soţia lui şi-a dat foc, a spus Kehkashan cu voce scăzută.

— Şi când a murit?

— Nu! Nu! a izbucnit Kehkashan. Roagă-te să trăiască, altfel va fi rău de noi.

Noori, fiica Fatimei, s-a sprijinit de Kehkashan. Fata st lipise de Kehkashan de când o văzuse pe mama ei arzând.

— Astăzi mă joc de-a băiatul, a spus Noori. Şi *vota ca* un băiat.

Ca sora mea Tabu, a răspuns Kehkashan distrată. Nu vrea să se îmbrace decât cu haine băieţeşti sau începe să plângă.

Kehkashan era hotărâtă să nu înceapă şi ea să plângă.

— Adu-mi orezul să-l curăţ, i-a spus lui Mirchi în timp ce se ridică şi îşi alunga gândurile. Şi cine e de rând la cişmea?

Fratele ei cel mai mic, Lallu, era suficient de mare ca să înjure ca mama lui:

— Daţi-mi repede cina, crăpa-v-ar ochii!

Sora ei mică avea o criză pentru că nu-şi primise

partea de biscuiţi Parle-G.

Când fachirul şi-a terminat slujbele şi a plecat din Annawadi, scena ce putea fi văzută prin uşa familiei Husain era un pic diferită de cea din spatele celorlalte uşi pe unde trecuse. Pe când noaptea îşi arunca mantia peste mahala, unii îşi încropeau cina, alţii se certau, alţii erau consolaţi cu un sărut. A doua zi de dimineaţă, Fatima s-a întors acasă într-o cutie albă de metal.

O infecţie o omorâse. Un doctor a modificat dosarul pentru a scuti spitalul de orice răspundere. Arsurile care acopereau 35% din suprafaţa corpului Fatimei la internarea la Cooper s-au transformat în 95% la moartea ei – moarte sigură, un caz irecuperabil. „Formaţiuni cu lichid galben-verzui cu miros greu peste toate arsurile”, scria în certificatul de autopsie. „Congestie cerebrală, congestie pulmonară. Inima slabă”. Dosarul Fatimei a fost legat cu o sfoară roşie şi trimis la registratura morgii, unde câini vagabonzi dormeau printre mormanele de dosare de pe jos şi prin fereastră se auzea cântecul păsărilor. Un stol de turturele pestriţe colonizase palmierul din faţă şi guguitul unei păsări răspundea la chemarea alteia.

Fatima se micşorase din nou când. marise – ocupa mai puţin de jumătate din cutie. Toţi locuitorii din Annawadi au ieşit din case, ca atunci când arsese, dar de data aceasta privitorii au rămas la distanţă. Mahalaua s-a liniştit şi a devenit şi mai tăcută când Zehrunisa şi Kehkashan eu ieşit din colibă, cu capetele acoperite, ca să spele leşul.

Doar alte femei musulmane puteau să împlinească acest ritual esenţial, spălarea păcatelor Fatimei. Orice-ar fi, spunea mereu Zehrunisa, musulmanii trebuie să fie alături la sărbători şi în durere. Tradiţia era să-i spună Fatimei că murise şi urma să fie îngropată, deci femeile Husain au murmurat cuvintele în timp ce înmuiau bucăţi de vată într-un vas cu apă şi ulei camforat. Au luat un cearşaf de muselină albă şi au început să spele trupul Fatimei. I-au spălat piciorul lung, apoi pe cel scurt, înaintând încet spre faţa neagră lucioasă.

— Închideţi-i gura, a spus cineva. Intră muştele. Odată Fatima curăţată şi spălată de păcate, Kehkashan a închis cutia şi a acoperit catafalcul cu cea mai bună plapumă de bumbac a familiei Husain, cea cu nuci puncte albastre. Fatima avea să fie dusă acum la un loc de îngropăciune musulman aflat la un kilometru şi jumătate depărtare, iar Kehkashan avea să se ducă la închisoare Aveau să se formuleze acuzaţii, probabil în baza ultimei declaraţii a Fatimei conform căreia cei din familia Husain o bătuseră şi o împinseseră să se automutileze, iar Abdul fusese cel mai violent. La secţia de poliţie, un poliţist 5 spusese Zehrunisei că avea să trebuiască să mai plătească cinci mii de rupii pentru a vedea actul de acuzare.

Zehrunisa s-a întors în coliba ei şi a plâns, strângând în continuare în mână cârpa cu care o curăţase pe vecină No plângea soarta soţului, fiului şi a fiicei ei sau din cana mării de corupţie pe care trebuia să plutească acum, sau din cauza unui sistem în care cei mai nenorociţi încercai să-i pedepsească pe cei cu un pic mai mult noroc adresându-se unui sistem de justiţie atât de malefic încât îi distrugea pe toţi. Plângea pentru partea practică – pierderea unei plăpumi frumoase, un dar de despărţire pentru o femeie care-şi folosise propriul trup ca armă împotriva vecinilor.

Doar bărbaţii aveau voie să meargă la cimitirul musulman. Mirchi stătea lângă soţul Fatimei, care ţinea unul dintre cei patru stâlpi ai catafalcului. Cutia de metal cu miros de camfor a pornit-o pe Şoseaua Aeroportului la ora de vârf.

Procesiunea de locuitori îndureraţi ai mahalalei părea chiar mai mică decât era în comparaţie cu entuziasmul disproporţionat al oraşului din jurul aeroportului. Afişe imense anunţau lansarea apropiată a unei versiuni indiene a revistei *People*. Limuzine negre conduse de şoferi ieşeau de la hotelul Hyatt – participanţii la o convenţie farmaceutică făceau o pauză şi vizitau oraşul. La hotelul Leela, reprezentanţii americani ai parcurilor tematice Universal erau optimişti în privinţa

planurilor de divertisment pentru piaţa din India.

— Procentajul bogaţilor din India este mic, dar priviţi cifrele absolute. Sunt destui cât să facem treaba asta să meargă. Şi să nu aud de Disney – noi suntem cea mai bună marcă. Omul Păianjen, Răzbunarea Mumiei şi acum avem rezultate bune şi cu Harry Potter. Ştiu, mi se spune să mă duc la Disney World, să văd ce face rivalul, dar nu pot. Sunt prea competitiv – n-am de gând să-i dau concurenţei niciun ban…

Cutia albă a traversat o intersecţie aglomerată, a trecut de Şcoala Municipală Marol, printre aleile înguste ale mai multor mahalale, până când a ajuns la o moschee verde pătata de apă, la un arbore papaya şi la un cimitir plin de porumbei.

Fatima a coborât în acelaşi pământ unde se afla fiica ei de doi ani care se înecase. După câteva zile, celelalte două fiice i-au fost încredinţate surorii Paulette.

Soţul Fatimei îşi iubea fiicele şi suferise când le trimisese la orfelinat. Dar muncea paisprezece ore pe zi la sortarea gunoiului şi beţivii locali le tâlhăreau uneori pe fetiţele rămase singure acasă în Annawadi.

opt

STĂPÂNUL

ACUM turna, o ploaie apăsătoare. Pe înălţimile oraşului lichid, bogăţii vorbeau despre aerul romantic al unisonului: sex languros, terapie prin cumpărături şi jalebi cald, la trecerea lui iulie spre august. În Annawadi, lacul cu apă de canalizare se târa ca o vietate. Bizonii de apă bolnavi adulmecau după mâncare prin mormane de gunoi ud, fără valoare, şi căcau consecinţele alegerilor greşite cu un debit pe care cişmelele de apă din Annawadi nu-l atinseseră niciodată. Oamenii, bolnavi şi ei, îşi scuturau noroiul de pe picioare şi spuneau:

— Mă arde stomacul, mă arde pieptul.

— Toate noaptea m-a durut piciorul, ba sus, ba jos.

Broaştele din lacul cu apă de canal cântau înţelegătoare, dar în case nu se auzea cântecul lor. Ploaia izbea acoperişurile de metal ca şi cum zebrele din mahala

ar fi gonit deasupra lor.

Cineva îi spusese odată lui Sunil că ploile spălau relele din oameni. Cu siguranţă spălau dungile zebrelor. Timp de săptămâni întregi animalele s-au dovedit a fi mârţoage costelive şi gălbejite, până când administratorul în declin, Robert, le-a împrospătat dungile negre cu vopsea de păr Gamier Nutrisse.

Circuitul gunoaielor era diminuat în timpul musonului în comparaţie cu celelalte anotimpuri, pentru că traficul pe aeroport scădea şi proiectele de construcţii se opreau. Terasa de beton a lui Sunil de deasupra râului Mithi era curăţată de vânt şi ploaie. Şi-a găsit o mică mângâiere în spatele unuia dintre pereţii care încadrau Şoseaua Aeroportului. Pe acest loc umed, plin de vegetaţie, au înflorit şase lotuşi violeţi. A ţinut descoperirea secretă, pentru că se temea că alţi băieţi ar fi cules florile şi ar fi încercat să le vândă.

Pe când Sunil umbla pe străzile din jurul lotuşilor lui secreţi, în căutare de şlapi stricaţi, sticle de plastic şi alte lucruri care pluteau, trecea uneori pe lângă Zehrunisa Husain, care, în mod neobişnuit, purta burqa. Mergea nesigură, în încercarea de a se mişca prea repede prin bălţile noroioase care se formaseră pe stradă.

Alţi gunoieri şopteau că vânduse camera din fund a colibei familiei ca să poată plăti un avocat. Sunil spera că ce făcea pentru Abdul avea să-l scape de detenţie, pentru că Mirchi nu era bun de nimic ca înlocuitor al lui Abdulla cântar. Băiatul mai mic al familiei Husain nu cunoştea valoarea lucrurilor şi când Sunil şi ceilalţi colectori de deşeuri încercau să-l ajute râdea de bubele lor.

Gunoierii ţineau la bubele lor şi la valoarea bunurilor pe care le vindeau. În consecinţă, afacerea concurentului familiei Husain, bărbatul familian cu salonul de jocuri video, creştea.

Zehrunisa îşi dădea seama că lipsa de experienţă a lui Mirchi afecta afacerea, dar era prea ocupată cu dosarul penal ca să mai şi negocieze cu gunoierii. Era prea ocupată cu îmbăierea sau hrănirea copiilor mici. Şi aceşti copii au

trecut în grija lui Mirchi, pentru că rudele în faţa cărora trebuia Zehrunisa să facă temenele erau împrăştiate în mahalalele unui oraş devastat de ploaie:

Vă rog mult să *strângeţi banii de cauţiune, ca* să-i scot din închisoare pe soţul meu bolnav, pe fiul şi pe fiica mea.

În fiecare *colibă* trebuia să asculte câte o oră de cuvinte de mângâiere şi scuze, înainte de a pleca spre următoarea vizită umilitoare. O singură sesiune de cerşit fusese scurtă. Trebuise practic să înoate prin mahalaua Saki Naka îmbrăcată în blestemata de burqa, pentru a ajunge la coliba celei care avea să fie în curând fosta logodnică a lui Abdul. Tatăl fetei s-a uitat la ea de parcă şi-ar fi petrecut dimineaţa la cârciuma locală şi asta a fost tot.

Problema ei era că nu avea cele necesare pentru cauţiune. Cum nu ştia să citească, Mirchi trecuse în revistă dociunentele oficiale pe care soţul ei le pusese într-o cutie de plastic gri alături de câteva poezii Iqbal şi de un roman *licenţios de suspans în limba urdu. Mirchi sco*sese *câte un document pentru fiecare dintre cele cinci proprietăţi care formau averea familiei. Un căruţ cu care tatăl lui putuse duce gunoi la centrele de reciclare, devenind astfel cumpărător al bunurilor gunoierilor. Coliba familiei, achiziţionată de la un emigrant care* renunţase *la* Mumbai. Depozitul *de lângă colibă, datorită căruia familia nu era obligată să-şi vândă* bunurile când preţurile erau *mici*. Rabla cu *trei roţi şi benă în care încăpeau mai multe decât în* căruţ. Avansul pentru *terenul din Vasai. Pe aceste documente era* doar numele *lui Karam Husain*.

— Mamă, stai liniştită. Îmi e bine aici, a minţit Kehkashan când mama ei s-a dus la aripa pentru femei a închisorii Byculla ca să-i explice de ce nu putea plăti cauţiunea.

Karam a fost mai puţin înţelegător când *a ajuns la* închisoarea Arthur Road, *cel mai mare şi mai* cunoscut centru de detenţie. Trebuise să stea la coadă patru ore ca

să-l vadă şi îi plătise pe paznici şi pe poliţişti mult înainte să intre pe poartă. În spatele porţii erau de patru ori mai mulţi deţinuţi decât permitea capacitatea oficială.

— Sunt disperat, i-a spus soţul ei.

În celula lui erau atâtea trupuri încât nimeni nu putea să stea întins. Nu putea respira din cauza înghesuielii. Nu putea să înghită mâncarea. A ţipat la ea pentru că se luase la ceartă cu Fatima, apoi a ţipat la ea să-l scoată de acolo. De parcă nu ar fi încercat. De parcă nu el ar fi fost idiotul care o ameninţase pe Fatima cu bătaia. De parcă nu el ar fi fost cel care nu pusese numele soţiei lui pe documentele familiei.

La plecarea din închisoare fusese furioasă pe soţul ei, dar n-o ţinuse mult. Închisoarea Arthur Road era un nume care-l îngrozea pe orice locuitor sensibil al Mumbaiului, şi chiar şi pe Zehrunisa, care în acel moment nu era tocmai sensibilă. Faptul că soţul ei bolnav avea să se bage într-o ceartă şi să ajungă la Arthur Road, ameninţat cu o pedeapsă de zece ani pentru crimă, era o eventualitate pentru care niciunul dintre ei nu fusese pregătit.

Într-o dimineaţă stătea în faţa porţii închisorii în mijlocul unei ploi torenţiale pâcloase, cu Lallu înjurând pentru că burqa îl împiedica să ajungă la sânul ei. L-a mutat pe celălalt braţ, casă răspundă la telefonul mobil al soţului ei, care acum îi rămăsese ei: era poliţistul Thokale, singurul ei aliat de la secţia de poliţie Sahar, mai furios decât Lallu. De unde auziseră oamenii din Annawadi că luase bani de la ea ca s-o ajute?

Şi ce putea să-i spună Zehrunisa? Trăncănise cu toată lumea în timp ce rătăcea pe jumătate nebună în săptămânile scurse de la arestare. După ce-l auzise pe fiul cel mare ţipând când era bătut la secţia de poliţie. După ce o văzuse pe blânda ei fiică escortată de poliţişti la închisoare-clipă în care singurul cuvânt din mintea Zehrunisei era y *mat*, sfârşitul lumii.

Nu mai putuse dormi după aceea. Nu putuse dormi înainte. Abia dacă ştia în faţa cărei închisori se afla în acea dimineaţă. Odată cu ploaia se lăsase şi o ceaţă albă

şerpuitoare. Lallu spunea:

— Mânca-te-ar câinele ăla!

Băieţi *pe bicicletă* goneau prin dreptul ei, le duceau prânzul angajaţilor din birouri. Ambulanţa de Zi şi Noapte Saifee părea să aibă pană de cauciuc.

Poliţistul continua să urle în telefon.

— Da, dar nu, să ab, i-a spus lui Thokale, agitată. Simt afară. Sunt la spital. Cine a spus asta? Nu, să ab, nu. Îţi spun ei povestea asta mincinoasă, inventează, te întărâtă împotriva mea. Sunt la spital şi mi-e foarte rău. Te rog, ascultă-mă: sunt aşa de supărată cu fiul meu, cu fiica mea. Nu, domnule, îţi sunt datoare. E nebun cine spune asta. Nu, domnule, n-am spus nimic.

La apus, *când* norii s-au umflat şi cerul musonului s-a înfăşurat în roşu, îngenunchea în faţa secţiei de poliţie şi îi cerea iertare poliţistului. Allah ştia ce ar fi putut să-i facă un poliţist furios *familiei ei*.

Până la proces mai puteau trece ani şi cheltuise tot ce luase din vânzarea camerei din spate a colibei. Ce câştiga Mirchi din gunoi ajungea pentru hrană şi cam atât. Să vândă şi depozitul? Cu soţul *ei* în închisoare, ea lua hotărârile şi toate alegerile pe care le făcuse păreau să fi fost greşite. Poate că, în ciuda *celor pe care i le* spunea mereu soţului ei, chiar *nu era* bună de nimic.

Ar *fi trebuit s-o plătească pe* Asha s-o liniştească pe Fatima în acea zi, la secţia de poliţie. Trebuia s-o fi plătit pe delegata specială executivă care susţinea că avea controlul asupra declaraţiilor martorilor. Ar fi trebuit să-şi ţină gura în privinţa banilor daţi lui Thokale ca să pună capăt bătăilor şi să amâne arestarea fiicei ei. Era sigură de o singură hotărâre, cea pe care o luase pentru Abdul.

Poliţia avea să-l pună sub acuzare pe Abdul ca adult, pentru că arăta ca un adult şi pentru că Zehrunisa nu avea nicio dovadă a vârstei lui. Deci avea să fie trimis la închisoarea Arthur Road împreună cu tatăl lui.

Nici Zehrunisa nu ştia câţi ani avea Abdul. Şaptesprezece, aşa spusese înainte de evenimente când o întreba lumea, dar poate că avea douăzeci şi şapte. Nu stai

să numeri anii unui copil când te lupţi să nu moară de foame, aşa cum făcuseră ea şi multe alte mame din Annawadi când copii lor erau la începutul adolescenţei.

Asha inventase zilele de naştere ale copiilor ei şi acum le serba cu petreceri şi tort. În ianuarie Man) u împlinise a doua oară optsprezece ani – unul dintre tertipurile Ashei pentru a menţine valoarea de mireasă a fiicei ei. Abdul nu ceruse niciodată o petrecere de ziua lui. Îşi dorea doar o zi şi un an. Mama lui nu-i putea spune decât ce ştia:

— Înainte să te naşti, Saddam Hussein a omorât mulţi oameni pe undeva. Poate cu un an înainte, poate cu doi, nu ştiu. O, mă loveai când erai în burta mea, mai rău decât toţi fraţii şi surorile tale mai târziu, şi urlam aşa de des ca lumea a început să spună că am un alt Saddam în burtă. Când ai ieşit, erai foarte mic, ca un pui de şobolan, nuca vreun Saddam. Şi totuşi ţi-am ales un nume paşnic, pentru că ne temeam să nu fie adevărat ce spunea lumea. Abdul Hakim, cineva care-i vindecă pe alţii doar înţelegându-L Când ai mai crescut, am răsuflat uşurată că n-aveai nimic din Saddam.

Dacă Abdul ar fi semănat mai mult cu Saddam, nu i-ai fi pricinuit atâta groază ideea că avea să fie închis la Arthur Road alături de asasini plătiţi, pedofili şi şefi ai mafiei. Dar se temea că din cauza unei certe pe care ea o pornise avea să fie persecutat, poate violat la Arthur Road. Singurii mod în care putea preveni acest lucru era să plătească pe cineva să-i măsluiască nişte acte, ca să se asigure că avea să fie pus sub acuzaţie ca minor.

A traversat maidanul până la proprietarul de bordel care de-a lungul anilor fusese acuzat de trafic de droguri, proxenetism, tâlhărie şi cine ştie câte şi mai câte, dar nu fusese închis decât de două ori. Se gândea că trebuie el să ştie ceva despre mita eficientă.

Proprietarul de bordel a recunoscut că era una dintre specialităţile lui şi s-a arătat dornic să dea o mână de ajutor în schimbul unei remuneraţii. Însă actele legate de vârstă nu făceau parte din repertoriul lui.

Cine altcineva ar putea şti pe cine şi cum să mituieşti pentru un asemenea dosar? Bineînţeles: poliţia de la Sahar. Şi-a dat seama cu întârziere că un poliţist îi făcea aluzii de câteva zile.

La sfatul lui şi-a trimis banii la Şcoala Municipală Marol şi în buzunarul poliţistului. S-a întors acasă cu ce îşi dorea: o foaie matricolă falsă care dovedea că Abdul Hakim Husain, fost elev, avea şaisprezece ani. Fiul ei, care nu fusese aproape niciodată copil, avea acum să fie socotit unul de sistemul de justiţie.

Centrul de detenţie pentru minori din Mumbai era la Dongri, un cartier aflat la douăzeci de kilometri spre sud de Annawadi. Pe prima porţiune a drumului, Abdul fusese înghesuit cu alţi douăzeci de oameni într-o dubă de poliţie. Dar după oprirea de la o instanţă din Bandra, unde fusese înregistrat ca minor, ajunsese la Dongri cu taxiul, escortat doar de o femeie plictisită îmbrăcată în civil. Peste umărul ei putuse privi viaţa de seară a unui cartier musulman înfloritor de clasă mijlocie.

Pe ambele laturi ale unei moschei verde-închis magazinele erau pline de clienţi, în ciuda ploii. Măcelar halal. Negustor musulman de mobilă. Farmacist Nazir. Spital Habib. Restaurante de gătit cu polonice atârnate de cârlige. Un restaurant cu uşa de un galben strălucitor.

Fanioane zdrenţuite pe stâlpi cu reclame la cursuri pregătitoare şi politicieni musulmani aspiranţi. Un bărbat vânzând morişti la un stand, chiar înainte ca viaţa de stradă să dispară.

Ziduri imense de piatră umplute de muşchi încercuiau un bloc. În zidul din faţă era o singură poartă de fier. Poarta către centrul de detenţie Dongri era ciudat de mică – de dimensiunea unui copil, presupunea Abdul.

Ar fi putut să fugă în loc să se aplece şi să treacă prin ea; cea care-l escorta părea să aibă mintea în altă parte şi abia îi simţea mâna care-o ţinea pe a lui. Dar a trecut prin uşă şi a mers de-a lungul unui culoar întunecos cu un sanctuar hindus din lemn în perete. La capătul lui a avut surpriza să descopere o curte frumoasă cu un palmier.

Centrul pentru minori era o adunătură de clădiri elegante de gresie ridicate de britanici la începutul secolului al XIX-lea, cărora li se adăugau construcţii mai noi, pe jumătate bungalou, pe jumătate depozit. Criminalii indieni şi britanici erau spânzuraţi aici în perioada coloniala şi oasele lor erau îngrămădite în subsoluri, sau cel puţin aşa i-au comunicat alţi deţinuţi minori lui Abdul la sosire. Se spunea că duhurile morţilor ieşeau în fiecare noapte. Deşi lui Abdul îi era la fel de frică de fantome ca celor mai mulţi băieţi din Annawadi, aceste relatări nul-autulburat. Teroarea venită din partea celor vii părea să-i fi atenuat teama de morţi.

După ce i-au fost confiscate hainele, Abdul a primit o uniformă prea mare şi a fost escortat până la una dintre clădirile asemănătoare cu un depozit, unde a fost încuiat într-o încăpere ticsită de alţi nou-sosiţi. Ferestrele aveau obloanele trase, aerul era îmbâcsit de putoarea ieşita din guri şi trupuri şi după o oră Abdul se simţea atât de sufocat încât mintea a început să i-o ia razna. *Dacă mai stau aici, o să tai un copilaş în bucăţi şi o să-l mănânc*. Mai târziu a *fost uimit că i-a trecut aşa ceva* prin gând. Când în sfârşit s-au *deschis uşile şi au primit pâine* prăjită, îi era prea rău ca să mănânce.

Apoi a mers la biroul directorului, pentru a fi înregistrat ca deţinut minor. Aici, din fericire, ferestrele erau deschise şi directorul *chel*, *cu* pieptul umflat, părea încordat, nu crud. Un ziar de mare *tiraj*, *The Times of India*, tocmai publicase un reportaj despre centrul de detenţie cu titlul „Dongri e un iad”. Activiştii pentru drepturile omului făcuseră investigaţii legate de copii fără chiloţi care fuseseră obligaţi să bea apă din toalete. Condiţiile se îmbunătăţeau în grabă.

Abdul s-a aşezat pe jos în fundul camerei cu alţi băieţi, aşteptând ca directorul să-i strige numele şi să-i introducă coordonatele într-un dosar maro. De-a lungul peretelui, în spatele directorului, erau portretele unor personalităţi indiene, iar din cinci chipuri Abdul era sigur de numele a trei. Gandhi, bineînţeles, deşi în portret avea

ochii mai agitaţi decât pe bancnote. Abdul ştia despre acest Gandhi că îi păsase de săraci, că îi plăcuseră şi musulmanii, şi hinduşii, că se luase de britanici şi eliberase India. Abdul l-a recunoscut şi pe Jawaharlal Nehru, întemeietorul Indiei independente, care era alb ca neaua şi nu semăna cu niciun indian văzut de Abdul în realitate. Bhimrao Ambedkar era bărbatul cu cravată roşie şi ochelari cu ramă neagră – cel care luptase pentru dreptul celor din castele de neatins de a fi socotiţi oameni. În Annawadi, multe familii dalite aveau variante prăfuite ale acestui portret la intrarea în colibe.

Celelalte chipuri de pe perete îi erau la fel de necunoscute ca zeii şi zeiţele hinduse ale căror statui umpleau biroul directorului. S-a gândit că Mirchi ar fi fost în stare să recunoască toate personalităţile indiene. Era genul de informatic pe care o reţinea un băiat suficient de norocos înefit să meargă la şcoală.

Odată înregistrat, Abdul a fost dus la o baracă unde stătea întins cu alţi Izz de băieţi pe o podea rece de gresie. Printr-o fereastră se auzea zgomotul hotărât al obloanelor de fier; în cartierul din faţa zidurilor de piatră, magazinele se închideau peste noapte. Trebuie să fi dormit, pentru că următoarele sunete percepute au fost chemările răsunătoare la rugăciune – azanul din zori al moscheilor din vecinătate. *Allah-u Akbar*. Dumnezeu e mare.

Tatăl lui Abdul era de părere că e necuviincios să te rogi la Allah când eşti murdar, aşa că Abdul îşi făcea rar naamazul.

— Şi, chiar când mă rog, mă gândesc la muncă, îi mărturisise de curând lui Kehkashan.

Cu toate acestea, simţise mereu o alinare când îi auzea pe muezini chemându-i pe credincioşi sau anunţând că la moschee erau copii pierduti în cămăşi verzi care aşteptau să fie recuperaţi. Îşi închipuia că, îngrijiţi de oameni cu asemenea voci, toţi copiii pierduti vor fi în siguranţă.

În privinţa lui Allah însuşi, Abdul îşi formase în timp o dovadă cu baze economice, de vreme ce existenţaluinui

se dezvăluia printr-o puternică simţire lăuntrică. Vedea lucrurile astfel:

— Înţeleg lucrurile mai greu decât alţii, dar mulţi oameni deştepţi cred în Allah – imamii, cei care striga azanul, musulmanii bogaţi care fac milostenie. Oare oamenii ar depune acest efort şi ar cheltui banii pentru un Dumnezeu care nu există? Asemenea oameni mari nu şi-ar arunca rupiile pe geam.

Deci cu siguranţă Allah exista şi avea el un motiv pentru care Abdul fusese închis pentru o crimă pe care nu o comisese.

Un paznic ciupit de vărsat scula pe toată lumea, împărţea *cârpe şi găleţi şi îi aşeza pe deţinuţi* în faţa unui rând lung *de cişmele*. *Aici era apă mai multă* decât în Annawadi *şi Abdul s-a simţit* un pic mai bine după ce şi-a spălat sudoarea care se strânsese în celula poliţiei. Dar în a doua dimineaţă petrecută la *Dongri*, *când i s-a* ordonat să facă o baie, s-a opus.

Nu văzuse niciun motiv să se spele *zilnic* în Annawadi, de vreme ce avea să se murdărească din nou din clipa în care se ştergea. Uneori era aşa de îngălat încât mama lui îi flutura o cârpă în faţă:

— Prostule, e plăcut să fii spălat!

Poate era plăcut pentru alţii. Lui, personal, ritualul băii nu i se părea doar fără rost, *ci şi* amăgitor. Să *te* speli pentru o nouă zi, în care poate se va întâmpla ceva nou! I se părea mai bine să înceapă ziua cu înţelegerea faptului că avea să fie la fel de anostă ca zilele anterioare. Aşa, erai scutit de dezamăgiri.

Abdul i-a comunicat paznicului că nu avea să facă baie. Paznicul a răspuns:

— Nu faci baie, nu mănânci de dimineaţă.

Asta era regula la Dongri. Abdul a hotărât să rabde de foame. Mai târziu toanele astea aveau să i se pară nesăbuite. Însă, de când arsese Fatima, fusese lipsit de toate punctele de reper cunoscute. Murdăria era rămăşiţa unei existenţe trecute de care trebuia să se agaţe.

În a treia dimineaţă, paznicul i-a spus că, dacă nu

face baie, va rata micul dejun *şi* va fi dus în celula fără aer care-l făcuse să vrea să mănânce copii mici. A hotărât să accepte regulile privitoare la baie de la Dongri. În a patra dimineaţă avea genunchii şi urechile şi gâtul mai curate ca oricând. Mesele de dimineaţă primite în schimbul acestei capitulări eroice erau jalnice. Orez cu pietre. O pâine aşa de rea încât dacă i-ar fi dat-o mama lui ar fi băgat-o în buzunar până când. ar fi. putut să le-o strecoare porcilor. Cei mai mulţi băieţi din baraca lui erau musulmani – în India musulmanii erau majoritari în sistemul penal – şi, când se aşezau pe jos să mănânce, râdeau de mâncarea groaznică. îi spuneau Căminului Copiilor căminul *chular*, adică mărunţiş, monede fără valoare.

Dimineaţa baraca era descuiată şi chillar-ul scos. În curte, băieţilor li se poruncea să alerge în cerc, apoi să cânte imnul, pe care-l cântau din toţi rărunchii. Apoi erau trimişi înapoi în baracă, unde stăteau pe jos şi nu făceau nimic. În biroul directorului era afişat ostentativ un orar zilnic de activităţi de învăţământ şi vocaţionale. Pe Abdul mi-l deranja discrepanţa. Orice i s-ar fi întâmplat – sau nu i s-ar fi întâmplat – la Dongri, era în mai mare siguranţă decât la închisoarea Arthur Road.

Ceilalţi deţinuţi îşi petreceau timpul spunând poveşti şi dându-şi unul altuia sfaturi legate de situaţia lor. O povaţă revenea mereu:

— Spune că ai făcut ce spun ei că ai făcut şi or să-ţi dea drumul.

Avocaţii care veneau din când în când le spuneau acelaşi lucru celor de care se ocupau. Recunoaşte, cazul va fi închis şi o să poţi să te duci acasă.

Abdul îşi dorea atât de tare să meargă acasă încât s-a gândit să spună că o bătuse pe Fatima înainte să se sinucidă. Încă i se părea ciudat să se gândească la ea ca la o moartă, pentru că în Annawadi nu o socotise cu totul vie. Ca mulţi dintre vecinii lui, îi evaluase stricăciunile fizice şi emoţionale şi o plasase nepăsător într-un plan redus al existenţei. Dar, după cum aflase la secţia de poliţie, una era să fii stricat, cu totul altceva să fii mort.

Într-o noapte, în baracă, un băiat de şaisprezece ani le-a mărturisit celorlalţi că-l înjunghiase pe tatăl lui. Fusese o chestiune de onoare, a spus, după ce tatăl lui o sugrumase pe mama lui. Însă poliţia dădea vina pe el pentru ambele crime.

Pentru Abdul părea un scenariu de film. Pentru ceilalţi deţinuţi vinovăţia sau nevinovăţia băiatului era mai puţin interesantă decât faptul că susţinea că familia lui era bogată – avea douăzeci şi cinci de lakh, adică cincizeci şi şase de mii de dolari, în bancă.

— Deci acum, că părinţii tăi sunt morţi, eşti bogat, i-a atras atenţia un băiat ucigaşului de tată.

Chiar după ce le-a explicat că o condamnare pentru două crime avea să stea în calea moştenirii, ceilalţi copii au continuat să vorbească fără întrerupere despre maşinile şi hainele pe care putea să şi le cumpere.

Mulţi dintre copii fuseseră reţinuţi pentru că fuseseră prinşi la muncă. În general era ilegal să-i pui pe copii să muncească încă de când era Abdul mic, dar acum, din când în când, legea era aplicată.

Doi băieţi care păreau să aibă şapte ani fuseseră înhăţaţi în timp ce ştergeau podelele într-un hotel ieftin. îi aminteau lui Abdul de fraţii lui mai mici şi se emoţiona în preajma lor. Nu înţelegea de ce îi luase statul de la părinţii lor. Nu le ajungea că erau aşa de săraci încât trebuiau să muncească de mici?

Abdul fusese tăcut în primele zile petrecute la Dongri, conştient de neîndemânarea sa în arta conversaţiei, dar arestarea băieţilor de şapte ani l-a pus pe jar.

— Ce rost are să-i ţină aici? a izbucnit într-o zi. Uitate la chipurile lor. Au atâta poftă de viaţă că or să dărâme zidurile închisorii. Cei din guvern ar trebui să-i lase să muncească, să fie liberi.

Abia în captivitate îi trecuse prin gând că munca grea dintr-o fundătură ca Annawadi putea fi socotită libertate. S-a bucurat că băieţii din alte fundături erau de acord.

În timp ce Abdul cânta imnul într-o dimineaţă, o

fanară femeie familiană şi-a lăsat fiul de doi ani în faţa biroului directorului, pentru că nu-şi permitea să-l mai ţină. Lui Abdul îi era greu să o privească – cu faţa umflată de durere. Nu era compătimitor de fel. Văzuse lucruri mai rele în Annawadi, dar nu-şi dăduse seama, copleşit cum era de propria muncă şi de propriile griji.

Când era mic, coliba familiei se prăbuşise şi-i rănise pe toţi în afară de Abdul. Mama lui spunea mereu că egoismul îl salvase. Prăjise o frunză cărnoasă la cină şi când tatăl lui îi muşcase din porţie, Abdul se speriase. Fugise din colibă cu ce-i mai rămăsese din frunză chiar înainte ca pereţii să se surpe.

În captivitate nu era nimic de protejat – nimic de vândut, de cumpărat sau de sortat. Mai târziu şi-a dat seama că a fost prima perioadă de odihnă mai lungă din viaţa lui şi că, în timpul ei, în inima lui se petrecuse ceva.

Într-o dimineaţă el şi alţi deţinuţi fuseseră duşi la un mic spital din subordinea poliţiei, unde un doctor fusese însărcinat să verifice vârstele unor presupuşi minori. Un control medico-legal avea să lămurească lucrurile şi cei de peste optsprezece ani aveau să fie trimişi la Arthur Road.

În salonul de consultaţii, Abdul a fost cântărit de o asistentă: 49 de kilograme. A fost măsurat: 1, 55 m. A fost întins gol pe o masă şi părul pubian i-a fost declarat normal, părul facial în categoria „subadult”, iar o cicatrice ieşită în evidenţă deasupra sprâncene! drepte a fost înscrisă în dosar. Apoi în cameră a intrat un doctor cu rezultatul examinării medico-legale. Abdul avea şaptesprezece ani, dacă plătea două mii de rupii, şi douăzeci, dacă nu. Abdul s-a ridicat în picioare, furios. Nu avea două mu ăstuia bogat, să-i ceară a ridicat mâinile, abătut.

de rupii şi ce-i venise doctorului unui băiat arestat bani? Doctorul

— *Da, e o prostie să cerem bani* de *la* băieţi săraci ca *tine, dar guvernul nu ne plăteşte îndeajuns cât să ne creştem copiii. Suntem obligaţi să luăm mită, să* fim *kamirui*.

I-a zâmbit lui Abdul:

— *În zilele noastre am face* aproape orice pentru bani.

Abdul nu şi-a putut reprima mila pentru acest doctor *prietenos*, *mai ales după ce tipul s-a* înmuiat şi a declarat că are 17 ani. *Peste câteva zile* Abdul avea chiar să-şi facă *griji* pentru un *poliţist din* Mumbai.

Un poliţist *supraponderal*, *care* adusese un grup de copii la casă, a început să-i povestească unuia dintre paznici despre problemele lui cu inima.

— Zici că ţi-ar plăcea să *fii copoi*, *dar nu-i aşa*, *te* ucide, a spus poliţistul ştergându-şi fruntea.

Apoi a povestit despre alt *poliţist cu o problemă la* plămâni şi despre unul care avea cancer şi despre alţii bolnavi de stres şi despre cum niciunul dintre *ei* nu câştiga cât să-şi permită un doctor decent. Înainte, Abdul nu-i vedea pe poliţişti ca pe oameni cu inimă şi plămâni care-şi făceau griji din cauza banilor sau a sănătăţii. Lumea părea plină de oameni cărora le mergea la fel de rău ca lui şi asta l-a făcut să se simtă mai puţin singur.

Într-o *după-amiază*, *băieţii de la Dongri au aflat cu* surprindere că aveau treabă, poate pentru că *tot* apăreau ţipi cu drepturile omului cu carneţele după ei. Şaizeci de nou-sosiţi au fost *adunaţi într-o cameră de* beton cu tablă şi un afiş care *avertiza împotriva pericolelor* fumatului şi li s-a spus să aştepte profesorul – un individ căruia i se spunea cu entuziasm Maestrul.

Când Maestrul şi-a făcut apariţia, Abdul a fost un pic dezamăgit. Tipul nu era atât de impunător pe cât părea după titlu. Era un hindus mic şi îndesat, între două vârste, cu părul pieptănat în sus, ochi apoşi roz care îi aminteau lui Abdul de ai mamei lui şi pantaloni care lăsau să se vadă ciorapii lungi. Dar apoi Maestrul a început să vorbească.

A început cu o poveste despre un băiat care nu ascultase de părinţii lui şi ajunsese la închisoarea Arthur Road, în timp ce enumera lucrurile cumplite pe care le păţise în închisoare băiatul, ochii Maestrului s-au umplut de lacrimi. Abia a reuşit să descrie totul în detaliu, era

foarte tragic. Apoi a vorbit despre alţi băieţi: băieţi care nu respectau legea, băieţi care îi chinuiau pe alţii, băieţi ca cei pe care îi vedea aici.

— Dacă aţi fi fost băieţii mei… n-o să vă mint. V-aş fi dat afară de mult, a spus Maestrul.

Apoi a plâns pentru viitorul lor, pe care parcă l-ar fi putut prevedea.

Câţiva băieţi din cameră, băieţi aleşi pe sprânceană, aveau să îşi revizuiască atitudinea şi să trăiască admirabil, a spus Maestrul. Dar viaţa avea să fie cumplită pentru ceilalţi băieţi, care aveau să meargă mai departe pe căi rele. Familiile dezgustate aveau să renunţe la a-i vizita în închisoare şi, la ieşire, bătrâni, terminaţi, aveau să moară în stradă, neiubiţi.

Maestrul a plâns pentru părinţii care-şi băteau copiii în loc să-şi facă timp să stea de vorbă cu ei. În mod ciudat, a plâns şi din cauză că divorţase şi şotia lui fusese o ticăloasă cu mama lui şi la partaj pierduse o maşină mare. S-a înveselit când a vorbit despre noua lui prietenă drăguţă.

De fiecare dată când bărbatul plângea, fie că era din cauză că-şi pierduse maşina sau pentru soarta deţinuţilor de la Dongri, băieţii începeau şi ei să plângă. Abdul nu lăcrimase atâta în viaţa lui. Lacrimile nu erau ca cele pe care le vărsase după ce-l bătuse poliţia din Sahar. Erau lacrimi de inspiraţie. Nu întâlnise niciodată un om atât de fin şi de onest ca acest Maestru.

Abdul şovăia să spună ce simţea când îl asculta, pentru că putea *fi interpretat greşit*. *Dar* sentimentul pe care-l nutrea *pentru Maestru era puternic*. *Acest* bărbat îi dăduse *ocazia să devină elev*.

Nu un elev strălucit. *Nu pricepea prea bine* mitul hindus despre regele Shibi care i-a oferit unui vultur propriul lui trup şi care părea să semene cu o poveste pe care i-o spunea tatăl lui când făcea prostii, despre un alt rege şi copiii lui *nemernici şi* despre o maimuţă. Dar povestea tatălui său îl făcuse să se simtă vinovat. Cuvintele Maestrului dezvăluiau o cale virtuoasă. Fii generos şi

nobil. Dăruieşte-ţi trupul, acceptă să fii mâncat de vulturii lumii şi la vremea potrivită ţi se va face dreptate. Era un drum greu prin viaţă, dar pe Abdul îl atrăgea finalu fericit… a *p* i

Conform propriei evaluări, fusese virtuos într-un tei.

Rezistase ispitelor Eraz-ex, rachiului deşi, vizitelor la bordel sau altor diversiuni despre care simţea că i-ar fi afectat vigilenţa şi puterea de muncă. Refuza să-i încurajeze pe ceilalţi băieţi să fure lucruri, chiar dacă asta însemna să piardă în faţa proprietarului familian al salonului de jocuri, care îşi sporea profitul împrumutând instrumente de tăiat sârma. Abdul nu se bătea niciodată, minţea doar din când în când şi spunea rar cu voce tare că-i poartă pică tatălui său. Dar ar fi putut să fie mai bun şi mai cinstit, încă putea.

Avea să refuze categoric să cumpere orice despre care credea că ar fi furat, chiar dacă era doar gunoi furat. Nu avea să recunoască un lucru pe care nu i-l făcuse Fatimei, nici dacă-l scotea de la Dongri, chiar dacă venitul familiei lui era afectat în absenţa lui.

Pentru familie, ceea ce contase fusese capacitatea fizică a lui Abdul. Era calul de povară şi principiile lui morale nu interesau pe nimeni. Nici măcar nu era sigur că *avea* principii morale. Dar, când Maestrul vorbea despre *taufeez* şi *izzat*, cinste şi onoare, lui Abdul i se părea că privirea lui trecuse peste rândurile de capete şi se oprise doar la el. Nu era prea târziu, la şaptesprezece ani sau câţi o fi avut, să se opună influenţei corupătoare a lumii şi a firii lui. Un băiat stângaci, neînvăţat, putea totuşi să fie drept: avea de gând să-şi amintească acest lucru sau orice alt adevăr rostit de Maestru.

partea a III-a un pic de sălbăticie

N-o să vinzi nimic dacă vorbeşti despre moarte.

— Manju Waghekar *nouă*

EFECTUL MARQUEE

În iulie, când Asha şi familia ei s-au dat jos din tren după o călătorie de treisprezece ore spre nord, în regiunea Vidarbha din Maharashtra, rudele lor din sat le-au studiat

chipurile pe care au găsit dovezi ale traiului bun din mahalalele Mumbaiului.

— Sunteţi toţi mai albi decât când eraţi mici, a observat un văr al lui Manju, Rahul şi Ganesh. Netezi. *Chikna*. Înainte eraţi foarte negri şi timizi.

Ca să o privească îndeaproape pe Asha, femeile mai în vârstă trebuiau să întindă gâtul, căci aveau trupuri cocoşate de zecile de ani de munci agricole. Străbunica Ashei mergea în patru labe. Privind-o pe bătrâna încărcată de ani, Asha stătea dreaptă ca bradul. Se simţea ca o soţie de uriaş întoarsă acasă.

În Annawadi plângea de mama focului când pe canalele în limba marathi erau difuzate filme cu viaţa la sat. Chiar şi cea mai banală poveste despre inundaţii şi foamete o ducea înapoi la începuturile ei, când lucra pământul îndărătnic din Vidarbha. Când le povestea uneori copiilor din amintirile ei, păstra tonalitatea absurdă: o variantă agitată, aflată la vârsta adolescenţei a Mamei India, care trăgea singură la plug după ce muriseră boii. Femeile din sat şi-o aminteau cu respect pe Asha din acele vremuri.

Ieşea în evidenţă prin capacitatea de a munci ca un ca chiar când nu mânca mai multe zile.

— Era slabă ca un ţâr şi pe jumătate moartă de foame când lucram la portocali, le-a şoptit una dintre rudele ei celorlalţi. Acum n-ai spune asta. E plinuţă şi, la cum vorbeşte, ai spune că n-a umblat niciodată prin noroi.

Asha se bucura că era subiectul pălăvrăgelilor admirative şi că scăpase de necazurile din Annawadi. Venise acasă ca să-şi negocieze frumoasa fiică şi propria ei prosperitate relativă printre oamenii din casta ei de fermieri, kunbi. Soţul ei, Mahadeo, avea să joace rolul de om treaz; ea avea să joace rolul de soţie supusă; Manju avea să-şi joace propriul rol; şi cererile în căsătorie aveau să curgă cu siguranţă, în ciuda pretextului vizitei.

Acest pretext era o nuntă austeră în familie: fără muzică, fără dans, fără jalebi. Mirele, un nepot al lui Mahadeo, purta încă doliu după fratele lui mai mare care

murise de SEDA la puţin timp după ce-şi infectase soţia. Boala făcea ravagii în Vidarbha şi toată lumea nega acest lucru. Dacă ar fi ieşit vorba că una dintre rudele lui Manju murise de ea, i-ar fi diminuat valoarea ca mireasă. Dar sătenii nu erau prea interesaţi de moartea tânărului, nici de văduva ascunsă în timpul festivităţilor, nici măcar de poveştile despre oraş ale Ashei. Ţăranii priveau mereu spre cer.

Răgazul dintre ploi, cum i se spunea în Annawadi, avea un alt nume la ţară: secetă. În iunie plouase puţin şi nulioane de răsaduri de bumbac plantate cu o lună mai devreme se uscaseră. Sătenii plătiseră mult pentru seminţe: erau dintre cele modificate genetic, numite „hibrizi”, concepute teoretic pentru clima schimbătoare din Vidarbha. Acum trebuiau semănate alte seminţe şi făcute alte împrumuturi pentru a le plăti.

Unii kunbi spuneau că iulie e luna când zeii dorm, Rudele Ashei sperau că zeii îşi schimbaseră programul anul acesta şi stăteau treji şi noaptea, îngrijoraţi.

n ce e două decenii de când Asha şi soţul ei plecaseră în satele lor, aflate la treizeci de kilometri distanţă între ele, multe se schimbaseră în bine. Unele case erau mai mari şi mai trainice, datorită banilor trimişi acasă de cei plecaţi la oraş. Banul public modificase la rândul său peisajul: printre fermele dezafectate erau răspândite şcoli, colegii şi birouri guvernamentale elegante, cu peluza tunsă la fel ca la hotelul Hyatt de pe Şoseaua Aeroportului. Guvernul construise şi mai multe instalaţii de apă, dar acestea nu reuşeau să compenseze declinul sistemelor de irigare naturală din Vidarbha. Ploile rare şi sifonarea ilegală epuizau resursele de apă; pâraiele secau; râurile îşi inversau cursurile. Odată cu moartea peştilor şi eşecul recoltelor, cămătarii au devenit conducătorii neoficiali ai satelor. Ruşinaţi şi îndatoraţi, unii agricultori se sinucideau – o poveste veche, tipică pentru filmele în limba marathi. Dar filmul încă rula. În noul secol, guvernul număra o medie de o mie de sinucideri pe an între agricultorii din Vidarbha; activiştii numărau mult mai multe. Indiferent de

număr, sinuciderile transformaseră regiunea în simbolul internaţional pentru disperarea provocată de sărăcia din India rurală.

Paginile care strângeau praf în arhivele birocraţiei din Vidarbha arătau că metodele moderne de sinucidere – în special ingerarea de pesticide – înlocuiseră autosacrificarea. Pe mii de pagini mucegăite, rudele descriau suferinţa celor dragi.

Anul trecut recolta s-a stricat. Nu a putut să-şi restituie împrumutul. Apoi a luat foc coliba. Toate seminţele au ars – floarea-soarelui, grâu, distruse toate. Nu-şi permitea să-şi însoare al doilea fiu şi lumea tot întreba când o să fie nunta…

Avea o familie foarte mare şi după ce s-a uitat peste documentele de la bancă s-a tulburat şi a băut insecticid, împrumutul era foarte mare şi nu ştia cum să-l plătească.

Era încet, nu-l ducea prea mult capul, şi lucra la câmp, apoi a făcut împrumuturi ca să-şi mărite fata şi s-a simţit prins în cursă.

A spus: „Tată, dacă nu-mi iei telefon mobil, mă sinucid”, apoi s-a dus şi a băut otrava.

Prim-ministrul Manmohan Singh venise de la Delhi ca să-şi exprime îngrijorarea pentru greutăţile fermierilor şi hotărârea guvernului central de a le uşura. Familiile unora dintre sinucigaşii îndatoraţi aveau să primească compensaţii de la guvern şi începuse un program pentru restructurarea datoriilor şi renunţarea la dobânzi pentru agricultorii care se împrumutaseră de la bănci în loc de cămătari. O schemă naţională cuprinzătoare pentru a creşte veniturile din mediul rural care le garanta sătenilor şomeri o sută de zile pe an de muncă subvenţionată era de asemenea în desfăşurare. Una dintre speranţele guvernului era să-i împiedice pe săteni să-şi abandoneze fermele şi să inunde în continuare oraşe ca Mumbaiul, dar rudele Ashei nu ştiau nimic despre aceste mult lăudate programe de ajutor.

Printre indienii puternici, distribuirea oportuiutăţilor era în general un schimb cu circuit închis. În alte pâri, în

acea vară, licenţe publice de telefonie care valorau ecluvalentul a zeci de miliarde de dolari erau vândute pe sub masă corporaţiei care oferea cel mai mult, fondurile publice destinate construirii unor săli de sport de clasă mondială pentru Jocurile Commonwealth-ului din 2010 era redirecţionate către particulari; cei care se opuneauâmparlament viitorului tratat nuclear crucial între India sistatele Unite erau îmblânziţi de valize cu bani; şi averile celor mai bogaţi o sută de indieni însumau un sfert din PIB.

Pe o fâşie împădurită din Vidarbha, la est de locul unde copilăriseră Asha şi soţul ei, mulţi cetăţeni nu mai credeai *promisiunile de viaţă* mai bună ale guvernului. Cu pământul şi *îndeletnicirile istorice* răpite de marile corporaţii şi de proiectele de modernizare ale guvernului, contribuiseră la renaşterea unei mişcări vechi de patruzeci de ani de revoluţionari maoişti. Cu mine de teren, lansatoare de rachete, grenade şi puşti îndreptate împotriva capitalismului şi a statului indian, gherilele acţionau acum în aproape o treime dintre *cele 627 de* districte din India, inclusiv într-o zonă subdezvoltată din India centrală şi de est cunoscută sub numele de „Centura Roşie”. Vara aceasta maoiştii fuseseră deosebit de productivi în statul Orissa. Scufundaseră un vas cu militari, omorând treizeci şi opt dintre aceştia, şi bombardaseră o dubă de poliţie, ucigând alţi douăzeci şi unu de oameni.

Totuşi în *cele mai multe sate oamenii nu vorbeau încă* despre revoluţie. Aşteptau *să vadă dacă îmbunătăţirile infrastructurii şi tehnologiei agricole aveau să le schimbe perspectivele*. *Anul acesta*, *pe când* lucra în câmpurile de bumbac şi soia, *Anii*, *vărul de şaptesprezece ani al* lui *Manju*, ducea *în spate un produs al acestor schimbări*: *o canistră grea de metal plină de pesticid Dow*.

Câmpurile pe care lucra erau ale unui politician bogat care le plătea lucrătorilor o *mie de rupii*, *adică douăzeci şi unu de dolari*, *pe lună. În timp ce recolta şi profitul* politicianului sporeau datorită noilor *chimicale*,

sarcina lucrătorilor, *niciodată* uşoară, devenea extrem de grea din cauza greutăţii *canistrelor şi a inhalaţiilor toxice*. *Cu puţin timp în urmă*, *la sfârşitul* unei *zile de lucru*, unul dintre *colegii lui Anii îşi lăsase jos canistra*, *se* urcase într-un copac de lângă o fermă *şi se spânzurase*. *Familia lui* nu primise *nicio compensaţie de la guvern*.

Noaptea, Anii avea multe discuţii imaginare cu politicianul pentru care lucra, în care *îi* spunea cu *blândeţe că munca mai grea ar trebui răsplătită un pic mai bine. Însă* un lucrător care se plângea era uşor de înlocuit. Anii îşi ţinea gândurile pentru el, inclusiv pe cele sinucigaşe.

Încearcă-ţi norocul în Annawadi, îi sugerase Asna cu un an înainte, aşa că Anii devenise unul dintre cei aproape cinci sute de mii de indieni de la sate care veneau anual în Mumbai. În zori se ducea cu alţi oameni în căutare de lucru la Marol Naka, o intersecţie din apropiere de aeroport unde şefii de şantier veneau cu camioanele să caute zilieri. În fiecare dimineaţă o mie de femei şi de bărbaţi şomeri veneau la această intersecţie; câteva sute erau aleşi să lucreze. Anii nu ştia că speranţa de viaţă în Mumbai era cu şapte ani mai scăzută decât media naţională. Ştia doar că la intersecţie, când încerca în zadar să concureze cu toţi ceilalţi imigranţi, se simţea de parcă ar fi avut pieptul plin de paie. După o lună de eşecuri se dusese acasă.

Oamenii au râs când m-au văzut, i-a spus acum lui Manju. Le spusesem că o să câştig bani şi o să văd oraşul şi n-am făcut niciuna, nici alta. Singurul lucru deosebit pe care l-am văzut au fost avioanele.

În noaptea dinaintea nunţii, Manju, în calitatea data de faptul că era cea mai mare dintre fetele generaţiei ei, a dus un vas cu grâne prin sat până la templu, unde aveau să fie spuse rugăciuni pentru mire şi mireasă. îmbrăcată într-o tunică de şifon de culoarea piersicii, cu paiete, de care mătuşa ei de la oraş se săturase, a condus o paradă de rude şi vecini pe drumuri nepavate, pline de măgari în căutare de hrană. A trecut de nişte case de chirpici vopsite

într-o nuanţă de verde ce nu mai exista pe câmp şi aluat-o în sus pe o potecă abruptă către templul lui Hanuman, zeul-maimuţă.

Mai devreme îl dăduse pe mire pe faţă cu pudră şi-i dăduse sclipici pe la ochi cu o perie de dinţi. Dar chiar şi în templul întunecat, fără lumină electrică, simţea cum ochii oamenilor erau aţintiţi spre ea, nu spre mirele boit.

O fată de la oraş, elevă de colegiu, era ca un foc de artificii pentru sat. Dar pe care dintre bărbaţii kunbi avea să-l aleagă Asha ca soţ? Unii dintre ei avea s-o socotească pe Manju prea învăţată ca să fie supusă; alţii erau prea săraci ca să slujească intereselor mamei sale.

Manju nu a reuşit să urmărească mişcările Ashei la nunta mohorâtă de a doua zi, dar la puţin timp un tânăr soldat a apărut la uşa casei unde stătea familia. Asha a ieşit să stea de vorbă cu el între patru ochi. Din când în când Manju auzea râsul răguşit al mamei ei.

Cu puţin timp în urmă, în Annawadi, Manju văzuse cum negociase Asha o căsătorie între o fată sfioasă din vecini şi un băiat din altă mahala. Manju se bucurase de ocazia de a trage cu ochiul la tipul de negociere care avea să-i hotărască într-o zi viitorul. Lucrurile păruseră să meargă bine până când fata ridicase capul. „Nu-i frumoasă!”, obiectase familia băiatului şi îi reproşase Ashei că o făcuse să-şi piardă timpul.

Pragmatismul aspru al acelei după-amiezi o pregătise pe Manju, deci, când Asha a strigat-o să aducă ceaiul, şi-a netezit părul, a plecat ochii şi a încercat să-şi stăpânească inima. Soldatul a luat ceaşca, s-a uitat prelung la ea şi a spus:

— Nu sta la soare – o să te înnegreşti.

Nu arăta rău, în ciuda mustăţii, şi ochii lui Manju nu erau atât de plecaţi încât să nu-i observe pe ai lui alunecând de-a lungul trupului ei. A simţit ca o atingere. Uneori o tulbura cât de mult îşi dorea să fie dorită; se simţea aproape pregătită pentru căsătorie, pentru sex. Dar, dacă Asha aranja vreo căsătorie care s-o condamne la viaţa din Vidarbha, Manju hotărâse să fugă.

Cu o seară înainte de întoarcerea familiei în Annawadi, Anii le-a povestit verilor săi un vis. Fugea de la fermă şi Manju, Rahul şi Ganesh alergau cu el.

— O şterge am cu toţii şi mamele noastre erau Spuneau „Dacă plecaţi, n-o să vă mai P™ * Şt noi spuneam: „Nu ne chemaţi înapoi întoarcem! Ne ducem într-un loc mat bun. Radeam de ne prăpădeam în timp ce alergam.

e

Narator

184

Katherine Boo

Odată întoarsă la Annawadi, Asha şi-a scos drama sordidă a Fatimei din minte şi i-a închis uşa agitatei Zehrunisa. Voia să dedice restul anotimpului musonului rezolvării propriilor probleme. În primul rând trebuia să se înscrie la câteva cursuri la colegiu, altfel şi-ar fi pierdut slujba cu jumătate de normă de educatoare la grădiniţa Şcolii Municipale Marol. Guvernul regiunii Maharashtra încerca să crească nivelul şcolilor şi urni dintre profesori erau somaţi să arate că încearcă să înveţe la rândul lor. Din fericire, profesorul Ashei de la Universitatea Deschisă Yashawantrao Chavan îi asigurase pe profesorii din clasa lui că avea să le dea răspunsurile la lucrări şi examene.

Dar Asha voia să fie politician, nu educatoare prost plătită. Pentru a-şi atinge acest scop, era de părere că avea să trebuiască să lase în urmă obiceiurile de mahala, aşa cum le lăsase pe cele din sat. Era o a doua migraţie – de clasă. Cheia succesului, i-a spus lui Manju, este „să-i studiezi pe oamenii de calitate. Vezi cum trăiesc, cum merg, ce fac. Apoi faci şi tu acelaşi lucra”.

Asha o învăţase pe fiica ei să se socotească diferită de ceilalţi copii din Annawadi, superioară chiar şi fraţilor ei. La paisprezece ani, Ganesh era blând şi şovăielnic, în timp ce Rahul, cu toată încrederea pe care o avea în el, era lipsit de ambiţii. Renunţase la slujba de la hotel şi era perfect mulţumit cu noul serviciu temporar, debarasatordemese la o cantină pentru angajaţii aeroportului. Asha îşi vedea din ce în ce mai mult soţul în

băieţi. După = îi ««le-a crezut că-şi pot însuşi – erau acum uni, dinto e *rapizi tăietori de ceapă masculini din* Annawadi – i-a lăsat în pace. *Doar ca şi Manju păreau capabile* să facă plannnle *inteligente care să le introducă în clasa* mijlocie în expansiune din *India*.

Asha *îşi amintea cum fusese când* vecinii aflaseră că primise un postia *grădiniţă*, *deşi avea* doar şapte clase. Îi spuneau în batjocură *„Profesoara”. Însă* cu timpul numele rămăsese şi ironia dispăruse. Tot aşa puteai să te porţi ca un locuitor al oraşului de sus, să înduri comentariile răutăcioase şi să devii unul. Era o altă formă a învăţatului pe de rost de la şcoala lui Manju. a

— Şi nu te teme să vorbeşti direct cu oamenii din înalta societate. Unii dintre ei sunt foarte cumsecade, îţi vor ras punde, a învăţat-o Asha pe fiica ei. Întreabă-i cum să araţi mai bine, ascultă-le sfaturile.

De curând, Asha îl rugase pe un membru Shiv Sena să-i analizeze critic imaginea.

— Spune să nu porţi pantof cu toc dacă eşti înaltă, pentru că te fac să arăţi mai ieftin, i-a povestit lui Manju. Nu ieşi în rochie de casă. Pune-ţi mai bine un sari pe tine. Poartă-ţi mangalsutra pe un lanţ lung, nu pe unul scurt. Nu arăta că eşti îngrijorată, chiar dacă eşti – nimeni n-are chef să-ţi vadă cutele pe faţă. Şi nu umbla cu oameni care arată mai rău decât tine.

Membrul Shiv Sena fusese un pic grosolan când îi dăduse acest ultim sfat Mergea cu el într-o seară acasă la Delegat, iar el îi spusese:

— Eu arăt bine, tu arăţi prost şi urâţenia ta mă afectează şi pe mine.

Manju a venit cu câteva informaţii suplimentare de la colegiu: cercei mari, care atârnă, clasa de jos; inele mici în

— Colierindian pe care bărbatul îl pune în jurul gâtului miresei şi prin care aceasta se va identifica din acel moment cu o femeie măritată.

urechi, clasa superioară. Femeile din înalta societate poartă şi ele blugi, i-a spus mamei ei, care în consecinţă a aprobat o pereche de evazaţi. Într-o zi, uitându-se în

oglindă la cum se potriveau blugii cu tunica de culoarea piersicii la mâna a doua, cu paiete, Manju şi-a spus cu voce tare:

— Efectul Marquee.

Învăţase termenul la ora de informatică, în timp ce lucra în Photoshop.

Efectul Marquee s-a diminuat un pic când sora Ashei le-a tuns pe mamă şi pe fiică cu breton în şuviţe. Din cauza umidităţii, şuviţele se ridicau şi se încreţeau. Dar era plăcut să-ţi petreci anotimpul musonului devenind mai modern. Simţind că mama ei o trata deodată de pe picior de egalitate, Manju a deschis un nou subiect: că mulţi oameni din înalta societate se căsătoreau în afara propriei caste cu parteneri pe care ei, şi nu părinţii lor, îi alegeau.

— Toţi bogăţii gândesc aşa, a spus Manju.

Asha nu voia să urce chiar atât de sus în societate.

Ashei îi plăcuse soldatul din Vidarbha, care venea dintr-o familie destul de înstărită, dar soţul ei se opusese logodnei pe motivul incredibil că cei din armată erau de cele mai multe ori beţivi ca el. În Annawadi, sora Paulette o vizitase de două ori ca peţitoare în numele altui potenţial mire, un bărbat de vârstă mijlocie care trăia în Mauritius.

— E fratele meu, spusese călugăriţa, clipind des. Asha bănuia că sora Paulette lucra pentru un comision.

Şi Asha făcea acelaşi lucru, într-un fel.

Cei mai mulţi locuitori din Annawadi socoteau că fii cele înseamnă obligaţii, dată fiind povara financiară strivitoare a zestrei. Dar Ashei îi trecuse de mult prin gând că o fată aşa de frumoasă, de capabilă şi de altruistă ca Manju putea să obţină o căsătorie atât de avantajoasă încât să ridice toată familia. Se părea că bărbatul din Mauritius era bogat, dar Ashei nu-i venea la îndemână să-şi trimită singura fiică în Africa, unde auzise că fetele frumoase erau vândute ca sclave. Luase decizia să nu ia o decizie, deocamdată. În schimb o încuraja pe Manju să-şi lărgească cercul de cunoştinţe, ceea ce avea să sporească şansele unei oferte superioare.

Asha era de părere că cineva care caută să-şi

îmbunătăţească situaţia trebuie să încerce cât mai multe căi, de vreme ce era greu de spus care avea să funcţioneze. Prima idee a lui Manju fusese să vândă asigurări, aşa cum făcuse unul dintre *colegii ei*. Corporaţia pentru Asigurări de Viaţă din India oferea cursuri gratuite potenţialilor agenţi, într-o clădire de birouri de lângă hotel Leela.

Ashei îi captaseră interesul reclamele televizate pentru această asigurare, care îi ajuta pe cei care şi-o permiteau să se ferească parţial de nesiguranţa vieţii din India. Tânărul soţ dintr-una din reclame fusese destul de atent încât să cumpere o asigurare medicală pentru soţia lui înainte de accidentul de maşină. Acum, în mod miraculos, femeia se ridica din scaunul cu rotile! Asigurarea pe viaţă transforma înmormântările în petreceri! Vânzarea unor asemenea poliţe avea s-o pună în contact pe Manju cu oameni înstăriţi şi să aducă mai mulţi bani în casă.

Copiii de la şcoala din colibă a lui Manju veneau devreme să o susţină când învăţa numele englezeşti ale poliţelor: Future Confidence II, Wealth Confident, Invest Confident, Aspire Life. Vocabularul copiilor s-a îmbogăţit o vreme cu termeni ca *valoare de răscumpărare*; *rider premium* şi *retragere parţială*.

La cursurile de formare Manju a învăţat că nu avea să vândă nimic dacă făcea referire directă la tragedii sau la moarte. Trebuia să pui accentul pe partea cu profitul – să spui povestea celui care cumpărase patruzeci de poliţe Şi îşi lăsase familia înotând în bani.

Manju şi-a exersat tehnicile de vânzare pana când a dobândit uşurinţă şi a luat examenul de absolvire cu note mari. Apoi: nimic. Pe cine cunoştea ea care să-şi permită să cumpere o asigurare?

— Fiecare caută doar profitul, le-a spus copiilor într-o zi, dând din cap. Fiecare spune: dacă fac asta, ce-mi iese? La colegiu aşa vorbesc fetele, chiar dacă vorbesc despre una dintre ele. „De ce să stau de vorbă cu ciudata aia, Pallavi? Ce am de câştigat? La ce-mi foloseşte?”

Zubbu, fiica de unsprezece ani a proprietarului de bordel, înţelegea îngrijorarea lui Manju faţă de obsesia pentru câştig mai bine decât ceilalţi copii. Părinţii ei încercau să o vândă şi fata simţea că înnebuneşte. Manju nu putea decât să se roage ca părinţii lui Zubbu să aibă tot atât de puţin succes în această întreprindere ca în toate celelalte.

Cu eleve ca Zubbu, Manjuâşi dădea seama cât de norocoasă era. Primăvara următoare, dacă-şi lua examenele, avea să primească diploma de bacalaureat. După încă un an de studii, ce avea să fie finanţat prin vânzarea uneia dintre camerele închiriate din colibă, avea să fie profesor calificat, cu diplomă de suplinitor. Nu avea nicio şansă să obţină un post permanent la o şcoală de stat, de vreme ce asemenea posturi presupuneau în general mită grasă dată oficialilor din învăţământ. Şcolile mici private erau o variantă mai probabilă, deşi cele mai multe dintre ele plăteau atât de puţin încât colegele ei de studii începuseră să-şi spună îngrijorate că investiseră prosteşte în această profesie. Una dintre fete avea de gând să lucreze la un call-center după absolvire; alta se gândea că avea să facă mai mulţi bani ca bucătăreasă. Din tot grupul doar Manju încă mai voia să predea. Dar şcoala din coliba din

Annawadi unde îşi dezvolta aptitudinile o enerva din ce în ce mai mult pe mama ei. Asha nu vedea niciun beneficiu pe termen lung în lucrul cu copii de condiţie joasă.

Guvernul central finanţa „şcoala-punte” *a lui* Manju şi sute de *altele la fel prin contracte cu organizaţii* non-profit. *Deşi banii publici pentru învăţământ erau mai* mulţi de când *în India domnea bunăstarea*, în general circulau între membrii *elitei politice*. Politicienii *şi* autorităţile locale *îşi ajutau rudele şi* prietenii să înfiinţeze asociaţii non-profit ca să pună la adăpost banii guvernului. îi interesa prea puţin dacă şcolile funcţionau cu adevărat.

Şcoala lui Manju era sub patronajul unei asociaţii cari stabile catolice, Reach Education Action Programme

sau REAP, care îşi lua obligaţiile faţă de elevii săraci mai în serios decât alţii. Preotul din fruntea organizaţiei refuza să plătească comisioane ilegale şi şcolile lui din Mumbai erau închise una câte una. Şcoala din Annawadi era una dintre supravieţuitoare şi cam o dată pe lună un superior venea să asiste la ore şi să verifice dosarele. Îşi dăduse seama că şcoala pe care ar fi trebuit să o conducă Asha era de fapt în sarcina lui Manju, dar trecuse acest lucru cu vederea, pentru că elevii ei chiar învăţau.

Într-o după-amiază, copiii învăţau cuvintele englezeşti *chariot*, *knee*, *mirror*, *sh* şi *hand*.

— Şi ce faceţi cu mâinile? a vrut să ştie Manju.

— Mănânc!

— Spăl rufe!

— Dansez!

— Le ridic ca să-i arăt unuia că o să-l bat…

Capetele s-au întors. În prag stătea Asha, turbată.

— Cât de importantă e ora asta? a urlat la Manju. Ce-i mai important? Copiii ăştia sau să strângi în casă pentru mine?

Copii murdari stăteau întinşi pe jos. Peste tot erau împrăştiate caiete. Nu era prea potrivit pentru casa uneia

— Car, genunchi, oglindă, peşte, mână care era aproape administrator de mahala şi aspira să devină ales local. Petiţionarii aveau să sosească dintr-o clipă într-alta ca să-i înfăţişeze Ashei problemele lor. Rufele de dimineaţă erau umede.

— Minunat, i-a spus Asha lui Manju pipăind un prosop. Pui rufele pe frânghia din casă când afară e soare. Nu eşti în stare să faci nimic ca lumea cât sunt eu plecată?

Manju s-a întors pentru ca elevii să nu-i vadă faţa.

De atunci Manju a început să-şi ţină orele o dată la două zile sau o dată la trei zile. Copiii înţelegeau că nu era alegerea ei. Când o nouă şcoală s-a deschis în templul roz de lângă lacul cu apă de canal, mulţi dintre ei s-au mutat acolo, însă s-a închis imediat cum şeful organizaţiei non-profit a făcut destule fotografii cu copii învăţând ca să-şi asigure finanţarea de la guvern.

În timpul liber pe care îl avea acum, lui Manju i-a venit o nouă idee pentru a-şi lărgi cercul social. A intrat în Corpul de Apărare Civilă din India, un grup de cetăţeni din clasa de mijloc antrenaţi să salveze oameni în caz de inundaţie sau atac terorist.

Ca mulţi alţii din Mumbai, era din ce în ce mai îngrijorată de terorism. În iulie, în Bangalore explodaseră bombe, apoi în Ahmedabad – nouăsprezece explozii în inima oraşului. Făptaşii nu erau maoişti: maoiştii erau problema zonelor rurale din India. Pericolul urban era reprezentat de militanţii religioşi, dintre care unii acţionau în numele lui Allah, cum scriau în e-mailurile pe care le trimiteau ziarelor.

Mumbai, capitala financiară, era o ţintă clară, aşa că forţele de securitate de la hotelurile de cinci stele aveau acum şi câini antrenaţi pentru detectarea de explozibil. La aeroport apăruseră buncăre din saci de nisip. Pe autostrada Western Express afişajele electronice îndemnau populaţia să fie vigilentă: ai observat un străin în zona ta? sună la poliţie. Corpul de Apărare Civilă i se părea *lui Manju un mod mai concret* de a-şi apăra oraşul decât să sune la *poliţie când vedea străini*.

Într-un subsol cavernos, ca şi alţi patruzeci de *locuitori din Maharashtra – t'cruci de* vârstă *mijlocie* şi doi elevi *idealişti – simulau crize şi* exersau tehnici de salvare. Zn *cazul unui atac cu bombă, asigură-te întâi că te afli în siguranţă. Apoi liniştеşte-i pe ceilalţi şi du-i la loc sigur. În cazul unei inundaţii spontane, doviccii şi sticlele de plastic goale pot fi folosite pentru a te ţine la suprafaţă. Leagă o persoană care nu poate să înoate cu dupatta şi trage-o după tine*.

Dintre top membrii, Manju era cea mai slabă şi nu avea putere pentru foarte importanta „ridicare a fermierului, aşa că de obicei sarcina ei în timpul exerciţiilor era să fie balastul – obiectul accidentat al operaţiunii de salvare. Prăbuşită pe podeaua de linoleum, cu părul răvăşit, făcea toate mişcările disperate pe care şi le amintea din filmele hindi, de la pieptul săltat până la

privirile îngrozite şi clasicele suspine şi tremurături. Apoi era aruncată peste umărul cuiva şi dusă în siguranţă. Aici aveai voie să te laşi atins şi era foarte plăcut când îşi relaxa trupul în braţele lui Vijay, un elev de colegiu serios, cu maxilarul pătrat, care conducea batalionul. Aprecia eforturile sincere ale lui Manju de a juca rolul victimei.

Într-o seară, pe când Manju pleca de la antrenament în noii ei blugi şi tunica de culoarea *piersicii*, *Vijay a* strigat-o. În timp ce traversau împreună strada spre staţia de autobuz, a luat-o de mână. Era prima dată pentru ea. Speranţele lui Manju se luptau cu realismul ei bine antrenat, care-i spunea că Vijay-ii din oraş aveau variante mai bune decât o fată care încă nu făcea parte din înalta societate.

În mahala E greu SA păstrezi un secret. După cum înţelesese Asha, secretele păstrate bine erau un fel de monedă. Oamenii puteau să spună ce pofteau despre unde se ducea noaptea şi ce şi cu cine făcea, dar atât timp cât n-o vedeau ei, avea să nege.

Acum era seara în care împlinea patruzeci de ani – lună palidă între nori joşi, fără ploaie. Manju împărţea felii de tort, cu un morman de cartofi tăiaţi felii alături, iar Asha îşi îmbrăţişa fiii. Până şi soţul ei, Mahadeo, era într-o dispoziţie sărbătorească şi dădea iama într-unul din darurile ei, un cufăr din plastic cu monede de ciocolată în ambalaj auriu.

Telefonul mobil a sunat din nou. Tot suna de cincisprezece minute, iar ea îl înfăşură din ce în ce mai adânc în sariul ei albastru închis. Un poliţist pe nume Wagh era nerăbdător să o vadă.

— Vreo urgenţă? a întrebat Manju după o vreme. Sună de atâtea ori.

— E femeia aia, Reena, treabă *shakha*, a minţit Asha.

Treabă pentru aripa feminină a Shiv Shena. Apoi, după un minut, a spus nesigură:

— Poate că o să trebuiască să mă duc.

— Ce? Spune-i că nu poţi să vii – e petrecere de ziua ta, a poruncit veselă Manju, chiar înainte ca Asha să

răspundă la telefon.

— Nu pot, a spus în receptor.

Pauză lungă.

— Nu, nu se poate. Mâine? Vezi tu…

Pauză lungă.

— Ascultă, eu…

Deodată era în faţa oglinzii, îşi pudra obrajii cu talc, îşi aranja sariul, îşi scotea cu pieptănul părul gros din ochi. îi vedea pe soţul ei şi pe Manju în oglindă cum se uitau lung la ea.

— Cred că colierul meu pare autentic, a aruncat, agitată. Azi un tip de la gară mi-a spus să-l ascund sau o să mi-l fure careva. Ştiaţi că la piaţa Ghatkopar coriandrul e doar *cinci rupii*? *M-am dus mai* devreme la ceai acolo, la prietena mea, *şi am pierdut* autobuzul. Coriandru bun, proaspăt, mai bun *decât ăsta de aici*…

— *Mamă*, *a spus* blând Manju. Nu pleca.

Telefonul mobil a sunat din nou.

Asha a spus:

— Da, am spus că vin. Da, mă grăbesc. Dar unde?

Telefonul mobil era plin de pudra de talc care i se scurgea şi pe gât. Transpira. Ochii soţului ei se umpluseră de lacrimi.

— Mamă, a spus Manju din nou, luând-o de mână. Te rog. Mamă.

Dar Asha s-a eliberat din strânsoarea fiicei ei, a traversat repede maidanul, a trecut de băieţii de stradă de la salonul video, de Hyatt, fără oprire, până când a ajuns la staţia de autobuz din faţa măreţului hotel Grand Maratha.

Acest hotel roz era cel mai scump dintre toate. Roz-auriuacum, când sute de lumini împodobeau curbele faţadei din piatră de Jaipur. Asha strălucea şi ea, de partea cealaltă a gardului, cu o dungă albă de talc pe obraz.

Bănuia *corect că acasă lacrimile lui* Manju se scurgeau pe o felie de tort cu *ciocolată*. *Ani de zile sperase ca* fiica ei să nu-şi dea seama de treaba cu bărbaţii. Acum îşi dorea să-i fi dat lui Manju o *educaţie suficient de* mondenă încât să înţeleagă. Nu avea nicio legătură cu

pofta trupească sau cu dorinţa de a fi modernă, deşi ştia că mulţi oameni din înalta societate *îşi înşelau partenerii*. *Şi nu era nici* doar dorinţa de a se *simţi* iubită şi frumoasă. Era vorba despre bani şi putere.

Mintea îi mergea mai repede decât a altora. Politicienii şi poliţiştii îşi dăduseră seama în *cele din* urmă de acest meşteşug, ajunseseră să depindă de el. La douăzeci de ani era o refugiată săracă şi neînvăţată din zonele secetoase, al cărei soţ nu avea chef de muncă. În seara aceasta, la patruzeci de ani, era educatoare de grădiniţa şi cea mai influentă femeie din mahalaua ei. O femeie care-i dăruise fiicei ei posibilitatea de a merge la colegiu şi avea să-i aranjeze în curând, aşa spera, o căsătorie strălucită. Numai dacă se uita la propăşirea lui Manju şi tot meritase compromisul. Chiar şi coşmarurile în care murea de SIDA.

Trebuia să-şi facă analizele. Ştia asta. Trebuia să se uite pe Şoseaua Aeroportului ca să vadă când venea poliţistul. Dar o nuntă şic tocmai se revărsa pe peluza de la Grand Maratha. Era o zi de bun augur în calendarul hindus, declarată de astrologi bună pentru nunţi. Uitase. O fanfară cânta un cântec pe care nu-l ştia. Paparazzi se înghesuiau la fotografii şi îi blocau vederea miresei. Confetti roşii şi roz au zburat peste gard şi au aterizat la picioarele ei, înainte ca vântul să le mături. O dubă albă de poliţie a tras în dreptul ei. După ea. Asha a întors încet spatele luminilor şi orchestrei şi petrecerii, iar uşa din spate a dubei s-a deschis.

zece

PAPAGAL, P ««5I5IV6NOU-n

ÎNTR-O ZI SPRE SFÂRŞITUL LUI iulie, Sunil a dat peste un coleg gunoier zăcând în noroi, în locui unde rigola drumului din Annawadi se întâlnea cu strada spre aeroport. Sunil îl cunoştea un pic pe bătrân; muncea din greu şi dormea lângă piaţa de peşte *Marol*, *la* aproape un kilometru. Acum omul avea piciorul strivit şi însângerat şi striga la trecători după ajutor. Sunil s-a gândit că fusese lovit de o maşină. Pe unii *şoferi nu-i* interesa în mod

deosebit să-i evite pe *strângătorii de* gunoaie care cutreierau marginile drumurilor. Lui Sunil îi era prea frică să se ducă la secţia de poliţie şi să cheme *o* ambulanţă, mai ales după ce se zvonea că păţise Abdul. În schimb s-a dus la teatrul de operaţiuni al celor care se ocupau de tomberoane pe Şoseaua Mărfii, în speranţa că vreun adult avea să aibă curajul să meargă la petiţie. Mii *de oameni treceau pe aici* în fiecare dimineaţă.

După două ore, când Rahul a plecat spre şcoală din Annawadi, omul *rănit cerea apă*.

— *Ăsta-i chiar mai beat ca tac-tu, l-a* necăjit unul dintre prieteni pe Rahul.

— Mai beat ca *tac-tu, a* replicat Rahul lipsit de imaginaţie în timp ce se îndreptau spre Şoseaua Aeroportului.

Rahul nu se temea de poliţie; se dusese să ceară ajutor când vecinul lui turnase linte fierbinte pe Danush, copilul lui bolnăvicios. Însă omul de pe şosea nu era decât un gunoier şi Rahul trebuia să prindă autobuzul ca să ajungă la ore.

Când Zehrunisa Husain a trecut pe acolo după o oră, gunoierul ţipa de durere. S-a gândit că piciorul lui arăta ca naiba, dar îi ducea mâncare şi medicamente soţului ei, care arăta şi el ca naiba, undeva, la capătul oraşului, în închisoarea Arthur Road.

Domnul Kamble a trecut un pic mai târziu, cu ochii împăienjeniţi şi cu dureri, în turul magazinelor şi organizaţiilor caritabile, în continuare în căutare de ajutoare pentru valva la inimă. Cândva trăise şi el pe stradă ca cel rănit. Acum domnul Kamble nu-şi vedea decât propria durere fără sfârşit, pentru că ştia că în noua Indie miracolele erau posibile şi el nu putea avea parte de unul.

Când Rahul şi fraţii lui s-au întors de la şcoală la începutul după-amiezii, gunoierul rănit zăcea nemişcat şi gemea stins. La 2: 30 după-amiaza, un membru Shiv Sena i-a telefonat unui prieten de la secţia de poliţie din Sahar în legătură cu un cadavru care-i tulbura pe copiii mici. La 4 după-amiaza poliţiştii au strâns alţi gunoieri ca să urce

trupul într-o dubă de poliţie şi ei, poliţiştii, să nu ia bolile pe care se ştia că le au strângătorii de gunoaie.

Cadavru neidentificat, a hotărât poliţia Sahar fără să caute familia gunoierului. Mort de tuberculoză, a stabilit fără autopsie patologul de la morga spitalului Cooper. Thokale, poliţistul care se ocupa de caz, voia să se mişte repede, pentru că avea afaceri cu Colegiul Medical B.M. Patil din Bijapur. Departamentul de anatomie avea nevoie de douăzeci şi cinci de cadavre nerevendicate pentru a le diseca, iar cu acesta comanda era completă.

După câteva zile, un tânăr gunoier care lucra în ploaie a descoperit alt cadavru la aeroport: un bărbat handicapat zăcea pe drumul spre terminalul internaţional, cu o cârjă *improvizată lângă el*. *Neidentificat*, *fără* autopsie. Vn al treilea cadavru a apărut pe malul îndepărtat al lacului cu apă de canal, *într-o gaură unde* oamenii se duceau să se cace. Toţi cei care *foloseau toaleta în aer liber observaseră* că putoarea era *mai rea decât de obicei*. *Cadavrul* descompus era al unui *conducător de ricşă pe* nume Audhen, însă şi *el a fost socotit necunoscut*, *iar în dreptul cauzei* morţii s-a scris „boală”. În *tufărişul de la aeroport*, *peste* drum de Hyatt, a apărut un al patrulea cadavru, cu capul strivit:

un bărbat din Annawadi care căra bagaje la aeroport.

Locuitorii din Annawadi bănuiau că Un Picior lăsase în urmă un blestem şi că tot locul era acum ruinat, putred, *bm-bfid*. Se zvonea că Annawadi şi alte mahalale de lângă aeroport aveau să fie demolate după alegerile parlamentare din anul următor.

Unii locuitori din Annawadi aveau încredere în faptul că Delegatul Subhash Sawant putea întârzia sosirea buldozerelor. Dar la o intersecţie din apropiere flutura în vânt un afiş politic care sugera că se fac înţelegeri. „Tu te prefaci că mă loveşti. Eu mă prefac că plâng. Voi, cei care trăiţi pe domeniul aeroportului, cunoaşteţi această făcătură. Acum celălalt partid spune că va împiedica aeroportul să vă distrugă casele. Atunci de ce oamenii lui se întâlnesc pe ascuns cu guvernul şi cu dezvoltatorii?”

Sunil era terifiat de morţi şi de zvonuri, dar o grijă mai presantă era faptul că sora lui mai mică mai crescuse cu doi centimetri şi jumătate, sporind diferenţa de înălţime dintre ei. În perioada musonului nu era nici pe departe atâta gunoi cât să-l ajute să crească. A fost mai abătut decât oricând atunci când l-a văzut pe alt băiat gunoier din Annawadi, înalt şi mândru, cărând un sac sub greutatea căruia se îndoia.

Era Sonu Gupta, băiatul clipicios. Locuia la şapte colibe de Sunil şi era cu doi ani mai mare. Cu câţiva ani în urmă, când nu era atâta concurenţă la strânsul gunoaielor de pe aeroport, lucraseră împreună pe Şoseaua Mărfii – o colaborare care se sfârşise când Sunil îi rupsese din greşeală nasul lui Sonu. În ultima vreme însă, Sonu părea să dea semne că l-ar fi iertat. Sunil îl găsea uneori zăbovind pe aleea lor înainte de ivirea zorilor, cu o expresie care spunea „hai să lucrăm împreună”.

Faţa în sine era respingătoare: uscăţivă, cu unul dintre ochii ce clipeau des rostogolindu-se în sus. Sonu era şi pe jumătate surd, iar în zilele foarte călduroase îi curgea sânge din nas – o afecţiune ereditară pe care o avea din naştere. Sunil era destul de mare acum pentru a şti ce aveau să spună ceilalţi băieţi dacă reînnoia această alianţă sub standarde. Totuşi era curios cum făcea rost băiatul clipicios de atâta gunoi. În orice anotimp şi cu atât mai mult în cel al musonului, vederea proastă era un dezavantaj serios pentru un gunoier.

Într-o zi, Sunil l-a urmărit pe Sonu la muncă. A fost surprins să constate că un puşti fără niciun prieten în Annawadi avea relaţii profitabile în afaramahalalei-mai ales cu agenţii de pază de la o intrare a marelui complex Air India. În întunericul dinainte de ivirea zorilor, Sonii aştepta în faţa unor porţi de pe Şoseaua Mărfii, cu o mătură ponosită în mână. Într-un târziu, un paznic de la Ali India îi dădea drumul înăuntru şi el începea să măture cu o furie comică. Curăţa trotuarele, ghereta paznicilor, iarăşi trotuarele, îşi ştergea urmele mici şi se apleca atât de mult încât inhala praful pe care-l ridica măturând.

Era o privelişte atât de abjectă încât Sunil o privea cu dispreţ, până când paznicul a golit două coşuri mari de gunoi la picioarele lui Sonu. Atunci Sunil a priceput şmecheria. În mijlocul Şoselei Mărfii, sălbatică, crudă, un *băiat abia în ţi-at în adolescenţă* avea totul pentru el, în spatele *porţilor închise, o bogăţie de pahare de* plastic, cutii de *Coca-Cola, ambalaje de ketchup şi tăvi de* aluminiu de la o *cantină unde mâncau* muncitorii de la Air India.

Într-un *fel sau altul – aspectul lui jalnic*? Sonu cel clipicios reuşise cu paznicii *complexului ce nu* reuşise SunU cu femeile bogate care veneau la orfelinat. Sonu se detaşase din masa *zdrenţăroasă*. Puţin după aceea, Surul ieşea din Annawadi alături de el, doar uşor stânjenit.

Sunil trebuia să *ţipe ca să-l audă Sonu şi* la început nu şi-a dat prea mult silinţa. Pentru rutina zilnică era suficientă o comunicare monosilabică: măturau a Air n-a, făceau rost de sticle şi gunoi de la şefii de bar şi restaurant, apoi se despărţeau ca să acopere o zonă mai extinsă. Surul excela la escaladat ziduri şi fugit de paznicii din aeroport care-l surprindeau prea aproape de terminal. Sonu n-avea de gând să fie bătut de paznici. Calităţile lui erau constanţa şi planificarea sistematică. Prima dată îi plătise pe paznicii de la Air India ca să-i dea gunoiul, dar mai târziu nu-i mai ceruseră bani.

Gunoierul al cărui loc îl luase Sonu la Air India îl bătuse *şi continua să-l înjure când li se încrucişau dnunurile, dar lui Sonu, care atrăsese toată viaţa batjocurile celorlalţi, nu-i păsa de părerile lor. Când îşi termina rondul* zilnic, *stătea pe Şoseaua Aeroportului cu faţa la trafic, lega viguros sforile sacului umflat şi radia tot de mândrie*.

— Tu m-ai învăţat cum să fac treaba asta ca lumea, i-a spus Sunil lui Sonu într-o zi.

Sonu era bun şi împărţea câştigurile pe din două: în cele mai multe zile, patruzeci de rupii sau un dolar de căciulă.

Pe măsură ce munceau au început să vorbească mai mult. La început lucruri mărunte: că degetele de la

picioare erau aproape *la fel de utile ca cele de la mâini pentru a* aprecia dacă un bun era recâclabil –, ca familia, lui Sonu. avea un radio care te curenta la mana când. îl dădeai mai tare. Apoi lucruri mai importante, căci lui Sonu îi plăcea satina sentre prelegeri în timp ce strângea gunoaie. Dacă bei apă din lacul cu apă de canal faci icter, a replicat la afirmaţia lui Snnil că dacă-i necăjeşti pe oameni cu icter faci icter. Sonn te sfătnia de asemenea să eviţi orice contact cu turiştii care state an la Hotelurile de lux, ţinând seama de ce păţise fratele Inima i mic. I-a sugerat de asemenea lui Sunil să se spele pe dinţi mai des decât o dată la o mie de ani, de vreme ce respiraţia Inimirosea mai rău decât a porcilor mâncători de resturi stricate din mahala.

Într-o zi, lângă râul Mitbi, Sonu a găsit un chiştoc înainte ca Sunil să apuce să-l bage în buzunar. Târându-se pe jos, Sonu a început să izbească preţiosul chiştoc cu o piatră. Tutunul a ieşit, filtrul s-a scămoşat şi el a făcut semn din cap către rămăşiţele pulverizate.

— Dacă te mai văd fumând, Sunil? te bat cu o piatră, aşa.

Sonu se opunea la fel de pătimaş fascinaţiei lui Sunil pentru Kalu, hoţul de gunoaie care punea filme pentru băieţii care nu şi le putea permite.

— Stai jumătate de noapte să-l asculţi pe Kalu ăsta şi eu trebuie să pierd o grămadă de timp ca să te trezesc dimineaţa.

Sonu se plângea. Sonu nu înţelegea cum e să dormi mai mult. Spunea:

— În fiecare dimineaţă ochii mi se deschid singuri.

Sunil nu era obişnuit să aibă cineva grijă de el, şi îi plăcea.

Tatăl lui Sonu era un beţiv mai aparte decât tatăl lui Sunil. Din când în când rupea bancnotele pe care le *câştigase în* ziua respectivă reparând drumuri şi spunea:

— *Mă piş pe ele*! *Ce contează* banii?

Însă Sonu avea noroc cu mama lui. Noaptea, ea şi cei patru *copii scoteau rămăşiţele de* material textil de pe

cârlige de rufe roz – pentru o fabrică din apropiere. Ziua vindea pachete *de ketchup şi borcănaşe de gem* expirate pe un trotuar din *apropierea hotelului Leela*. Firmele de alimentare a *liniilor aeriene îi donaseră gemul şi* cutii învelite în *plastic cu firimituri de prăjituri* surorii Paulette, pentru copiii ei nevoiaşi. *Însă călugăriţa le vindea* bunurile expirate femeilor şi *copiilor săraci*, care încercau să le vândă la rândul lor. Sonu o ura pe sora Paulette chiar mai mult decât Sunil.

Sonu era înscris în clasa a şaptea la Şcoala Municipală Marol. Deşi nu putea merge la ore din cauza muncii, se înscria anual, învăţa noaptea şi se ducea la sfârşitul anului să dea examene. Sonu era de părere că Sunil ar trebui să facă acelaşi lucru. Într-o dimineaţă şi-a înclinat capul de parcă ar fi vrut să scurgă surzenia din ureche şi a proclamat:

— Să învăţăm şi o să facem atât de mulţi bani pe cât e de mult gunoiul!

— Tu o să faci, şefu', *a spus Sunil râzând*. *Şi eu o să fiu* săracul, bine?

— Dar tu nu vrei să *fii* ceva, Motu? a întrebat Sonu.

Sonu se obişnuise *să-i spună lui Sunil „Motu"* – *Grăsuţul* descriere care i se potrivea lui *Sunil* doar în comparaţie cu Sonu.

Sunil voia să *fie ceva*, *dar nu i se părea că orele la o* şcoală municipală *le* ofereau şanse mai bune *băieţilor din Annawadi*. *Cei care* terminau şapte sau opt clase *ajungeau* să strângă gunoaie, să repare drumuri sau să ambaleze lotixme Fair and Lovely în vreo fabrică. Doar cei care învăţau la şcoli particulare aveau şansa să termine liceul şi să meargă la colegiu.

Când se întorceau în Annawadi de l-ai colec; t gunoi, Sunil şi Sonu nu mai vorbeau şi şoldurile n săltau în acelaşi ritm în timp ce mergeau. Erau nişte pu, slăbănogi care făceau niscaiva bani – prada. Pe drum umărşăluiau băieţi mai mari şi deodată Sunil şi Sonu se trezeau aruncaţi cu capul în jos, cu nasul în rahatul de bizon.

Un fiu al lui Robert Omul cu Zebrele s-a oferit să-i

apere de băieţii mai mari pentru treizeci sau patruzeci de rupii pe săptămână. Când nu plăteau, îi tăbăcea chiar el.

Sunil îi invidia pe copiii care păreau foarte bine protejaţi. Era de la sine înţeles că o gaşcă Shiv Sena avea să rupă cu bătaia pe oricine se lua de copul Ashei, aşa că nimeni nu o făcea. Copiii Husain aveau un altfel de spate, o familie cât o echipă de cricket. Băieţii hinduşi spuneau că musulmanii se fut non-stop, ca să facă suficienţi copii cât să-i depăşească pe hinduşi. Lui Sunil familiile mari, indiferent de religie, i se păreau un lucru bun, de vreme ce el o avea doar pe Sunita cea mare şi enervantă.

Kalu hoţul de gunoaie avea grijă de Sunil când era prin preajmă, deşi Kalu era la rândul său destul de nuc. Spre sfârşitul după-amiezii, mergea uneori cu Sunil la un morman de cauciuc încălzit pe latura îndepărtată a lacului cu apă de canal, unde unghiul luminii dinainte de amurg făcea ca umbrele ambilor băieţi să pară gigantice. Aici, departe de privirile băiatului copicios, Suini putea să-şi savureze în linişte ţigara zilnică. Kalu fuma şi el, în ciuda tuberculozei pe care o luase cu câţiva ani în urmă.

Celor doi băieţi le plăcea să studieze mahalaua dintr-un punct de observaţie ascuns, peste apă. De pe stânci vedeau cât de aiurea şi de strâmbe erau toate colibele în comparaţie cu liniile drepte ale hotelurilor Hyatt şi Meridien care se ridicau în spatele lor. Colibele păreau să fi căzut din cer şi să se fi comprimat la aterizare.

Celelalte minunăţii de pe malul îndepărtat al lacului erau o mică fermă care părea ca un secret al oraşului şi un arbore de *jamun* în care-şi aveau cuibul mai mulţi papagali. Unii dintre băieţii de stradă prindeau papagalii unul ciite unul şi-i vindeau la Piaţa Marol, dar Sunil îl convinsese pe Kalu că păsările trebuiau lăsate în pace. Sunil le asculta ţipetele în fiecare dimineaţă când se trezea, ca să se asigure că nu *fuseseră răpite peste* noapte. Surul îl socotea pe Kalu papagalul băieţilor de stradă, deşi băiatul mai mare fusese retras în ultima vreme. Chiar şi filmele pe care le punea erau mai întunecate.

Kalu era specializat în coşurile de gunoi din

complexurile alimentare aeroportuare. Firmele de salubritate private goleau aceste tomberoane în mod regulat, dar Kalu învăţase programul maşinilor de gunoi. În seara dinaintea colectării, Kalu sărea gardurile de sârmă ghimpata şi se ocupa de coşurile care se revărsau. Reuşise să facă rost de tăvi de aluminiu de la Chef Air, Taj Catering, Oberoi Flight Services şi Skygourmet. Spunea că tomberoanele Oberoi erau cel mai bine păzite.

Însă obiceiul lui Kalu ajunsese să fie cunoscut de poliţiştii locali. A fost prins de mai multe ori, până când poliţiştii i-au propus o altfel de înţelegere. Kalu putea să păstreze resturile de metal dacă dădea informaţiile culese pe stradă despre traficanţii locali de droguri.

Un traficant de cocaină în costum alb pe nume Ganesh Anna făcea afaceri excelente la aeroport şi de două ori pe săptămână îşi trimitea câţiva dintre distribuitori – bărbaţi din Annawadi de douăzeci şi ceva de ani – să ia cocaina din altă suburbie. Deşi Ganesh Anna îi plătea pe poliţişti ca să-l lase în pace, aceştia nu erau mulţumiţi de partea lor. În schimbul unor informaţii bune despre ora şi locul vânzării de droguri, îl lăsau pe Kalu să-şi vadă de găinăriile cu gunoi. Kalu avea o bucată de hârtie cu numerele de telefon mobil ale ofiţerilor în buzunarul lateral al pantalonilor trei-sferturi – pantaloni de camuflaj roşu cu maro, aruncaţi de Mirchi.

Lui Kalu îi era frică şi de poliţie, şi de Ganesh Anna. Se simţea ca o momeală. Tot aducea vorba despre filmul *Prem Pratigyaa*, în care un golan dintr-o mahala simte că felul lui de viaţă este lipsit de ieşire şi hotărăşte să se sinucidă cu băutură – moment în care apare salvatoare glorioasa Madhuri Dixit”. Kalu se întâlnea adesea cu fetele care aşteptau la cişmea şi nici lui, nici lui Sunil nu li se părea probabil să apară vreo fată nouă, gen Madhuri, care să-l scoată din belea. Varianta mai sigură era să plece din Mumbai, iar tatăl lui cu care rupsese orice legătură îi oferise o şansă de scăpare.

Tatăl şi fratele mai mare, instalatori itineranţi de ţevi, aveau o colibă într-o mahala din apropiere, atârnată

periculos de marginea unui deal; Kalu se plângea uneori că nu se simţise dorit în acea casă înainte să vină să trăiască pe stradă în Annawadi.

— M-am maturizat într-o secundă când a murit mama, i-a spus lui Sunil. Tatăl şi fratele meu nu mă înţelegeau.

Totuşi a fi neînţeles era mai bine decât a fi prins între un traficant de droguri şi poliţie. Tatăl şi fratele ltd se mutau temporar ca să lucreze la un proiect de construcţii în zona deluroasă de lângă Karjat, la două ore de Annawadi. Kalu învăţase să instaleze ţevi când era nuc şi avea să aibă de lucru pe şantier.

Sunil şi-ar fi dorit ca prietenul lui să nu trebuiască şi plece. Annawadi avea să-şi piardă din culoare fără el. Avea să piardă imitaţiile dramatice, cu mişcări din şolduri ale lui *Om Shanti Om* şi amuzamentul mai subtil produs de

— Madhuri Dixit, născută pe 15 mai 1967, cunoscută actriţă de filme în limba hindi.

lui Kalu, *care se* schimba în Funcţie de filmele lui *Preferate*. *De curând. Începuse* să poarte părul lung şi *netezit*, *ca elevul nebun de* colegiu jucat de Salman Khan într-un *film vechi*, *Tere Naam*.

Mai mult decât atât, *hoţii precum* Kalu aveau un statut pe care *culegătorii de gunoaie nu-l aveau* şi, odată cu plecarea lui Kalu, *Sunil avea să fie mai rigid* încadrat în identitatea lui de gunoier, ca Sonu, băiatul clipicios – genul de om pe care ceilalţi îl lăsau să sufere neajutorat şi să moară singur pe stradă.

Cu câteva zile înainte să plece, Kalu i-a spus lui Sunil: – Numele meu adevărat e Deepak Rai. Să nu spui nimănui. Şi zeul meu principal e Ganpati.

Era de părere că Ganpati, zeul-elefant, cel care înlătură obstacolele, ar fi trebuit să fie şi zeul principal al lui Sunil. Ca să-l convingă, Kalu l-a dus într-un pelerinaj de paisprezece kilometri în picioarele goale la templul Siddhivinayak din centrul Mumbaiului.

Mulţi băieţi de stradă aveau convingeri ferme în privinţa zeilor şi sfinţilor pe care trebuiau să-i turneze.

Unii spuneau că Sai Baba e mai rapid decât grasul Ganpati. Alţii susţineau că Shiva putea să-şi deschidă al treilea ochi şi să-i arunce în aer pe amândoi. Mama ltd Sunil murise înainte să apuce să-l înveţe despre zei, iar *el* era prea nesigur de calităţile fiecăruia ca să se poată hotărî asupra unuia, însă, din ce observase în Annawadi, faptul că un băiat auzise de zei nu însemna că zeii aveau grijă de băiat.

Într-o după-amiază, mama lui Abdul a ajuns la centrul de detenţie Dongri udă leoarcă de la ploaie, cu pielea de sub ochi neagră ca fructele de mango. Abdul a ieşit îmbufnat din baracă – cu capul plecat, a lovit un bolovan de noroi cu piciorul. Venise să-l ia acasă. Un judecător hotărâse că nu era genul care să fugă înainte de procesul de la instanţa pentru minori şi îi dăduse drumul cu instrucţiuni stricte: până la proces, prezintă-te la Dongri în fiecare luni, miercuri şi vineri, ca să dovedeşti că nu ai fugit.

Abdul a urmat-o pe mama lui de-a lungul unui coridor lung şi rău mirositor plin de copii, a traversat curtea şi a ieşit în stradă. Mai picura doar şi se vedea un soare slab, jos şi palid.

— Deci când e procesul? a întrebat-o. Când e procesul tatii?

— Nu se ştie, dar nu-ţi face griji, a spus Zehrunisa. Lasă totul în seama lui Allah şi continuă să te rogi. Acum avem un avocat care va spune ce trebuie şi apoi totul se va sfârşi, pentru că judecătorul o să găsească adevărul.

— O să găsească adevărul, a repetat el sceptic.

De parcă adevărul era un ban aruncat pe drum.

A schimbat subiectul.

— Ce face tata?

— Nu le dau medicamente la Arthur Road şi nu are loc să doarmă. Of, e groaznic să-l văd acolo – are faţa atât de micşorată. Dar Kehkashan spune că în închisoarea ei nu e prea rău. Se roagă mult, pentru noi toţi. Spune că aşa vrea Allah, să fim loviţi de necazuri din toate părţile.

— De ce nu l-ai scos întâi pe tata? a întrebat. Nu e

drept să ies eu înaintea lui.

Oftând, Zehrunisa i-a povestit de toate rudele şi prietenii care refuzaseră să o ajute cu cauţiunea şi despre umilirea ei în faţa familiei presupusei lui logodnice.

— Pentru ăştialalţi, ce ni s-a întâmplat e doar o distracţie – ceva despre care să vorbească dacă se plictisesc, a spus Abdul încruntat. Acum ştim sigur că nimănui nu-i pasă de noi.

A urmat o tăcere densă. Apoi a întrebat-o pe mama hi despre afacerea cu gunoaie.

a. U coordonarea lui Mirc Hi, se prăbuşise. Toţi gunoierii *u vindeau bărbatului familian cu* salonul de jocuri.

Abdul a scos un sunet ca un sughiţ amplificat. Ar fi trebuit să-şi dea seama. *Părinţii îl* crescuseră pe Mirc Hi pentru ceva mai bun decât munca cu gunoiul. Chiar şi Abdul îşi dorise ceva *mai bun pentru* Mirc Hi.

Bine, a spus după o vreme, apăsându-şi cu un deget buza de jos care zvâcnea.

Doar părea o *situaţie* deznădăjduită. Avea s-o ia de la capăt, să muncească mai mult decât înainte şi să încerce să nu se supere prea tare că pierdea trei zile pe săptămână cu drumurile la *Dongri*. *Veniturile* suplimentare aveau să fie sacrificate deciziei de a merge pe calea virtuţii recomandată la Dongri de Maestru şi de a se ţine toată viaţa departe de celulele pentru interogatorii ale poliţiei. Nu avea să mai cumpere bunuri furate.

Mama lui părea de acord cu decizia. Spera că îl şi ascultase. Părea pe jumătate absentă, epuizată cum era, şi cu siguranţă nu ascultase mai târziu, când o întrebase dacă suferinţa i-ar putea fi recompensată cu un iPod.

Gunoierh au observat că Abdul era mai vorbăreţ de când se întorsese de la *Dongri*. *La cântar îi tot* întreba dacă obţinuseră pe căi cinstite bunurile. Între rundele de cumpărături precedate de noile interogatorii, spunea fraze scurte ciudate:

— Pot să-ţi spun ceva?

— Asta am de spus.

După care vorbea la nesfârşit despre un profesor de la Dongri, care văzuse în natura lui un *taufeez*, o fineţe anume.

Abdul pretindea că vorbea mereu cu Maestrul – că individul fusese atât de fascinat de Abdul încât îi dăduse numărul de telefon mobil. Toată lumea ştia că sortatorul de gunoi minţea. Pe băieţii de stradă nu-i deranja minciuna; ticluirile fantastice făceau timpul să treacă. Li se părea doar amuzant că minţea că e prieten cu un profesor. Singurul băiat care mai spunea asemenea minciuni de ratat era Sunil, căruia îi plăcea să susţină în faţa băieţilor noi că era în clasa a cincea, între primii din clasă.

Abdul a avut un nou auditoriu pentru poveştile lui despre Maestru când semiprietenul său Kalu s-a întors de la şantierul din Karjat la jumătatea lui septembrie. Kalu se îngrăşase, datorită penuriei de Eraz-ex din afara oraşului.

Zehrunisa, surprinsă că-l vedea pe Kalu întors atât de curând, l-a chemat în casă la o farfurie de resturi, mai multe decât de obicei, pentru că familia Husain ţinea Ramadanul. Zehrunisa ţinea la Kalu, era de părere că avea nevoie de mamă. Kalu nu o contrazicea. îi spunea Zehrunisei *Amma*, Mamă, de un an – un alint care îl stânjenea un pic pe Abdul.

— Tatăl tău e tot la munte? l-a întrebat ea.

— Da, dar Amma, a trebuit să plec. Nu voiam să fiu la ţară acum.

Mumbaiul era în mijlocul unor festivităţi frenetice în cinstea iubitului său Ganpati. În două zile, în sunet de tobe şi urale, milioane de oameni din Mumbai aveau să aducă idoli meşteşugiţi cu dragoste ai zeului-elefant la apă, pentru a-i scufunda. Era un ritual pe care protectorii mediului nu-l vedeau cu ochi buni, însă pentru Kalu era punctul culminant al întregului an.

— Trebuia să rămâi, l-a admonestat Zehrunisa. Abia te-am recunoscut, aşa de sănătos arăţi. De ce să-l laşi aşa pe tatăl tău? O să-ţi reiei vechile obiceiuri aici.

— Nu mă apuc iar de furat, i-a promis. Sunt bun, îmi e mai bine acum, nu vezi?

— Da, eşti bun, îţi e mai bine, a fost de acord Zehnmisa. Dar oare hoţii pot să se schimbe cu adevărat? Dacă da, eu încă n-am văzut.

oua zi, Kalu a strâns gunoi de la aeroport cu Sunil. Seara, după ce i-au vândut gunoiul lui Abdul, au zăbovit cu el în faţa salonului de jocuri. Cei trei băieţi stăteau de vorbă despre lucrurile obişnuite – mâncare, fete, preţul deşeurilor – când un handicapat *pe* nume Mahmoud, drogat şi cu ochii sticloşi, l-a izbit pe Abdul în piept din motive doar de el ştiute. Alt Un Picior furios. Evident, Abdul nu avea de gând să se bată cu el. S-a dus acasă să se culce. Sunil la fel.

Kalu nu avea casă unde să se retragă. S-a hotărât să meargă la aeroport, traversând strada către afişajele albastre luminoase care indicau drumul spre terminalul internaţional. SOSIRI, jos. CĂLĂTORIE PLĂCUTĂ.

A doua zi de dimineaţă, Kalu zăcea în faţa porţilor roşu cu alb ale Air India: un cadavru fără tricou, cu o freză ce semănase cândva cu a lui Salman Khan, chircit în spatele unui gard înflorit.

UnsPrezece

SOMN PE săturATE

O MATAHALĂ MUSTĂCIOASĂ DE POLIŢIST pe nume Nagare a intrat în Annawadi pe motocicletă, cu drogatul handicapat care-l lovise pe Abdul cu o seară înainte legănându-se în spatele lui. Motocicleta a frânat brusc în faţa Zehrunisei, care se tocmea cu un gunoier. A început să tremure la vederea chipului poliţistului. Nagare ăsta nu avea faţa pe care o aveau de obicei poliţiştii când veneau să ceară bani. Avea o faţă încordată, rea, în spatele căreia nu reuşea să desluşească nimic. Deci avea să vină cu noi necazuri în completarea celor pe care le avea deja familia.

Nu, era paranoică, la fel ca Abdul. Poliţistul voia doar să ştie unde pot *fi găsite* rudele lui Kalu, iar Mahmoud, drogatul handicapat, îi spusese că ea trebuie să ştie. Zehrunisa a răsuflat uşurată, până când Nagare i-a spus de ce îl interesa.

— Băiatul a murit, i-a spus încruntându-se, şi abia a avut timp să se întristeze când poliţistul a plecat în viteză, pentru că l-a auzit imediat pe Abdul cum se prăbuşea.

Timp de săptămâni în şir fiul ei cel mare încercase să uite ce i se întâmplase în celula poliţiei. Acum, într-o clipă, ceva pecetluit înăuntrul lui se deschisese. Nu-şi mai amintea mecanica respiraţiei şi a început să vorbească cu o voce întretăiată, agitată. KLaivx, sirxgxxrxxl lui serrxiprve e. mort. Deci acum urma să fie arestat pentru, crimă. Poliţia avea să-i întindă o capcană, cum făcuse şi Patima.

— Ştiu. că aşa va fi, repeta mereu.

Drogatul, Mahmoud, trebuie să le fi spus deja poliţiştilor că Abdul fusese pe stradă cu Kalu în seara anterioară. Aceasta avea să fie dovada pentru condamnarea lui Abdul. Aveau să urmeze alte bătăi la poliţie şi după aceea decenii la închisoarea Arthur Road. S-a târât pe jos şi a înghiţit în sec, apoi s-a ridicat şi a alergat în colibă, unde nici măcar Kehkashan, ieşită pe cauţiune, nu a putut să-l consoleze. Simţea nevoia să se ascundă din nou, dar de data aceasta nu în mormanul de gunoi…

Kalu a fost ucis! I-au scos ochii! I-au băgat o seceră în cur!

Alţi băieţi, mai puţin traumatizaţi de viaţă, dăduseră fuga să vadă cadavrul şi poveştile lor zburau acum prin aleile mahalalei. Sunil nu a vrut să le creadă, trebuia să vadă cu ochii lui. A pornit-o, evitând maşinile de pe Şoseaua Aeroportului.

Ceilalţi băieţi spuseseră că trupul lui Kalu era în grădină, dar care grădină? De doi ani, de când cu transformarea estetică a aeroportului, coordonată de conglomeratul GVK, tot locul era sufocat de flori. Grădini erau şi lângă hotelul Leela, nu? în supărarea lui, harta mintală a zonei de aeroport i s-a inversat.

Când a ajuns în sfârşit la grădina corectă, se strânseseră funcţionari de la Air India şi GVK, iar poliţia îi ţinea *pe toţi* ceilalţi la distanţă. Alt băiat i-a spus lui Sunil d ciorile îi luaseră ochii lui Kalu şi îi lăsaseră să cadă în

arborii de cocos.

Sunil a privit de la depărtare cum cadavrulpe jumătate dezbrăcat *al lui Kalu a fost băgat într-o dubă apolitici A privit* cum *pleca duba. Nu mai avea la ce să privea»*

decât la banda galbena a poliţiei – o panglică banală de *plastic care trecea printr-un strat de heliconii* portocalii, cu *florile ca ciocurile deschise ale unor pui de* pasăre.

Sunil s-a întors şi a plecat acasă, printre pilonii imenşi *ai autostrăzii suspendate care construia în* mijlocul Şoselei *Aeroportului, pe lângă un rând de semne înfipte* acolo de *GVK pe care scria NE PASĂ NE PASĂ NE PASĂ, pe* lângă zidul lung cu *reclamă la plăci de gresie de o* frumuseţe perenă. *Se simţea mic şi trist şi inutil. Cine să-i fi* făcut aşa ceva *prietenului său? Dar vălul de şoc şi durere nu-i acoperea cu totul înţelegerea ierarhiei sociale în mijlocul căreia trăia. Pentru băieţii din Annawadi, Kalu fusese o vedetă. Pentru autorităţile din oraşul de sus era o* pacoste de care trebuiau să scape.

Oficial, jurisdicţia poliţiei Sahar era unul dintre cele mai *sigure locuri din regiunea* Mumbai*. În doi ani, în* toată *jurisdicţia, care* cuprindea aeroportul, hotelurile, clădirile de birouri şi zeci *de şantiere şi mahalale, se înregistraseră doar două crime. Ambele cazuri fuseseră* rezolvate prompt.

— Descoperim toate crimele, *succes sută la sută, îi* plăcea să spună *inspectorului-şef Patil, care conducea* secţia Sahar.

Dar poate că exista un truc în spatele acestui procentaj: nu erau detectate uciderile celor neînsemnaţi.

Răpus de o „boală incurabilă”, a fost concluzia la care a ajuns repede Măruţi Jadhav, inspectorul care se ocupa de cazul lui Kalu. La morga spitalului Cooper s-a hotărât şi natura „bolii incurabile”. Deepak Rai, în vârstă de cincisprezece ani, cunoscut sub numele de Kalu, murise de tuberculoză – aceeaşi cauză a morţii ca şi cea atribuită gunoierului însângerat care se stinsese încet pe stradă.

Băieţii activi, care sar garduri, nu mor deodată de

tuberculoză. Un lucru pe care locuitorii din Annawadi 3 ştiau la fel de bine ca patologii era că moartea de TBC era chinuitor de lentă. Dar dovezile de pe trupul lui Kalu au fost făcute repede scrum pe un rug de la Crematoriul Parsiwada de pe Şoseaua Aeroportului, iar cauza morţii notată conştiincios într-un registru oficial ars la mijloc de o ţigară uitată. Apoi fotografiile cu trupul mort al băiatului, făcute în conformitate cu regulile poliţieneşti, au dispărut din dosarul de la secţia Sahar.

După cum aflaseră deja Abdul şi familia lui, secţia de poliţie nu era un loc unde victimele să fie ajutate şi siguranţa publică pusă la mare preţ. Era un bazar aglomerat, ca şi multe alte instituţii publice din Mumbai, iar anchetarea morţii lui Kalu nu era o activitate generatoare de profit. În schimb moartea lui a dat poliţiei pretextul pentru a curăţa zona aeroportului de alţi băieţi de stradă din Annawadi.

După moartea lui Kalu, cinci dintre băieţii de stradă au fost săltaţi şi duşi la celula „neoficială” a secţiei de poliţie Sahar. Au fost bătuţi în numele unei anchete şi eliberaţi după ce li se sugerase că, dacă se mai apropiau de aeroportul din ce în ce mai elegant, riscau să se trezească acuzaţi de uciderea lui Kalu. Băieţii nu ştiau că poliţia clasase deja cazul ca moarte din motive naturale.

Unul dintre băieţii eliberaţi, pe nume Karan, a fugit din Annawadi, a fugit din oraş şi nu s-a întors niciodată. Altul, Sanjay Shetty, s-a apucat să strângă cu furie gunoi şi l-a dus la familia Husain pentru a-şi finanţa propria fugă.

Zehrunisa a înghiţit în sec când l-a văzut.

— Ce-i cu faţa ta? a întrebat. De ce plângi?

Sanjay, în vârstă de cincisprezece ani, ieşea în evidenţă între ceilalţi băieţi de stradă prin înălţimea neobişnuită, frumuseţe şi accentul său tărăgănat din sudul Indiei.

— *Orice cuvânt ai spune, pare* încărcat de iubire, îl *necăjise cândva Zehrunisa. îl* topeşti pe om, la cum vorbeşti.

Acum Sanjay abia reuşea să articuleze cuvintele.

— *Linişteşte-te*, *i-a spus Zehrunisa*. Spune-mi ce s-a *întâmplat*.

Între suspine, *i-a spus că văzuse cum Kalu* fusese atacat de un grup de *bărbaţi pe întuneric*, *lângă* poarta Air India. *Apoi i-a spus de bătaia pe care o luase el la* secţia de poliţie. Sanjay nu ştia *de ce să-i fie mai teamă*: *că* agresorii lui Kalu aveau să *descopere că fusese de faţă şi* să vină după el sau că *poliţiştii aveau să-l înhaţe şi să-l* supună unui nou interogatoriu.

Nu mai putea să doarmă în şanţurile din Annawadi şi se ducea la mama lui, pentru că nu ştia unde altundeva să se ducă. După ce coliba de *lângă* aeroport a *familiei sale* arsese, femeia se mutase la opt *kilometri* mai jos, la Dharavi, cea mai mare mahala a oraşului.

Zehrunisa era şi ea de părere că Dharavi era un loc unde un băiat se putea pierde în mulţime mai bine decât în Annawadi. I-a pus lui Sanjay banii în mână şi l-a privit cum fugea.

Când Sanjay a ajuns în Dharavi, sora lui de paisprezece ani, Anandi, făcea chutney de roşii pentru cină. Era să scape bolul când i-a văzut teama de pe chip. Cei doi erau apropiaţi şi, de curând, când avusese în mod excepţional nişte bani de cheltuială, îşi tatuase iniţială ei alături de a lui pe antebraţ. Anandi îl dojenea adesea spunând că un be care-şi iubea sora cum susţinea el că ar iubi-o ar veni mai des acasă. Dar coliba lor de optsprezece metri pătraţi era prea mică pentru trei oameni, iar lui Sanjay îi plăcea să fie în preajma aeroportului – spunea că îl face să simte că are o şansă să scape.

Sanjay a luat-o de mână pe sora lui şi, stând pe jos cu genunchii lipiţi, i-a spus că văzuse un grup de bărbaţi dând năvala peste Kalu.

— Mi-au omorât prietenul, tot repeta. Pur şi simplu l-au aruncat.

Ca pe un gunoi.

După ce şi-a revenit, Sanjay a început să-i ţină prelegeri surorii lui: să n-o supere pe mama lor, care era încă la muncă, o îngrijea pe o bătrână dintr-un cartier de

clasă mijlocie; să se ţină mai serios de carte.

Sora lui îl privea nedumerită:

— Ce vorbeşti, Sanjay? Carte? Ca şi tine, trebuie să muncesc şi să câştig bani. Şi tu îi faci supărări mamei, nu eu.

— Să şi dormi ca lumea, a spus el, fără să o audă. Nu cred că dormi foarte bine.

Anandi nu ştia de unde scotea fratele ei tonul părintesc. Era oare de la Eraz-ex? S-a ridicat, nerăbdătoare, îi părea rău că acest Kalu fusese omorât. îl întâlnise o dată; o lăudase pentru cum gătea, o făcuse să râdă. Dar nu putea să stea şi să-l ţină pe Sanjay de mână, când avea de pregătit legumele şi orezul. Când s-a întors spre aragaz, Sanj ay s-a întins pe jos şi a închis ochii, poate pentru a da formă ideii lui despre dormit ca lumea.

Când după o oră a venit mama lui, Sanjay eram picioare şi agitat, asculta un duet de pe un album numit Phir *Bewafaai*: *Dezamăgit în dragoste*. „Muzica de inimă albastră a lui Sanj ay", îi plăcea mamei lui să spună, dând octm peste cap.

„Doar o neînţelegere", cânta soţul vinovat, iar socialui trădată îi răspundea cântând un plan de răzbunare. Vocea mamei lui Sanjay i-a acoperit pe amândoi.

— Mi-e rău! Of, am mâncat ceva stricat la prânz!

A luat-o la fugă spre toaletă strigând:

— *Stai, Sanjay. Nu pleca.*

— *Nu plec, a promis.*

Când marna lui s-a întors, sora lu'. i era isterică şi el se *contorsiona pe jos. Mama lui l-a ridicat*, crezând că are un atac de *apoplexie, şi a simţit* un miros chimic în respiraţia lui. Sora lui a recuperat o *sticlă albă de* plastic din colţul camerei. îl văzuse jucându-se cu ea mai devreme, presupusese că e săpun de făcut baloane – lui Sanjay îi plăceau la nebunie baloanele de săpun. Dar sticla goala de plastic conţinuse otravă de şobolani. ana

Saniav s-a rostogolit cu faţa spre perete şi a refuzat apa cu sare pe care mama lui o pregătise ca să-l facă să

vomite. A mai trăit, două ore după ce a ajuns să se, talul public. La miezul nopţii, întorcându-se copleşita de durere în Dharavi, mama lui a aruncat în şanţ reţeta pe care i-o dăduse doctorul lui Sanjay. Nu avusese timp să iasă în stradă şi să ia medicamentele.

Ancheta poliţiei privind moartea fiului ei s-a încheiat la fel ca ancheta privitoare la moartea lui Kalu. În actele oficiale, Sanjay Shetty nu era nici martorul vulnerabil al unui omor, nici victima ameninţărilor şi bătăilor poliţiei. Era un dependent de heroină care hotărâse să se sinucidă pentru că nu-şi permitea o nouă doză.

La New Delhi, politicienii şi intelectualii se plângeau în discuţii particulare de „naţionalitatea" maselor needucate din India, dar când însuşi guvernul dădea răspunsuri false la îngrijorările presante ale cetăţenilor, creşteau zvonurile şi conspiraţiile. Uneori conspiraţiile se transformau în alinare.

În încercarea de a înţelege morţile lui Kalu şi Sanjay, Sunil şi Abdul au devenit mai apropiaţi. Nu chiar prieteni, ci mai degrabă o categorie fără nume şi nu tocmai voluntară de relaţie în care doi băieţi se simţeau legaţi de doi băieţi morţi. Sunil şi Abdul petreceau mai mult timp împreună, însă vorbeau cu formalismul ciudat al celor care înţelegeau că multe dintre cele spuse nu aveau nicio importanţă şi că multe dintre lucrurile importante nu puteau fi spuse.

Sunil era sigur că paznicii de la Air India îl omorâseră pe Kalu când îl prinseseră furând din materialul lor reciclabil. Abdul bănuia că fusese ucis de traficanţii de droguri despre care dădea informaţii.

— A murit ca un câine, oricum, spunea adesea Abdul, ceea ce îl ducea pe Sunil cu gândul la câinele sugrumat din filmul cu Will Smith pe care îl văzuse cu Kalu la Pinky Talkie Town.

Mirchi era de părere că băieţii trebuiau să schimbe subiectul.

— Da, a furat gunoi, dar era gunoiul *lor*. Deci era normal să moară aşa.

Băieţii de stradă dădeau vina pe alţi băieţi de stradă.

— Mahmoud – eu pe el îl bănuiesc.

— Probabil că a fost Karan, şi apoi a fugit.

O lipsă de încredere corozivă, molipsitoare, se lăsa pe aleile mahalalei. Poate că duhul Fatimei avea ceva de-a face cu ea. Sau poate că nu.

Tatăl lui Kalu s-a supărat pe femeia de la al cărei chioşc de lângă aeroport îşi cumpăra Kalu orez cu pui şi chili. Auzise anumite lucruri şi tatăl lui Kalu se aşteptase să-i spună ce se întâmplase de fapt.

— Ce Kalu? Care Kalu? spusese ea, cu privirea în crană Până *la urmă, când cei de la poliţie şi morgă refuzaseră să-i spună adevărul despre moartea fiului său, începuse să dea vina mai ales pe femeia cu orezul cu pui şi chiti*.

Mama lui Sanjay nu ştia pe cine să dea vina. *Timp de câteva săptămâni după sinuciderea fiului ei, mergea nesigură prin Annawadi şi îi întreba pe toţi cei pe care* îi *întâlnea dacă-i puteau spune de ce îşi* luase viaţa fiul ei.

— *Cum pot să dorm fără să ştiu*? *o* întreba pe fiica ei. Am *toată lumea în cap şi nu are* niciun sens.

Sunil şi băieţii de stradă erau îndoiţi când o vedeau pe mama lui Sanjay. O ştiau dinainte să se mute în Dharavi. Faptul că acum arăta de trei sute de ani era un indiciu despre cât de mult îşi iubise fiul. Dar cum să explici moartea lui Sanjay fără să vorbeşti despre a lui Kalu, fără să vorbeşti despre poliţia Sahar? Chiar şi bărbatul familian cu salonul de jocuri, care avea legături strânse în poliţie, se temea să rostească numele lui Kalu. Aşa că mama lui Sanjay nu a aflat decât ce a îndrăznit să-i şoptească altă mamă, care dormea pe stradă:

— Fiul tău a murit cu inima plină de teamă.

Solul din faţa porţilor roşii cu alb ale Air India era bun şi argilos. Încet-încet, cu sprijinul echipei de grădinărit a aeroportului, o formă de trup de mărimea unui băiat dintre flori a dispărut. Într-o după-amiază, Sunil s-a târât până acolo şi a studiat scoarţa pământului. Nu a găsit nicio urmă.

partea aIV-a ura şi la gară

Nu-ţi bate capul cu gândul la asemenea vieţi cumplite.

— Zehrunisa Husain *doisprezece*

SERJ DE DANS

La *SFÂRŞITUL LU1 septembrie 2008*, *Asha* era stăpână peste Annawadi. Nu avusese *loc niciun* eveniment major, nicio încoronare ca şef *al mahalalei*. *Fusese mai* degrabă o serie *de paşi mici către momentul în* care coada de petiţionari se întinsese până în faţa colibei ei, poliţiştii îi răspundeau cu *promptitudine la* apeluri şi Delegatul Subhash *Sawant*, *înainte să se adreseze locuitorilor*, *îi oferise scaunul de plastic din* dreapta lui. Patronul îşi recâştigase încrederea, acum, că acuzaţia legată de certificatul fals *de castă părea blocată la instanţă*. Aşezată alături de *el pe* scena *de lângă lacul cu apă de canal*, Asha părea aproape egala *lui*, *cu lanţul de aur pe care îl* purta, foarte asemănător cu al lui. *Al ei fusese finanţat de* grupul de autoajutorare şi din *împrumuturile cu dobândă ridicată acordate femeilor sărace*.

Liniştită *datorită puterii*, *Asha nu a mai* inventat scuze complicate în legătură cu *bărbaţii cu care se întâlnea* noaptea târziu. Când soţul *ei a ameninţat-o că se sinucide*, *l-a mângâiat*, *dar nu a promis să se schimbe*. *A luat* în greutate aproape cinci *kilograme*, *ceea ce i-a netezit cutele de* sub ochi-o ultimă urmă a *anilor în care* muncise pământul.

Principalul *ei regret era că nu avea o confidentă cu care să savureze acest nou triumf*. *Secretele ei o izolaseră de* alte femei; trebuise să *închidă uşile care duceau la ea*.

N-am eu prieteni adevăraţi, îi spunea lui Manju.

Dar acum până şi fiica ei părea să se fi îndepărtat. În rarele ocazii când Manju o privea în ochi, aducea vorba de subiectul care Ashei îi plăcea cel mai puţin, Un Picior.

Dacă morţile lui Kalu şi Sanjay îi afectaseră pe băieţii care stăteau pe stradă, moartea Fatimei le revenea mereu în minte femeilor din Annawadi. La două luni după spectacolul public al arderii, se insinuase în nenumărate

povestiri. Părerea de rău a Fatimei pentru ce făcuse fusese dată uitării, fapta ei era interpretată ca un protest înflăcărat.

Împotriva a ce anume protestase nu era clar. Pentru cei mai săraci, sacrificiul era o reacţie faţă de sărăcia copleşitoare. Pentru handicapaţi, reflecta lipsa de respect faţă de cei cu probleme fizice. Pentru cei prinşi în căsătorii nefericite, care erau legiune, era un rechizitoriu curajos împotriva uniunilor opresive. Aproape nimeni nu vorbea despre invidie, dale de piatră, pereţi prost construiţi sau moloz căzut în orez.

Într-o seară, soţia proprietarului de bordel se îmbibase în kerosen pe maidan, strigase numele Fatimei şi ameninţase că va aprinde un chibrit. În altă seară, o femeie bătută de soţ chiar *aprinsese* chibritul. Supravieţuise într-o asemenea stare încât Manju şi prietena ei Meena începuseră să discute în întâlnirile lor secrete de fiecare seară de la toaletă publică despre metode mai sigure de sinucidere.

Doar Meena cea de cincisprezece ani ştia că Manju se gândise să-şi ia viaţa în seara în care Asha plecase de la aniversarea de patruzeci de ani şi în alte seri, după aceea, în timp ce Manju era copleşită de ruşine şi griji din cauza aventurilor mamei ei, Meena nu putea să-i ofere decât o privire detaşată. Propriii ei părinţi şi fraţi o băteau regulat, tare, iar marile excursii din zilele în care era consemnată erau vizite la cişmeaua publică şi la toaletă. După părerea Meenei, o mamă care-i finanţa fiicei ei colegiul, o pălmuia rar *şi nu-i aranjase* căsătoria la cincisprezece ani putea fi iertata pentru alte defecte.

Meena o încuraja pe Manju să-şi spună cele mai negre gânduri. Se spunea că acesta e modul modern, sănătos, să le faci faţă.

— Spui mereu *că* florile pe care mi le pun în păr nu se veştejesc niciodată, i-a spus lui Manju într-o seară la toaletă. Florile trăiesc pentru că nu am nimic întunecat în inimă. Las lucrurile rele să iasă.

Manju a tresărit. Nu voia ca purtarea mamei ei să

iasă mai mult decât ieşise deja.

— Înseamnă că inima mea e neagră, a replicat. Florile din părul meu mor în două ore.

Lui Manju i se părea mai înţelept să nege, cum învăţase la ora de psihologie – pur şi simplu să nu se mai gândească la mama ei.

— Dacă nu blochez aceste gânduri, n-am să pot învăţa, spunea.

Examenele care urmau să hotărască dacă avea să fie prima fată absolventă de colegiu din Annawadi erau peste doar câteva luni.

Bazându-se pe teoria *inconştientului*, *Freud ne* spune că o fantezie este o *dorinţă nesatisfăcută care se împlineşte* în imaginaţie. împarte *fanteziile în două grupuri*:

a. ambiţii b. erotice

Bărbaţii tineri au mai multe ambiţii. Femeile tinere au mai multe dorinţe erotice. Oamenilor obişnuiţi le e ruşine de fanteziile lor şi le ascund.

În timp ce învăţa pe de rost însemnările de psihologie de la profesorul ei, Manju şi-a dat seama că trebuia să blocheze un al doilea subiect dureros: Vijay, eroul din clasa mijlocie a Corpului de Apărare Civilă, care o luase cândva de mână.

— În următoarea viaţă poate vei fi soţia mea, îi spusese de curând. De data asta, nu.

Sfârşitul lui septembrie era vremea gândurilor romantice pentru multe tinere din Annawadi. Sărbătoarea anuală a cochetăriei, festivalul Navratri, stătea să înceapă.

Sărbătorile pe care băieţii le aşteptau cu cea mai mare nerăbdare erau Holi şi Haandi. De Holi se luptau între ei cu baloane pline de apă colorată; de Haandi făceau scări umane şi se aruncau pe burtă în noroi. Fetele din mahala nu aveau voie să se rostogolească prin noroi. Navratri – nouă seri de dans – era festivalul în care puteau fi egale cu băieţii sau chiar mai bune decât ei. În aceste nopţi de la sfârşitul anotimpului musonului se spunea că zeiţa Durga se lupta cu răul din univers şi biruia. Se

sărbătorea divinitatea feminină şi până şi Meenei părinţii îi dădeau voie să danseze şi să strălucească.

În prima seară de Navratri din anul precedent, Meena şi Manju se gătiseră ore în şir. Un sari albastru închis pentru Manju, care acum, că avea sâni şi şolduri ca mama ei, îi venea. Şalvari kameez de un roşu şic pentru Meena, care era tot subţire, indiferent câţi biscuiţi Good Day înghiţea.

Meena nu putea să nu fie uimită de Manju: de silueta, de eleganţa ei, de faptul că putea să stea cu spatele şi fundul drepte, complet nemişcată. Meena era mai degrabă imaginea neastâmpărului. Dar când îşi dădea capul pe spate şi râdea, cu dinţii lucioşi, frumuseţea ei ieşea mă mult în evidenţă. Arăta ca o fată care făcea să se întâmple lucruri interesante. Însă nu se întâmpla nimic interesantcu siguranţă nu de Navratri în 2007. Fetele îşi făcuseră intrarea în prima seară de dans doar cât să le ude leoarcă ultima ploaie a anotimpului. Scena de lângă lacul cu apă de canal era singurul loc fără noroi. Porcii sălbatici care se aşezaseră lângă ea puţeau a muson prea lung.

Navratri 2008 avea şanse să fie mai bun, de vreme ce Asha avea să coordoneze coregrafia. Ştia ce însemnau aceste nouă nopţi pentru fete. Plănuia, printre altele, să aducă o formaţie, un *DJ cu boxe* puternice, un templu temporar mare în care să fie un idol al zeiţei Durga şi luminiţe deasupra maidanului, sub care să se desfăşoare dansu'. Liderii Shiv Sena şi cei ai rivalilor, Partidul Congresului, contribuiseră cu bani pentru aceasta extravaganţă. Alegerile se apropiau şi, în încercarea, de a atrage de partea ei milioane de alegători din mahala e, clasa politică era într-o dispoziţie generoasa

Locuitorii din Annawadi aveau nevoie de distracţii exuberante, pentru că o recesiune care începuse în Occident tocmai ajunsese în India. Deodată, legături cândva profitabile cu pieţele globale îi trăgeau înapoi pe locuitorii mahalalelor. Preţurile bunurilor reciclabde scădeau. Locurile de muncă temporare în construcţii dispăreau, căci proiectele care se opriseră în timpul

unisonului stagnau în continuare din lipsa finanţării externe. Între timp, preţurile alimentelor creşteau năvalnic, mai ales din cauza ploilor rare şi a recoltelor slabe din Vidarbha şi din alte puncte importante pentru agricultură.

Reacţia *politică la aceste greutăţi – DJ-i şi luminiţe colorate – era o tradiţie încetăţenită în Mumbai. În zilele de festival* dinaintea alegerilor, *mahalalele oraşului erau la fel de strălucitoare ca şi cartierele bogate cu clădirile lor pucca şi de zece ori mai zgomotoase. Meenei îi plăceau la nebunie formaţiile, amplificatoarele şi luminile care clipeau. Avea să fie ultimul ei Navratri înainte să înceapă o viaţă care o îngrozea, ca mireasă adolescentă într-un sat familian Nadu.*

Cândva Meena se mândrea că fusese prima fată născută în Annawadi. Dar acum, că se pregătea să plece din Mumbai, era îngrijorată că muncile casnice erau singurul lucru pe care îl învăţase de la oraşul ei. În Annawadi, nimic din ce curăţa o fată nu rămânea curat. De ce oare oamenii priveau acest lucru ca pe un eşec al fetei? De ce ţipa mama ei la ea când, ca toţi ceilalţi, îşi pierdea două ore din dimineaţă la coadă la o cişmea din care apa picura.

Toate emisiunile de la televizor anunţau o Indie nouă şi mai bună pentru femei. Telenovela ei preferată în limba familiană era despre o fată singură cu studii care lucra la birou. În reclamele ei preferate, o sirenă din filmele din sudul Indiei recomanda, împreună cu sucul acidulat de portocale Mirinda, mai multă distracţie, un pic de sălbăticie.

Meena nu ştia cum să ajungă la această nouă Indie cu femei hotărâte, care sfidau convenţiile. Poate Manju să ajungă acolo, cu diploma ei de colegiu. Meena nu-şi putea da seama, căci nu cunoştea nicio femeie care să fi terminat colegiul. Dar când se uita la telenovele şi la reclamele la Mirinda, simţea uneori că viaţa ei se desfăşura la suprafaţa existenţei. Era obligată să îndure diferite lucruri – bătăi, recenta logodnă. Dar ea hotăra vreodată ceva?

Un băiat, altul decât logodnicul ei, se îndrăgostise de curând de ea. În telenovele, aşa ceva ar fi fost senzaţional, în viaţa ei înlănţuită, era o distracţie măruntă, dar binevenită. Băiatul era prieten cu fratele ei mai mare: un muncitor la fabrică dintr-o mahala învecinată care era pe cale să accepte o slujbă de menajeră în Golful Persic-sin gurul mod, îşi spunea, să facă destui bani ca să poată întreţine cândva o şotie şi o familie. Într-o seară, când era în vizită la fratele ei, i-a strecurat Meenei numărul de telefon. În altă seară ea l-a format de la un telefon public. La al şaselea sau al optulea apel ilicit, el i-a spus că este viitoarea soţie după care tânjea.

Flirtul ajunsese prea departe. *Meena i-a dat* un răspuns *pe care l-a socotit onorabil*:

— *E în regulă că mă iubeşti*. *Mă* bucur. Dar mă voi mărita cu *altcineva*, *aşa că trebuie să mă consideri doar o prietenă*.

Manju a fost uşurată, *de vreme ce Meena* era o fată foarte *transparentă*, *nepriceputa la* ascunzişuri. Fraţii ei o prinseseră de două ori la *telefon şi o plesniseră*.

— *Oricum*, *a subliniat Manju*, *acum o lună mi-ai spus* că îţi place de băiatul *de la* tară.

Meenei îi plăcea băiatul de la ţară, care telefona duminica. Îşi spăla singur farfuria – uimitor pentru Meena şi Manju, pentru că i-ar fi putut spune surorii lui să i-o spele. Nu băiatul era problema. Problema era căsătoria aranjată la cincisprezece ani.

Tatăl Meenei vorbea extatic *despre ce* ar fi trebuit să simtă, odată logodită:

— Prima dată când vi se vor întâlni inimile, nimic altceva nu va mai conta.

Tatăl lui Manju avea o viziune *mai cinică*:

— Nicio *căsătorie nu e fericită după ce are loc*. *Doar* înainte, când te *gândeşti la ea*, *e fericită*.

Dar Meena nu *aştepta cu nerăbdare*. Nu vedea cum putea schimba iubirea *aspectele cotidiene*. *Dacă dincolo* de pragul *căsătoriei era o viaţă de adult mai limitată decât* copilăria?

Atât pentru Meena, cât şi pentru Manju, căsătoria cu un băiat de la ţară era ca o călătorie înapoi în timp. În satul Ashei, cei din casta Kunbi continuau să-i socotească pe daliţii ca Meena contaminaţi: oameni murdari trimişi la marginile oraşelor şi toleraţi în casele kunbiţilor doar ca să strângă gunoiul şi să golească ţevile de apă. Într-o asemenea casă, dacă un dalit atingea o cană, trebuia distrusă. Acei săteni ar fi fost oripilaţi dacă ar fi văzut cum se sprijinea Manju de prietena ei sau dacă ar fi aflat că cele două fete împărţeau un sari azuriu.

Manju purtase sariul de Anul Nou maharashtrian, primăvara trecută. Meena îl purtase, cu pliuri mai înguste, de Anul Nou familian.

— E prea pufos şi moale dacă îl port ca tine, i-a spus lui Manju.

Meenei i se cuvenea să-l poarte la ultimul ei Navratri în Mumbai.

— Mi-e teamă că mama va hotărî să mă mărite cu soldatul ăla de la ţară, a spus Manju într-o seară la toaletă, unde mereu stăteau intenţionat cu spatele la mahala. De când Asha o dusese pe Manju acasă la Vidarbha, Rahul o necăjea în privinţa viitorului ei rural:

— O să trebuiască să porţi capul acoperit şi să faci curat şi să găteşti pentru soacră-ta şi soţul tău o să fie plecat la armată, iar tu o să stai singură.

— Şi ce o să faci dacă mama ta îţi aranjează o asemenea căsătorie? a întrebat Meena.

— O să fug la mătuşa mea, cred. Ea o să mă apere. Cum să-mi petrec viaţa astfel?

— Poate e mai bine să faci ce a făcut Fatima, a spus Meena. Să scapi de toată treaba dacă ştii că vei fi nefericită. Dar eu m-aş sinucide cu otravă, nu dându-mi foc. Dacă-ţi dai foc, ultima amintire pe care o au oamenii cu tine e cu pielea distrusă şi groaznică.

— De ce mai gândeşti aşa? a mustrat-o Manju. Ţi-a fost rău o săptămână după ce ai văzut trupul Fatimei zăcând. O să ţi se facă iar rău dacă nu alungi asemenea gânduri, cum fac eu.

În timp ce vorbeau în şoaptă, nu se puteau abţine să se uite împrejur din când în când, ca să fie siguri că Un Picior nu era prin preajmă. Deşi blestemele ei pluteau prin Annawadi şi făceau prăpăd în mai multe colibe, despre *duhuil ei se ştia că stă chiar în aceste toalete*. Locuitorii mahalalei şi-o *arrunteau mergând acolo, ding-ding-ding*, boită cu *ruj. Mulţi hotărâseră că era mai sigur* să se cace afară.

— Nu *vă faceţi griji, le-a spus Rahul fetelor*. Un Picior nu şi-a luat *cârjele cu ea când a murit, aşa că* n-o să poată să fugă după *voi*.

Manju credea un *pic aceste lucruri şi ştia de* asemenea că oamenii *din înalta societate nu* vorbeau despre năluci.

Meena în schimb era extrem de superstiţioasă. De curând, mama *ei povestise că* văzuse un şarpe târându-se pe un tampon pe care Meena *îl* aruncase neatentă. Mama ei făcuse o *criză de isterie* spunea că e un semn că Meenei i se va strânge *pântecul*.

Manju bănuia că mama Meenei nu văzuse cu adevărat un şarpe şi era pur şi simplu creativă în încercarea de a o face pe Meena să stea cuminte până la căsătorie. Dar Meena era tulburată.

— O să mă usuc şi o să mor, a strigat într-o noapte.

Femeile măritate fără copii erau suspecte în Mumbai. Darămite să fie stearpă într-un sat.

Meenei a început *să-i fie frică la toaletă*; *blestemul* şarpelui şi năluca Fatiraei i se păreau prea mult şi prea riscant. Dar tot zăbovea *aici*, *nu* putea să nu zăbovească. Minutele petrecute în duhoarea nopţii cu Manju erau singura legătură pe care o avusese vreodată cu libertatea.

ÎN ZIUA DINAINTEA SERBĂRII DE NAVRATRI A ASHEI, maidanul a trecut printr-o furie a înfrumuseţării. Abdul a fost exilat cu mormanele lui de gunoi şi femeile măturau hnesfârşit. Un adolescent s-a cocoţat în vârful catargului pentru a ancora şirurile de lumini, în timp ce alţi băieţi s-auurcat pe acoperişurile colibelor pentru a fixa capetele şirurilor de streşinile strâmbe. În seara asta,

Manju şi Asha aveau să ia idolul lui Durga dintr-un cartier învecinat, iar sosirea lui avea să încheie pregătirile de sărbătoare. Acum, în timp ce se întorcea de la colegiu la începutul după-amiezii, Manju străbătea în viteză maidanul întrebându-se cum va putea să predea, să înveţe pe de rost un rezumat la literatură engleză şi să facă menajul, într-o zi în care aducerea zeiţei avea să dureze cel puţin o oră.

— Vin înainte de cină! i-a strigat Meenei, care-i făcea semn cu mâna din pragul colibei.

Manju nu avea de gând să fie prinsă cu rufele nespălate într-o săptămână în care permisiunea de a dansa putea fi retrasă.

După patru ore, cu rufele întinse şi un nou cântecel pentru copii terminat, Manju s-a dus la Meena. Prietena ei stătea în prag şi privea maidanul curat. Era ciudat. Părinţii Meenei nu o lăsau să stea pe verandă – spuneau că nu e bine pentru reputaţia unei fete.

Manju s-a aşezat lângă ea. Sfârşitul după-amiezii era vremea când multe fete şi femei din Annawadi făceau o pauză de la treburile casnice, înainte să înceapă pregătirea cinei. Când erau mai mici, Meena şi Manju îşi petreceau minutele libere jucând şotron în faţa colibei, dar adolescentele la vârsta măritişului nu puteau să ţopăie de colo-colo. Meena era palidă şi nu la fel de neastâmpărată ca de obicei, dar postea, ca de fiecare dată de Navratri, în cinstea zeiţei Durga.

Din când în când Meena se apleca şi scuipa pe jos.

— Ţi-e rău? a întrebat Manju după o vreme. Meena a dat din cap şi a scuipat din nou.

— Atunci ce ai? a spus Manju cu o voce joasă, deodată bănuitoare. Mesteci tutun?

Cu mama ei acolo, în colibă?

— Doar scuip, a spus Meena dând din umeri.

Un pic ofensată că Meena nu o prea băga în seamă Manju s-a ridicat să se întoarcă la muncă.

— Stai, a spus Meena şi a întins mâna.

În palmă avea un tub *gol de* otravă de şobolani.

Ochii li s-au întâlnit şi Manju a dat buzna în colibă

unde mama Meenei măcina orez pentru idlis. Cuvintele s-au revărsat ca un torent – *otrava de şobolani*, *Meena*, *pros ţie*, *o să moară*.

Mama Meenei a continuat să macine la orez.

— *Linişteşte-te*. *Se preface*, *i-a spus lui Manju*. *A* spus *şi acum câteva săptămâni că luase otravă şi nu s-a* întâmplatnimic.

Mama *Meenei era sătulă de fiica ei*. *Se pare că* perspectiva dansului o făcuse pe *fată să-şi iasă din minţi*. *Meena fusese prinsă vorbind la telefon cu băiatul de la oraş la două dimineaţa şi luase bătaie din cauza asta*. *La prânz a* refuzat să-i facă fratelui ei *mai mic o omletă pentru că postea şi* nu voia să *fie ispitită de mâncare*. *Luase o* bătaie şi pentru asta. *Fratele ei era pe cale să-i dea a* treia bătaie a zilei pentru că stătea în faţa casei când *ticluise* povestea astacu otrava.

Mama Meenei a *liniştit-o pentru moment pe* Manju. Dar, dacă Meena *inventa o poveste*, *nu i-ar fi spus şi* lui Manju? Manju a ieşit *din nou*, *s-a apropiat de faţa* prietenei *ei şi a adulmecat*.

Manju s-a gândit la dragonii din desene animate, *care scuipă foc şi fum*. *Mai târziu îşi tot* spunea că *văzuse* cum ieşea foc din gura Meenei – ca şi cum fata şi-ar fi dat foc pe dinăuntru. Nu, imposibil. Doar otravă de şobolani. Mintea i se învârtea în *gol*. *Dacă striga după* ajutor, toată mahalaua ar *fi aflat că Meena* încercase să se sinucidă, ceea ce i-ar fi distrus reputaţia. Discreţia părea esenţială.

A dat fuga la un telefon public şi a sunat-o pe Asha.

— Mami, a şoptit, Meena a luat otrava de şobolani, mama ei rm crede şi nu ştiu ce să faci

— O, rahat! a spus Asha. Trebuie s-o obligi imediat să înghită tutun. O s-o facă să vomite tot.

Dar ce ar fi spus lumea dacă o vedea pe Manju cumpărând tutun? Manju a alergat după nişte femei familiene de pe aleea Meenei, în speranţa că vor avea o idee mai bună.

— S-a otrăvit! a şuierat. Ajutaţi-mă! Nu ştiu ce să fac!

Au dat din cap.

Au fost aşa de multe certuri în familia aia în ultima vreme, a spus cineva.

— Nu! a strigat Manju, uitând de discreţie. Nu staţi aşa! *Trebuie* să faceţi ceva!

Meena venise şi ea, stătea lângă ea.

Chiar ai înghiţit otrava? a întrebat una dintre femei.

— Da, a spus Meena cu o voce slabă.

— Ai înghiţit-o pe toată? a întrebat Manju.

O femeie de pe aceeaşi alee ingerase de curând jumătate de tub din aceeaşi marcă de otravă, Ratol, şi supravieţuise.

— Pe toată, a spus Meena, apoi s-a aplecat cu mâna la gură şi spirale de păr revărsându-i-se pe faţă.

Când şi-a revenit început să vorbească foarte repede, Că Ratolul costă patruzeci de rupii la piaţa Marol. Că furase mărunţiş de la fraţii şi tatăl ei ca să-l cumpere. Ceva despre cum lua mereu bătaie. Ceva despre fratele ei şi o omletă, dar nu doar atât. Nu acţionase din furie, cum făcuse Fatima. Se gândise bine – mai luase două tuburi de otravă de şobolani în trecut, dar începuse să vomite şi de aceea acum amestecase otrava cu lapte. Spera ca laptele să ţină otrava în stomacul ei cât s-o ucidă.

Era o decizie pe care trebuia să o ia în legătură cu viaţa ei. Nu era o alegere uşor de împărtăşit celei mai bune prietene.

Meena s-a aşezat din nou, *greoi*, *deşi era* uşoară. O femeie a *apărut cu un vas de apă şi sare*.

Asta o s-o facă să vomite, *a spus şi* i-a dat Meenei *capul pe spate*.

A înghiţit. *Toată lumea aştepta*. *Râgâituri*. Nimic.

Apă *şi săpun de rufe*, *a sugerat altă* femeie, apoi a fugit acasă *şi a tăiat o bară puturoasă de săpun* Madhumati. Meena s-a ţinut de *nas când a doua poţiune i-a* alunecat pe gât. În *cele din urmă a vomitat un jet de* spumă verde deschis.

— Mă *simt mai bine*, *a anunţat Meena într-un* târziu. A ieşit.

Cu faţa înecată în *sudoare*, *s-a ridicat nesigură şi*

mama ei a dus-o înăuntru, să doarmă până treceau şi ultimele efecte ale otrăvii. Când uşa s-a *închis în spatele lor*, femeile de pe alee au răsuflat uşurate. *Discreţia* feminină evitase o scenă, poate *salvase o nuntă*. *Poate că* viitorii socri ai Meenei nu aveau să audă că aleseseră o mireasă aprigă.

Proprietarul magazinului aflat la două colibe vindea mai departe lapte şi zahăr, fără să ştie nimic. Muncitorii care se întorceau de la muncă au mărşăluit prin voma verde cu clăbuci. Prin valul de istovire, Manju şi-a dat seama că e seară şi că nu trebuie să stea despletită în faţa uşii închise a prietenei ei. Trebuia să se spele pe faţă şi să o aducă pe zeiţa Durga.

În timp ce ea şi Asha plecau după idol, fratele mai mare al Meenei a ajuns acasă, a aflat că sora lui luase otravă de şobolani şi a bătut-o. Meena a plâns şi s-a culcat. Un pic înainte de miezul *nopţii a început din nou* să plângă. În cele din urmă *tatăl ei şi-a* dat seama că nu erau lacrimi detiisteţe.

În prima seară de Navratri, în timp ce tinerii din Annawadi, mai puţin Manju, dansau în poiana iluminată, Meena răspundea întrebărilor unui ofiţer de poliţie care venise la patul ei de la spitalul Cooper. O incitase cineva să se sinucidă?

— Nu dau vina pe nimeni, a spus Meena. Am luat hotărârea singură.

În a treia seară de Navratri, Meena nu a mai vorbit, moment în care doctorii de la spitalul Cooper au stors cinci mii de rupii de la părinţii ei pentru „injecţii importate”.

În a şasea zi de Navratri, Meena a murit.

— Era sătulă de ce avea de oferit lumea, au concluzionat femeile familiene.

Familia Meenei a hotărât după o perioadă de gândire că influenţa modernă a lui Manju era de vină.

Luminile de Navratri au fost scoase. Rahul încerca să o facă pe Manju să râdă din nou şi i s-a părut că zâmbise un pic în ziua în care el îi arătase că şi fratele Meeneipierduse ceva.

— Băiatului ăluia n-o să-i mai trebuiască niciodată omletă.

În lumina unui anumit moment al dimineţii, Manju vedea numele MEENA scris şters pe o bucată spartă de ciment, chiar în faţa toaletei.

Doar în lumina aceea, spunea, şi chiar şi atunci abia se vede.

O altă Meena, mai puţin însemnată, locuia în Annawadi şi un bărbat care o iubea pe acea Meena îşi scrisese cândva numele ei pe interiorul antebraţului. Manju credea că probabil tot el scrisese MEENA pe cimentul umed. Eta verosimil. Dar prefera să creadă că Meena făcuse cu degetul ei literele şi că prima fată născută în Annawadiişilasase urma asupra locului.

treisprezece

CEVA LUCIOS

În noiembrie, cu piaţa de deşeuri în cădere liberă, proprietarul familian al *sălii de jocuri încerca să-i facă să pe* gunoieri înţeleagă de ce *gunoiul lor* valora atât de puţin.

— Băncile din America au avut pierderi, apoi oamenii importanţi au avut *pierderi*, *apoi şi piaţa de* resturi din mahalale a luat-o în *jos*.

Aşa explica criza economică globală. *Un* kilogram de sticle goale de *apă care cândva valora douăzeci şi cinci de* rupii acum valora zece şi un kilogram de ziare care cândva valora zece rupii acum valora două – aşa era înţeleasă criza *globală*.

Ziarele strânse de Sunil scriau că mulţi americani locuiau acum în maşini sau în corturi, pe sub poduri. Cel mai bogat om *din India*, *Mukesh Ambani*, *pierduse şi el* bani – miliarde deşi nu *cât să oprească construcţia celebrei lui case cu douăzeci şi şapte de etaje din sudul* Mumbaiului. *Etajele mai joase aveau să fie pentru maşini şi* pentru cei şase sute *de servitori necesari familiei lui de cinci oameni*.

Mult mai interesant pentru tinerii locuitori ai mahalalei era că elicopterele lui Ambani aveau să

aterizeze pe acoperiş.

— *În* curând lucrurile vor merge mai bine, le-a spus *Abdul lui Sunil şi celorlalţi gunoieri, pentru că asta îi spusese tatăl lui*.

Deşi pieţele globale erau volatile, comportamentul turiştilor putea fi prezis. Inundau Mumbaiul iama. Indienii care trăiau în străinătate începeau să vină în noiembrie, pentru sărbătoarea Diwali. Europenii şi americanii veneau în decembrie. Chinezii şi japonezii veneau un pic după aceea, iar hotelurile şi aeroporturile erau pline până la sfârşitul lui ianuarie. Odată cu valul de turişti, au hotărât locuitorii din Annawadi, pierderile pricinuite de muson şi recesiune aveau să fie recuperate.

Într-o seară, la sfârşitul lui noiembrie, Sunil era la sala de jocuri după o zi neprofitabilă de strâns gunoaie şi se uita la doi băieţi care jucau Metal Slug 3 la una dintre consolele roşii. Pe ecran, rebelii se luptau cu poliţiştii şi cu nişte homari mutanţi pe străzile unui oraş bombardat. În faţa salonului, alţi locuitori din Annawadi deveneau din ce în ce mai zgomotoşi. După o vreme, Sunil şi-a dat seama că agitaţia nu era rahatul obişnuit provocat de Eraz-ex. Oamenii se înghesuiau la fereastra colibei proprietarului salh de jocun şi urmăreau un reportaj la televizorul lui. Mai mulţi terorişti musulmani din Pakistan acostaseră cu bărci de cauciuc pe o plajă din Mumbai şi erau liberi prin oraş.

Jihadiştri ocupaseră două hoteluri de lux, Taj şi Oberoi, ucigând angajaţi şi turişti. Muriseră oameni şi într-un loc numit Leopold Gafe, iar de la cea mai mare gară din oraş soseau ştiri care vorbeau despre cel puţin încă o sută de oameni ucişi. După puţină vreme, fotografia unuia dintre terorişti a umplut ecranul. Tricou negru. Rucsac. Pantofi sport. Arăta ca un elev de colegiu, mai puţin arma automată.

Atacurile aveau loc la douăzeci şi şapte de kilometri de Annawadi, în zona bogată din sudul oraşului – pentru Sunil o distanţă liniştitoare. A devenit interesat când cei de la televiziune au spus că teroriştii ar putea avea bombe.

Bombele din al doilea joc de pe lista lui de preferinţe.

Bomberman, erau negre şi rotunde, cu fitiluri lungi-Când explodau se auzea muzică de circ.

Dar un taxi sănse în aer lângă. Şoseaua Aeroportului şi *băieţii mai mari spuneau* că însuşi aeroportul ar fi o ţinta evidentă. *Manju specula că, dacă teroriştii* invadaseră *hotelurile de cinci stele din sudul* Mumbaiului, puteau la *fel de bine să vină să invadeze hotelurile de cinci stele de lângă aeroport*. *Puteau chiar să treacă prin* Annawadi pentru a ajunge la acele hoteluri. Din fericire, unitatea ei din Corpurile de *Apărare Civilă din India nu fusese chemata* în *ajutor în această criză*. *Fata a intrat în casă şi* a închis uşa.

Părinţilor lui Abdul le era teamă să facă acelaşi lucru. Dacă hinduşii din Annawadi hotărau că musulman» din mahala etan părtaşi la complot? Cu uşa deschisa Karam Lain a dat drumul la televizor. În tunp ce Abdul, ş, acoperea capul cu un cearşaf, unul dintre fraţi, mai mic, s-a apropiat d = ecran. Arhitectura din partea coloniala a oraşului i *se* părea minunată băiatului mai mic – tomurile roşii care se vedeau la Taj în spatele reporterilor, faţada ornamentată a gării. Aici, în Annawadi, casele arătau ca familiile care le construiseră. În schimb, chiar şi asediată, această parte de sud a Mumbaiului i se părea maiestuos de coerentă – „ca şi cum o singură minte ar fi construit totul”.

A doua zi, *dimineaţa devreme*, *Suni şi Sonu*, *băiatul clipicios*, *au plecat la* muncă doar ca să *îşi dea seama că* nu se punea problema să *strângă gunoi*. *Zona aeroportului era* închisă, iar pe Şoseaua *Aeroportului* treceau echipe de militari cu puşti *lungi şi negre*. *Băieţii s-au întors în fugă la* Annawadi şi la *televizorul proprietarului sălii de jocuri*. Hotelul Taj arsese, *teroriştii şi turiştii erau în* continuare înăuntru şi crainicul spunea că oameni din toată lumea urmăreau evenimentele dramatice. În faţa hotelului, oameni bine îmbrăcaţi îşi ştergeau *lacrimile şi le* spuneau reporterilor ce însemnase pentru ei Taj.

Sunil a înţeles că oamenii aceştia bogaţi deplângeau distrugerea unui loc unde se simţiseră relaxaţi şi în

siguranţă. În ceea ce era pentru el un loc asemănător, sala de jocuri de 30 de metri pătraţi, nimeni nu plângea pentru asediul sudului Mumbaiului sau pentru sutele de morţi şi răniţi. În schimb, locuitorii mahalalei îşi făceau griji pentru ei înşişi. Până să se sfârşească atacul, la şaizeci de ore după ce începuse, mulţi locuitori din Annawadi intuiseră corect consecinţele economice.

Un oraş în care teroriştii îi omorau în hoteluri pe turiştii străini nu era un loc unde alţi turişti străini să vrea să-şi petreacă vacanţa de iarnă. Iarna aceasta nu avea să fie sezon de vârf în Annawadi. Aeroportul avea să fie liniştit, hotelurile goale. La miezul nopţii, pe 1 ianuarie, puţini petrecăreţi aveau să strige „La mulţi ani!” la hotel Intercontinental.

În schimb, 2009 s-a lăsat peste mahala ca un văl de sărăcie, criza globală suprapunându-se cu o criză Africii. Mai mulţi locuitori din Annawadi învăţaseră din nou să digere şobolani. Sonu îl punea pe Sunil să prindă broaşte în mahalaua Naupada, pentru că broaştele de Naupada erau mai bune decât cele din lacul cu apă de canal.

Gunoierul nebun care vorbea cu hotelurile de lux nu mai acuza hotelul Hyatt că încearcă să-l omoare. În schimb cerea de la faţada lui de sticlă mată:

— Muncesc atât de mult, Hyatt, şi câştig aşa de puţin.

Nu vrei să ai tu grijă de mine?

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ DE IANUARIE, Sunil a făcut o baie într-un puţ abandonat de la fabrica de beton. A dat deoparte algele şi şi-a privit atent reflexia. Era hoţ de acum şi Sonu spunea că i se vedea pe faţă.

Sunil ştia ce vrea să spună prietenul lui. Văzuse o schimbare pe chipurile altor băieţi care se apucaseră de *furat-o schimbare pe care paznicii o* recunoşteau imediat. A *hotărât că el arăta la fel*: *aceeaşi* gură mare, copilăroasă, nasul *lat*, *pieptul căzut*. *Acelaşi păr* des, ciufulit pe ici, *pe colo*, *dar de care* nu se plângea când se gândea la sora lui, Sunita. Amândoi fuseseră muşcaţi în somn de şobolani şi muşcăturile se transformaseră în bube pe cap. Dar ea

chelise de curând, pentru că bubele i se umplusera de viermi… *

Sonu voia ca Sunil să renunţe la noile lui obiceiuri şi în acest scop îl pălmuise de curând peste faţă, de patru on, tare. Sunil nici nu ripostase, nici nu se răzgândise. Sonu era probabil cel mai virtuos băiat din Annawadi, dar avea şi o mamă şi fraţi mai mici care contribuiau la veniturile gospodăriei. Sunil, care nu reuşea să se hrănească din ce strângea, trebuise să-şi reevalueze terenul de la aeroport, iar localnicii care vindeau bunuri furate îl ajutaseră bucuroşi. Pentru prima misiune solo a lui Sunil, un şef adolescent al hoţilor, care avea şi el o soră cheală ca un bec, i-a dat o bicicletă ca să poată fugi repede. Până dimineaţa, brigada de pompieri a aeroportului nu mai avea robinete de cupru pentru supape. Omul cu sala de jocuri îşi punea la dispoziţie instrumentele de tăiat şi suporturile de metal dispăreau sub zeci de capace de canal din beton. În timp ce muncitorii pregăteau o parcare subterană de la aeroport pentru deschidere, Sunil începuse să demonteze părţi din ea, şurub cu şurub.

Era potrivit pentru munca de mic sabotor al noii economii. Învăţase să se caţere bine pe arborii de cocos de pe Şoseaua Aeroportului, statura lui mică risipea bănuielile, şi nu se dădea înapoi de la *riscuri calculate, ca cele pe* care şi le asuma când sărea pe terasa lui plină de gunoi, deasupra râului. Singura problemă era că mâinile şi picioarele îi tremurau de fiecare dată când lua o bucată de metal – un tic nervos care *celorlalţi hoţi li se* părea amuzant.

Unul dintre ei, Taufeeq, îl tot întreba de o lună:

— Mergem în seara asta în Taj?

Tajul băieţilor din Annawadi nu era hotelul atacat de terorişti. Tajul băieţilor din Annawadi era Taj Catering Services, o clădire latră de pe domeniul aeroportului, proprietatea companiei hoteliere. În spatele unor ziduri de piatră cu sârmă ghimpată deasupra se pregăteau mesele care urmau să fie servite în timpul zborurilor. De curând, Sunil observase cum deasupra zidurilor se ridicau plase

portocalii şi schele de fier: un semn că înăuntru se construia ceva şi că jos ar fi putut fi nişte metal.

La vremea lui, Kalu escaladase sârma ghimpată ca să golească tomberoanele. Sunil găsise o cale mai simplă la Taj, o gaură mică la baza unui perete, ascunsă de buruieni. Faptul că gaura era la capătul unei alei de pietriş neluminate făcea ca o expediţie de jaf să fie aproape obligatorie, însă Sunil tot amâna misiunea.

Tovarăşul lui de furat, Taufeeq, se plângea că alţi băieţi aveau să descopere gaura dacă mai ezita mult. Dar acest Taj Catering îl ducea pe Sunil cu gândul la Kalu sila moarte, la fel ca militarii cu berete albastre care se târau în ultima vreme în spatele buncărelor, la fel ca poliţia Sahar, care părea să se fi înrăit de când cu atacurile teroriste. De curând, un paznic de la complexul Indian Oii îl prinsese pe Sunil iscodind după metal şi îl dăduse în mâinile unui poliţist beat pe nume Sawant. La secţie, poliţistul tropăise pe spatele lui şi îl bătuse atât de rău încât alt poliţist îşi ceruse scuze de la Sunil şi îi adusese o pătură să se învelească.

Date fiind riscurile, Sunil voia să-i urmărească pe paznici prin gaură mai multe nopţi şi să evalueze şansele de a fi prins. Între timp făcea rost de bani de hrană prelucrând parcarea de trei etaje aproape terminată din dreptul terminalului internaţional.

Acum ştia care era cel mai bun drum: *pe lângă rânduri de bariere strălucitoare roşu cu galben*; *pe lângă* buldozere şi un generator, *acoperit noaptea*; *pe lângă* un punct de control unde *paznici cu lanterne deschideau* portbagajele maşinilor; pe *lângă un munte grozav de pietriş*; *pe* lângă un migdal amar ale cărui *frunze se înroşiseră*, ceea ce însemna că *migdalele erau coapte*; *pe lângă* două buncăre *de pază*.

Odată, *în ianuarie*, *la miezul nopţii*, *pe când* vizita garajul întunecat, nu şi-a *dat seama ce animale mişunau* pe *jos*. Poate *şobolani sau bandicooţi*, *dar până atunci* nu îi văzuse în parcare. *Paznici văzuse adesea*, *dar în noaptea* asta nu-şi dădea seama unde erau. A *păşit cu grijă spre o*

casă a scărilor din dreptul unui *zid exterior din şipci orizontale* de metal. *Prin zidul de şipci se vedea un pic din* lumina alb-albăstruie care *scălda terminalul* internaţional, unde călătorii îşi luau rămas-bun şi se îmbrăţişau cu rudele. Apropierea de lumină mărea riscul de a fi văzut de vreun paznic, dar îi permitea să observe mai bine împrejurimile.

Căuta ceea ce locuitorii din Annawadi numeau metal german-aluminiu, obiecte galvanizate sau nichel. În ultima vreme, termenul era rostit cu respect. Preţul la argintul german scăzuse de curând de la o sută de rupii kilogramul la şaizeci, dar preţul la orice altceva scăzuse chiar mai mult.

Sunil a păşit mai departe *prin casa scărilor*, *având grijă* ca la fiecare aterizare să se uite printr-o mică gaură din podea. Bănuia că în cele din urmă prin acele găuri avea să treacă o ţeavă de apă, dar deocamdată îi permiteau să se asigure că paznicii nu se furişau pe scările din spatele lui. Oamenii de pază nepalezi îl speriau cel mai tare, pentru că erau un fel de chinezi, ca Bruce Lee.

La al treilea nivel, într-un colţ, erau două fâşii lungi de aluminiu. S-a dus ţintă să le înşface, mirat că nu le găsise un alt hoţ. Se gândea că ar putea fi din cadrul unui geam, deşi parcarea nu avea ferestre. Funcţionalitatea practică a lucrurilor pe care le fura de la aeroport nu conta pentru munca lui, dar tot se întreba.

A dus fâşiile de metal pe acoperiş, unde singurul argint german pe care-l găsise vreodată era într-un dulap roşu pe care scria furtun pentru foc – un adăpost subţire pentru un extinctor, de doi bani. Acoperişul era de asemenea locul unde era cel mai probabil să dea de paznicii care fumau acolo. Şi totuşi încerca să ajungă pe acoperiş la fiecare vizită. Aflat la etajul patru, era cel mai înalt acoperiş pe care fusese vreodată, dar ce era extraordinar era priveliştea spaţiului deschis, o raritate în oraş.

De fapt, acoperişul avea două tipuri de spaţiu. Unul când stătea exact în mijlocul lui şi ştia că nu ar fi atins

nimic dacă se învârtea, nici dacă ar fi avut braţele de treizeci de ori mai lungi. Acest tip de spaţiu avea să dispară odată ce parcarea avea să se umple de maşini, peste o lună, Spaţiul care avea să rămână aici era cel deasupra căruia se sprijinea, peste balustradă.

Îi plăcea să vadă cum decolau avioanele cu coadă roşie ale Air India. îi plăcea turnul de apă municipal bulbos. îi plăcea şantierul terminalului nou imens. Nu-l interesa coşul crematoriului Parsiwada, unde arsese trupul lui Kalu. Prefera să caute firma luminoasă a hotelului Hyatt şi să încerce să-şi dea seama care dintre petele întunecate aflate dedesubt era Annawadi. Cel mai mult însă îi plăcea să se uite la oamenii bogaţi care intrau şi ieşeau din terminal.

Altor băieţi care fuseseră pe acest acoperiş le plăcea să se tute la oamenii în mişcare, pentru că păreau aşa de mici. Sunil, văzându-i de sus pe oameni, se simţea apropiat de ei. Se simţea liber să-i privească aşa cum nu putea face când era jos. Acolo, dacă se holba, aveau să vadă că se holbează.

— Cu fiecare lună care trecea „era mai puţin sigur de locul lui în ag*lomeraţia din oraşul d*e *jos.* Câ*ndva crezuse c*a *o deştept şi că ar putea ajunge ceva* – nu*.* ce*va mare,* ca *oamenii care frecventau aeroportul,* în*să ceva* mijlociu – T*-e acoperiş,* ch*iar dacă venise s*ă *fure,* er*a altceva decât c*e *devenise î*n *A*n*nawadi.*

Gata, nu mai era timp: *trebuia să ajungă acasă cia argm* tul german. A coborât *scările cu fâşiile de aluminiu şi*, înainte să iasă din clădire, şi-a descheiat pantalonii şi a strecurat metalul pe crăcii izmenelor. *Atingerea argintului* german era neplăcută, dar când *încerca* să-l scoată din izmene, îi aluneca.

A şchiopătat, cu picioarele ţepene, prin *dreptul* punctelor de control şi *al secţie de poliţie Sahar*. *A ajuns repede* în Annawadi şi s-a *ghemuit să doarmă în spatele* unui camion. A doua zi, după-amiază, a *folosit uneltele* proprietarului salonului de *jocuri ca să fure echipamentele de* blocare a roţilor pe care *le folosea poliţia din* parcarea

aeroportului pentru ricşe.

Când s-a întors *la sala de jocuri după* căderea întunericului, toată lumea vorbea despre o femeie care tocmai încercase să se spânzure şi eşuase. Soţul ei îndatorat vânduse coliba şi ea nu voia să *locuiască pe stradă*.

Prea multe femei din Annawadi voiau să moară, 1 se părea lui Sunil. îi părea rău în special de Meena, care fusese drăguţă cu el. *Şi totul de la* un ou, aşa spunea lumea.

Abdul susţinea că Meena făcuse un gest curajos. Lumea spusese şi despre Kalu că fusese curajos. Acum proprietarul familian al sălii de *jocun* spunea că el, Sunil, era băiatul curajos din Annawadi: „Hoţul numărul unu!”. Sunil intuia interesul din spatele vorbelor. Tamilianul încerca să-i insufle încredere ca să dea lovitura la Taj şi să-i vândă hii ce fura. În seara asta Sunil nu era atât de încrezător.

Pe drumul din dreptul sălii, tatăl lui trecea gra 1 Abdul vorbea înflăcărat cu alt băiat, care nu asculta, timp ce vorbea, îşi tot sucea gâtul într-o parte şi într-alta, ca şi bizonul de apă din spatele lui. Sunil a început să râdă când s-a apropiat. Era genul de gest caraghios pe care l-ar fi imitat Kalu. Abdul şi bizonul încercau probabil să scape de aceiaşi ţânţari ucigaşi.

— Gândeşti vreodată când te uiţi la cineva, când asculţi pe cineva, persoana aia chiar e vie? îl întreba Abdul pe băiatul care nu asculta.

Părea a fi cuprins de unul dintre acele accese pe care le avea uneori, de când fusese închis la Dongri.

— Ca femeia care tocmai s-a dus să se spânzure sau ca soţul ei, care probabil a bătut-o mai înainte? Mă întreb ce viaţă o fi asta, a continuat Abdul. Mi se face rău doar când mă uit la ea. Dar e o viaţă. Chiar şi cel care trăieşte precum un câine tot are o viaţă. Odată, mama mă bătea şi mi-a trecut ceva prin gând. Am spus: „Dacă ce se întâmplă acum, tu care mă baţi, va continua tot restul vieţii, o să am o viaţă proastă, dar tot va fi o viaţă”. Şi mama a fost foarte

şocată. A spus: „Nu-ţi bate capul cu gândul la asemenea vieţi cumplite”.

Sunil era de părere că şi el avea o viaţă. O viaţă rea, cu siguranţă – dintre cele care se puteau sfârşi ca a lui Kalu, pentru ca apoi să fie uitate, căci nu însemna nimic pentru cei din oraşul de sus. Dar înţelesese ceva pe acoperiş, când se apleca peste balustradă şi se gândea ce s-ar întâmpla dacă s-ar apleca prea mult. Înţelesese că viaţa unui băiat putea încă să însemne ceva pentru el însuşi.

În februarie, Taufeeq cel nerăbdător l-a bătut pe Sunil şi a preluat controlul asupra operaţiunii de jefuirea Taj Catering Services. Sunil a fost uşurat că rămăsese doar unul dintre cei patru soldaţi. Băieţii au intrat prin gaura *din yidul de piatră săptămânal timp de* trei săptămâni şi au luat *douăzeci şi două de bucăţi* mici de fier. Într-o noapte, *când paznicii au venit spre ei fugind*, băieţii i-au *bombardat cu pietre*. *Acum Sunil avea ce mânca*, plus zece rupii *ca să-şi cumpere un cercel argintat în* formă de craniu pe care îl văzuse *la gara Andheri*. *Mereu îşi dorise* ceva lucios.

În parcare *şi* în *depozitele industriale de pe* rău mar era argintgerman. O scară luată *de la* un *post de pază* valora o mie de rupii, împărţit la cinci. Au trecut mai multe săptămâni în care, cel mai adesea, Sunil nu a suferit de foame şi în care i s-a împlinit o *dorinţă mai mare decât* un cercel argintat.

La început nu a crezut – i s-a părut că e o iluzie de la umbră şi de la felul în care cădea lumina pe peretele colibei. Dar s-a pus spate în spate cu Sunita şi a văzut că era adevărat. Era mai înalt. Ca hoţ, Sunil Sharma începuse în sfârşit să crească.

Paisprezece procesul

Deşi convingerea personală a tatălui lui Abdul era că singurii indieni care ajungeau la judecată erau cei prea săraci ca să mituiască poliţia, îi învăţase *pe* copiii lui să respecte instanţele indiene. Dintre toate instituţiile publice din ţară, aceste instanţe i se păreau lui Karam cele mai

dispuse să apere drepturile musulmanilor şi ale altor minorităţi. În februarie, odată cu apropierea propriului proces, a început să urmărească procesele din toată India în ziarele de limbă urdu, aşa cum urmăreau alţi locuitori din Annawadi telenovele. Deşi contesta mute hotărâri ale instanţelor şi înţelegea că existau judecători corupţi, încrederea lui relativă în sistemul juridic a câştigat.

— La secţia de poliţie nu ne spun decât să tăcem din gură, i-a spus Karam lui Abdul, care îşi amintea şi singur destul de bine acest lucru. În sălile de judecată însă, sunt şanse să fim auziţi.

Karam a sperat şi mai mult când a aflat că va fi judecat de Instanţa de Circuit Rapid.

La instanţele normale, uneori treceau cinci sau opt sau unsprezece ani între formularea rechizitoriului şi începutul procesului. Pentru cei fără loc de muncă permanent – marea majoritate a indienilor – fiecare înfăţişare însemna pierderea remuneraţiei zilnice. Procesele lungi duceau la ruina economică. Însă printr-un decret al guvernul *, numeroasele cazuri restante se ocupau acum o mie patru sute de instanţe de mare viteză din toată ţara. În Mumbai, verdictele ieşeau aşa de repede de la instanţele de circuit rapid încât în tot oraşul numărul proceselor aflate pe rol scăzuse cu o treime într-un an. Multe cazuri cunoscute, inclusiv dintre cele legate de crima organizată, intrau direct în circuitul rapid, pentru că se presupunea că oamenii erau nerăbdători să le vadă soluţionate. Dar pe lângă cazurile publice, care aduceau carele de televiziune în faţa sălilor de judecată din circuitul rapid, mai erau şi mii de procese mici, care nu apăreau la ştiri, ca cel al familiei Husain.

O judecătoare pe nume P.M. Chauhan primise sarcina să hotărască dacă Kehkashan şi Karam o împinseseră pe vecina lor la suicid. Abdul avea să fie judecat separat mai târziu la o instanţă pentru minori şi nu avea să vadă sala de judecată a judecătoarei Chauhan pe dinăuntru. Astfel, i se părea că procesul avea loc peste mări şi ţări, indiferent ce spunea sora lui despre un drum de şaizeci de minute cu

autobuzul şi trenul până la un cartier pe nume Sewri din sudul Mumbaiului. Situaţia era una dintre multele din viaţa lui asupra căreia era de părere că nu are nicio putere. Pur şi simplu se baza pe Kehkashan, o povestitoare mai de încredere decât tatăl lui, ca să-l informeze câte griji să-şi facă.

Clădirea instanţei din Sewri fusese înainte companie farmaceutică.

— Nu arată a instanţă, i-a spus Kehkashan tatălui ei, îngrijorată, în ziua începerii procesului.

Nu erau tribune de lemn; nu era nimic impunător. Coridoarele erau ticsite de mici tabere – familnle altor acuzaţi care mâncau, se rugau, dormeau, se spnimeaude *un perete unsuros de gresie pe care a fişe îi* ameninţau cu *o amendă de i zoo de rupii pe cei care scuipau. Singurul lucru care îi mai lipsea era o gaşcă de gunoieri. În* sala de *judecată, platforma înaltă de la care prezida judecătoarea Chauhan era înconjurată de sticle şi pahare* goale de *plastic*.

— *Judecătoarea asta e foarte strictă, spusese* un *poliţist. Nu achită acuzaţii*.

Kehkashan a văzut imediat că această judecătoare era grăbită. A strâns din buzele roşu-închis şi a strigat la tatăl ei, care venise în această primă zi fără avocat.

— *E un caz hhaari, foarte gravi Nu mă ţine în loc, hai* mai *repede, dă-i drumul*!

Nerăbdarea era structurală. Asemenea celor mai mulţi judecători din circuitul rapid, Chauhan conducea peste 35 de procese în acelaşi timp. Un caz nu era analizat de la început până la sfârşit, cum văzuse Kehkashan în seriale la televizor. Ci era ciopârţit în zeci de înfăţişări scurte care aveau loc săptămânal sau o dată la două săptămâni, într-o zi obişnuită, judecătorul auzea bucăţi din nouă procese, deci banca acuzaţilor pe care stăteau Kehkashan şi tatăl ei era aglomerată. Erau bărbaţi judecaţi pentru crimă, *jaf* armat şi furt *de electricitate*, mulţi dintre ei în cătuşe. Karam era *cel mai bătrân* bărbat de pe bancă, Kehkashan, singura femeie. Locurile lor erau lângă

peretele din spate *al sălii de judecată*, *în spatele* unui număr mare de scaune albe de plastic pentru martori şi observatori şi a doua rânduri de birouri de metal la care o grămă' dă de grefieri, procurori şi avocaţi răsfoiau dosare. Lui Kehkashan boxa martorilor şi judecătoarea rujată i se păreau foarte departe.

La următoarea audiere rapidă ca fulgerul a apărut avocatul familiei Husain şi un funcţionar medical de la morga Cooper a minţit că Fatima avusese arsuri pe 95% din corp. Atât.

— Şi acum? Ce urmează? a întrebat judecătoarea scoţând alt dosar şi trecând la alt caz.

În săptămâna următoare, un poliţist de la secţia Sahar a depus mărturie în legătură cu concluziile anchetei secţiei: că familia Husain o bătuse pe Fatima şi o împinsese să se sinucidă.

— Şi acum? Ce urmează? a întrebat judecătoarea.

A urmat partea din proces de care familia Husain se temea cel mai tare. Începând cu o zi de martie şi continuând nesfârşite săptămâni cu înfăţişări scurte, urma mărturia vecinilor din Annawadi pe care poliţia hotărâse să-i audieze şi pe mărturia cărora se baza parchetul în rechizitoriu.

În mod ciudat, cei mai mulţi dintre aceşti „martori nu fuseseră de faţă la cearta dinainte de incendiere. Printre ei erau soţul Fatimei şi cele mai bune două prietene ale ei.

Pe banca acuzaţilor, Kehkashan se bucura că avea burqa ce îi ascundea transpiraţia abundentă. Făcuse icter în închisoare şi o febră stăruitoare o chinuia din nou, lucru pe care îl atribuise anxietăţii. Era de părere că purtarea familiei ei în ziua cu pricina fusese de neam prost şi ruşinoasă. Îşi dorea să nu fi spus, în timpul altercaţiei cu Fatima, că avea să-i rupă piciorul vecinei; îşi dorea ca tatăl ei să n-o fi ameninţat pe Fatima că o s-o bată. Dar nu cuvintele urâte aveau să-i trimită la închisoare. Aveau să ajungă la închisoare dacă se găseau destui aşa-zişi martori care să susţină declaraţia modificată din spital a Fatimei, în care spunea că fusese strânsă de gât şi bătută.

Poomima Paikrao, delegat special executiv al guvernului din Maharashtra, ajutase la ticluirea declaraţiei din spital, apoi îi spusese Zehrunisei că relatările altor *martori* aveau *să fie* în *fel de grave clacă* familia J-îvisain nu îi dă bani. Făcuse a doua *încercare de* extorcare în neon dimineaţă, *chiar în faţa clădirii instanţei*.

Martorii din Annawadi şi-ar putea aminti detalii noi, distrugătoare, *despre noaptea cu pricina*, *îi* spusese delegata specială executivă *lui Karam*. *Ea însăşi ar* putea să fie obligată să depună mărturie despre declaraţia dată de Fatima muribundă, într-un fel care avea să aducă după sine cu siguranţă verdictul *„vinovat”*. Delegata specială executivă nu voia să facă asta. Voia să-i ajute.

— Dar ce *pot să fac*? *a întrebat*, *cu palmele în sus*, *ca* de *obicei*. *Mai gândiţi-vă la ce se poate întâmpla*. Tu şi copiii tăi o să *faceţi închisoare*. *Ce sugeraţi*?

— *Nu plătesc*, *izbucnise Karam*. *Fiul şi fiica mea* au *văzut deja închisoarea pe dinăuntru – lucrurile groaznice cu care ne ameninţi s-au întâmplat deja*. *Dar îl plătim pe avocat, nu pe tine, ca să schimbe lucrurile*. *Avocatul îi va arăta judecătoarei adevărul*. *Şi dacă judecătoarea asta nu vede adevărul*, *încheiase bravând*, *o să merg până la* Curtea Supremă/

Aşteptându-şi primii vecini într-o sală de judecată plină de gunoaie, *tatăl şi fiica sperau că această încredere în sistemul judiciar indian avea un corespondent în realitate*.

Prima a urcat în boxa de lemn a martorilor una dintre confidentele Fatimei, *o fată nevoiaşă pe nume Priva*. Priva era *probabil cea mai tristă fată din Annawadi*, *iar fehkashan o cunoştea de ani de zile. În această* dimineaţă, *tele două tinere împărţiseră o ricşă din mahala* până la garaşi stătuseră *lipite şi transpirate*, *fiecare în* propria ei bulă nefericită. Priva evitase privirea lui Kehkashan, îşi strânsese braţele în jurul corpului şi repetase:

— Nu mă duc, n-o să mă duc.

Priva evitase aproape orice privire de la incendiere.

— Fatima era singurul om care cunoştea durerea

inimii mele, spusese odată.

O fată mai dură ar fi putut uita strigătele după ajutor ale prietenei ei, izbiturile ei. Dar în boxă, ca şi în Annawadi, durerea Privei era însemnată pe chipul ei.

Însă nu era genul de durere care să transforme o fată într-o ticluiteare de poveşti. Tremurând, Priva i-a spus procurorului că nu fusese pe maidan când avusese loc cearta şi că o văzuse pe Fatima abia după ce arsese. Fatima provoca multe certuri în mahala, a recunoscut faţă de avocat înainte să fie lăsată să plece.

Următorul sosit în faţa judecătoarei era un bărbat chipeş, coerent, pe nume Dinesh, care încărca bagajele la aeroport. Kehkashan nu vorbise niciodată cu el, dar auzise zvonuri că mărturia lui avea să le dăuneze. 1 s-a făcut foarte rău când l-a văzut urcând în boxă cu maxilarul rigid şi faţa lividă. Pentru că vorbea în marathi, a durat câteva minute până când Kehkashan şi-a dat seama că furia lui nu era îndreptată împotriva familiei ei, ci a poliţiei Sahar.

La scurt timp după incident, un poliţist înregistrase o declaraţie în numele lui Dinesh în care era descrisă cearta. Declaraţia era falsă, i-a spus Dinesh judecătoarei. El fusese acasă, pe o altă alee, nu văzuse cearta şi nu înţelegea de ce fusese chemat ca martor-cheie al acuzării. Nu-ipâsa de familia Husain, nu-i păsa dacă ajungea la închisoare.

Dar îi păsa că trebuise să renunţe la venitul pe o zi din cauza unei afirmaţii mincinoase a poliţiei.

Procurorul surprins a terminat repede cu întrebările, audierea a luat sfârşit şi Kehkashan şi tatăl ei s-au întors în Annawadi aproape ameţiţi.

În ciuda insinuărilor delegatei speciale executive, primii martori nu minţiseră ca să-i distrugă. Privind înapoi.

Kehkashan avea să-şi amintească valul de optimism din *acea după-amiază*, *înainte să înceapă să se* vadă din ce *aluat era făcută celebra instanţă de circuit rapid*.

PANĂ În *aprilie*, *procesul familiei* Husain s-a tărăgănat în *audienţe scurte*, *iar judecătoarea* P.M. Chauhan era *iritată*. *Stenografa ei*, *care ştia bine doar* limba marathi, avea mari *greutăţi cu traducerea hindusei*

de mahala a martorilor din *Annawadi în engleza* necesară pentru stenograma *oficială*. *Obosită de atâtea întârzieri din* cauza traducerii, judecătoarea a început să-i spună stenografei ce să scrie. Şi astfel răspunsurile nuanţate date de un locuitor al mahalalei procurorului deveneau monosilabice – ca să se mişte mai repede cazul. La sfârşitul unei audieri foarte plictisitoare, judecătoarea s-a ridicat să se ducă la masă şi a oftat către procuror şi avocatul apărării:

— Of, certuri pentru lucruri mărunte, prosteşti, personale-ce ţi-e şi *ai femeile* astea. Şi din toate astea au ajuns să se judece.

Devenea din ce *în ce mai clar că rezultatul procesului* îi interesa *doar pe cei din Annawadi*.

Kehkashan şi tatăl ei riscau zece ani de închisoare. Dar odată cu trecerea *săptămânilor le era din ce în ce mai greu să înţeleagă ce se spunea în favoarea sau împotriva lor* în faţa instanţei. Din cauza căldurii de aprilie ferestrele fuseseră deschise, aşa că, în *loc să audă* mărturia de care depindea libertatea lor, auzeau cacofonia unui drum industrial. Claxoane. Sirene de tren. Motoare înecate. Semnalele sonore ale camioanelor care dădeau în spate. Acest zgomot de afară părea să fie absorbit de ventilatorul de pe tavan, amestecat şi aruncat înapoi de lamelele de metal Audierea s-a încheiat. Următoarea audiere. Acum se întâmplase ceva cu ventilatorul şi zbârnâitul lui se normase într-un huruit zgomotos.

Ce-i spunea poliţistul judecătoarei? Ce-i spunea judecătoarea procurorului? Procurorul avea părul portocaliu dat pe spate, cu fixativ, iar când dădea din cap viguros o şuviţă o lua rebelă în sus. Mai dădea un pic viguros din cap şi i se ridica dreaptă în aer, ca un deget îndreptat spre ceruri. Audierea s-a terminat. Veniţi peste o săptămână. Kehkashan nu s-a mai aplecat în faţă, a început să se lase pe scaun. Era foarte ţeapănă în ziua în care a urcat în boxă soţul Fatimei.

Cu câteva luni în urmă, soţul Fatimei, Abdul Shaikh, îşi adusese fiicele la familia Husain de Eid, cea mai sfântă

zi a anului musulman. Abdul cel tânăr tăiase gâtul unei capre pe maidan şi Abdul cel bătrân lucrase umăr la umăr cu el, tăiase muşchiul, ca să aibă came pentru sărbătoare. Cum făcuseră dintotdeauna de Eid. Anul ăsta capra fusese bună, se simţiseră bine. Dar procesul era o chestiune de onoare pentru soţul Fatimei, ca şi pentru familia Husain.

Bătrânul sortator de gunoi auzise mai multe decât familia Husain de pe locul lui din mijlocul sălii de judecată. Pe măsură ce procesul avansa, şi-a dat seama că relatarea Fatimei de pe patul de moarte despre bătaie şi strangulare devenea şubredă. Martorii tot repetau că nu fusese decât un schimb de vorbe grele. Abdul Shaikh era tulburat de această contradicţie între prima şi ultima declaraţie a soţiei sale.

El şi Patima nu fuseseră fericiţi, după primul an mai bun. Se certaseră permanent din cauza amanţilor ei, pentru că bătea prea tare copiii, pentru că el o bătea prea tare când era beat. Nu-i stătea în fire să cosmetizeze istoria lor. Dar, de când murise Fatima, trebuise să trăiască de dimineaţă până seară lângă familia Husain, s-o audă pe Zehrunisa cum le cânta fiicelor ei, să-l audă pe Mirchi cum făcea pe toată lumea să râdă. Sinuciderea Fatimei îi răpise şansa, oricât de vagă, de a trăi în pace cu soţia lui şi de a le dărui fiicelor lui iubite un cămin fericit.

Voia să dea vina pe altcineva decât pe soţia lui pentru irosirea acestei posibilităţi virtuale. Voia ca judecătorul să-i condamne pe Husaini. Problema era că nu era sigur ce îi făcuseră sau nu-i făcuseră Husainii Fatimei şi spusese acest lucru în prima declaraţie dată la poliţie. Fusese la muncă şi sosise acasă când soţia lui era deja mutilată în chip grotesc. Fiicele lui, care fuseseră de faţă la ceartă, îi spuseseră că nimeni nu lovise pe nimeni. Dar cum rămânea atunci cu aceste fete? Nu voia să crească ştiind că mama lor îşi dăduse foc, minţise şi murise.

Fiicele lui se întorseseră în Annawadi. Le luase de sub îngrijirea surorii Paulette după ce descoperise că aveau vânătăi pe mâini şi pe picioare. Plecaseră bucuroase.

— Trebuia să spunem mereu „Mulţumim, Iisuse” în faţa fotografiei unui bărbat alb, a spus fiica lui mai mică. Era aşa plictisitori

De când veniseră acasă, nu întrebaseră o dată de mama lor, dar Noori, care văzuse pe fereastră cum arsese, se schimbase. Stătea pe stradă parcă ar fi vrut s-o lovească maşinile şi dobândise un tic nervos – îşi molfăia baticul.

Astăzi însă fusese bucuroasă că traversase oraşul cu trenul până la instanţă şi se entuziasmase în mod deosebit la vederea camerelor de televiziune din faţa ei.

— Probabil că azi are loc un proces important, le spusese Abdul Shaikh fiicelor lui, care alergaseră în faţa camerelor, zâmbiseră şi făcuseră cu mâna.

Alţi locuitori din Annawadi spuneau că fiica mai mică, Heena, zâmbea exact ca mama ei. Abdul Shaikh îşi spunea că era adevărat, deşi nu-şi amintea prea multe zâm-Jaşte ale Fatimei pentru a putea face comparaţia.

— Or să ne dea la televizor? întrebase Noori în timp ce trecuseră toţi trei printr-o poartă joasă de control.

Când s-a întors să-i răspundă, Abdul Shaikh s-a izbit cu capul de poartă. Încă era ameţit după o oră, în boxa de lemn a martorilor.

În mâna dreaptă strângea o pungă mototolită de plastic cu certificatul de deces al soţiei lui, două fotografii cu ea îmbrăcată frumos – rochia roz şi cea albastră – şi documentul oficial care-i atesta handicapul şi care-i făcuse rost de cârje metalice gratuite. Aceste urme ale prezenţei ei puteau a mucegai şi conţineau cuvinte pe care nu ştia şa le citească, dar voia să le aibă la el când dădea martuna despre care spera că îi va trimite pe Husaini la închisoare.

Judecătoarea l-a privit cu blândeţe când depunea jurământul, dar când procurorul şi-a dres glasul, lui i A

Shaikh i s-au înmuiat genunchii. A trebuit să se prin a e boxă ca să nu cadă. Nu fusese niciodată într-un asemenea loc, nu vorbise cu asemenea oameni înfricoşători. La întrebările elementare ale procurorului – un om despre care înţelegea că e de partea lui – s-a zăpăcit.

— Cu cine locuiţi? a întrebat procurorul.

Cu soţia lui, a răspuns, ca şi cum n-ar fi murit. La următoarea întrebare a insistat că are treizeci şi cinci de ani. A nimerit numele fiicelor lui, dar adresa de acasă i-a scăpat. Nu era sigur încotro trebuia să se uite când răspundea. Să se uite la judecătoare, care-l contempla placidă de sus, de deasupra boxei, sau la procuror, care stătea în faţa lui, la acelaşi nivel? Când s-a uitat la avocatul apărării a rămas şi mai nedumerit, pentru că apărătorul rânjea la judecătoare fără vreun motiv limpede.

A hotărât să se uite doar la judecătoare. Ei i-a spus cum o găsise pe Fatima acasă şi o dusese la spital.

— Soţia a putut să vorbească cu dumneavoastră în seara aceea?

Era prima întrebare importantă la care trebuia să răspundă Abdul Shaikh. Trebuia să se adune şi s-a adunat.

— Da, putea să vorbească, a spus răspicat.

A părut uşurat că îi ieşiseră cuvintele.

— Ce v-a spus soţia în drum spre spitalul Cooper?

— Mi-a spus că au făcut-o prostituată şi i-au spus că îi vor rupe celălalt picior, a început.

Asta spusese şi poliţiei în prima lui declaraţie, cu nouă luni în urmă, dar nu suna cu adevărat cumplit în această sală de judecată-doar cuvinte obişnuite pentru Annawadi.

După o pauză lungă, a continuat.

— Mi-a spus că au bătut-o.

O altă pauză lungă de gândire.

— Mi-a spus că au prins-o de gât şi au lovit-o cu o piatră mare.

Asta era. Cuvintele unei femei muribunde, despre care spera că vor schimba soarta procesului.

Procurorul a părut încântat şi poliţiştii de la Sahar aflaţi înşală *erau şi ei mulţumiţi. Când avocatul cu o claie de păr şi costum în dungi a început să-şi pună întrebările, Abdul Shaikh a devenit şi mai calm. Nu, soţia lui nu fusese deprimată după ce fiica lor, Medina, se înecase într-o găleată. Nu, soţia lui nu-şi mai turnase de două ori kerosen*

pe ea. Când a coborât împleticit din boxă şi s-a prăbuşit într-un scaun alb de plastic, credea că răzbunase pierderea suferită de copiii lui.

— Şi acum, ce urmează? a spus judecătoarea Chauhan, faându-i pe ultimii martori din Annawadi în boxă. Cynthia Aţi, cea mai bună prietenă a Fatimei, pizmuia feaiia Hnsain încă de când afacerea cu gunoaie a soţului ti se prăbuşise. Târziu în noaptea incendierii, pe când AMulse ascundea în depozit, ieşise pe maidan şi încer«să convingă vecinii să mărşăluiască la secţia de işeşisăceată arestarea întregii familii Husain.

Deşi Cynthia nu văzuse cearta dintre Fatima şi familia Husain, declarase contrariul a doua zi la poliţie. Apoi, prin soţia proprietarului de bordel, îi informase pe Husaini că mărturia ei avea să-i bage la puşcărie dacă nu-i dădeau douăzeci de mii de rupii înainte să urce în boxă. Familia Husain refuzase să plătească şi aştepta de luni de zile răzbunarea ei.

— Simt că-nnebunesc, îi spusese Zehrunisa lui Abdul cu o zi înainte, când îi aşteptau la cântar pe gunoieri.

Avea o privire sălbatică, pe care n-o mai văzuse de când apăruse la fereastra celulei neoficiale a secţiei de poliţie Sahar.

— Dacă minte la proces, ce se alege de onoarea ei? a întrebat Zehrunisa. Dacă-ţi pierzi onoarea, cum mai poţi să te arăţi în Annawadi?

Lui Abdul întrebarea mamei lui i se părea absurdă.

Cynthia se spălase la cap pentru înfăţişare şi se îmbrăcase cu cel mai bun sari, mov cu margini albastre cu auriu, Cu dinţii nu avea ce să facă. În ultimele zile îşi imaginase mărturia ca pe un moment decisiv şi comparase prestaţia anticipată cu punctele culminante din filmele hinduse cu procese.

O duruse să vadă cum averea familiei Husain creştea, în timp ce a familiei ei dispărea. Îşi spunea că Zehrunisa fusese norocoasă că dăduse naştere unei maşinării de sortat ca Abdul, dar Zehrunisa se purta de parcă ar fi fost isteaţă. Mai mult decât atât, Zehrunisa o bârfea pe

Cynthia, care era creştină, pentru că lucrase cândva ca dansatoare exotică într-un bar – un capitol de mult încheiat din viaţa Cynthiei. În ultima vreme spunea despre ea că e asistent social şi încerca să se implice în lupta împotriva sărăciei, ca Asha. Era o afacere în care se învârteau mulţi bani de la guvern şi din străinătate.

Când judecătoarea Chauhan a strigat-o, a stat ţanţoşa şi şi-a rostit încrezătoare numele şi noua profesie de asistent social. Doar când procurorul a început să pună între bâri s-a trezit dând nervoasă din cap.

Procurorul ăsta nu avea *nicio legătură* cu procurorii din filme. Nu o privea *intens*, *în ciuda* sariului spectaculos, părea la fel de *plictisit de proces ca judecătoarea*.

Cynthia s-a încruntat. I se *părea că procurorul o grăbeşte*. *Oare judecătoarea nu voia să audă detalii* despre *cearta pe care pretindea că o văzuse*? *Sau povestea despre cum ajutase la spargerea uşii ca să-şi salveze* prietena *fumegândă*? Abia se *încălzise când întrebările procurorului s-au terminat şi avocatul particular al familiei Husain s-a ridicat s-o chestioneze la rândul său*.

Acesta chiar semăna cu avocaţii din filme. *Neobişnuit de vigilent în faţa unui martor dubios – ultimul* martor dintr-un *proces plictisitor a pornit tirul*.

Da, a recunoscut când a *fost întrebată*, *afacerea familiei ei dăduse faliment când cea a familiei Husain* prosperase.

Da, a spus, locuia într-o *colibă aflată la ceva distanţă de a familiei Husain*, *pe altă alee a mahalalei*.

Da, casa ei era departe *de locul* unde avusese loc cearta. Da, era acasă, tăia legume pentru cină.

Deci cum aţi putut să vedeţi ce s-a întâmplat? *a vrut să ştie avocatul*.

— *Dar* chiar am *văzut*, *a insistat*, *încruntându-se*. *Era* vecina mea!

— Nu prea cred, a spus avocatul. Aţi spus mai devreme că aţi văzut cearta, dar nu e adevărat. Aţi minţit.

Judecătoarea a repetat pentru stenografa ei ineptă o combinaţie fără sens între întrebare şi răspuns: „Am minţit

şi am văzut cearta”. Cynthia a făcut ochii mari.

Fiul Cynthiei învăţase engleza la o şcoală catolică şi prinsese şi ea puţin când îl ajutase la lecţii. Ce a înţeles a fost că judecătoarea îi spusese stenografei să scrie ca recunoştea că era o mincinoasă. Voia o modificare. Voia timp de gândire, timp ca să se adune.

— Staţi, a strigat atât de tare încât Kehkashan şi tatăl ei au auzit-o peste larma străzii.

Dar aceasta era instanţa de circuit rapid – un caz neînsemnat într-o instanţă de circuit rapid. Nu avea nimeni de gând să aştepte.

Nu mai era nevoie de serviciile ei de martor. Judecătoarea Chauhan anunţa alt caz. Un poliţist gesticula spre uşă. Dar cum să plece din boxă dacă fusese înţeleasă greşit? Cum să scoată această consemnare falsă a propriilor ei cuvinte false din computerul stenografei? Tremura de furie. Dar pe cine era furioasă? Pe judecătoare? Pe avocaţi? Pe sistemul de justiţie? A hotărât să dea vina pe Husaini, cocoşaţi pe banca acuzaţilor, în fundul sălii.

— Vă arăt eu vouă! a ţipat în timp ce ieşea din sala de judecată, cu pumnul ridicat ca-n filme.

Dar reprezentaţia ei luase sfârşit şi nu o filma nimeni. Martorii răstălmăciţi şi acuzaţii perplecşi s-au urcat cu toţii în acelaşi tren ca să se întoarcă la vieţile lor obişnuite şi pline de gâlceava din Annawadi, unde aveau să rumege ce credeau că s-a întâmplat, fără să poată şti cu siguranţă. Pledoariile finale urmau peste două săptămâni.

cincisprezece gheaţă

Într-o după-amiază, Abdul, Mirchi şi părinţii lor stăteau cu mâinile la spate şi contemplau o grămadă multicoloră de gunoaie *îngrămădite în* depozit. Încercaseră să amâne drumul *la centrele de reciclare*, pentru că preţurile erau foarte mici, dar acum nu mai aveau de ales. Vânduseră depozitul ca să *plătească avocatul*. *Deşi* Abdul muncise ca un apucat în *zilele în care nu* trebuia să se prezinte la Dongri, făcea puţini bani. Poliţia Sahar falimentase pur şi simplu *familia Husain*.

În timp ce procesul continua, întreaga familie încercase să meargă *pe calea virtuţilor* propovăduită de profesorul lui Abdul de la Dongri: să nu cumpere nimic furat. Deşi această decizie *a făcut ca* venitul familiei să scadă cu 15%, nu a slăbit vigilenţa poliţiei. Acum poliţiştii veneau în fiecare zi să ceară bani – „Ne ling ca nişte câini, sug tot sângele care ne-a mai rămas”, a strigat Zehrunisa într-o după-amiază. Neputând să acuze familia că deţine bunuri furate, poliţiştii îl ameninţau pe Abdul că-l arestează pentru că-şi tria gunoaiele pe maidan. Uzurparea spaţiului public! O infracţiune împotriva calităţii vieţii celor din Annawadi!

Poliţiştii sugeraseră că o nouă punere sub acuzare putea fi folosită pentru a-i arăta judecătoarei ca familia avea un comportament infracţional. Aşa ca Zehruxnisa plătea mită după mită, în timp ce soţul ei căuta un depozit în zona unei alte secţii de poliţie, unde poliţiştii să nu ştie de proces.

Karam încerca să fie optimist în privinţa a ceea ce aveau să obţină din vânzarea ultimelor bunuri reciclabile.

— Cred că avem cinci kilograme de argint german, a spus. Şi poate două kilograme de cupru.

— Aiurea, a sărit Zehrunisa. Mult mai puţin. Aşa tată, aşa fiu – Mirchi e ca tine. Nu vrea să muncească, doar să mănânce. Amândoi vreţi totul pe degeaba.

Mirchi a tresărit. Când era copil, era primul care recunoştea că e leneş. îi plăcea să le arate prietenilor o fotografie ştearsă cu el şi Abdul când erau sugari.

— Vedeţi cum se mişcă Abdul în timp ce eu stau? De atunci eram aşa!

Dar catastrofa familiei îi schimbase. Devenise un sortator de gunoaie rapid şi competent şi acceptase şi orice altă slujbă.

Lucrase în construcţii cu cel mai bun prieten al lui, Rahul, şi terminaseră două piscine la un nou hotel-butic de pe Şoseaua Aeroportului. Apoi obţinuse slujba temporară a viselor lui: fusese angajat să se ocupe de aranjarea locului pentru petreceri la hotel Intercontinental. Unui

subcontractor îi plăcuse de el şi îi dăduse un papion cu clamă şi un sacou. Materialul din care era făcut sacoul era negru şi lucios ca pana corbului; mama lui nu-şi mai găsise cuvintele când pusese mâna pe el. Însă la sfârşitul săptămânii de lucru subcontractorul îi ceruse înapoi haina superbă şi îi plătise doar o cincime din ce i se promisese.

Când Mirchi traversase oraşul până la biroul omului ca să încaseze restul, paznicii îl goniseră.

Următoarea lui slujbă temporară fusese la Skygourmet, care pregătea mâncarea servită în avioane. Când sosea la *muncă*, *Mirchi intra sub o* suflantă *care-i risipea murdăria din oraş de pe corp*, *apoi* punea mâncare pe *paleţi* într-un *congelator imens*. *Era o muncă* mizerabilă, să care *containere grele când nu-şi controla* mâinile şi picioarele de frig. *îi curgea nasul şi se formau ţurţuri, iar dacă se atingea cu pielea de metal, rămânea lipit. Însă făcea două sute de rupii pe zi, până când conducerea a* redus personalul *angajat temporar*.

Multe dintre afacerile dependente de aeroport îşi reduceau *dimensiunile ca* urmare a atacurilor teroriste şi recesiunea persista. *Partidul Ashei*, *Shiv* Sena, protestase împotriva acestor *reduceri*, uneori violent. După ce la Intercontinental avuseseră loc concedieri, o gaşcă de la Shiv Sena distrusese *holul elegant şi* ceruse mai multe locuri de muncă pentru *maharashtrieni* – Rahul fusese unul dintre *beneficiarii acestui* tărăboi. Făcuse rost de un *angajament pe şase luni la curăţat conductele de aer condiţionat*. *Mirchi se* bucura pentru Rahul şi era doar un pic supărat că *părinţii lui nu aveau* relaţii decât printre gunoieri.

— E un tip care număra *maşinile* dintr-o parcare şi spune că a văzut ceva *la mine*, *a spus Mirchi* într-o seară acasă, *sperând cu înfrigurare ca acest nou contact* să-i aducă un serviciu *stabil*.

Dar în acest oraş mai erau milioane de tineri deştepţi, plăcuţi şi fără *nicio experienţă*.

În timp ce familia *Husain aştepta* pledoariile finale din cazul ei, restul Mumbaiului urmărea un *alt* proces din

circuitul rapid. Singurul trăgător care supravieţuise după atacul terorist, un pakistanez de douăzeci şi unu de ani pe nume Ajmal Kasab, turna să vină în faţa instanţei într-o sală de judecată specială, de înaltă siguranţă, de la închisoarea Arthur Road.

Tatăl lui Abdul spunea că ce făcuse Kasab era rău – Coranul nu le dădea dreptul musulmanilor să omoare civili nevinovaţi, dintre care unii erau ei înşişi musulmani. Totuşi, după părerea lui Abdul, Kasab avea noroc.

— Probabil că îl vor bate mult la închisoare, a spus Abdul într-o zi, dar măcar Kasab ştie înăuntrul lui că a făcut ce se spune că a făcut.

Probabil era mai puţin chinuitor decât să fii bătut deşi erai nevinovat.

Furia populară îndreptată împotriva lui Kasab nu părea să se abată şi asupra altor musulmani din Mumbai, după cum a aflat uşurat Abdul în cele trei zile pe săptămână când mergea cu trenul la Dongri. În trenul umed şi aglomerat, era la fel ca toţi ceilalţi. Hinduşii se duceau unde aveau treabă, ca şi el. Ca şi el, tuşeau, mâncau, se uitau pe geam la panouri pe care vedete de Bollywood făceau reclamă la ciment sau la Coca-Cola. Stăteau aplecaţi protector peste documente de preţ din pungi de plastic de preţ ca ale lui, pungi pe care scria fă o pauză, ia un kit kat. Totul era la fel ca înainte, ceea ce dădea motive de speranţă.

Bogăţii din Mumbai sperau şi ei în lunile de după atacul terorist. Mulţi se implicau prima dată în politică, cu intenţia de a reforma guvernarea. În general, indienii bogaţi încercau să se descurce fără ajutorul guvernului nefuncţional. Angajau paznici, filtrau apa de la robinet, plăteau pentru şcoli particulare. Din alegerile de acest fel se dezvoltase de-a lungul anilor un principiu: cel mai bun guvern e cel care nu-mi stă în cale.

Atacurile de la Taj şi Oberoi, în care muriseră oameni sus-puşi şi celebrităţi mondene, reprezentau o lecţie dură. Bogăţii vedeau acum că siguranţa lor nu putea fi asigurată în particular. Depindeau de acelaşi sistem de siguranţă

publică ce eşua şi cu săracii.

Zece tineri terorizaseră unul dintre cele mai mari oraşe din lume timp de trei zile – sigur, şi din cauza loviturii iscusit puse *la cale şi cu mai* mulţi piloni, dar poate şi pentru că agenţiile guvernamentale funcţionaseră ca tarabe particulare, nu ca *paznici* publici. Unităţile de criză ale poliţiei din Mumbai nu aveau arme. Poliţiştii din gară nu ştiau să şi le folosească şi fugiseră să se ascundă în timp ce doi terorişti uciseseră *peste cincizeci de* pasageri. Alţi poliţişti chemaţi să-i salveze pe cei internaţi la o maternitate stătuseră la adăpost la cartierul general al poliţiei, patru străzi mai departe. Ambulanţele nu soseau la răniţi. Echipelor de militari le luase opt ore să ajungă în inima capitalei financiare – un drum pe care avuseseră parte de un avion prost garat, de o oprire pentru realimentare şi de o călătorie lungă cu autobuzul de la aeroportul din Mumbai. Până să ajungă echipele de militari în sudul Mumbaiului, uciderile încetaseră.

La sfârşitul lui *aprilie* urmau să aibă loc alegeri parlamentare şi cei din clasa *mijlocie şi de sus*, în special tinerii, se înscriau în număr record *pe listele de vot*. Candidaţi înstăriţi şi culţi veneau cu platforme care implicau schimbări radicale: responsabilitate, transparenţă, informatizarea guvernării. Dacă India independentă fusese întemeiată de oameni de condiţie superioară, cu studii înalte, în secolul XXI oameni de acelaşi fel candidau la alegeri sau votau, de vreme ce bogăţii aveau mijloace nedemocratice de a-şi asigura interesele sociale şi economice. În toată India, săracii erau cei care luau votul în serios. Era singura lor putere.

un alt negustor de gunoaie se stabilise în Annawadi şi umpluse golul lăsat de eşecul afacerii familiei Husain. Abdul îşi petrecea acum vremea într-un depozit minuscul închiriat, la marginea mahalalelor Saki

Naka. Nu era prea productiv. Gunoierii din Saki Naka avea vechile lor ataşamente. Dar cum stătea leneş în pragul noului depozit, privind la un maidan necunoscut, Abdul şi-a dat seama că se simţea uşurat. Tragediile din

Annawadi nu contau aici. Nimeni nu auzise de Fatima, de procesul familiei lui, de moartea lui Kalu sau că Sanjay şi Meena înghiţiseră otravă de şobolani. După-amiaza, un bărbat învârtea o roată mare în miniatură cu manivela şi copiii se dădeau în ea pentru o rupie. Poliţia venea după mită la alte întreprinderi, dar pe el îl lăsa în pace, probabil fiindcă orice prost îşi dădea seama că nu face bani. Avea aproape la fel de mult timp de gândire ca la Dongri şi, poate din cauza soarelui arzător de aprilie, se gândea la apă şi gheaţă.

Apa şi gheaţa erau făcute din acelaşi material. Îşi spunea că şi cei mai mulţi oameni sunt tăcuţi din acelaşi material. El avea pesemne o constituţie un pic diferită de oamenii cinici şi corupţi din jurul lui – poliţiştii şi delegatul special executiv şi doctorul de la morgă care măsluise moartea lui Kalu. Dacă ar fi trebuit să trieze toată omenirea după materialul din care era făcută, îşi spunea că probabil avea să obţină un singur morman uriaş. Dar tocmai aici era partea interesantă. Gheaţa se deosebea de – şi, în viziunea lui, era mai bună decât – materialul din care era făcută.

Voia să fie mai bun decât materialul din care era făcut, în apa murdară a Mumbaiului, el voia să fie gheaţa. Voia să aibă idealuri. Din motive ce ţineau de propriul interes, unul dintre idealurile după care tânjea cel mai mult era să creadă că poate exista dreptate.

În momentul ăsta nu era prea uşor. Avocatul lui Kehkashan şi Karam fusese sigur că aveau să fie exoneraţi de vină după prestaţia mizerabilă a Cynthiei ca martor al acuzării. Dar chiar înaintea pledoariilor finale, *judecătoarea Chauhan fusese* transferată la o instanţă din *celălalt capăt al statului*. *Un* nou judecător avea să *fie numit şi*, *în baza* procesului-verbal defectuos, avea să încerce să *continue de unde* terminase prima judecătoare.

Husainii erau distruşi, *lucru* observat de delegata specială executivă cu ochelari cu rame aurii. A venit a treia oară să încerce să stoarcă bani de la ei, de data aceasta însoţită de soţul *Fatimei*.

Noul judecător era dur şi probabil avea să-i declare pe

Husaini vinovaţi, a spus delegata specială executivă. Din fericire, soţul *Fatimei era dispus să* renunţe. Avea să-şi retragă mărturia şi mărturia răposatei sale soţii, ceea ce avea să ducă *la închiderea procesului*. Preţul pentru a pune capăt *procesului avea să fie doi lakh – peste* patru mii de dolari.

Delegata specială executivă părea să conteze pe ignoranţa locuitorilor mahalalei: *pe faptul că familia* Husain nu înţelegea că procesul împotriva ei era unul penal, deschis de statul Mahrashtra, şi că soţul Fatimei nu avea puterea să-l încheie, indiferent cât plătea familia Husain.

Înainte să o refuze pe femeie, tatăl lui Abdul şi-a verificat cunoştinţele cu avocatul. Voia să se asigure că ce spicuise despre procese din ziarele în limba urdu era corect. Şi era. În sfârşit, un mic triumfal informaţiei asupra corupţiei.

Fiecare ţara are propriile mituri şi unul dintre cele care le plăceau indienilor de succes era o poveste despre instabilitate şi adaptare – ideea că creşterea rapidă a ţării lor era în parte rezultatul imprevizibilului haotic al vieţii cotidiene. În America şi Europa, se spunea, se ştie ce o să se întâmple când dai drumul la robinet sau apeşi pe întrerupător. În India, unde puţine lucruri erau sigure, se spunea că nesiguranţa cronică modelase o naţiune de oameni creativi şi iuţi la rezolvat probleme.

Printre săraci, fără îndoială, instabilitatea dădea naştere soluţiilor ingenioase, dar, în timp, lipsa unei legături între efort şi rezultate risca să ducă la descurajare.

— Încercăm o mulţime de lucruri, cum spunea o fată din Annawadi, dar lumea nu se mişcă în direcţia noastră.

Trei zile pe săptămână, când trecea pe poarta de control de dimensiunile unui copil de la Dongri, Abdul scruta curtea după Maestru. Voia să-i povestească despre funcţionarul guvernamental care-i păcălise pe părinţii lui şi

despre cât de bine mersese procesul până când femeia judecător fusese schimbată şi cum afacerea lui din Annawadi fusese distrusă de poliţie. Abdul spusese atâtea minciuni despre Maestru în Annawadi, încât chiar începuse să creadă că omului îi păsa cum îi merge.

Însă Abdul nu l-a găsit pe Maestru. După ce a semnat într-un registru, s-a întors pe stradă întrebându-se cum să amâne revenirea la o magazie din Said Naka, unde nu reuşea să-şi întreţină familia. Într-o zi, în încercarea de a-şi recupera energia, a mers pe jos o oră de la închisoarea pentru minori până la Haji Ali, celebrul loc de întâlnire al musulmanilor din oraş.

— Nu stau mult, îi promisese mamei lui. Doar cât să-mi umplu inima.

Moscheea şi mormântul lui Haji Ali erau pe o insuliţă din Marea Arabiei, legată de ţărm printr-un promontoriu stâncos. Rafale sărate transformau acoperămintele femeilor musulmane din faţa lui Abdul în sute de baloane negre ce pluteau uşor de-a lungul promontoriului spre domul strălucitor al moscheii. De o parte şi de alta, negustori cu mese pliante vindeau bijuterii de sticlă şi pistoale de plastic cu apă. Deasupra lui cerul era brăzdat de aripile pescăruşilor. Era minunat – ca şi cum s-ar fi plimbat într-un calendar urdu. Apoi a observat ce nu se vedea niciodată în vreun calendar.

Drumul îngust spre Haji Ali era plin de Un Picior. Şi de Fără Picioare. Pe sute de metri înaintea lui se întindeau cerşetori schilozi, întinşi pe jos, jelindu-se şi smulgându-şi hainele de pe ei. Era ca o mulţime nebună de Fatime.

A plecat în grabă de la Haji Ali. Tulburarea pe care o simţea nu avea să dispară dacă-şi odihnea privirea pe ceva măreţ. Nu avea să fie alinată decât de o instanţă care să decidă că nu atacase o femeie handicapată, nu o strânsese de gât şi nu o împinsese către o sinucidere violentă.

Abdul putea să-şi controleze multe dorinţe, nu şi pe aceasta. Voia să fie socotit mai bun decât apa murdară în care trăia. Voia un verdict de gheaţă.

şaisprezece

ALB şi negru

Asha îşi imaginase o sută de căi de scăpare din Annawadi, dar în primele luni ale lui 2009 toate păreau să fie fundături şi a început să se simtă epuizată şi tristă. Poate că un şoc electric îi perturbase circuitele mintale normale, optimiste. Poate că domnul Kamble lăsase în urmă un blestem când murise într-un târziu, din lipsă de valvă pentru inimă. Pentru că la puţin timp după incinerare, frumoasa lui văduvă, îndatorată la un cămătar, îi furase Ashei unul dintre cei mai utili parteneri masculini.

Nu era nici pe departe prima dată când Asha era părăsită fără preaviz de un bărbat. Mai demult însă, reuşise să-şi ascundă dezamăgirea într-un compartiment lăuntric bine pregătit şi s-o pornească mai departe în căutarea a ceva nou. Mereu îşi pusese întrebările: ce să încerc acum, pe cine să încerc? Dar acum asemenea întrebări nu făceau decât să scoată la iveală faptul că vechile răspunsuri fuseseră greşite. Vălul căzuse şi caii fermecări se dovediseră nişte mârţoage.

Atitudinea slugarnică a Ashei faţă de Delegatul Subhash Sawant fusese cea mai mare mârţoagă. La scurt timp după spectaculosul ei Navratri, un judecător îl eliberase din funcţie pe protectorul ei politic pentru că susţinuse că făcea parte din castele inferioare. Dar lista cu dezamăgiri era lungă. Magazinul alimentar pentru care primise un credit de la stat şi de care sperase că soţul ei avea să se ocupe de acasă. Conducerea monotonă şi încă fără profit a mahalalei. Ideea că Manju avea să fie agent de asigurări pentru elita din Mumbai. Ideea că Manju avea să fie o mireasă aducătoare de profit. Pleaşca ce ar fi trebuit să-i vină pentru că le făcuse rost poliţiştilor de la secţia Sahar de apartamente pentru afacerile lor. Alte planuri care îi luaseră luni înainte de a eşua.

Se apropiau alegerile parlamentare, iar ea trebuia să distribuie fluturaşi în mahala. Cei de la Shiv Sena o sunau de cinci ori pe zi ca să-i reamintească acest lucru. Delegatul nou, de la Partidul Congresului, o suna şi el. Pentru a câştiga afecţiunea locuitorilor pusese pietre

elegante de pavaj pe maidan, plus un monument de marmură neagră al Partidului Congresului. Acum avea nevoie de o Asha. Puterea ei în Annawadi era dincolo de afilierile politice.

Dar Asha nu voia nici să-i jure credinţă altui politician, nici să împartă fluturaşi. Voia să stea în casă şi să plângă. S-a întors de la grădiniţă, s-a înfăşurat într-o pătură şi a spus în şoaptă o poezie în marathi pe care o copiase de pe un avizier din Mankhurd.

Ce nu-ţi doreşti te va-nsoţi mereu
Ce-ţi doreşti nu vei avea niciodată
Unde nu vrei să mergi trebuie să te duci
Şi când crezi că vei mai trăi.
Atunci o să mori.

Pe Manju a întristat-o să o vadă pe mama ei ghemuită, descurajată, însă ştia că nu era cazul s-o întrebe ce are. În schimb i-a spus:

— Nu-ţi stă în fire, mami, să stai locului.

A doua zi i-a spus, întinzându-i o cană de cern fierbinte:

— Şi eu sunt obosită, din cauza examenelor.

În ziua următoare a spus:

— *O să-ţi copiez eu frumos poezia* asta.

Cerneala se întinsese de la lacrimile Ashei.

În acea *seară*, *când şi-a scos* capul din pătură, a găsit *oda micilor aşteptări tipărită frumos*, *laminată şi* atârnată *deoerete*.

Deşi Manju credea că suferinţa mamei ei e pricinuită *de o inimă frântă în taină*, *inima Ashei la patruzeci* de ani era *încăpăţânată şi abilă*. *Mintea îi făcea* probleme. Când nu *se gândea la cauzele eşecurilor trecute*, *se* frământa pentru *lucruri mărunte*: *un poliţist care nu-i mai* răspundea la *telefon*; *Reena, o colegă din Shiv Sena care organizase o puja specială şi nu o invitase*. *Asha cea obişnuită ar fi fost bucuroasă că nu trebuie să o viziteze pe Reena, care era morocănoasă şi avea o faţă de vacă. Dar, în starea ei, micile afronturi se legau de mari dezamăgiri şi formau o evidenţă. Ceva luminos dinăuntrul ei fusese eclipsat*.

Asha pusese mereu preţ pe competitivitatea ei, o calitate pe care nu le-o transmisese copiilor. Poate pentru că ei nu o aveau, o preţuise şi mai mult la ea însăşi. Dar, cu timpul, nevoia de a câştiga putea deveni înşelătoare. În loc să recunoască lipsa unor progrese semnificative, inventa se noi definiţii ale succesului. Simţise că înaintează, puţin câte puţin, de fiecare dată când alţii eşuau. îi depăşise pe cei din familia Husain, pe de o parte, şi într-un fel şi pe domnul Kamble. Dar realitatea ei zilnică rămăsese aceeaşi. Trăia în continuare cu un soţ beţiv într-o colibă înghesuită la marginea unui fac cu apă de canal. Orgoliul ei – o *calitate pe care le-o transmisese celor trei copii – avea* de suferit. Nu reuşise să *pătrundă în oraşul mare, iar acasă mulţi vecini n-o mai sufereau.*

Locuitorii din Annawadi erau de acord în *privinţa momentului când precauţia lor respectuoasă faţă de Asha* se transformase în antipatie *deplină. Se întâmplase în* timpul încercării ei de a scoate profit din temerea lor: că în 2010 sau 2011 urma să înceapă demolarea mahalalelor de lângă aeroport.

De vreme ce era an electoral şi se ştia că locuitorii mahalalelor mergeau la vot, mai erau politicieni care spuneau că se vor opune demolării. Dar planurile mergeau mai departe. O mică parte a suprafeţei eliberate avea să fie folosită pentru extinderea aeroportului şi restul, scos pe piaţă pentru a fi închiriat. În loc de treizeci şi ceva de mahalale aveau să fie mai multe hoteluri, centre comerciale, clădiri de birouri, poate un parc tematic.

Degaj area aeroportului urma să aibă loc în linii mari în conformitate cu programul de stat pentru redezvoltarea mahalalelor. Conform acestuia, antreprenorii privaţi primeau dreptul să construiască pe terenul mahalalelor numai dacă erau de acord să construiască apartamente pentru locuitorii care puteau dovedi că trăiesc în colibe din 1995 sau 2000, în funcţie de mahala. Corupţia din interiorul programului era endemică; cartelurile crimei organizate deveniseră unii dintre principalii jucători. Dar programul avea şi limite făţişe. Deşi în ultimii doi ani

fuseseră demolate 122.000 de colibe, două treimi din familiile afectate nu locuiseră în ele suficient de mult ca să se califice pentru relocare. Aşa că se înghesuiseră în alte mahalale sau construiseră mahalale noi la marginea oraşului.

Eşecul general de degajare a mahalalelor din Mumbai făcea ca eliminarea mahalalelor de la *aeroport* să fie şi mai importantă. Era fezabil din punctul de vedere al dimensiunilor şi foarte semnificativ din punctul de vedere al ecourilor. Ar fi arătat lumii că liderii indieni erau angajaţi pe calea obiectivului unui „Mumbai fără mahalale".

Pe Asha o irita că oficialii vedeau în mahalale doar sunboluri ale înapoierii.

— *Şi dacă au aşa de mare nevoie de spaţiu pentru aeroport, a spus într-o zi, de ce nu intră cu* buldozerele peste hoteluri?

Dar nu hotelurile de lux erau problema; *piscinele şi peluzele aveau să fie păstrate*. *Aşa* că ce putea ea să facă, în *calitate de lider al celor despre care se spunea* că ţin în loc *destinele unei naţiuni*? *Să-şi* unească vecinii într-o opoziţie fără rost? I se păruse mai realist să-şi vadă de ambiţiile particulare şi să facă nişte bani.

Identificase o posibilitate în speculaţiile cu terenuri, din ce în ce mai numeroase în Annawadi în ultima vreme. Apartamentele oferite locuitorilor deplasaţi din mahala aveau să fie minuscule – 80 de metri pătraţi dar aveau apă curentă, ceea ce le dădea valoare într-un oraş lipsit de spaţii locative la preţuri acceptabile. Aşadar, oamenii din oraşul de sus cumpăraseră barăci în mahalale şi falsificaseră documente pentru a dovedi că *ei* locuiau de mult în Annawadi.

Cei mai mulţi speculanţi aveau de gând să folosească apartamentele din programul de reabilitare pentru a le închiria sau ca bază pentru *investiţii*.

— Apartamentul pe care o să-l primesc o să facă de zece ori cât am plătit pentru asta, a spus omul de afaceri care cumpărase magazia de stocare a lui Abdul.

Un politician mărunt blocase un grup mare de colibe de pe malul lacului cu apă de canal pentru un mare dezvoltator şi angajase golani plătiţi să-i convingă pe locatari şi vândă.

Asha se gândise la comisionul ei când aranjase ca un furnizor de vârstă mijlocie al hotelurilor să cumpere coliba unei tinere analfabete, mamă a trei copii, pe nume Geeta. Actele false, care dovedeau că omul de afaceri era un veteran al mahalalei, ieşiseră frumos. Apoi Geeta începuse să-şi exprime regretele cu voce tare.

Ce mai ţipete, de-a lungul şi de-a latul aleilor mahalalei! Asha o păcălise! Copiii ei aveau să apingă în stradă. Geeta refuza să-şi părăsească coliba şi a încercat să depună o plângere la poliţie. Asha s-a ocupat de partea cu poliţia, bineînţeles. Problemele au apărut când omul de afaceri a trimis o gaşcă de beţivi să-i grăbească Geeteiplecarea – într-o duminică după-amiază, când putea să-i vadă zxata mahalaua.

Asha l-a trimis pe fiul ei Rahul să urmărească cum bărbaţii au târât-o pe Geeta, firavă şi dând din mâini) de păr pe aleile mahalalei, i-au aruncat lucrurile în lacul cu apă de canal, au făcut-o curvă şi au turnat kerosen peste ultimul ei sac cu orez. Plângând, copiii mici ai Geetei s-au târât să culeagă boabele stricate de orez, unul câte unul.

Urâte imagini. Dăunătoare pentru ţinuta unui administrator al mahalalei, mai ales a unuia care fusese văzut acasă, cu faţa nemişcată, în timp ce pe aleile mahalalei se auzea de violenţe. Din acea duminică, şoaptele veciniloi o urmăriseră pe Asha ca nişte curenri de aer.

— Lăcomia a transformat-o în animal, a spus o femeie nepaleză şi şi-a pus mâna peste gură.

— Mereu a fost vicleană, dar acum ştim că ar face rău oricui pentru bani, a spus o femeie familiană.

— Probabil că a făcut zece mii de rupiipânălaurmă, a spus Zehrunisa.

Asta a durut-o cel m-au tare pe Asha. Zece mii ar fi fost extraordinar – ar fi meritat reputaţia stricată. Însă

omul de afaceri o fraierise la comision.

Experienţa a fost atât de demoralizantă încât, când un alt om corupt şi puternic a abordat-o şi i-a promis că de data aceasta eforturile îi vor fi răsplătite cu un procent din câştiguri, a fost sceptică.

Şi când crezi că vei moi trăi, atunci o să mori. Şi-a menţinut cu fermitate acest pesimism până în ziua în care şi-a dat seama că *chiar avea să trăiască*, şi anume ziua în care guvernul a verificat banca.

Ideea care i-A asigurat viitorul familiei nu a fost a ei. A fost ideea unui administrator pe nume Bhimrao Gaikwad de la Departamentul pentru Educaţie din Maharashtra. Sarcina lui era să pună în aplicare în Mumbai un program ambiţios *al guvernului* central numit Shiksha Abhiyan. Scopul lui era generalizarea şcolii primare, aducerea pentru prima dată la şcoală a zeci de milioane de *copii muncitori*, *fete şi copii* handicapaţi.

În interviurile din *ziare Gaikwad* vorbea despre cum căuta copii neşcoliţi şi despre speranţa de a le oferi cunoştinţele care să-i scoată din sărăcie. Ambiţia lui mai puţin declarată era să deturneze banii federali către conturile lui. În colaborare cu funcţionarii responsabili cu dezvoltarea comunităţilor din oraş, a găsit oameni de paie care să primească fonduri de la guvern pentru şcolirea copiilor. Apoi el şi complicii lui urmau să-şi împartă prada.

Mai târziu, Asha şi-a dorit să-i fi atras atenţia lui Gaikwad datorită *inteligenţei sau* măcar a aspectului fizic. Dar interesul lui avea baze mult mai pământeşti: faptul că avea o organizaţie non-profit. În 2003, alt bărbat cu alt plan înfiinţase organizaţia non-profit pentru ea, promiţând un contract de salubritate publică eşuat.

— Înregistrată regulamentar? a vrut să ştie Gaikwad.

— Da, regulamentar.

Şi în baza acestui lucru a fost aleasă să-l ajute să fraudeze cel mai important program al guvernului central pentru îmbunătăţirea vieţii copiilor.

Funcţionari guvernamentali au pregătit documentele care să ateste că timp de mai mulţi ani organizaţia ei

înfiinţase 24 de grădiniţe pentru copii săraci. Guvernul avea să-i plătească 4, 7 lakh, adică peste zece mii de dolari, pentru această muncă fictivă. Mai târziu avea să primească alţi bani pentru presupusa administrare a noua şcoli-punte pentru foşti copii-muncitori. Din această pleaşcă, Asha avea să scrie cecuri pe numele de pe o listă lungă de la Gaikwad – teoretic profesori şi suplinitori din şcoli. Ce treabă avea ea să întrebe cine simt? Treaba ei era să-i dea în mână lui Bhimrao Gaikwad douăzeci de mii de rupii bani lichizi, plus cinci mii de rupii funcţionarului pentru dezvoltare comunitară care ajutase la redactarea contractului.

În primul an Asha nu avea să facă prea mulţi bani după ce-i plătea pe toţi. Dar Gaikwad o asigurase că aveau să fie mai mulţi în anii următori.

O problemă minoră s-a ivit când prima rată din banii de la guvern – 429.000 de rupii – a apărut în contul muribundei asociaţii non-profit. Cecurile care urmau să fie împărţite trebuiau să aibă două semnături, dar vecina pe care Asha o numise de mult secretară a organizaţiei a luat-o razna.

— O să ne îmbogăţim? a întrebat femeia, apoi, cu lacrimi în ochi: Dar dacă ne prind?

A refuzat să semneze cecurile, aşa că Asha a dat-o afară şi a angajat o secretară mai supusă. Cecurile au fost emise şi funcţionarii publici şi-au primit banii.

Triumfătoare, Asha şi-a simţit confirmată bănuiala pe care şi-o formase în anii de afaceri multidirecţionale, vag profitabile. Pentru a avea succes pe marea piaţă măsluită a oraşului de sus era nevoie de mai puţin efort şi mai puţină inteligenţă decât pentru a supravieţui de pe o zi pe alta în mahala. Cele mai importante lucruri erau norocul şi posibilitatea de a întreţine două convingeri: că ceea ce faci nu e chiar aşa greşit, dacă priveşti lucrurile în mare, şi că nu e foarte probabil să fii prins.

— Sigur că e corupţie, i-a spus Asha noii secretare respectuoase a organizaţiei. Dar *eu* sunt coruptă? Cum poate să spună cineva că eu fac ceva greşit când cei de sus

au făcut toate documentele – când cei sus-puşi au spus că e corect?

Noua secretară a dat din cap aprobator la analiza Ashei, dar de când semnase cecurile devenise mai tăcută. Cum putea s-o contrazică? Asha era mama ei.

— Acum nu o să trebuiască să-ţi iei un serviciu adevărat după ce termini studiile, i-a spus Asha lui Manju în legătură cu imperiul de şcoli pe care pretindeau că îl conduc, îl preiei de la mine. Oricum o să te trec pe tine ca responsabilă, pentru că şcolile astea trebuie conduse de cineva cu studii.

Deşi pe Manju această moştenire o tulbura, nu avea de gând să refuze computerul la mâna a doua care a ajuns acasă după puţină vreme. Meena fusese oponenta dârză a responsabilităţilor filiale, nu ea. Asha a făcut rost şi de o conexiune la internet prin *dial-up*, *pe care* Rahul o folosea ca să intre pe Facebook, deşi interesul pentru reţelele de socializare i-a scăzut când a primit motocicleta Honda roşie.

Manju îşi iubea *computerul*, *la fel şi* copiii cărora le predase la şcoala de mahala. Veneau adesea să-i admire splendoarea. *Copiii încă îi* spuneau „Teacher” şi se uitau la ea plini de *aşteptări*, nevenindu-le să creadă că se terminase cu învăţătura pentru ei. Dar şcolile *pe care* Asha şi Manju pretindeau că le conduc făceau inutile veniturile dintr-o şcoală reală.

Manju învăţase de curând pe de rost un rezumat al piesei *Dr*. *Faustus*, care vorbea despre o judecată finală – momentul în care „cineva care vrea să fie persoana supremă” descoperea că sosise vremea să plătească pentru o viaţă bună dobândită rău. Deşi nu-şi închipuia foarte bine acest iad creştin, simţea perspectiva pedepsei.

Într-o seară liniştită, cu puţin timp înainte de absolvirea colegiului, a ridicat alarmată privirea de pe tastatură. Doi, nu, cinci eunuci stăteau la uşăl Aceşti eunuci nu semănau deloc cu cel sprinten şi frumos care o fermecase cândva în templul de la marginea lacului cu apă de canal. Aceşti scopiaţi aveau păr pe mâini, urme de

mustaţă şi obiceiul să vină la uşile familiilor care aveau noroc şi să arunce un blestem ca să îl transforme în nenoroc.

Era îngrozită, iar eunucilor le părea rău că o făcuseră să tremure în halul ăsta. Veniseră cu altă treabă. Cum Asha era cel mai puternic om pe care îl cunoşteau, sperau că îi va putea ajuta să se înscrie ca să voteze peste o săptămână. Ca cei mai mulţi locuitori din Annawadi, voiau să participe la momentul entuziasmant când politica era scoasă din colţul ei ermetic la aer liber.

*

Alegerile parlamentare aveau să fie cel mai mare exerciţiu democratic din istoria lumii: aproape jumătate de miliard de oameni stăteau la coadă să-şi voteze reprezentanţii la Delhi, care aveau să-l aleagă la rândul lor pe prim-ministru. Nu existau mari dubii în legătură cu parlamentarul care avea să-i reprezinte pe locuitorii din Annawadi. Avea să fie reprezentanta Partidului Congresului, Priva Dutt, o femeie blândă, la locul ei, întruchiparea a doua slăbiciuni istorice ale electoratului indian: pentru oamenii din industria filmului şi pentru moştenirile de familie. Părinţii ei fuseseră vedete la Bollywood şi tatăl ei ocupase un fotoliu de parlamentar înaintea ei.

Cu o sitptitm AinX înainte, un camion ni Partidului Congresului oprise lângă Aniuiwadi şi descurcase opt grămezi ţie capace din beton pentru canale. O mulţime ieşise în stradă, inc Anintă de darul preelectoral. Datorită partidului Privei Dutt, pe aleile mahalalei nu aveau să mai fie canale deschise.

Dupî câteva zile, angajaţii Partidului Congresului s-au întors cu camionul. În loc să instaleze capacele, le-au luat înapoi. Aveau nevoie de ele într-o mahala mai mare a districtului, unde puteau influenţa un număr mai mare de alegători. Locuitorii mai bătrâni din Annawadi au râs când camionul a plecat. Înşelătoria pe faţă era revigorantă.

Eunucii, emigranţi din Tamil Nadu, nu vedeau mari diferenţe între partidele politice, dar tot îşi doreau să

voteze. Problema lor era că responsabilii de alegerile districtuale refuzau uneori să ia în calcul formularele de înscriere ale emigranţilor sau ale altor minorităţi dispreţuite. În timp ce Asha şi soţul ei aveau cărţi de alegător şi numere personale care le permiteau ambilor să voteze de două ori, în două circumscripţii diferite, mulţi locuitori din Annawadi care nu erau *maharashtrieni încă* nu obţinuseră dreptul la un vot. Zehrunisa şi Karam Husain deţineau recordul local la *lipsirea de* dreptul electoral, după ce încercaseră fără succes şapte ani să se înscrie pe listele de votare.

Pentru locuitorii excluşi din Annawadi, participarea politică nu era preţuită ca instrument puternic al egalităţii sociale. Important era să voteze. Locuitorii din mahalale, socotiţi *infractori din cauza locului unde* trăiau şi a muncii lor în acel loc erau, în acest context, egali cu toţi ceilalţi cetăţeni ai Indiei. Erau membri *legitimi ai* statului, dacă intrau pe liste.

Cel mai înalt eunuc s-a înclinat în faţa Ashei, apoi s-a târât la picioarele ei.

— Doamna profesoară, a spus eunucul, acum un an ne-am dus să ne înscriem la birou, dar n-am primit nici până acum cărţile de alegător. Am făcut tot ce trebuie – şi nimic. Alegerile sunt aproape. Ne luaţi vă rog formularele şi le daţi cui trebuie şi le spuneţi să ne dea şi nouă un vot?

Asha a luat o oglindă.

Eunucul a tuşit.

— Puteţi să ne ajutaţi? Doamna profesoară?

Manju s-a încruntat. Mama ei se purta ca şi cum eu nu cu nici nu ar fi fost acolo. Asha a luat un tub de cremă hidratantă şi a început să-şi dea cu ea pe faţă, încet. Şi-a pus talc în palme şi apoi pe obraji. Se pregătea să meargă în alt loc.

— Ce! Se machiază! a şuierat unul dintre eunuci către altul, prea tare.

Dar, în acel loc spre care părea să fi plecat deja, ea nu l-a auzit.

Asha nu mai era şefa mahalalei. O terminase cu

politica. Gata cu eunucii fără drept de vot şi cu toţi ceilalţi locuitori din Anawadi, „gata cu toate mărunţişurile astea care mă pun pe drumuri”. Că Husainii mergeau ori nu la închisoare ori că o alee întreagă murea de TBC sau că năluca Fatimei se sătura de bântuit şi se hotăra să facă singură curăţenie în toalete, ceea ce ar fi fost imperios necesar – nu o interesa. Poate că deocamdată Ashatrebuia să trăiască în mahala. Dar de acum era parte a oraşului de sus: directoarea unui trust caritabil, o organizaţie filantropică cu număr de înregistrare în oraş şi poate, în curând, donatori străini. Era o femeie respectabilă în lumea făţărniciei, care întâmplător tocmai întârziase la o întâlnire.

— La pompa de petrol, spusese bărbatul la telefon. În rochia roz de casă, aia care-mi place mie.

Aşa că, în spatele perdelei dantelate, Asha, zâmbind, s-a înfăşurat într-un sari de mătase cu un imprimeu şic alb-negru. Ce-i plăcea *ei*. Ce devenise.

— Îţi stă bine, a spus Manju după o vreme. Mai bine decât în roz.

— O, frumos, a completat ursuz unul dintre eunuci, în timp ce noua Asha ieşea în întuneric.

Şaptesprezece

O ŞCOALĂ, UN SPITAL, *UN TEREN DE* CRICKET

La jumătatea lui mai au fost anunţate rezultatele *alegerilor*. *Până la urmă elitele reformatoare nu ieşiseră la vot*. *Cei mai* mulţi *parlamentari în funcţie* au fost realeşi, *prim-ministrul şi-a reluat postul şi îmbunătăţirile* radicale *administrative promise înainte de votare au fost uitate pe nesimţite*. *După câteva săptămâni, buldozerele autorităţii aeroportuare au început să umble la marginea Annawadi*.

Peretele cu Frumuseţe Perenă a fost dărâmat şi în două zile Jacul cu apă de *canalizare ce adusese* febra dengue şi malaria în *mahala a fost umplut, nivelat de la un capăt la* celălalt, în *aşteptarea unei noi construcţii*. *Locuitorii mahalalei se consolau între ei*:

— *Nu-i încă rându Tnostru, simt abia la margine*. Demolarea *mahalalelor de lângă aeroport urma să aibă* loc

în mai *multe faze de-a lungul câtorva ani, deci mai era suficient timp pentru rezidenţi să se unească pentru a fi* siguri că afaceriştii *şi politicienii care cumpăraseră colibe* nu aveau să *fie singurii beneficiari ai reabilitării promise*.

Între timp, *nivelarea pământului de la marginile mahalalei* le dăduse ceva *de făcut copiilor*. *Stăteau pe locul unde fusese* lacul cu apă *de canal, încântaţi, în timp ce* buldozerele de un galben *strălucitor răscoleau pământul*. *Utilajele* dezgropau rămăşiţele *reciclabile ale unui oraş mai vechi*:

un pantof de piele întoarsă, cândva alb; şuruburi ruginite şi alte bucăţi de plastic şi metal. Marfă vandabilă.

Într-o sâmbătă după-amiază, micii Husaini s-au dus cu fiica Fatimei după alţi copii prospectori la marginea şantierului. În timp ce ţineau ochii aţintiţi la lopeţi, copiii dezbăteau ce se va construi pe noul teren.

— O şcoală, a spus cineva.

— Nu, eu am auzit că o să fie un spital.

— Un spital din ăla unde se nasc copiii.

— Nu, prostule. Ce fac aici e pentru aeroport. O staţie de taxiuri. Şi vor veni şi avioane aici.

— Terenul e prea mic pentru avioane. Vor face doar un loc pe care să jucăm cricket.

Fata mică a Fatimei a tresărit. Ceva lucea la marginea unei crăpături noi în pământ. A luat-o la fugă în direcţia unui buldozer, s-a aruncat sub cupa care cobora.

— Nu, a strigat o femeie care trecea prin preajmă, însă fetiţa şi-a văzut de treabă: s-a târât şi s-a smucit, a sărit înapoi în ultimul moment, cât să nu fie izbită şi, după ce buldozerul a trecut mai departe, s-a lăsat pe vine şi a continuat să sape. Era ceva întreg – o oală grea de gătit, din oţel! A apucat-o şi a dus-o înapoi în Annawadi, radioasă, aruncând nori de pământ din picioarele goale în timp ce alerga.

Vechea oală valora cel puţin cincisprezece rupii şi la vederea ei două femei de pe maidan au început să râdă. Măcar un locuitor din Annawadi avea să tragă foloase de pe urma progresului şi a modernizării. Fiica Fatimei şi-a

ridicat în aer comoara, ca s-o vadă toţi invidioşii.

După câteva săptămâni, copiii şi-au găsit o distracţie şi mai interesantă: ziarişti cu camere cu obiective lungi şi negre. Deodată Annawadi apărea la ştiri.

Motivul principal era o tradiţie vesela, deşi ilegala, din luna iunie – o cursă de cai şi trăsuri, într-o duminică după-amiaza, pe sclipitoarea autostradă Western Express Highway. Se făceau mici pariuri şi oamenii se aliniau la marginea drumului ca să privească.

Stăpânul detronat al mahalalei, Robert Omul cu Zebre, mâna doi cai înhămaţi la o trăsură neîngrijită, vopsită *proaspăt în roşu şi albastru. Spre sfârşitul cursei, când frumoasa căruţă a ajuns la marginea unui pod, una* dintre roţi i-a *căzut. Trăsura s-a răsucit, hamurile s-au* rupt şi caii *speriaţi au sărit de pe pod. Fotograful de la un ziar era chiaracolo şi le-a capturat aterizarea cumplită pe* drumul de dedesubt. *Şi astfel a început o campanie pentru găsirea* şi pedepsirea *proprietarului neglijent – Robert fugise de la* locul accidentului şi lăsase o adresă falsă.

Scandalul a devenit public şi titlurile ziarelor s-au înmulţit. „Pe urma cailor morţi: anchetă exclusivă” „La câteva minute după moartea cailor, poliţiştii ştiau deja; nici până acum nu a fost declanşată ancheta!” „Exclusiv! Unde trăiau cei doi cai înainte să moară în chinuri”.

Într-o zi, Sunil, Mirchi şi alţi copii au văzut cum activiştii dintr-un grup numit Plant and Animals Welfare Society, sau PAWS, au adus presa şi pe reprezentanţii locali ai Ligii pentru Bunăstarea Animalelor la un „raid” asupra adăpostului pentru cai al lui Robert. S-a stabilit că mai mulţicai erau subnutriţi. S-au găsit tăieturi şi răni pe zebrele vopsite. Liga pentru Bunăstarea Animalelor a mutat repede animalele cele mai afectate la o fermă pentru tratarea cailor. „Caii salvaţi!” a fost titlul din ziare de itoazi.

Activiştii insistenţi şi-au întors apoi atenţia spre pedepirea lui Robert. Poliţiştii de la secţia Sahar, care avuseseră o relaţie lungă şi profitabilă cu fostul administrator al mahalalei, au refuzat să îl cerceteze

pentru cruzime faţă de animale („Făptuitorul scapă basma curată!”). Aşa că grupul pentru protecţia drepturilor animalelor s-a dus cu probele fotografice la poliţia din Mumbai. În cele din urmă, fostul stăpân al mahalalei şi soţia lui au fost puşi sub acuzare în baza Actului pentru Prevenirea Cruzimii împotriva Animalelor, pentru că nu le-au oferit hrană, apă şi adăpost adecvate patrupedelor din sarcina lor.

Forţele justiţiare ajunseseră în sfârşit în Annawadi. Faptul că beneficiarii erau cai îi amuza pe Sunil şi pe băieţii de stradă.

Nu se gândeau la morţile niciodată anchetate ale lui Kalu şi Sanjay. În mare, băieţii din Annawadi acceptaseră adevărurile de bază: că într-un oraş în curs de modernizare, prosper, vieţile lor erau belele de izolat în spaţii mici şi că morţile lor nu interesau pe nimeni. Băieţii erau pur şi simplu nedumeriţi de toată agitaţia, pentru că socoteau că, dintre toate făpturile din mahala, caii lui Robert erau cele mai norocoase şi mai îngrijite.

Activiştii fuseseră puţini la număr, dar acţionaseră împreună şi furia lor în privinţa cailor îşi atinsese scopul, în Annawadi, fiecare avea un necaz de care se voia scăpat: lipsa de apă, acută de trei luni încoace; anularea solicitărilor votanţilor la biroul electoral; şcolile guvernamentale proaste; subcontractorii fugari care plecau cu banii lucrătorilor. Abdul era unul dintre numeroşii locuitori furioşi pe poliţie. Se liniştea în secret noaptea concepând fantezii despre cum avea să arunce în aer secţia de poliţie Sahar.

Dar locuitorii mahalalei se înfuriau rar împreună – chiar şi în privinţa conducerii aeroportului.

În loc de asta, indivizi fără putere dădeau vina pe alţi indivizi fără putere pentru ce le lipsea. Uneori încercau să se distrugă între ei. Uneori se distrugeau şi pe ei înşişi ia această încercare, ca Fatima. Dacă aveau noroc, ca Asha, trăiau mai bine distrugând şansele altor săraci.

Ce se întâmpla în Mumbai se întâmpla şi în alte părţi, în această epocă a capitalismului global de piaţă, fiecare

îşi avea propriile speranţe şi necazuri, ceea ce ducea la lipsa unui sentiment de solidaritate în durere. Săracii nu se uneau; se luptau cu ferocitate între ei pentru câştiguri pe cât de mici, pe atât de trecătoare. Şi această vrajbă din oraşul de jos nu tulbura aproape deloc apele societăţii în ansamblul ei. Porţile bogaţilor, zgâlţâite din când în când, rămâneau neclintite. Politicienii vorbeau la nesfârşit despre clasa de mijloc. Săracii se distrugeau între ei, iar oraşele lumii, mari, inegale, mergeau mai departe într-o pace relativă.

Când au început ploile în iunie, noul judecător care se ocupa de procesul lui Kehkashan şi al tatălui ei a început să audieze martorii. Acest judecător, C.K. Dhiran, avea mâini osoase şi ochi adormiţi în spatele ochelarilor, şi trecea prin cazuri chiar mai repede decât prima judecătoare. În drum spre sala de judecată aflată la ultimul etaj al clădirii, Kehkashan şi-a întors capul spre o fereastră mică, unde peste o porţiune de acoperişuri de teracotă se vedea Marea Arabiei.

Ce rost avea să încerce să-i citească gândurile altui judecător? încă era slăbită de icter şi de încordare şi pe măsură ce se scurgeau săptămânile părea din ce în ce mai fără rost să încerce să înţeleagă ce se spunea sau să prevadă dacă ea şi tatăl ei vor merge sau nu la închisoare. Mama ei îşi făcea destule griji pentru toţi, cu visele ei cumplite şi obiceiul nou de a alerga pe maidan în somn. Kehkashan s-a aşezat pur şi simplu pe bancă alături de ceilalţi acuzaţi şi a murmurat rugăciuni până când a putut să se întoarcă la familie şi să caute noi modalităţi de a face bani. După cum spunea Mirchi, acum mâncau tot ce câştigau.

Renunţaseră la ideea de a pune din nou pe picioare afacerea cu gunoaie în Saki Naka. Chiria pentru depozit era mai mare decât venitul lunar al lui Abdul. Aşa că acum Abdul îşi petrecea ziua mergând cu camioneta zornăitoare cu trei roţi din mahala în mahala şi căuta de lucru, transporta deşeurile altora la reciclatori. Mirchi îşi lua ce slujbe temporare găsea şi vindea pe ascuns gunoaie în

Annawadi, când nu era poliţia prin preajmă. Fratele lor mai mic.

Atahar, s-a lăsat de şcoală, a plătit pentru nişte acte false din care reieşea că avea vârsta ca să muncească şi spărgea pietre pe şosea. Atahar spunea că nu-l deranja să se lase de şcoală ca să ajute familia, dar pe Kehkashan o deranja foarte tare.

În ultima zi a lui iulie procurorul şi avocatul apărării şi-au ţinut pledoariile finale. Judecătorul a privit-o pe Kehkashan, poate pentru prima dată, şi a făcut o glumă despre vălul ei:

— Sigur asta e acuzata? Poate e altcineva. Cine s-o recunoască, îmbrăcată aşa!

Când judecătorul a terminat de râs şi avocaţii au terminat de spus ce i-or fi spus judecătorului, în engleză, judecătorul le-a spus lui Kehkashan şi tatălui ei să se întoarcă în nouăzeci de minute. Avea să fie pronunţat verdictul.

Pe când ieşeau din sală, judecătorul spunea:

— Mai aştept doar să primesc mărirea de salariu şi ar trebui să ies la pensie. Maharashtra e un stat aşa de îngust la minte – doar aici le cer judecătorilor chitanţe şi facturi, în Andhra Pradesh şi Gujarat judecătorii primesc banii de benzină odată cu salariul şi nu mai trebuie să arate chitanţe…

În faţa instanţei, o maşină de gunoi a municipalităţii a călcat un câine. Câinele a scheunat şi a murit, iar

Kehkashan şi tatăl ei au hotărât că era mai bine să aştepte la cantina instanţei. Kehkashan s-a aşezat pe jos şi s-a holbat la pantofii ei, care erau noi şi din plastic şi o răneau. Când s-a întors în sala de judecată şchiopăta şi era în picioarele goale.

— Cu ce te ocupi?

În boxa martorilor, Kehkashan a răspuns la prima şi ultima întrebare pe care i-a adresat-o judecătorul.

— Casnică, a spus.

Nu avea de gând să-i povestească cum îşi părăsise soţul sau despre fotografiile cu cealaltă femeie din

telefonul lui.

— Şi care e domeniul tău? l-a întrebat judecătorul pe Karam, care îşi împreunase mâinile ca să nu mai tremure.

— Domnule, mă ocup de plastic, a răspuns Karam.

I s-a părut că sună mai bine decât „sticle goale de apă şi pungi de poliuretan”.

— Ei bine, din cauza ta, a spus judecătorul, o femeie nu mai trăieşte.

— Nu, să ab! a izbucnit Karam. A făcut singură ce a făcut.

O vreme, judecătorul nu a spus nimic, apoi s-a uitat la procurorul cu părul ţeapăn portocaliu.

— Deci ce să fac cu ăştia? Să le dau doi ani sau trei?

Kehkashan a îngheţat. Apoi judecătorul a zâmbit şi a ridicat mâinile.

— Hai, lăsaţi-i, le-a spus avocaţilor. *Jao, chhod de*.

I-a declarat pe Husaini nevinovaţi. Se terminase.

Motivaţia judecătorului a fost succintă. „Nu există nicio probă care să dovedească faptul că acuzaţii au instigat-o în vreun fel pe decedată să se sinucidă. Astfel, parchetul a eşuat jalnic în dovedirea vinovăţiei acuzaţilor”.

Hai, daţi-i drumul. Judecătorul mai avea şi alte cazuri şi voia să elibereze boxa martorilor, de care Kehkashan şi tatăl ei păreau lipiţi.

— Puteţi pleca, a spus avocatul apărării a doua oară, mai apăsat, iar Kehkashan şi tatăl ei şi-au luat zborul.

*

Acum mai rămânea doar procesul lui Abdul – judecata privind onoarea *lui* – la instanţa pentru minori, în septembrie 2009, grefierul de la instanţa pentru minori a spus:

— Probabil o să înceapă peste o lună.

În octombrie:

— Peste trei luni, poate.

Un poliţist de la Sahar, cu care Abdul se tot întâlnea la Dongri, era cel puţin consecvent.

— Recunoaşte că i-ai făcut acele lucruri lui Un Picior! Pentru toate există o soluţie! Cazul tău se va tărăgăna la

nesfârşit dacă nu recunoşti, iar dacă recunoşti, îţi vor da drumul azi.

Pe când 2009 se apropia de sfârşit, Zehrunisa a luat măsuri speciale ca să grăbească procesul şi reabilitarea lui Abdul. S-a dus la un mistic sufit de pe Reay Road, specializat în schimbarea în bine a viitorului, uşurarea necazurilor, îndepărtarea blestemelor şi împăcarea duhurilor – aceasta din urmă era un criteriu important pentru Zehrunisa, care credea că duhul Fatimei ar putea fi pricina blocajului juridic al lui Abdul. Misticul a legat o sfoară roşie de încheietura de la mână a Zehrunisei şi a trimis-o să lege altă sfoară roşie de un copac dintr-o curte unde ceilalţi pelerini se învârteau şi psalmodiau pe ritmul tobelor. Duhurile aveau să fie mai prietenoase acum, promisese misticul şi luase banii. Cu toate acestea, Zehrunisa îşi spusese că nu strică să meargă la moschee şi să facă o făgăduinţă în numele lui Abdul, pentru şapte zile de vineri.

2010 mergea înainte şi eforturile Zehrunisei nu dădeau roade, când delegata specială executivă a guvernului din Maharashtra şi-a făcut din nou apariţia şi a sugerat că banii ar putea declanşa procesul mai repede decât rugăciunile. Zehrunisa a răspuns la sugestie cu unele dintre cele mai deosebite înjurături inventate vreodată.

Spre sfârşitul lui 2010, ea şi Abdul ajunseseră la concluzia că o stare suspendată între vină şi nevinovăţie era condiţia lui permanentă.

Abdul îl căuta în continuare pe Maestru când mergea la Dongri. Voia să-i spună profesorului că încercase să fie cinstit cât mai fusese băiat, dar nu avea să poată continua acum, când era aproape sigur că devenise bărbat. Un bărbat, dacă era raţional, nu făcea deosebiri mari între bine şi rău, adevăr şi minciună, dreptate şi treaba cealaltă.

— O vreme am încercat să nu las gheaţa din mine să se topească, spunea. Dar acum mă transform şi eu în apă murdară, ca toată lumea. îi spun lui Allah că îl iubesc enorm, enorm. Dar îi spun că nu pot fi mai bun, pentru că

aşa e lumea.

Cu trei băieţi care munceau, familia Husain începuse încet-încet să facă din nou profit, iar când Annnawadi a fost dărâmată se gândeau că poate vor primi un apartament din programul de reabilitare: 80 de metri pătraţi pentru o familie de unsprezece oameni, departe de aeroport şi de gunoaiele lui, dar mult mai bine decât în stradă. Abdul se întuneca la faţă doar când se gândea la începutul lui 2008, când afacerea era înfloritoare şi prima rată plătită pentru o bucată de pământ în afara oraşului. Terenul din Vasai fusese de-acum vândut altei familii, iar familia Husain nu-şi primise avansul înapoi.

Tatăl lui Abdul îşi făcuse obiceiul supărător de a vorbi despre viitor ca despre tui autobuz:

T, xh-o pe lAugA tli e le gândeşti cA o «Ad pierzi, npol Npul, stal aga, poate nu-l pierd – trebuie dour nA nlergibitf to, (hurte repede. Numai cA acum suntem toţi obosiţi ţi loviţi, cât de repede să mul ulerg Am? Trebuie că încerci sĂ-l prinzi, chiar dacĂ ştii că n-o sĂ-l prinzi, când de fapt nud hine-l laşi să treacă…

Abdul n-avea nevoie de starea asta. Din fericire, avea de muncit din greu. Dimineaţa devreme începea să se milogease A pe la toţi administratorii depozitelor din marile mahalale industriale:

— Aveţi ceva de dus la reciclare?

Învăţa toate drumurile lăturalnice şi ocolişurile întortocheate din oraş, pentru că vehiculele cu trei roţi ca al lui erau interzise pe unele dintre noile străzi netede din Mumbai.

Erau zile când cheltuia mai mult pe gaz, în căutare de lucru, decât câştiga din comisioane, dar erau şi zile bune, când mergea anevoie, cu camioneta plină ochi de gunoi. S-ar fi dus oriunde pentru bani, cu cât mai departe de Annawadi, cu atât mai bine. Traversa graniţa statului până la Vapi, în Gujarat. Se ducea la Kalyan, la Thane. Dar cel mai mult stătea în Mumbai.

Când îşi făcea circuitul noaptea târziu, uneori îşi închipuia cum ar fi să nu se întoarcă la familie, într-o

mahala pe care acum o socotea „o altfel de închisoare” – îşi imagina că merge mai departe şi dispare într-un necunoscut îndepărtat, poate mai bun. În cele din urmă, oraşul îl readucea cu picioarele pe pământ. Autobuzele şi maşinile sport care veneau în viteză spre el şi virau brusc. Copiii care coborau căscaţi de pe trotuar pe stradă, cum făcea mereu fiica Fatimei, ca şi cum nu ar fi ştiut cât le valorează vieţile.

— O greşeală la volan şi sunt terminat, i se plângea Abdul mamei lui la inevitabila întoarcere în Annawadi.

Situaţia e foarte încordată – n-ai voie să fii cu mintea în altă parte. Trebuie să fii pe fază, clipă de clipă.

De fapt se simţea puternic când se mişca prin traficul de la miezul nopţii, cu ochii îngustaţi ca nişte puncte. Dacă acest oraş mare, licăritor, era de nestăpânit, măcar câţiva metri de drum vâscos tot putea să stăpânească.

Într-o dimineaţă, devreme, Abdul stătea pe un sac negru de gunoi lângă sala de proiecţii, cu gândul la încă un drum inutil la Dongri şi la rutina din seara următoare – „Aveţi ceva de mutat?” când Sunil s-a ghemuit în sacul de gunoi de lângă el. Nu se mai văzuseră de ceva vreme, de când Abdul tot era plecat, conducea. Sunil s-a aplecat spre el, cum fac uneori cei care-ţi sunt aproape prieteni.

— Ai să-mi împrumuţi două rupii să-mi iau şi eu ceva de mâncare?

Abdul s-a dat înapoi.

— Bleah! Vorbeşti aşa de aproape şi nu te-ai spălat pe gură! Groaznic. Şi ce faţă! Du-te şi spală-te pe faţă! Mă sperii doar când mă uit la tine.

— Bine, bine, aşa o să fac, a spus Sunil râzând. Abia m-am *trezit*.

— *Devreme pentru un hoţ*.

— *Nu mai fac asta*.

Preţurile gunoaielor începuseră să crească din nou, *bătăile poliţiei se intensificaseră şi paznicii de la aeroport îl dezbrăcaseră la pielea goală şi îl răseseră în cap. Sunil hotărâse să redevină gimoier. De* fapt, decizia lui de a *strânge gunoaie era motivul pentru care stătea în stradă*

pe o pungă de gunoi lângă Abdul. Proprietarul familian al sălii de jocuri era furios că nu mai primea lucrurile furate de Sunil şi nu-l mai lăsa să stea acolo.

Băiatul clipicios, Sonu, aproape îl iertase pe Sunil că devenise hoţ, nu şi pentru obiceiul de a se trezi mai târziu de ivirea zorilor. Sunil voia să se asocieze dinnoucu Sonu şi exersa trezirea timpurie. Concepea de asemenea o nouă formulă ca să nu se urască şi să facă în acelaşi timp o muncă ce-l scârbea. Sunil descoperise că Eraz-ex funcţiona, dar nu pentru foarte mult timp.

— Mereu mă gândeam cum să fac să am o viaţă mai frumoasă, mai bună, şi totul a rămas la fel, a spus Sunil. Aşa că acum o să încerc invers. N-o să mă gândesc cum să fac ca lucrurile să meargă mai bine, pur şi simplu o să-mi blochez mintea şi… cine ştie? Poate aşa se întâmplă ceva bun.

Abdul l-a lovit.

— Îmi pierd minţile dacă stau să te ascult, a spus.

Se simţea bătrân când stătea lângă cineva care încă mai avea idei. Când mahalaua avea să fie demolată, probabil că nu aveau să se mai vadă niciodată. Sunil voia să-şi ia viaţa de la capăt undeva în afara oraşului, într-un loc cu pomi şi flori, dar Abdul se gândea că mai degrabă Sunil avea să ajungă să doarmă pe străzile oraşului. Ultimele zile ale mahalalei Annawadi erau pesemne cele mai bune zile din viaţa lui Sunil.

O frunză mare, lucioasă, a zburat peste drum şi a aterizat la picioarele lui Abdul. Mizeria din aer nu o înnegrise decât foarte puţin. A luat-o, a scos o lamă ruginită din buzunar, a tăiat frunza în bucăţele mici, apoi a suflat în palmă. Confetti verzi au căzut pe sprâncenele lui Sunil, pe gene şi în creştetul capului ras.

— Şi acum? a întrebat Sunil după o vreme.

— Acum ce? Spală-te pe gură şi du-te la muncă! E deja târziu. Ce-o să mai găseşti la ora asta?

— Bine, pa, a spus Sunil, a sărit în picioare, a scuturat resturile frunzei şi a luat-o la fugă.

Abdul a privit în urma lui. Un puşti ciudat şi cumseca

de – i-a urat noroc băiatului, iar după jumătate de oră

Sunil avea să-l găsească, pe o terasă îngustă, mult deasupra râului Mithi.

În curând taximetriştii care aruncau gunoaie pe această terasă aveau să fie împinşi în altă parte, când noul aeroport avea să-şi îndeplinească rolul simbolic: să devină o poartă elegantă către unul dintre cele mai importante oraşe ale secolului XXI. Dar deocamdată unsprezece cutii, şapte sticle goale de apă şi un teanc de folii de aluminiu stăteau pe o limbă lungă de beton şi îl aşteptau pe primul copil destul de curajos să vină după ele.

nota autorului

Acum zece ani m-am îndrăgostit de un bărbat indian şi am câştigat o ţară. El m-a îndemnat să nu o judec după aparenţe.

Când mi-am cunoscut soţul, scriam de ani buni reportaje despre comunităţile sărace din Statele Unite şi reflectam ce ar trebui făcut pentru a scăpa de sărăcie într-una dintre cele mai bogate ţări din lume. Când am ajuns în India, o ţară din ce în ce mai înstărită şi mai puternică, însă care încă adăpostea o treime din sărăcia şi un sfert din foametea de pe planetă, întrebările paralele au continuat să mă frământe.

M-am săturat repede de instantaneele senzaţionale cu mizeria din India: copiii costelivi cu muşte în ochi şi alte simboluri ale abjecţiei pe care nu ai cum să nu le vezi în primele cinci minute după ce intri într-o mahala. Pentru mine – şi aş spune că şi pentru părinţii celor mai mulţi copii săraci, indiferent de ţară – întrebarea mai importantă este una la care îţi ia mai mult timp să răspunzi. Care este infrastructura oportunităţilor în această societate? Ale cui capacităţi sunt încurajate de piaţă şi de politicile sociale şi economice ale guvernului? Prin ce mijloace ar putea acel copil costeliv să fie mai puţin sărac când va creşte?

Şi alte întrebări mă rodeau, legate de inegalitatea contrastantă şi profundă – trăsătura definitorie a atâtor oraşe moderne. (Oamenii de ştiinţă care evaluează nivelul de disparitate între cetăţeni bogaţi şi săraci sunt de părere

că New York şi Washington D.C. sunt aproape la fel de inegale ca Nairobi şi Santiago.) Unii consideră această alăturare de bogăţie şi sărăcie o problemă morală. Ce mă fascinează este că nu e o problemă practică mai mare. În fond, în Mumbaiurile din toată lumea sunt mai mulţi săraci decât bogaţi. De ce locurile ca Şoseaua Aeroportului, unde mahalalele şi hotelurile de lux stau nas în nas, nu arată ca jocurile pe calculator cu răzmeriţe, de tipul Metal Slug 3? De ce nu fac implozie mai multe dintre societăţile noastre inegale?

Voiam să citesc cartea care să înceapă să-mi răspundă la întrebări, pentru că simţeam că nu o pot scrie, nefiind indiancă, neştiind limbile, fără o viaţă integrată în context. Mă şi îndoiam că pot să rezist la muson şi la condiţiile de mahala după ce ani în şir avusesem mari probleme de sănătate. Am luat hotărârea să încerc în timpul unei nopţi absurd de lungi, singură acasă, în Washington. M-am împiedicat de un dicţionar mare şi m-am trezit pe jos cu un plămân perforat şi trei coaste rupte, într-o baltă de Dr

Pepper fără zahăr, fără să pot să mă târăsc până la un telefon. În orele scurse am dobândit o anumită limpezime.

Cum mă dovedisem nepotrivită pentru coabitarea cu un dicţionar mare, nu aveam prea multe de pierdut dacă îmi urmăream interesele în alt domeniu – un loc dincolo de aşa-zisa mea specializare, unde riscul de a eşua avea să fie mare, dar interacţiunile ceva mai interesante.

Am simţit o lacună în proza de non-ficţiune despre India: lipsa unor relatări bine documentate care să arate cum îşi negociau traiul în epoca pieţei globale oamenii obişnuiţi cu venituri mici – în special femeile şi copiii. Citisem relatări despre oameni care se reinventau şi triumfau în domeniul informaticii în India, relatări care uneori treceau sub tăcere privilegiile timpurii de castă, averea familiei şi şcolile particulare. Citisem poveşti despre locuitori ai mahalalelor cu aură de sfinţi, prinşi într-un loc mizerabil fără ieşire – asta până când salvatorii

(adesea occidentali albi) veneau în goană să-i salveze. Citisem poveşti despre gangsteri şi baroni ai drogurilor care vorbeau într-un limbaj care l-ar fi făcut invidios pe Salman Rushdie.

Locuitorii din mahalale pe care ajunsesem deja să-i cunosc nu erau nici mitici, nici jalnici. Cu siguranţă nu erau pasivi. Pe toată întinderea ţării, în comunităţi cărora în mod evident le lipseau salvatorii, improvizau, adesea cu ingeniozitate, în căutarea noilor oportunităţi economice ale secolului XXI. Statisticile oficiale dădeau câteva indicii despre cum le mergea unor asemenea familii. Dar în India, ca şi în multe alte locuri, inclusiv în ţara mea, statisticile despre săraci au uneori prea puţină legătură cu experienţa trăită.

Pentru mine, a mă ataşa de o ţară înseamnă şi a pune întrebări incomode despre justiţie şi oportunităţile pe care le au cetăţenii mai slabi. Cu cât cineva îi cunoaşte mai bine pe aceşti oameni, cu atât e mai mare impulsul de a pune aceste întrebări. Deşi nu aveam pretenţia să judec întregul după o parte, mi-am spus că ar fi util să-i urmăresc pe locuitorii dintr-o singură mahala, deloc ieşită din comun, de-a lungul câtorva ani, ca să văd cine progresa şi cine nu şi de ce, pe măsură ce India prospera. Cum trebuia să mă obişnuiesc cu ideea că nu sunt indiancă, am încercat să-mi compensez limitările la fel cum fac în zonele americane necunoscute: am stat acolo, am fost atentă, am făcut documentare, am verificat relatările din mai multe surse.

Evenimentele povestite în paginile de mai sus suntreale, la fel şi numele. Din ziua în care am intrat în Annawadi, în noiembrie 2007, şi le-am cunoscut pe Asha şi Manju, până în martie 2011, când mi-am încheiat documentarea, am cercetat experienţele locuitorilor prin însemnări scrise, înregistrări video şi audio şi fotografii. Câţiva copii din mahala, care au învăţat să umble cu camera Flip Video, au înregistrat şi ei evenimente povestite în această carte, Devo Kadam, unul dintre foştii elevi ai lui Manju, a fost foarte pasionat de această muncă de documentare.

Când, în paginile precedente, descriu gândurile cuiva, acele gânduri ne-au fost spuse mie şi traducătorilor mei sau altora în prezenţa noastră. Când am încercat să înţeleg, retrospectiv, gândirea cuiva la un moment dat sau când a trebuit să fac interviuri repetate ca să înţeleg complexitatea vederilor cuiva – ceea ce s-a întâmplat foarte des – m-am folosit de parafrază. Abdul şi Sunil, de pildă, vorbiseră înainte foarte puţin despre viaţa şi sentimentele lor, chiar cu propriile familii. Am ajuns să le înţeleg gândurile insistând în repetate (ei ar spune nesfârşite) discuţii şi interviuri pentru verificarea faptelor, adesea în timp ce munceau.

Deşi am avut grijă să evit interpretările exagerate, mi s-ar fi părut mai distorsionant să-mi dedic atenţia celor câţiva locuitori din Annawadi cu o îndemânare verbală ce ar fi putut scoate la iveală citate mai vii. Printre oamenii care muncesc până la epuizare, dintre care mulţi îşi petreceau cea mai mare parte a zilei muncind în tăcere cu deşeuri, vorbirea cotidiană are tendinţa să fie tranzacţională. Nu redă pe loc inteligenţele profunde, idiosincratice, care au ieşit la iveală cu putere în cursul a aproape patru ani.

CÂND mă AŞEZ UNDEVA, ascult şi privesc, nu încerc să mă păcălesc singură spunându-mi că poveştile indivizilor sunt argumente în sine. Cred doar că argumentele mai bune, poate chiar politicile mai bune, sunt formulate când ştim mai mult despre oamenii obişnuiţi.

Deşi am stat şi în alte mahalale, în scopuri comparative, am ales să mă concentrez pe Annawadi din două motive: pentru simţul oportunităţii existent acolo, când bunăstarea se ivea din toate părţile, şi pentru că era destul de mică pentru a putea observa gospodăriile îndeaproape – abordarea sociologiei hoinare. Observaţiile m-au ajutat să încep să fac diferenţa între problemele izolate şi cele în mare parte comune, cum ar fi lipsirea de drepturi electorale pentru imigranţii din Annawadi şi cei din casta hijra.

Munca mea nu a fost plăcută, mai ales la început. Pentru locuitorii din Annawadi eram un spectacol ridicol garantat, date fiind căderea în lacul cu apă de canal în timp ce filmam şi conflictele cu poliţia. Însă rezidenţii aveau griji mai mari decât prezenţa mea. După o lună sau două de curiozitate, şi-au văzut mai mult sau mai puţin de treabă, în timp ce eu făceam cronica vieţilor lor.

Mrinmayee Ranade, o femeie talentată şi generoasă, a făcut posibilă această tranziţie. A fost traducătoarea mea în primele şase luni ale acestui proiect şi inteligenţa ei profundă, auzul ascuţit şi prezenţa caldă mi-au permis să-i cunosc pe oamenii din Annawadi şi lor să mă cunoască pe mine. Kvita Mishra, elevă de colegiu, a tradus şi ea foarte bine în 2008. Şi, începând cu luna aprilie a acelui an, Unathi Tripathi, o tânără strălucită care a studiat sociologia la Universitatea din Mumbai, s-a alăturat proiectului în calitate de traducătoare. A privit cu scepticism ideea că un occidental scria despre locuitorii mahalalei, dar ataşamentul ei faţă de oamenii din Annawadi s-a dovedit mai puternic decât rezervele. A devenit repede un partener iscusit de cercetare şi un interlocutor critic; perspectiva ei completează această carte. împreună, de-a lungul a trei ani, ne-am tot pus întrebarea dacă zilele petrecute în depozitele de gunoaie pline de şobolani din Annawadi şi expediţiile nocturne cu hoţii la un aeroport nou strălucitor contribuie cu ceva la înţelegerea căutării de oportunităţi într-o lume inegală, globalizată. Poate, a fost concluzia fermă.

Am fost martora la cele mai multe întâmplări descrise în această carte. Am scris despre altele la puţin timp după ce au avut loc, folosindu-mă de interviuri şi documente. De pildă, relatările despre orele dinaintea autosacrificării Fatimei Shaikh şi cele care i-au urmat îşi au izvorul în discuţiile repetate cu 168 de oameni, precum şi în dosarele poliţiei, ale spitalului public, ale morgii şi ale instanţelor de judecată.

Când am scris despre acest aspect şi despre multe altele în care faptele erau foarte dezbătute, mi-am dat

seama că martorii cei mai de încredere au fost copiii din Annawadi. Nu-i interesau decât foarte vag disputele politice, economice şi religioase ale celor mari şi nu le păsa cum sună povestirile lor. De pildă, fiicele Fatimei, care au fost de faţă la cearta care s-a încheiat cu arderea mamei lor, au susţinut constant nevinovăţia lui Abdul Husain, ca şi alţi copii din Annawadi, pe care am învăţat în timp să-i apreciez pentru privirile şi mintea ascuţită.

A fost crucial să fiu de faţă la evenimente sau să scriu despre ele la puţin timp după ce s-au petrecut, pentru că, odată cu trecerea anilor, unii locuitori ai mahalalei şi-au schimbat poveştile de teamă să nu supere autorităţile. (Teama lor nu era lipsită de temei: poliţiştii de la secţia Sahar i-au ameninţat în câteva rânduri pe locuitorii mahalalei care vorbeau cu mine.) Alţi locuitori din Annawadi au modificat povestirile de dragul unei alinări psihologice: privind în retrospectiva, îşi atribuiau mai mult control asupra unor experienţe din trecut. Era socotit de rău augur şi contraproductiv să-ţi aminteşti prea mult timp de lucrurile rele, iar Abdul vorbea în numele multor vecini când, într-o zi, a protestat:

— Nu te duce capul, Katherine? Ţi-am spus deja de trei ori şi ai scris şi în computer. De-acum am uitat toată treaba. Şi aşa şi *vreau* să rămână, uitată. Deci, te rog, nu mă mai întreba, bine?

Cu toate acestea, din noiembrie 2007 până în martie 2011, el şi alţi locuitori din Annawadi au muncit din greu ca să mă ajute să le descriu viaţa şi îndoielile. Au făcut-o deşi au înţeles că le voi arăta atât defectele, cât şi calităţile şi ştiind că nu le va plăcea sau nu vor fi de acord cu tot ce aveam să scriu în carte.

Pot să spun cu mâna pe inimă că nu au participat la acest proiect din afecţiune personală. Când nu scoteam la iveală amintiri neplăcute, mă plăceau. Eu îi plăceam şi mai mult. Însă m-au suportat în primul rând pentru că împărtăşeau unele dintre îngrijorările mele legate de distribuirea oportunităţilor într-o ţară aflată în schimbare moidă şi pe care o iubeau. Manju Waghekar, de pildă, a

vorbit deschis despre corupţie în speranţa, cât de mică, că astfel s-ar putea crea un sistem mai corect pentru alţi copii. Asemenea alegeri au fost pur şi simplu curajoase, dacă ţinem seama de vulnerabilitatea socio-economică a celor care le-au făcut.

Aşa cum povestea mahalalei Annawadi nu este reprezentativă pentru o ţară atât de mare şi de diversă ca India, nu este nicio imagine în mic a stării de sărăcie şi a oportunităţilor din lumea secolului XXI. în fiecare comunitate detaliile diferă, iar asta contează. Cu toate acestea, în Annnwadi am fost surprinsă de punctele comune cu alte comunităţi sărace în care mi-am petrecut timpul.

În epoca globalizării – o epocă a improvizaţiei, a slujbelor temporare, cu o concurenţă acerbă – speranţa nu e o ficţiune. Sărăcia extremă se atenuează gradual, inegal, dar semnificativ. Dar, odată cu capitalul care circulă cu viteză în jurul planetei şi cu ideea de slujbă permanentă devenită anacronică, imprevizibilul vieţii de zi cu zi striveşte în felul lui speranţele individuale. În mod ideal, guvernul atenuează un pic instabilitatea. Prea adesea, un guvern slab o intensifică şi se dovedeşte mai eficient în promovarea corupţiei decât a capacităţilor.

Efectul corupţiei care mi se pare cel mai subestimat este o contracţie nu a posibilităţilor economice, ci a universului nostru moral. În timpul documentării, sunt mereu surprinsă de gândirea etică a tinerilor, chiar şi în condiţii atât de disperate încât egoismul ar fi un atu. Copiii nu au posibilitatea să acţioneze în conformitate cu acea gândire şi când cresc au toate şansele să devină adulţii care merg mai departe când un gunoier sângerând moare încet la marginea drumului, care întorc spatele când o femeie arsa se zvârcoleşte, a căror primă reacţie când un adolescent plin de energie înghite otravă de şobolani este o ridicare din umeri. Cum se întâmplă acest lucru? Cum – pentru a folosi formula lui Abdul – ajung copiii care vor să fie gheaţă să se transforme în apă? Un clişeu despre India spune că aici pierderea vieţii contează mai puţin decât în

alte ţări, din cauza credinţei hinduse în reîncarnare şi a numărului mare de locuitori. Eu am constatat că tinerii resimţeau acut pierderea vieţii. Ce părea a fi indiferenţă faţă de suferinţa altora avea puţin de-a face cu reîncarnarea şi chiar mai puţin cu faptul că erau născuţi într-un mediu abrutizat. Cred că era un lucru legat de condiţiile carele sabotaseră capacitatea înnăscută de a acţiona moral.

În locurile în care *priorităţile* guvernului şi imperativele pieţei creează o lume atât de capricioasă încât a-ţi ajuta un *vecin înseamnă a-ţi risca posibilitatea* de a-ţi întreţine familia şi uneori chiar libertatea, ideea comunităţilor în care *săracii se ajută* unul pe altul se prăbuşeşte. Săracii se învinovăţesc între ei pentru alegerile guvernelor şi ale pieţelor, iar noi, care nu suntem săraci, suntem gata să dăm vina fără ezitare pe săraci.

E uşor, de la o distanţă sigură, să treci cu vederea faptul că în zonele de la marginea oraşelor guvernate de corupţie, unde oameni epuizaţi se luptă pe un pământ limitat pentru un câştig foarte mic, e cumplit de greu să fii bun. Partea uimitoare e că unii oameni chiar *sunt* buni şi că mulţi alţii încearcă să fie – toţi acei oameni invizibili care se văd în fiecare zi confruntaţi cu dileme asemănătoare cu cea a lui Abdul, atunci când avea în mână dalele de piatră, indupă-amiaza de iulie când viaţa i-a sărit în aer. Dacă până şi casa e strâmbă şi stă să cadă, iar terenul e denivelat, e oare posibil să fii tu însuţi drept?

Mulţumiri

Le sunt profund îndatorată locuitorilor din Annawadi. Le sunt recunoscătoare pentru sprijin şi punctele de vedere exprimate şi următoarelor persoane şi instituţii:

Bharati Chaturvedi, Vijaya Chauhan, Benjamin Dreyer, Naresh Fernandes, Severina Fernandes, Mahendra Gamare, Shailesh Gandhi, Matthew Geczy, David Jackson.

James John, Kumar Ketkar, Cressida Leyshon, Fundaţia John D. şi Catherine MacArthur, Nandini Menta, Sharmistha Mohanty, Sumit Mullick, Shobha Murthy, Kiran Nagarkar, Alka Bhagvaan Nikale, Brijesh Patel, Gautam

Patel, Jeet Narayan Patel, Rajendra Prasad Patel, Anna Pitoniak, Vikram Raghavan, Lindsey Schwoeri, Mike şi Mark Seifert, Altamas Shaikh, Gary Smith şi Academia Americană din Berlin, Hilda Suárez, Arvind Subramanian, M. Jordan Tierney şi Madhulika şi Yogendra Yadav.

Lui Binky Urban şi Kate Medina pentru că au crezut, în ciuda dovezilor clare, că sunt în stare să fac asta.

Lui David Remnick pentru implicarea într-o muncă foarte lentă şi nu neapărat atractivă pentru un agent de publicitate.

Lui David Finkel şi Anne Hull pentru sfaturile utile la fiecare etapă a acestui proiect.

Lui Urmaţi Tripathi pentru geniu şi curaj.

Lui Mrinmayee Ranade pentru ce-i învaţă pe alţii, optimism şi intuiţia în privinţa vieţii casnice a femeilor obişnuite.

Lui Luca Giuliani, Joachim Nettelbeck şi echipei de la Wissenschaftskolleg zu Berlin pentru că mi-au pus la dispoziţie limanul în care mi-am revenit după documentare şi am scris prima variantă a acestei cărţi.

Lui Lorraine Adams, Jodie Allen, Evan Camfield, Elizabeth Dance, Ramachandra Guga, Anne Komhauser, Molly McGrath, Amy Waldman şi mai ales lui Dorothy Wickenden pentru – printre altele – lecturile inteligente şi esenţiale care au făcut această carte mai bună.

Celor din familia mea care, cu ani în urmă, au investit în ideea de a aborda după cuviinţă viaţa şi gândurile lui Abdul Husain şi ale vecinilor săi, şi care m-au îndrumat, din punct de vedere editorial şi emoţional, de-a lungul acestui proiect: răposatul meu tată, Clinton Boo; John şi Nick Boo; Tom Boo şi Heleen Welvaart; Catherine Tashjean; Asha Sarabhai; Kyla Wyatt Leonor; Mary Richardson; Matt Buhr-Vogl, care m-a ajutat să fac legăturile; Jack Boo, cel mai iscusit editor de doisprezece ani; celor două Mary Boo – înverşunata şi strălucita mea soră şi mama mea, care rămâne cititorul meu de încredere şi inspiraţia mea; şi Sunil Khilnani, dragostea mea, lumea mea mai bună.

În această carte uluitoare Katherine Boo zugrăveşte o epocă tulbure de schimbări globale şi de inegalitate ce devine umană prin povestea dramatică a unor familii care luptă pentru o viaţă mai bună în Annawadi, o aşezare improvizată la umbra hotelurilor de lux de lângă aeroportul din Mumbai. Odată ce India începe să prospere, locuitorii din Annawadi încep să spere cu pasiune. Abdul, un adolescent întreprinzător, vede „o avere nemăsurată" în gunoaiele reciclabile aruncate de ceibogaţi.

Chiar şi copiii cei mai săraci, cum ar fi tânărul hoţ Kalu, simt că şi-ar putea împlini visele.

Ulterior însă Abdul este acuzat pe nedrept în urma unei tragedii şocante; teroarea şi recesiunea globală scutură oraşul din temelii; tensiunile înăbuşite legate de religie, castă, sex, putere şi invidie economică ies la iveală în chip brutal. Cu inteligenţă, umor şi o profundă înţelegere a ceea ce-i leagă pe oameni în vremuri tulburi de schimbare, *Dincolo de frumuseţea perena*o carte bazată pe ani întregi de documentare fără compromis, îl duce pe cititor drept în mijlocul uneia dintre lumile ascunse ale secolului XXI şi în inima unor familii cu neputinţă de uitat.

Documentată precum scandalul Watergate, scrisă precum *Marile speranţe* şi, fără îndoială, cea mai bună carte de non-ficţiune din ultimii ani.

New York Magazine

Această carte este deopotrivă un tur de forţă în reportajul social şi o capodoperă literară.

Din motivaţia juriului, la acordarea premiului pentru non-ficţiune *PEN/John Kenneth Galbraith Award*

O piatră de hotar.

The Wall Street Journal însufleţitoare şi irezistibilă… Reuşita extraordinară a lui Boo este dublă. Pe de o parte, ne arată cum îşi găsesc oamenii puterea să rămână oameni în cele mai disperate împrejurări şi, pe de altă parte, ne face să ne pese.

People

O carte deosebit de inteligentă (şi) umană… Deschizătoare de drumuri.

Junot Diaz, *The New York Times Book Review*

Genul *nonjxcţiunii creative* poate fi descris succint astfel: poveşti reale, bine scrise. Sub numele NARATOR am adunat o

serie de întâmplări, istorii şi memorii deopotrivă adevărate, tulburătoare şi, uneori, amuzante.

NARATOR este o colecţie a Editurii Publica ce-şi propune, înainte de toate, să dea glas autenticităţii

Documentată precum scandalul Watergate, scrisă precum *Marile speranțe* și, fără îndoială, cea mai bună carte de non-ficțiune din ultimii ani.

New York Magazine

Această carte este deopotrivă un tur de forță în reportajul social și o capodoperă literară.

Din motivația juriului, la acordarea premiului pentru non-ficțiune *PEN/John Kenneth Galbraith Award*

O piatră de hotar.

The Wall Street Journal

Însuflețitoare și irezistibilă... Reușita extraordinară a lui Boo este dublă. Pe de o parte, ne arată cum își găsesc oamenii puterea să rămână oameni în cele mai disperate împrejurări și, pe de altă parte, ne face să ne pese.

People

O carte deosebit de inteligentă (și) umană... Deschizătoare de drumuri.

Junot Díaz, *The New York Times Book Review*

9 786067 222210 ISBN 978-606-722-221-0

dincolo de frumusețea perenă

KATHERINE BOO

Narator

Genul *nonficțiunii creative* poate fi descris succint astfel: povești reale, bine scrise. Sub numele NARATOR am adunat o serie de întâmplări, istorii și memorii deopotrivă adevărate, tulburătoare și, uneori, amuzante.

NARATOR este o colecție a Editurii Publica ce-și propune, înainte de toate, să dea glas autenticității.